

Onderzoek naar ervaringen in de lesmethode “Ik zorg er wel voor”

Fontys OSO - Master SEN; Gespecialiseerd Leraar VO

Meesterstuk van Simone van Iersel

Rosmalen, juni 2011

Drs. A.M.J.M. Donkers & A. Westerbeek

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksverslag van het praktijkgericht-onderzoek wat door mij, Simone van Iersel, is opgesteld en uitgevoerd voor de studie Master SEN . Om dit beter te begrijpen zal ik eerst mijn persoonlijke achtergrond beschrijven en hoe ik er toe ben gekomen om met jongeren te gaan werken. Mijn voorkeur ging uit naar kinderen en jongeren en besloot naar de PABO te gaan. Tijdens mijn PABO studie aan de Fontys Hogeschool van 's-Hertogenbosch heb ik vele stages gelopen van de kleuterklas tot groep 8, van het middelbaar onderwijs tot speciaal onderwijs en als klapper een eindstage in Kameroen, Oost Afrika. Daarnaast had mijn bijbaantje bij een Mc Donald's restaurant een grote invloed op mijn voorkeur voor het oudere kind. Tien jaar lang heb ik bij de Mc Donald's gewerkt, waarvan de laatste 5 jaar als floor-manager. Tijdens mijn werk bij Mc Donald's werkte ik vooral met jongeren tussen de 15 en de 20 jaar als personeel, een doelgroep die mij boeide door hun gedrag. Van onwijs gezellig tot opstandig gedrag van het personeel wat daar werkzaam was en ik onder mijn hoede had. Bij deze doelgroep lag voor mij de uitdaging! Met deze doelgroep zou ik graag in de toekomst verder willen werken. Na het behalen van mijn PABO diploma ben ik Pedagogiek aan de HAN in Nijmegen gaan studeren met als doel om in een justitiële jeugd inrichting te gaan werken, waar ik vooral de begeleidende kant op wilde gaan in plaats van de onderwijsgevende kant. Om meer ervaring te krijgen met de doelgroep heb ik besloten om in het onderwijs te gaan solliciteren. Het was een pittige start voor een beginnend docent, maar het is me uitstekend gelukt om in dit moeilijke begin mijn hoofd boven water te houden. Het onderwijs en vooral de doelgroep waarmee ik werkte beviel me ontzettend goed. Ik vond de uitdaging waarna ik op zoek was en binnen korte tijd kreeg ik te horen van mijn leidinggevende op het Elde College dat mijn contract verlengd werd en ik ook in de toekomst de lessen PSO-verzorging kon blijven geven gecombineerd met wiskunde. Na 2 jaar in de onderbouw van het VMBO te werken werd mij gevraagd of ik in de bovenbouw zou willen komen werken. Dit leek me opnieuw een uitdaging, want op deze manier zou ik in ieder leerjaar van het VMBO ervaring op kunnen doen met als uiteindelijk doel om leerlingen te begeleiden naar hun diploma.

Simone van Iersel, juni 2011

Inleiding

De reden waarom ik aan de Master SEN- gespecialiseerd leerkracht voortgezet onderwijs begonnen ben is dat ik me meer wilde verdiepen in de problematiek van de leerlingen en de zorgbegeleiding van deze doelgroep. In afgelopen 2 jaar heb ik mijn kennis en vaardigheden kunnen ontwikkelen dankzij de inspirerende modules en docenten van de Master SEN.

Ter afsluiting van de opleiding is praktijkgericht onderzoek gedaan over de ervaringen in de lesmethode “Ik zorg er wel voor”. Middels dit onderzoek zijn zowel de ervaringen van docenten, als leerlingen, onder de loep genomen. Dit om ter verbeteringen te komen rondom het werken met de methode in de bovenbouw van de afdeling verzorging, sector zorg & welzijn van het Elde College in Schijndel.

Hopende u hiermee nieuwsgierig te hebben gemaakt om dit onderzoek te gaan lezen.

Inhoud

Samenvatting	7
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling	8
1.1 Inleiding.....	8
1.2 Aanleiding voor het onderzoek.....	8
1.3 Probleemstelling	9
1.4 Doelstelling.....	10
1.5 Afsluiting	10
Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing	10
2.1 Inleiding.....	10
2.2 Criteria voor LWOO-indicatie.....	10
2.3 LWOO op het Elde College.....	11
2.4 Coöperatief leren	11
2.5 Sociaal constructivisme	12
2.6 Veranderde leerlingenpopulatie.....	13
2.7 Werkplekkenstructuur	15
2.8 Methode “Ik zorg er wel voor”	17
2.9 Passend en inclusief onderwijs	18
2.10 Internationalisering	19
2.11 Samenvatting	20
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	21
3.1 Inleiding.....	21
3.2 Onderzoeksopzet	21
3.3 Data verzameling.....	21
3.4 Respondenten.....	22

3.5	Afname van de interviews	23
3.6	Afname van de vragenlijsten	23
3.7	Proefafname vragenlijst	24
3.8	Uitwerking in thema's	24
3.9	Afsluiting	25
Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten		25
4.1	Inleiding.....	25
4.2	Respons van populatie	25
4.3	Verwerking resultaten.....	25
4.4	Resultaten interviews.....	26
4.5	Resultaten vragenlijsten.....	27
4.5.1	Resultaten van de vragen over het thema groepjes en samenwerking	27
4.5.2	Resultaten van de vragen over het thema organisatie en planning	29
4.5.3	Resultaten van de vragen over het thema werkveldmappen en bronnenboek	30
4.5.4	Resultaten van de vragen over het thema docenten	33
4.5.5	Resultaten van de vragen over het thema SO's en schoolexamens.....	35
4.5.6	Resultaten van de open vragen.....	37
4.6	Resultaten studiedag	39
4.7	Afsluiting	40
Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen		41
5.1	Inleiding.....	41
5.2	Conclusies uit praktijkonderzoek en theorie	41
5.2.1	Conclusies uit praktijkonderzoek en theorie m.b.t. LWOO-leerlingen.....	41
5.2.2	Conclusies uit het praktijkonderzoek en theorie m.b.t.verschillende klassen	43
5.2.3	Conclusies uit het praktijkonderzoek en theorie m.b.t. docenten.....	44

5.3	Aanbevelingen	45
5.3.1	Aanbevelingen m.b.t. LWOO-leerlingen	45
5.3.2	Aanbevelingen m.b.t. de verschillende klassen.....	46
5.3.3	Aanbevelingen m.b.t. docenten	46
5.4	Afsluiting	47
Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek		49
Nawoord		50
Literatuurlijst.....		53
Bijlagen.....		55

Samenvatting

Het Elde College is een brede scholengemeenschap waar momenteel 57 leerlingen in het derde leerjaar van de sector zorg & welzijn, afdeling verzorging zitten. De leerlingen zijn verdeeld over drie klassen welke bestaan uit leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg en de kaderberoepsgerichte leerweg, al dan niet met een LWOO-indicatie. Sinds het huidige schooljaar 2010-2011 is er een nieuwe lesmethode ingevoerd, namelijk “Ik zorg er wel voor”. In deze nieuwe methode wordt gewerkt met werkplekkenstructuur, wat een hele onderwijsvernieuwing betekent voor het docententeam en de leerlingen.

Dit onderzoek richt zich op de vraag hoe de huidige 3^e jaars leerlingen de lesmethode het afgelopen schooljaar ervaren hebben. Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is er een literatuur verdieping gedaan over o.a. werkplekkenstructuur en coöperatief leren. Dit is gecombineerd met het afnemen van interviews met collega’s van de afdeling verzorging. Er zijn vervolgens vragenlijsten opgesteld voor de 3^e jaars leerlingen van de afdeling verzorging. De reacties van de docenten en de analyse van de resultaten van de vragenlijst welke de leerlingen ingevuld hebben zijn gekoppeld aan theorieën welke hebben geleid tot aanbevelingen omtrent het werken met de methode “Ik zorg er wel voor” welke voor zowel leerlingen als docenten haalbaar en realiseerbaar zijn binnen de afdeling verzorging op het Elde College. Er zijn op verschillende gebieden aanbevelingen gedaan. Aanbevelingen omtrent LWOO-leerlingen, aanbevelingen omtrent de verschillende klassen en aanbevelingen omtrent docenten. Met betrekking op de aanbevelingen voor LWOO-leerlingen zou het wenselijk kunnen zijn om heterogene groepjes te gaan samenstellen voor het nieuwe schooljaar. Met betrekking op de aanbevelingen voor VZ3A zou het wenselijk zijn om te kiezen voor een nieuwe samenstelling van groepjes in de klas. Daarnaast zou een gesprek tussen de lesgevende collega’s aan te bevelen zijn omtrent de afwisseling tussen theorie- en praktijkopdrachten. VZ3B zou meer gemotiveerd moeten worden tot ‘hard werken’ in de klas. In VZ3C zou het raadzaam zijn om te bekijken hoe docenten de opdrachten van de leerlingen nakijken. Leerlingen ervaren het nakijken als niet zorgvuldig. Daarnaast is het belangrijk dat er meer eenduidigheid gaat komen tussen het docententeam onderling in de manier van werken.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

1.1 Inleiding

Een grote sprong in het diepe... Na jarenlang gebruik te hebben gemaakt van een vaste, vertrouwde, klassikale lesmethode bij het vak Verzorging in de bovenbouw van het VMBO op de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg is in schooljaar 2010-2011 de nieuwe lesmethode “Ik zorg er wel voor” ingevoerd. Dit vanwege de veroudering van de lesmethode welke voorheen gebruikt werd. Een enorme omschakeling voor zowel leerlingen, als docenten, als onderwijsassistenten.

1.2 Aanleiding voor het onderzoek.

De invoer van de nieuwe methode had vele consequenties voor de docenten en leerlingen en van de afdeling Zorg & Welzijn. Voorheen werden de lessen klassikaal gegeven en alle leerlingen uit dezelfde klas waren met hetzelfde onderwerp bezig. Er was sprake van een onderverdeling van de vakken binnen de afdeling verzorging, namelijk zorg en welzijn. Welzijn was gekoppeld aan lokaal C018 en zorg was gekoppeld aan lokaal C020, waar zich een grote keuken bevindt en een restaurant gedeelte. Tijdens beide lessen, zorg- en welzijn, werd er klassikale instructie gegeven, waarna de leerlingen zelfstandig aan dezelfde opdrachten gingen werken, zowel theoretisch als praktisch. In lokaal C020 bij het vak zorg lag de nadruk qua praktijkopdrachten vooral op het koken, terwijl bij welzijn de nadruk lag op praktijkopdrachten zoals rolstoelgebruik, het werken met kinderen en het verschonen van een bed. Met de nieuwe methode ‘Ik zorg er wel voor’ zijn de leerlingen in een les met verschillende werkvelden bezig. Aan het begin van het schooljaar 2010 werden de vier verschillende werkvelden in één les aangeboden. Later is de keuze gemaakt om slechts met twee verschillende werkvelden te werken tijdens een les. De indeling van het lokaal is aangepast. Zo zijn er in lokaal C018 werkplekken gesimuleerd, waarbij in iedere hoek een ander werkveld wordt nagebootst. Zo zijn in lokaal C018 de volgende werkvelden gecreëerd: het sportcentrum/balie, thuiszorg, woonvoorziening gehandicapten en kinderdagverblijf. Tevens zijn er aan het begin van het schooljaar heterogene groepjes samengesteld met leerlingen afkomstig uit drie verschillende klassen met een basisberoepsgerichte of kaderberoepsgerichte leerweg, al dan niet met LWOO-indicatie. Deze zijn later verandert naar homogene groepjes met leerlingen uit dezelfde klas.

1.3 Probleemstelling

De keuze voor dit onderzoeksonderwerp is ontstaan doordat dit schooljaar een nieuwe lesmethode is ingevoerd voor het vak verzorging in klas 3 van de basis- en kaderberoepsgerichte klassen. Er zijn vele verschillende vragen geweest waar het team van Zorg & Welzijn tegenaan is gelopen gedurende het schooljaar welke ter plekke, meestal na een vaksectievergadering zijn opgelost. Zo is dit schooljaar gestart door de leerlingen uit alle drie de verschillende klassen met elkaar in groepjes te plaatsen en te verdelen over de verschillende lokalen van verzorging. Zo zaten de leerlingen uit verschillende klassen, basis- en kaderberoepsgerichte leerweg leerlingen, al dan niet met LWOO, gedurende een periode van zes weken bij elkaar in een lokaal bij een docent. De leerlingen gaven aan hun klas te missen en de mentoren gaven aan hun leerlingen te missen. De lokalen liggen verspreid en zijn dus niet met een tussendeur te openen. Het werken met werkplekkenstructuur gebeurde binnen de klassen, binnen hetzelfde klaslokaal, met ongelijke voorzieningen. Daarnaast zijn de leerlingen een belangrijke reden geweest tot het komen van dit onderzoeksonderwerp. Vooral in het begin van het schooljaar waren er onduidelijkheden voor de leerlingen: Van wie hadden ze nu les? In welk lokaal zaten ze nu? Waarom veranderen de docenten steeds? Waarom zitten we niet als klas bij elkaar? Onrust. Na overleg met de kernteamleider van Zorg & Welzijn en de vaksectievoorzitter is onderzoeksvraag ontstaan:

**Hoe ervaren de 3^e jaars leerlingen Verzorging van
het Elde College te Schijndel de lesmethode “Ik zorg er wel voor”?**

De deelvragen welke hieruit zijn voortgekomen zijn:

1. Zijn er verschillen in de manier waarop LWOO-leerlingen de methode ervaren en de niet-LWOO-leerlingen?
2. Zijn er verschillen tussen de 3 verschillende klassen hoe zij de methode ervaren?
3. Wat zijn de ervaringen van de docenten uit de vaksectie Zorg & Welzijn met de methode “Ik zorg er wel voor?”
4. Welke aanbevelingen kunnen gedaan worden ten behoeve van de verbetering van de lesmethode?

1.4 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is om erachter te komen hoe de huidige 3^e jaars VMBO-leerlingen van de basis- en de kaderberoepsgerichte leerweg de nieuwe lesmethode en de manier van werken ervaren. Verder wordt er onderzocht of en welke verschillen er zijn in de ervaringen tussen de LWOO- en de niet-LWOO-leerlingen en tussen de 3 verschillende klassen en van hieruit komen tot verbetering van de uitvoering van de methode. Daarnaast wordt in kaart gebracht hoe de docenten het afgelopen schooljaar ervaren hebben waarin iedere docent gewerkt heeft met de methode “Ik zorg er wel voor.” Uiteindelijk zullen er aanbevelingen gedaan worden betreft het verbeteren van het gebruik van de methode “Ik zorg er wel voor”

1.5 Afsluiting

In dit hoofdstuk is de probleemstelling in beeld gebracht en uitgelegd wat de aanleiding is om dit onderzoek te gaan verrichten. In het volgende hoofdstuk wordt verder ingegaan op de theoretische onderbouwing.

Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de belangrijkste theoretische concepten welke te maken hebben met mijn onderwerp. Achtereenvolgens komen aan bod: criteria voor LWOO, LWOO op het Elde College, coöperatief leren, sociaal constructivisme, veranderende leerlingenpopulatie, werkplekkenstructuur en de methode “Ik zorg er wel voor”. Daarnaast wordt ingegaan op inclusie en passend onderwijs en (inter)nationalisering als raakvlakken en ontwikkelingen in het onderwijs.

2.2 Criteria voor LWOO-indicatie

De Regionale Verwijzingscommissie beslissen op basis van landelijk vastgestelde criteria over de aanvraag van een school voor Voortgezet Onderwijs (VO-school) voor leerlingen die extra zorg nodig hebben en in aanmerking komen voor Leerweg Ondersteunend Onderwijs (LWOO) of plaatsing in het Praktijkonderwijs (PRO). Hiervoor worden leerlingen op de basisschool of in het eerste leerjaar van het VMBO onderzocht op intelligentie, leervorderingen en sociaal emotionele ontwikkeling. (bron: brochure Elde College over

LWOO) Om in aanmerking te komen voor een LWOO-indicatie moet de leerlingen aan een aantal criteria voldoen. Zo ligt de intelligentie (IQ) van de leerling tussen de 75 en de 120, moet er minimaal een leerachterstand van 1 ½ tot 3 jaar zijn op de 2 van de volgende domeinen: technisch lezen, spelling, inzichtelijk rekenen en begrijpend lezen. Eén van de domeinen moet begrijpend lezen of inzichtelijk rekenen zijn. Bij een IQ van 90 of hoger moet er sprake zijn van sociaal emotionele problematiek. Het Elde College verricht aanvullend onderzoek wanneer de basisschool dit adviseert of naar aanleiding van testgegevens uit het onderwijskundig rapport en/of de CITO-eindscore lager is dan 522 of op verzoek van de ouders. (bron: www.rvc-vo.nl en www.eldecollege.nl)

2.3 LWOO op het Elde College

Leerlingen die op de basisschool een leerachterstand hebben opgelopen en hiervoor een LWOO -indicatie hebben ontvangen, krijgen op het Elde College extra hulp aangeboden in de vorm van speciale begeleiding en/of plaatsing in kleinere groepen. Daarnaast kent het Elde College de z.g. huiskamerklassen waar leerlingen met een LWOO-indicatie die wat meer moeite hebben met leren het grootste deel van hun lessen aangeboden krijgen in kleine groepen. Docenten die lesgeven in de huiskamerklassen, verzorgen vaak meerdere vakken, waardoor het aantal docenten waar een leerling mee te maken heeft, beperkt is. (Brochure Elde College over LWOO)

2.4 Coöperatief leren

“ Coöperatief leren (CL), waarbij leerlingen met elkaar samenwerken voor het bereiken van gemeenschappelijke doelen, is een vorm van actief en constructief leren. Actief leren op school houdt in dat de leerlingen de mogelijkheid krijgen om over bepaalde aspecten van het leerproces zelf beslissingen te nemen. Constructivisme houdt in dat kennis actief geconstrueerd wordt, dat leerlingen zélf hun kennis en vaardigheden construeren en ombouwen”. (Verschaffel & De Corte, 1998). Bij CL worden de leerlingen gestimuleerd om actief de aangeboden informatie te bewerken, toe te passen of te oefenen. Doordat de leerlingen met elkaar over de leerstof praten, elkaar uitdagen om een moeilijk begrip uit te leggen en hun gedachten onder woorden brengen, ondergaat de leerstof een persoonlijke bewerking en krijgt daardoor meer betekenis voor de leerling.(Van der Linden, Erkens, Schmidt & Renshaw, 2000). De kans dat daardoor het geleerde op school ook in situaties buiten de school wordt toegepast, wordt hierdoor vergroot.

Een belangrijke voorwaarde voor de effectiviteit van CL betreft de heterogene samenstelling van de coöperatieve leergroep (Johnson & Johnson, 1994; Slavin, 1995). Onderzoek laat zien dat effectieve coöperatieve leergroepen bestaan uit goede, middelmatige en zwakke leerlingen die met elkaar samenwerken. Goede leerlingen presteren meer als ze samenwerken met zwakke en middelmatige leerlingen dan als ze alleen werken. Zij leren nieuwe leerstrategieën door de leerstof te onderwijzen aan de andere leerlingen, doordat ze gedwongen worden de leerstof in een ander perspectief te zien en opnieuw te doordenken. Zwakke en middelmatige leerlingen profiteren van de samenwerking in heterogene groepen omdat ze leren van de leerstrategieën van de goede leerlingen. Als de leerlingen in de coöperatieve groepen met elkaar samenwerken krijgt de docent een andere rol te vervullen dan in het klassikale onderwijs. De rol van de docent als overdrager van kennis verschuift naar de rol van de docent als begeleider van het leerproces van de leerlingen. CL veronderstelt dat de docent toezicht houdt op de wijze waarop de groepen met elkaar samenwerken en goed observeert wat zich in de groepen afspeelt. Hierdoor houdt hij zich op de hoogte van de vorderingen van de leerlingen.

2.5 Sociaal constructivisme

In relatie tot het nieuwe leren wordt regelmatig verwezen naar het (sociaal-)constructivisme binnen de leerpsychologie (zie Kok, 2003; Van Emst, 2002; Lowyck, 2005). Zowel het cognitivisme als het constructivisme gaan er van uit dat leren een actief en constructief proces is. De eerste stroming stelt dat kennis los van de leerling en de context bestaat, dat kennis objectief, onconditioneel en absoluut is, terwijl de tweede stroming kennis juist niet los ziet van het individu en de context (Duffy e.a., 1992; Boekaerts & Simons, 1993; Lowyck, 2005). Het constructivisme is niet één theorie; er zijn verschillende stromingen. Zo beschouwen de radicaal constructivisten leren en kennisconstructie als een intern, dus individueel proces. De sociaal-constructivisten daarentegen betogen dat kennisconstructie plaatsvindt in een sociale en culturele gemeenschap (Brown, Collins & Duguid, 1989). Zij beschouwen de leerling als iemand die actief kennis en inzichten construeert, in interactie met anderen en met zijn omgeving. Leren wordt daarbij opgevat als een proces van ‘betekenis geven aan ervaringen’ (Lowyck, 2005). Kennis en competenties zijn uitkomsten van dit proces. Nieuwe informatie en nieuwe ervaringen worden geïnterpreteerd op basis van eerdere ervaringen en eerdere interpretaties. Volgens de extremen onder de sociaal-constructivisten wordt er niet geleerd zonder interactie met anderen. Als gevolg van deze variëteit aan constructivistische stromingen is het niet goed mogelijk een eenduidige definitie van het (sociaal)constructivisme

te geven. Met als gevolg dat de voor- en tegenstanders van het constructivisme allerlei tegenstellingen creëren die er eigenlijk niet zijn. Van der Sanden (2004) geeft bijvoorbeeld aan dat ook bij instructie van kennis (vaak ‘oud leren’ genoemd) bij de leerling kennisconstructie plaatsvindt. Of zoals Stijnen (2003) schrijft: “De leerling construeert altijd en overal, onafhankelijk van de aard van de onderwijs- of leeromgeving, of die nu traditioneel, klassikaal onderwijs omvat of activerend onderwijs”. De meeste constructivistische stromingen zijn het er wel over eens dat leren een zelfgestuurd proces is, waarin leerlingen op basis van ervaringen nieuwe kennis ontwikkelen. De belangstelling voor het constructivisme bij het leren is momenteel groot. Dat betekent niet dat andere theorieën overbodig (niet meer zinvol) zijn. Zo wordt vanuit de ‘cognitive load’ theorie (Van Merriënboer, 1997 in Lowyck, 2005) onderzoek gedaan naar factoren in de leeromgeving die het geheugen nodeloos belasten. In het nieuwe leren komen ook elementen uit diverse andere wetenschappelijke stromingen en inzichten voor (zoals principes van herhalen en positief en negatief bekrachtigen). Verder zijn de pedagogische concepten van onder meer Montessori en Parkhurst van grote betekenis (geweest) voor het nieuwe leren (Gerrits, 2005). Persoonlijk vind ik Stijnen (2003) een scherpe mening geven, waarmee ik het eens ben, betreft het leren: “De leerling construeert altijd en overal, onafhankelijk van de aard van de onderwijs- of leeromgeving, of die nu traditioneel, klassikaal onderwijs omvat of activerend onderwijs. Leren wordt daarbij opgevat als een proces van ‘betekenis geven aan ervaringen’ (Lowyck, 2005). Kennis en competenties zijn uitkomsten van dit proces. Door de vaardigheden welke de leerlingen gedurende de bovenbouw periode aangeleerd krijgen, de theoretische kennis die zij opdoen en daarnaast de stages die zij lopen en de ervaringen terugkoppelen van de stage tijdens de lessen worden is dit mijns inziens de ultieme manier van het betekenis geven aan ervaringen.

2.6 Veranderde leerlingenpopulatie

De veranderde jeugd en de daarmee samenhangende problemen in de scholen zijn eveneens ontwikkelingen die vragen om ander onderwijs. Jongeren van nu verschillen van de jongeren van twintig, dertig jaar geleden, zo geeft de literatuur aan. Kok (2003) verwijst in dit verband naar het begrip ‘nieuwetijdskinderen’: kinderen die problemen ervaren op school en in relatie met andere kinderen (achterstanden in motorische ontwikkeling, dyslexie, hoogbegaafdheid, aandachtstekort en druk gedrag, aan autisme verwante contactstoornissen).

Deze problemen worden mede verklaard door een veranderd bewustzijn bij deze kinderen. Ze zouden sterk gevoelig zijn voor bepaalde prikkels uit de omgeving en reageren hierop met

druk of juist teruggetrokken gedrag. Zij hebben niet de rust die ze nodig hebben. Veel mensen in het reguliere onderwijs herkennen deze verschijnselen, maar wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt. Tegelijkertijd wordt erkend dat in de bestaande onderwijsmodellen weinig ruimte is om met deze kinderen om te gaan, en om hen de nodige begeleiding en ondersteuning te bieden, aldus Kok (2003).

Het tweede begrip waarnaar Kok verwijst, is ‘children of chaos’, afkomstig van Douglas Rushkoff. Deze stelt dat de kinderen en jongeren van nu beter zijn toegerust om met de nieuwe tijd en de nieuwe media om te gaan dan de vorige generaties. Ze zijn beter in staat om met meer dingen tegelijkertijd bezig te zijn (‘multi-tasking’). De behoefte aan variatie en verandering, wat wel wordt aangeduid met zap-cultuur (SCP, 2004, in: Magito, 2005), groeit sterk. Veen (2005) hanteert de begrippen ‘netwerkgeneratie’ en ‘nieuwe geletterdheid’ voor de jongeren die zijn opgegroeid in een multimediale omgeving, die gewend zijn in virtuele gemeenschappen te functioneren en die via computergames hebben geleerd om oplossingsstrategieën te ontwikkelen. Met nieuwe geletterdheid verwijst Veen naar nieuwe vaardigheden die mensen nodig hebben om informatie te verwerken en met anderen te communiceren over de betekenis van die informatie. Volgens Veen is de wereld fundamenteel veranderd door de nieuwe technologieën. Wanneer docenten aandacht geven aan het leerproces en de leerhouding van leerlingen heeft dit een positief effect op de motivatie en daarmee de doorstroom van de leerling naar het vervolgonderwijs. Dit wordt bevestigd door Alblas (1992) die stelt dat wanneer de docent de leerling waarderende informatie geeft over zijn gedrag en leerprestaties (evaluatieve feedback) de leerlingen deze informatie gebruiken om vast te stellen wat ze kunnen en wat ze waard zijn. Ze kennen zichzelf daardoor bepaalde vaardigheden toe op het gebied van het leren. Hierna volgt volgens Poulie en de Vries (2004) directe feedback die verwijst naar de inzet van de leerling. Immers, dát is de beïnvloedbare factor die motivatie en inzet voor de volgende taak gunstig zou kunnen beïnvloeden. Er wordt een koppeling gelegd tussen de activiteiten, inzet en strategieën van de leerling en de voortgang van de leeractiviteit. Zo wordt niet het slagen of falen van een handeling benadrukt, maar worden de leeractiviteiten telkens geplaatst in een doelgericht proces waarbij datgene wat de leerling heeft gedaan, gedacht, geordend, opgezocht, kortom datgene wat heeft bijgedragen tot het goede resultaat en de gevolgen daarvan, centraal staan. Persoonlijk zie ik in onze groep leerlingen de ‘children of chaos’ terug. De leerlingen zijn in staat om met mobiele telefoons toe te treden tot de social-media, zoals Hyves, Twitter en Facebook, waarin zij online contact onderhouden met vrienden en bekenden. Terwijl zij in de les zitten maken de leerlingen regelmatig gebruik van MP3-spelers en websites om muziek te. In eerste

instantie was vanuit het kernteam weerstand ontstaan betreft het gebruik hiervan. Nadat het onderwerp ‘muziek’ nader besproken werd zijn er binnen het kernteam afspraken gemaakt over het gebruik hiervan, zodat er een leidraad is, wanneer een docent besluit dit toe te staan tijdens de les.

2.7 Werkplekkenstructuur

Het begrip ‘het nieuwe leren’ staat volop in de belangstelling. Het kent een grote variatie aan terminologieën en verschijningsvormen: nieuw leren, actief leren, praktijkgericht onderwijs, coöperatief leren, competentiegericht onderwijs, probleemgestuurd onderwijs, authentiek en betekenisvol leren, natuurlijk leren, zelfstandig leren, werkpleklernen, levensecht leren, zelfverantwoordelijk leren. In de scholen komt men hiervan veel voorbeelden tegen, variërend van kleine experimenten en kleinschalige innovaties tot grote en omvangrijke vernieuwingen. Compleet nieuwe scholen worden zelfs opgericht met het nieuwe leren als uitgangspunt (zie B&A Groep, 2005; Hendriks, 2004; Waslander, 2004).

In het Nederlandse onderwijs is de afgelopen tien jaar een verschuiving van uitgangspunten waar te nemen. De nadruk bij onderwijsontwikkeling en vernieuwing ligt momenteel op:

- activerende leeromgevingen met een accent op zelfstandig leren,
- betekenisvolle en authentieke contexten,
- samenwerken van leerlingen (Teurlings, Van Wolput & Vermeulen, 2006).

Het accent in het onderwijs verschuift van een door de docent gestuurde leeromgeving naar een door de leerling gestuurde leeromgeving (Chall, 2000). Onderzoek wijst uit dat didactische- en pedagogische onderwijsvormen die aan de drie uitgangspunten zijn gerelateerd, leiden tot dieper leren en daarmee tot betere leerprestaties, tot meer gemotiveerde leerlingen en aantrekkelijk onderwijs. Het concept van de werkplekkenstructuur (WPS) vindt zijn oorsprong (begin jaren negentig) in de sector transport en logistiek. WPS is een aanpak om het onderwijs voor vmbo-leerlingen inspirerender en activerender te maken. Er is sprake van zelfstandig/ zelfgestuurd leren; theorie en praktijk worden geïntegreerd; en er wordt gewerkt met een bedrijfssimulatie waarin de (toekomstige) beroepssituatie van de leerlingen wordt nagebootst. Beoogd wordt dat leerlingen niet alleen vakkennis opdoen, maar ook kennismaken met de situatie op de werkplek. Wanneer ze binnen de bedrijfssimulatie werken, vervullen de leerlingen om de beurt een beroepsrol, zoals magazijnbeheerder, planner en kwaliteitsfunctionaris (zie bijv. Vrieze, Van Kuijk & Van Kessel, 2001).

Vrieze, Van Kuijk en Van Kessel (2001) beschrijven een onderzoek naar de werkplekkenstructuur. Zij namen een vragenlijst af onder docenten die er minimaal zes

maanden ervaring mee hadden. Volgens deze docenten doet WPS een groter beroep op zelfstandig leren. De helft van de docenten geeft aan dat leerlingen door WPS het zelfstandig leren beter aankunnen, dat de aandachtsboog van leerlingen wordt vergroot, en dat beter wordt ingespeeld op individuele capaciteiten van leerlingen. Volgens de docenten zijn de leerlingen in staat de beroepsrollen te vervullen, met name die van planner en magazijnfunctionaris. Over de rol van kwaliteitsfunctionaris zijn ze minder positief. Zij menen dat WPS het onderwijs aantrekkelijker en inspirerender kan maken voor vmbo-leerlingen, dat de leerlingen door WPS iets meer leren dan vroeger en dat het gedrag enigszins ten goede is veranderd. Voor i- en LWOO-leerlingen is WPS moeilijker, omdat het een beroep doet op leesvaardigheid. “De leerlingen zelf vinden WPS aantrekkelijk. Ze vinden het interessant, maar ze hebben moeite met de juiste werkhouding.” (Van der Sanden, Streumer, Doornekamp, Hoogenberg en Teurlings (2003) deden onderzoek naar de wijze waarop praktijksimulaties (waaronder de werkplekkenstructuur) vorm krijgen binnen VMBO-scholen. De vraag was ook in hoeverre leerlingen relaties gaan leggen tussen theorie en praktijk. Ondanks dat de integratie van algemeen vormende vakken binnen praktijksimulaties nog niet is wat het zou kunnen zijn, geven leerlingen aan hier wel wat aan te hebben. Leerlingen in de sector techniek zeggen veel te hebben aan wiskunde tijdens het werken en leren met de praktijksimulaties; leerlingen zorg en welzijn en economie hebben veel aan Nederlands. De conclusie is dat praktijksimulaties veel voordelen beloven te bieden boven het traditionele onderwijs. Menige leerling en leraar is enthousiast en dat is volgens de auteurs een hele vooruitgang. Marijnissen, Vergeer, van Dijk en van de Flier (2003) hebben een vmbo-enquête gehouden onder 378 VMBO-docenten. Hierbij konden de docenten onder andere reageren op een aantal stellingen waaronder: “de werkplekkenstructuur (WPS), waarbij voor een deel gewerkt wordt in leerbedrijven, heeft een positief effect op de motivatie van de leerlingen”. 87% van de respondenten is het eens met deze stelling. Toch wordt hierbij vaak toegevoegd dat het succes afhangt van het niveau van de leerling. Verder blijkt uit de toelichting dat er een gebrek aan stageplekken is en dat op veel VMBO-scholen de WPS nog niet is ingevoerd.

Voordelen WPS

Uit onderzoek onder docenten van Vrieze, Van Kuijk en Van Kessel (2001) komt naar voren dat leerlingen door WPS het zelfstandig leren beter aankunnen, dat de aandachtsboog van leerlingen wordt vergroot en dat beter wordt ingespeeld op individuele capaciteiten van leerlingen. De docenten menen dat WPS het onderwijs voor vmbo-leerlingen aantrekkelijker

en inspirerender kan maken, dat de leerlingen door WPS iets meer leren dan vroeger en dat het gedrag ten goede is veranderd.

Nadelen WPS

Toch concluderen de auteurs ook dat de methode niet voor alle leerlingen direct geschikt is. Praktijksimulaties zijn bijvoorbeeld minder geschikt voor leerlingen die moeite hebben met lezen. Leerlingen moeten ook leren om zelfstandig te leren en zij moeten daarvoor gemotiveerd worden.

2.8 Methode “Ik zorg er wel voor”

De lesmethode “Ik zorg er wel voor” is voor zowel docenten als leerlingen een nieuwe manier van werken, de werkplekkenstructuur (WPS), waarin groepjes van maximaal 6 leerlingen aan een werkveld werken. De methode bestaat uit een bronnenboek en werkveldmappen. In het bronnenboek staat alle theorie overzichtelijk bij elkaar, voor alle afdelingen, leerjaren en leerwegen. Door de duidelijke structuur kunnen leerlingen de informatie makkelijk vinden. De teksten zijn duidelijk en eenvoudig en worden ondersteund door illustraties. Belangrijke begrippen worden nogmaals in de kantlijn uitgelegd. Elk werkveld heeft een eigen map met leerstof gebaseerd op casussen van het KPC, bestemd voor alle leerwegen. De mappen bieden veel variatie in werk- en opdrachtvormen, waarmee leerlingen zelfstandig kunnen werken. We werkveldmappen zijn inzetbaar binnen de werkpleksimulaties op school. De werkveldmappen sluiten nauw aan op de beroepspraktijk. Elke map bevat een situatieschets van het werkveld en zes casussen. Een casus heeft de leerling de kans om zich gedurende één week in een beroep te verdiepen. Aan de hand van verschillende opdrachten: theoretisch en praktisch, individueel en samen. De studiewijzer en plannings- en coördinatieformulieren helpen de leerling hierbij. Elk werkveld van ‘Ik zorg er wel voor’ heeft een projectopdracht, met deelopdrachten voor de verschillende avo-vakken. De opdrachten zijn flexibel inzetbaar: als geheel of afzonderlijk. Met de toetsenbank van de methode Ik zorg er wel voor kan er gekozen worden van een kant-en-klare toets of zelf toetsen samenstellen. Hiervoor wordt het computerprogramma wintoets gebruikt. Voor de leerling zijn opdrachten, een kernwoordenlijst en printbare formulieren beschikbaar. De werkkaarten staan online, evenals hulpkaarten, die ondersteunen bij algemene vaardigheden. Op de website staan ook filmpjes met illustraties en gesproken uitleg van kernwoorden en een digitaal leerplein, waarop

interessante sites vermeld staan, waar de leerlingen gebruik van kunnen maken. Voor de docent is er ondersteunend materiaal zoals opdrachten voor vakkenintegratie, toetsen en bijbehorende uitwerkingen, studiewijzers, evaluatieformulieren en oriëntatielessen.

2.9 Passend en inclusief onderwijs

In 2005 heeft het kabinet de keuze gemaakt om op scholen ‘passend onderwijs’ in te gaan voeren. De kern van passend onderwijs is het uitbreiden van de kansen op de beste ontwikkeling voor ieder kind. (www.passendonderwijs.nl) Het gaat om het leveren van maatwerk in het onderwijs voor zowel kinderen die extra zorg nodig hebben als ook voor de kinderen die zonder extra zorgondersteuning onderwijs volgen. Om goed maatwerk te leveren is een passend onderwijsaanbod nodig. Aanleiding voor het initiatief voor passend onderwijs zijn knelpunten in de zorgstructuur van het onderwijs. Kinderen die extra zorg behoeven vallen vaak tussen wal en schip. Het huidige zorgsysteem maakt dat scholen vaak onvoldoende of te laat een passend aanbod kunnen leveren. Bij kinderen met zorgbehoeften aan wie wel een passend onderwijsaanbod kan worden geboden, is het geen uitzondering dat dit op school is ver van de eigen woonplaats. Dit heeft tot gevolg dat het kind minder makkelijk integreert in de eigen woonwijk, omdat het geen leeftijdsgenootjes ontmoet. Daarnaast is een lange reistijd voor zowel het kind als de ouders onplezierig. De zorgstructuur wordt door de invoering van Passend Onderwijs gewijzigd. De belangrijkste wijziging betreft de invoering van de zorgplicht voor scholen/schoolbesturen om een passende onderwijsplek voor ieder kind te realiseren. Deze zorgplicht impliceert dat zodra scholen niet tegemoet kunnen komen aan de zorgbehoefte van een kind dat dan de school verantwoordelijk is om in overleg met de ouders en schoolbesturen binnen de regio wel een Passend Onderwijsaanbod te realiseren. Het complexe regelsysteem voor zorgleerlingen kan zo worden afgekalfd en ouders hoeven niet meer met hun kind langs de scholen te ‘leuren’. (www.ouders.net) De Evaluatie- en adviescommissie Passend onderwijs (ECPO) heeft half mei de aanbeveling gedaan de landelijke invoering van Passend onderwijs een jaar op te schorten en het wetsvoorstel de status te geven van interim-wet, met een werkingsduur van vijf jaar. (bron: www.avv.nl) Dit zijn twee van de 27 aanbevelingen die de ECPO geeft in het advies ‘Aanbevelingen bij wetsvoorstel Passend onderwijs’. De commissie adviseert de samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs door middel van wettelijke voorschriften te verplichten hun activiteiten op elkaar af te stemmen en nadere eisen te stellen aan het juridisch construct en de besluitvorming van het bestuur van de

samenwerkingsverbanden. Neem de verdeling van de bezuinigingen opnieuw onder de loep, adviseert de ECPO, om na te gaan of het primair onderwijs daaraan niet een onevenredig zware bijdrage levert. De AVS is blij met de aanbevelingen van de ECPO. “Ik ga er vanuit dat de minister de adviezen serieus oppakt”, aldus AVS-voorzitter Ton Duif. De onderwijsbonden (waaronder de AVS) en de PO-Raad hebben op 16 mei bovendien een brief naar de minister gestuurd over de verkeerde aantallen zorgleerlingen. Hierin stond dat de groei van het aantal zorgleerlingen binnen het PO en VO blijkt geen 65% te zijn maar slechts 15%. Deze gegevens zijn afkomstig uit de brief van de algemene onderwijsbond e.a. welke op 16 mei jl. naar de minister van onderwijs verstuurd is.

Zowel aan de brief van de inspectie over dubbel getelde zorgleerlingen als aan het uitkomen van het advies van de ECPO is geen ruchtbaarheid gegeven door het ministerie van OCW.

Inclusief onderwijs houdt in dat alle leerlingen welkom zijn op een reguliere school in de buurt. Leerlingen kunnen lessen volgen in klassen waarbinnen het aantal leerlingen met en zonder handicap proportioneel is ten aanzien van de verdeling van mensen met en zonder handicap in de totale populatie en leerlingen met beperkingen volgen lessen met leeftijdsgenoten. Deze leerlingen met beperkingen krijgen de ondersteuning die ze nodig hebben en werken in de klas aan dezelfde thema's als hun klasgenoten, terwijl ze individuele doelen nastreven. Deze doelen kunnen, afhankelijk van de leerling, functioneel schoolse doelen hebben als sociale vaardigheden.(www.inclusiefonderwijs.nl)

2.10 Internationalisering

Nadat ik internet geraadpleegd had en geen antwoord vond op het onderwerp internationalisering, heb ik besloten om telefonisch contact op te nemen met Thieme Meulenhoff uitgeverij. De methode “Ik zorg er wel voor” wordt enkel in Nederland aangeboden. Door een collega-student en tevens vakcollega van de opleiding ben ik erachter gekomen dat zij al werken met de methode “Ik zorg er wel voor.” Na overleg met mijn collega-student heb ik aan de vaksectievoorzitter van verzorging voorgesteld om een bezoek te brengen aan het Gemini College in Ridderkerk, zodat we met alle vakdocenten onze vragen konden stellen betreft het werken met de methode “Ik zorg er wel voor.” Dit voorstel werd zeer enthousiast door mijn collega's ontvangen en al snel werd er een afspraak gemaakt met de vaksectievoorzitter van het Gemini College. Met het complete team van zorg & welzijnsdocenten van het Elde College zijn we richting Ridderkerk gegaan en hebben allerlei vragen gesteld rondom de methode. Door hun lokalen, werkwijzen, werkplekkenstructuur en

gedigitaliseerde lesstof te bekijken hebben we met ons team een veel beter beeld gekregen wat nodig is om de nieuwe methode bij ons op school te implementeren. Het belangrijkste wat naar voren kwam was, dat we vooral in het eerste jaar dat we met de methode zouden gaan starten, niet teveel eisen moesten gaan stellen, wanneer zaken anders lopen dan je bedoeling was.

2.11 Samenvatting

Bij coöperatief leren worden de leerlingen gestimuleerd actief de aangeboden informatie te bewerken, toe te passen of te oefenen. Als de leerlingen in de coöperatieve groepen met elkaar samenwerken, krijgt de docent een andere rol te vervullen dan in het klassikale onderwijs. De rol van de docent als overdrager van kennis verschuift naar de rol van de docent als begeleider van het leerproces van de leerlingen. “De leerling construeert altijd en overal, onafhankelijk van de aard van de onderwijs- of leeromgeving, of die nu traditioneel, klassikaal onderwijs omvat of activerend onderwijs. Leren wordt daarbij opgevat als een proces van ‘betekenis geven aan ervaringen’ (Lowyck, 2005). Kennis en competenties zijn uitkomsten van dit proces. Mijn mening is dat door de vaardigheden welke de leerlingen gedurende de bovenbouw periode aangeleerd krijgen, de theoretische kennis die zij opdoen en daarnaast de stages die zij lopen en de ervaringen terugkoppelen van de stage tijdens de lessen dit mijns inziens de ultieme manier is van het betekenis geven aan ervaringen.

De behoefte aan variatie en verandering, wat wel wordt aangeduid met zap-cultuur (SCP, 2004, in: Magito, 2005), groeit sterk. Veen (2005) hanteert de begrippen ‘netwerkgeneratie’ en ‘nieuwe geletterdheid’ voor de jongeren die zijn opgegroeid in een multimediale omgeving, die gewend zijn in virtuele gemeenschappen te functioneren en die via computergames hebben geleerd om oplossingsstrategieën te ontwikkelen. Met deze netwerk-generatie-leeringen heeft het Elde College ook te maken. Zo zie je dat vele leerlingen door de school lopen met een mobiele telefoon voor zich. Tijdens de lessen worden mobiele telefoons niet toegestaan. Echter bij de lessen verzorging kunnen mobiele telefoons ook een functie hebben voor het uitvoeren van opdrachten. Zo zijn er docenten welke de foto-functie van de mobiele telefoon hebben gebruikt als bewijs bij het bezoeken van een sportschool of kinderdagverblijf of voor het uitwerken van een opdracht, waarbij bijvoorbeeld een speelplaats gefotografeerd moest worden. Het accent in het onderwijs verschuift van een door de docent gestuurde leeromgeving naar een door de leerling gestuurde leeromgeving (Chall, 2000). Onderzoek wijst uit dat didactische- en pedagogische onderwijsvormen die aan de drie

uitgangspunten zijn gerelateerd, leiden tot dieper leren en daarmee tot betere leerprestaties, tot meer gemotiveerde leerlingen en aantrekkelijk onderwijs. Uit onderzoek onder docenten van Vrieze, Van Kuijk en Van Kessel (2001) komt naar voren dat leerlingen door WPS het zelfstandig leren beter aankunnen, dat de aandachtsboog van leerlingen wordt vergroot en dat beter wordt ingespeeld op individuele capaciteiten van leerlingen. Daarnaast maakt WPS het onderwijs voor vmbo-leerlingen aantrekkelijker en inspirerender. Een meer leerlinggerichte aanpak in het vmbo kan echter alleen effectief zijn, wanneer de leerlingen de basisvaardigheden van het leren en een zekere basiskennis eigen hebben gemaakt. Toch concluderen de auteurs ook dat de methode niet voor alle leerlingen direct geschikt is. Praktijksimulaties zijn bijvoorbeeld minder geschikt voor leerlingen die moeite hebben met lezen. Leerlingen moeten ook leren om zelfstandig te leren en zij moeten daarvoor gemotiveerd worden. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de onderzoeksmethodologie. Hierin wordt beschreven op welke wijze het onderzoek is uitgevoerd.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

3.1 Inleiding

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de manier waarop het onderzoek tot stand is gekomen. De theorie inzake onderzoeksmethodologie is gebaseerd op het boek “Wat is onderzoek” van Verhoeven en “Enquêteren en gestructureerd onderzoeken” van Baarda, De Goede en Kalmijn waarbij de theorie gekoppeld is aan dit onderzoek.

3.2 Onderzoeksopzet

Het uitvoeren van dit onderzoek is op twee verschillende manieren gedaan. Om te beginnen is gestart met een vooronderzoek, waarbij collega's geïnterviewd zijn over de persoonlijke ervaringen met de lesmethode “Ik zorg er wel voor”. Vervolgens zijn naar aanleiding van de resultaten van de interviews, thema's opgesteld waarover de vragen in de vragenlijst gaan. In de verschillende thema's worden de vragen onderverdeeld, welke naar voren kwamen tijdens de interviews. Deze zijn echter niet valide genoeg om uitspraken te doen over het thema, maar zullen per vraag geanalyseerd worden.

3.3 Data verzameling

Bij dit kwantitatieve en deels kwalitatieve onderzoek worden zowel numerieke gegevens als meningen (open vragen) verzameld over de ervaringen van de nieuwe lesmethode. De docenten vormen het kwalitatieve gedeelte in de vorm van interviews en de leerlingen het kwantitatieve gedeelte in de vorm van vragenlijsten. Het surveyonderzoek is een veelgebruikte methode om meningen, opinies, houdingen en kennis bij grote groepen personen te meten. (Verhoeven, 2010) Dit onderzoek gebruikt een gestructureerde dataverzamelmethode. Het is daarom passend bij het doel van dit onderzoek waarbij de tevredenheid van de respondenten wordt gemeten om vervolgens adviezen te kunnen geven met betrekking tot de verbeteringen van de nieuwe lesmethode. Het aantal open vragen is in de vragenlijsten tot het minimum beperkt, omdat deze vragen in een kwantitatieve analyse niet meegenomen kunnen worden. Ze moeten dan kwalitatief worden geanalyseerd. De meest voorkomende resultaten worden meegenomen in de analyse. Een nadeel van survey onderzoek is dat de context waarbinnen de antwoorden worden gegeven, onbekend blijft. Dat wil zeggen dat de vraag ‘waarom’ een respondent een bepaald antwoord geeft, niet kan worden beantwoord. Om deze reden zijn er zeer specifieke vragen geformuleerd, welke direct van toepassing zijn op de 3^e jaars leerlingen van de afdeling verzorging. Om de respondenten te enthousiastmeren voor het invullen van de vragenlijst, zijn ze persoonlijk door de onderzoeker als groep benadert en is het belang voor de respondenten uitgelegd. Het belang is namelijk dat het docententeam open staan voor hun mening en bereid zijn mee te denken aan wenselijke veranderingen voor het volgende schooljaar, waarin zij doorgaan met het werken in de methode “Ik zorg er wel voor”. De respondenten worden dus serieus genomen en er wordt daadwerkelijk iets met de resultaten gedaan. Daarnaast is er gekozen om groepsgewijs de vragenlijsten aan het begin van een verzorgingles af te laten nemen. Op die manier hadden de respondenten nog geen ervaring van die bewuste les die mogelijkwijs van invloed zouden kunnen zijn op de antwoorden. Op deze manier was de respons maximaal te noemen, aangezien bijna alle respondenten aanwezig waren bij het invullen van de vragenlijst. Om te voorkomen dat de respondenten met elkaar zouden overleggen of bij elkaar zouden ‘afkijken’ is er gekozen voor een opstelling waarin alle leerlingen uit elkaar werden gezet, zoals bij de afname van een toets. Bij deze groepsgewijze vorm van afname zijn geen groepen respondenten uitgesloten, aangezien het onderzoek zich enkel richt op de drie 3^e klassen Verzorging.

3.4 Respondenten

Voor het uitvoeren van het vooronderzoek worden in eerste instantie vier collega's geïnterviewd over de methode en de persoonlijke ervaringen met "Ik zorg er wel voor". Het doel hiervan is om een beeld te krijgen van de persoonlijke ervaringen van de docenten en naar aanleiding van de antwoorden van de docenten worden de resultaten omgezet in stellingen. In tweede instantie zullen 57 leerlingen, afkomstig uit de drie verschillende 3^e klassen van de afdeling verzorging, sector zorg & welzijn, de vragenlijst gaan invullen. Klas VZ3A bestaat uit 18 leerlingen welke allen de basisberoepsgerichte leerweg volgen, allen met een LWOO-indicatie. Klas VZ3B bestaat uit 18 leerlingen waarvan 10 leerlingen de basisberoepsgerichte leerweg volgen, waarvan 6 leerlingen met een LWOO-indicatie. De andere 8 leerlingen volgen de kaderberoepsgerichte leerweg, waarvan 4 leerlingen met een LWOO-indicatie. Klas VZ3C bestaat uit 21 leerlingen waarvan alle leerlingen de kaderberoepsgerichte leerweg volgen, allen zonder een LWOO-indicatie. De leerlingen van de verschillende leerwegen, namelijk basisberoepsgerichte- en kaderberoepsgerichte leerweg en al dan geen LWOO-indicatie zitten dus verdeeld over de drie verschillende klassen.

3.5 Afname van de interviews

De interviews bestaan uit open vragen, welke onafhankelijk van elkaar zijn afgenomen. Hierbij is sprake van een kwalitatief vooronderzoek. Er wordt gebruik gemaakt van een ongestructureerd interview, ook wel het diepte-interview genoemd. Er is gewerkt met één hoofdvraag, namelijk; hoe hebben de docenten het afgelopen jaar het werken met de nieuwe methode ervaren? Zo loopt ieder interview weer anders, afhankelijk van de respondent. De rode draad blijft echter hetzelfde (Verhoeven, 2010). Aan de hand van de gegevens welke uit de interviews naar voren komen, wordt een vragenlijst opgesteld voor de leerlingen. Alle resultaten welke naar voren kwamen tijdens de interviews zijn genoteerd en zijn verwerkt in de vragenlijst.

3.6 Afname van de vragenlijsten

Door het opstellen van de schriftelijke vragenlijst is het mogelijk om over veel verschillende onderwerpen informatie te verzamelen (Baarda, 2000) Het is noodzakelijk om over voldoende voorkennis te beschikken om de vragen in de verschillende thema's te kunnen formuleren. Deze voorkennis is ontstaan door het vooronderzoek in de vorm van interviews met de docenten. Er is gekozen voor het lettertype Verdana, grootte 12 omdat dit voor leerlingen met dyslexie het meest prettig te lezen is. Alle vragen zijn genummerd, wat handig is voor de

verwerking van de onderzoeksresultaten. Er is bewust gekozen om de vragen in een tabel te zetten, zodat de respondenten het juiste antwoord omcirkelen bij de juiste vraag en niet in de war kunnen raken. Om de begrippen “werkveldmappen en bronnenboek” te verduidelijken zijn er 2 plaatjes als illustratie toegevoegd, zodat de respondenten weten waarover de vraag of stelling gaat, omdat er verwacht wordt dat daar anders onduidelijkheid over gaat ontstaan, omdat iedere docent een andere term gebruikt voor de “werkveldmap.” Door een schriftelijke vragenlijst te maken was het mogelijk om in korte tijd veel respondenten te bereiken en op deze wijze aan veel informatie te komen, ten opzichte van een mondeling interview.

3.7 Proefafname vragenlijst

De vragenlijst is door een tweetal respondenten getest als proefafname. Hieruit bleek dat een enkele vraag niet geheel duidelijk geformuleerd was. Vervolgens is de vraag bijgesteld waarna deze duidelijk werd voor de respondenten. Vervolgens zijn de vragenlijsten verspreid onder de docenten van de vaksectie verzorging, de onderwijsassistenten, de kernteamleider van Zorg & Welzijn en mijn critical friends. Dankzij mijn collega's is de vragenlijst vele malen bijgesteld. Bij het opstellen van de vragen is vooral gebruik gemaakt van stellingen, omdat deze vragenlijst richting een opinieonderzoek gaat. Door de grote hoeveelheid aan stellingen is er beter achter te komen hoe de respondent werkelijk ergens over denkt. Door voldoende afwisseling te brengen in de formulering van de stellingen (positief geformuleerde stellingen en negatief geformuleerde stellingen) wordt voorkomen dat de respondenten uit luiheid of gebrek aan concentratie het overall mee eens zijn of juist oneens. Het afwisselen van de richting van de stellingen zorgt er hoe dan ook voor dat de respondent over elke stelling moet nadenken en zo ‘beter bij de les blijft.’ De antwoordalternatieven zijn gedurende de gehele vragenlijst hetzelfde, met als uitzondering de open vragen. Op de voorpagina van de vragenlijst staat een tabel waarin de antwoordmogelijkheden staan uitgelegd. Alle stellingen sluiten aan bij de antwoordalternatieven en staan in een voor de respondent logische volgorde

3.8 Uitwerking in thema's

Het aantal vragen van de vragenlijst voor de leerlingen is behoorlijk groot, namelijk 58 vragen plus 6 open vragen. Om deze reden zijn de vragen gegroepeerd in thema's. De vragenlijst is opgebouwd in 6 thema's, waarbij iedere groep vragen een korte en bondige titel hebben gekregen om voor de respondenten duidelijk te maken waar de vragen over zullen gaan. Op chronologische volgorde van de verschillende thema's en vragen uit de “vragenlijst voor 3^e

jaars leerlingen verzorging” (zie bijlage 1) zullen de resultaten hieronder geanalyseerd worden. Dit is niet alleen handig voor de verwerking van de gegevens, maar ook voor de respondent. Op deze manier hoeft de respondent niet van de hak op de tak van onderwerp te switchen. Door de korte en bondige titel van de vragen weet de respondent direct waarover de vragenreeks zal gaan. De resultaten van de vragenlijsten zijn echter niet valide genoeg om uitspraken te doen over het gehele thema, maar enkel over de vraag.

3.9 Afsluiting

In het volgende hoofdstuk zal worden ingegaan op de respons van de populatie en de verwerking van de onderzoeksgegevens

Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de onderzoeksresultaten die voortgekomen zijn uit de ingevulde vragenlijsten van de leerlingen, de interviews met docenten en de studiedag.

4.2 Respons van populatie

De respons van het onderzoek was 100%. Het was namelijk mogelijk om zowel de afwezige collega's als leerlingen op een later moment te benaderen voor afname van het interview of afname van de vragenlijst.

4.3 Verwerking resultaten

De vragenlijsten zijn opgesteld waarin leerlingen kunnen aangeven of ze het met de stelling eens of oneens zijn. Hierin is een onderverdeling gemaakt tussen heelemaal mee oneens, afgekort met --, mee oneens, afgekort met -, mee eens, afgekort met + en heelemaal mee eens, afgekort met ++. Er is dus gebruik gemaakt van de Likertschaal, waarbij de stellingen met elkaar samenhangen en waar de respondenten telkens in oplopende graad op kan antwoorden. (Swanborn, 1998) Vervolgens zullen de 'eens-antwoorden' en de 'oneens-antwoorden' worden samengenomen zodat er een duidelijk, overzichtelijk onderscheid te zien is in de verschillende antwoorden. De gegevens die geanalyseerd worden zijn van kwantitatieve aard. De kwantitatieve resultaten uit de vragenlijst van de leerlingen zijn verwerkt in het

computerprogramma Excel. Van de resultaten zijn draaitabellen gemaakt en vervolgens grafieken waardoor overzichtelijk in beeld kan worden gebracht, wat de verschillen zijn tussen de antwoorden. De kwalitatieve gegevens welke naar voren kwamen uit de interviews van collega's en uit de open vragen van de vragenlijst voor de leerlingen zijn handmatig verwerkt in Word. De meest voorkomende antwoorden worden meegenomen in de analyse.

4.4 Resultaten interviews

De interviews zijn in maart 2011 afgenomen bij vier collega's van de afdeling verzorging, sector zorg & welzijn. Alle collega's wilden graag meewerken aan het interview, omdat zij erg benieuwd waren naar de resultaten. De hoofdvraag luidt: "Hoe hebben jullie afgelopen jaar het werken met de nieuwe methode ervaren?" Ter ondersteuning aan de centrale vraagstelling is een topiclijst samengesteld. Uit de interviewresultaten antwoordde 100% dat de lesmethode op zich, in de vorm van het bronnenboek en de werkveldmappen weer rust biedt. Voorheen moesten er telkens opnieuw werkboeken gekopieerd worden en waren de katernen waar de leerlingen de theorie uit moesten halen vaak te weinig, gedateerd en zagen er versleten uit. 100% van de docenten spraken ook hun tevredenheid uit over het computergebruik. De nieuwe methode illustreert praktische en theoretische opdrachten met duidelijke filmpjes en werkkaarten, welke op de website van 'Ik zorg er wel voor' terug te vinden zijn. De hulpkaarten en werkkaarten bieden houvast, zodat iedere docent en onderwijsassistente dezelfde, eenduidige manier van uitleg hanteren, omdat leerlingen en docenten deze gebruiken kan er ook geen verwarring ontstaan over de manier waarop leerlingen een vaardigheid aangeleerd krijgen. De helft van de docenten gaven aan dat de nieuwe methode de zelfstandigheid van de leerlingen vergroot. 75% van de docenten waren minder positief over de ervaringen van de websites, waarna de methode verwijst in de werkveldmappen. Deze werken niet altijd. De websites zijn veranderd en de informatie is niet meer terug te vinden. Alle docenten geven aan dat KPC niet alle dvd's heeft, welke in de methode geadviseerd wordt. Er zijn dan geen alternatieven, omdat de vragen uit de werkveldmap dusdanig specifiek zijn, dat lang niet alle vragen uit de werkveldmap beantwoord kunnen worden. 25% geeft aan dat het bronnenboek te weinig gebruikt wordt door de leerlingen. De opdrachtnummering in de werkveldmappen wordt door 50% als onduidelijk ervaren. Alle docenten geven aan dat er te weinig tijd is tijdens de les om leerlingen goede instructie te geven, vooral betreft het aanleren van vaardigheden of tijdens het uitvoeren van een rollenspel.

4.5 Resultaten vragenlijsten

Op chronologische volgorde van de vragenlijst zullen de verschillende thema's de revue passeren. Vervolgens wordt na ieder thema de meest opvallende resultaten besproken. Bij een verschil van 15% zal het percentage rood staan afgebeeld in de tabel.

4.5.1 Resultaten van de vragen over het thema groepjes en samenwerking

In onderstaande tabel staan de resultaten van de leerlingen van de vragen over het thema groepjes en samenwerking. In de eerste tabel worden telkens de resultaten weergegeven van het verschil in resultaten tussen basis-kader-leerlingen en de LWOO-leerlingen en de tweede tabel worden de verschillende klassen met elkaar vergeleken. Vervolgens worden de meest opvallende resultaten met elkaar vergeleken direct onder de tabel.

<i>A-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik vind het fijn om in een groepje te werken	4	96	11	89
Ik kan goed opschieten met de mensen in mijn groepje	29	71	11	89
Ik vind het fijn dat mijn groepje steeds hetzelfde blijft	25	75	19	81
Ik overleg met mijn groepje, welke opdrachten we gaan maken	17	83	52	48
Ik werk snel	38	63	15	85
Ik werk liever alleen, dan in een groepje	58	42	70	30
Ik kan niet goed opschieten met de mensen in mijn groepje.	79	21	93	7
Het lijkt me fijn om steeds in een ander groepje te zitten, met andere leerlingen	50	50	85	15
Ik werk hard om de casus op tijd af te krijgen	38	63	30	70
Ik werk graag in tweetallen	17	83	22	78

Opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel zullen toegelicht worden. 71% van de ondervraagde LWOO-leerlingen geven aan goed te kunnen opschieten met hun groepje versus 89% van de ondervraagde basis-kader-leerlingen.. Dit is een verschil van 18%. Dit betekent dat de basis-kader-leerlingen aangeven dat zij beter met elkaar kunnen opschieten dan de LWOO-leerlingen. De LWOO-leerlingen geven met 83% aan te overleggen met het groepje, welke opdrachten ze gaan maken. De basis-kader-leerlingen scoren zichzelf hier met 48% lager mee. Dit zou kunnen betekenen dat de LWOO-leerlingen behoefte hebben aan overleg binnen de groep. Van de basis-kader-leerlingen zeggen 85% van de leerlingen

snel te werken. Bij de LWOO-leerlingen ligt dit percentage lager met 63%. Dit betekent dat de LWOO-leerlingen zelf aangeven minder snel te werken dan de basis-kader-leerlingen. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de methode een groter beroep doet op de leesvaardigheid van de leerlingen.

<i>A-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik vind het fijn om in een groepje te werken	7	93	0	100	14	86
Ik kan goed opschieten met de mensen in mijn groepje	43	57	6	94	14	86
Ik vind het fijn dat mijn groepje steeds hetzelfde blijft	36	64	19	81	14	86
Ik overleg met mijn groepje, welke opdrachten we gaan maken	29	71	25	75	48	52
Ik werk snel	21	79	44	56	14	86
Ik werk liever alleen, dan in een groepje	50	50	81	19	62	38
Ik kan niet goed opschieten met de mensen in mijn groepje.	79	21	81	19	95	5
Het lijkt me fijn om steeds in een ander groepje te zitten, met andere leerlingen	43	57	69	31	86	14
Ik werk hard om de casus op tijd af te krijgen	21	79	44	56	33	67
Ik werk graag in tweetallen	7	93	19	81	29	71

Er zijn veel opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel. Dit betekent dat er grote verschillen zijn tussen de drie verschillende klassen waarop zij de vragenlijst ingevuld hebben. Om deze reden zullen de opvallendheden per klas toegelicht worden.

In klas VZ3A geven de leerlingen aan minder goed met elkaar op te kunnen schieten dan in de andere klassen. In de controlevraag scoren de leerlingen hier tegenstrijdig op. De leerlingen uit VZ3A geven met 57% aan het fijn te vinden om steeds in een ander groepje te zitten. De helft van de leerlingen werkt liever alleen dan in een groepje. Met 79% geven de leerlingen aan hard te werken om de casus op tijd af te krijgen. De leerlingen geven met 93% aan graag in tweetallen te werken.

In klas VZ3B geven de leerlingen met 93% aan dat ze goed met elkaar kunnen opschieten. 81% van VZ3B vinden het fijn dat het groepje steeds hetzelfde blijft. Zoals in VZ3A het geval is, overleggen 75% van de leerlingen uit VZ3B met het groepje welke opdrachten ze gaan maken. 56% van de leerlingen geven aan snel te werken. Hierin scoren de VZ3B-leerlingen het laagst, in verhouding met de andere klassen.

In klas VZ3C vindt 86% van de leerlingen het fijn dat het groepje steeds hetzelfde blijft. 52% van de leerlingen geven aan te overleggen met het groepje welke opdrachten ze gaan maken. Dit is in verhouding met VZ3A en VZ3B aan de lage kant. De oorzaak hiervan kan liggen op het feit dat in VZ3C geen LWOO-leerlingen zitten.

4.5.2 Resultaten van de vragen over het thema organisatie en planning

In onderstaande tabel staan de resultaten van de leerlingen van de vragen over het thema organisatie en planning. In de eerste tabel worden telkens de resultaten weergegeven van het verschil in resultaten tussen basis-kader-leerlingen en de LWOO-leerlingen en de tweede tabel worden de verschillende klassen met elkaar vergeleken. Vervolgens worden de meest opvallende resultaten met elkaar vergeleken direct onder de tabel.

<i>B-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik begin zelf te werken aan de opdrachten, zonder overleg met mijn groepje.	42	58	52	48
Aan het begin van de les weet ik wat ik moet gaan maken	50	50	41	59
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik een groepsgenootje om hulp	17	83	7	93
Ik ben blij, als mijn casus op tijd af is.	4	96	0	100
Ik moet wel eens een uur terug komen, als mijn werk niet af is	58	42	93	7
Ik kan zelf mijn tijd indelen, zodat alles op tijd af is	63	38	7	93
Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken	42	58	44	56
Ik mag van de docent zélf weten hoe lang ik over een opdracht doe	42	58	48	52
Ik schrijf wel eens opdrachten over van een klasgenoot	13	88	41	59
Ik vind het fijn dat ik geen huiswerk heb bij dit vak	4	96	4	96

Opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel zullen toegelicht worden. 42% van de LWOO-leerlingen geven aan dat ze wel eens een uur moeten terug komen om het werk af te maken. Bij de basis-kader-leerlingen ligt dit aantal aanzienlijk lager met 7%. Van de LWOO-leerlingen geeft 38% aan dat ze hun tijd zelf kunnen indelen, zodat alles op tijd af is. De basis-kader-leerlingen geven met 93% aan dit voor elkaar te krijgen. Opvallend is dat 88% van de LWOO-leerlingen en 59% van de basis-kader-leerlingen aangeeft wel eens een opdracht van een klasgenoot over te schrijven.

<i>B-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik begin zelf te werken aan de opdrachten, zonder overleg met mijn groepje.	36	64	50	50	52	48
Aan het begin van de les weet ik wat ik moet gaan maken	36	64	50	50	48	52
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik een groepsgenootje om hulp	21	79	13	88	5	95
Ik ben blij, als mijn casus op tijd af is.	7	93	0	100	0	100
Ik moet wel eens een uur terug komen, als mijn werk niet af is	43	57	81	19	95	5
Ik kan zelf mijn tijd indelen, zodat alles op tijd af is	57	43	44	56	10	90
Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken	57	43	20	80	52	48
Ik mag van de docent zélf weten hoe lang ik over een opdracht doe	50	50	38	63	48	52
Ik schrijf wel eens opdrachten over van een klasgenoot	14	86	13	88	48	52
Ik vind het fijn dat ik geen huiswerk heb bij dit vak	0	100	6	94	5	95

Er zijn veel opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel. Dit betekent dat er grote verschillen zijn tussen de drie verschillende klassen waarop zij de vragenlijst ingevuld hebben. Om deze reden zullen de opvallendheden per klas toegelicht worden.

In VZ3A begint 64% van de leerlingen zelf te werken aan opdrachten, zonder overleg met het groepje. 57% van de leerlingen uit VZ3A moeten wel eens een uur terug komen als het werk niet af is. Dit is in verhouding met de andere klassen hoog. 57% kan de tijd niet zelf indelen, zodat alles op tijd af is. Bij VZ3B zien we een soortgelijk resultaat met 44%. In deze klas geven de leerlingen met 43% aan met het groepje te overleggen welke opdracht ze gaan maken. 86% van de leerlingen geven aan wel eens een opdracht van elkaar over te schrijven. VZ3B scoort hierop 88%.

In VZ3B is het opvallend dat 56% van de leerlingen hun tijd zelf kunnen indelen, zodat alles op tijd af is. Samen met VZ3A scoren zij hier aanzienlijk lager dan VZ3C. Met 80% geven de leerlingen uit VZ3B aan met elkaar te overleggen welke opdrachten ze gaan maken. Dit is in verhouding met de andere klassen erg hoog. In deze klas schrijft 88% van de leerlingen wel eens een opdracht van elkaar over.

4.5.3 Resultaten van de vragen over het thema werkveldmappen en bronnenboek

In onderstaande tabel staan de resultaten van de leerlingen van de vragen over het thema werkveldmappen en bronnenboek. In de eerste tabel worden telkens de resultaten weergegeven van het verschil in resultaten tussen basis-kader-leerlingen en de LWOO-leerlingen en de tweede tabel worden de verschillende klassen met elkaar vergeleken. Vervolgens worden de meest opvallende resultaten met elkaar vergeleken direct onder de tabel.

<i>C-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik vind de werkveldmappen er duidelijk uitzien	21	79	44	56
Ik vind de opdrachten uit het werkveldmappen goed te begrijpen	42	58	48	52
Ik vind de opdrachten in de werkveldmappen onduidelijk uitgelegd	38	63	59	41
Ik vind de teksten uit het bronnenboek leerzaam	33	67	37	63
Ik voer grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit	21	79	33	67
Ik maak alle theorievragen uit de werkveldmap	8	92	0	100
Ik vind dat er genoeg afwisseling is tussen praktijkopdrachten en theorie	71	29	56	44
Het lukt mij om één casus in 1 per week af te hebben	54	46	33	67
Ik lees altijd de hele paragraaf van het bronnenboek, als dit bij een opdracht staat	67	33	70	30
Ik zoek alleen het antwoord op uit de tekst van het bronnenboek en lees de rest niet	25	75	15	85
Ik werk graag aan praktijkopdrachten uit de werkveldmap	21	79	19	81
Ik werk graag aan praktijkopdrachten in de keuken (koken)	13	88	4	96
Ik werk graag aan theorieopdrachten	54	46	56	44
Ik kan teksten uit het bronnenboek beter onthouden, als ik een samenvatting heb gemaakt	50	50	59	41
Ik kijk de theorievragen na met een nakijkblad	58	42	22	78
Het lijkt me fijn om de theorie uit het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen	54	46	56	44

Opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel zullen toegelicht worden. Wat me verbaast is dat de LWOO-leerlingen aangeven met 79% dat de werkveldmappen er duidelijk uitzien, terwijl de basis-kader-leerlingen met 56% hier duidelijk lager op scoren. In tegenstelling tot het hierboven omschreven resultaat vinden 63% van de LWOO-leerlingen de opdrachten onduidelijk uitgelegd in de werkveldmap. Van de LWOO-leerlingen geeft 29% tevreden te zijn met de afwisseling tussen theorie- en praktijkopdrachten. De basis-kader-leerlingen ligt het resultaat op 44%. Meer dan de helft van de basis-kader-leerlingen (67%)

krijgen het voor elkaar om de casus op tijd af te hebben, in tegenstelling tot de LWOO-leerlingen, waarvan minder dan de helft dit voor elkaar krijgt met 46%.

<i>C-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik vind de werkveldmappen er duidelijk uitzien	14	86	27	73	52	48
Ik vind de opdrachten uit het werkveldmappen goed te begrijpen	29	71	50	50	52	48
Ik vind de opdrachten in de werkveldmappen onduidelijk uitgelegd	36	64	56	44	52	48
Ik vind de teksten uit het bronnenboek leerzaam	29	71	31	69	43	57
Ik voer grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit	14	86	19	81	43	57
Ik maak alle theorievragen uit de werkveldmap	7	93	6	94	0	100
Ik vind dat er genoeg afwisseling is tussen praktijkopdrachten en theorie	93	7	44	56	57	43
Het lukt mij om één casus in 1 per week af te hebben	50	50	44	56	38	62
Ik lees altijd de hele paragraaf van het bronnenboek, als dit bij een opdracht staat	57	43	75	25	71	29
Ik zoek alleen het antwoord op uit de tekst van het bronnenboek en lees de rest niet	21	79	19	81	19	81
Ik werk graag aan praktijkopdrachten uit de werkveldmap	29	71	13	88	19	81
Ik werk graag aan praktijkopdrachten in de keuken (koken)	7	93	13	88	5	95
Ik werk graag aan theorieopdrachten	57	43	50	50	57	43
Ik kan teksten uit het bronnenboek beter onthouden, als ik een samenvatting heb gemaakt	57	43	53	47	57	43
Ik kijk de theorievragen na met een nakijkblad	57	43	56	44	14	86
Het lijkt me fijn om de theorie uit het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen	64	36	56	44	48	52

Er zijn veel opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel. Dit betekent dat er grote verschillen zijn tussen de drie verschillende klassen waarop zij de vragenlijst ingevuld hebben. Om deze reden zullen de opvallendheden per klas toegelicht worden.

In VZ3A vindt het merendeel dat de werkveldmappen er duidelijk uitzien, de opdrachten goed te begrijpen zijn, maar onduidelijk staan uitgelegd in de werkveldmap. VZ3A geeft met 86% aan grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit te voeren. VZ3B scoort met 81% ongeveer gelijk, in tegenstelling tot de resultaten van VZ3C, welke 57% scoren. De theorievragen worden door 43% van de leerlingen met een nakijkblad nagekeken. In VZ3B ligt het nakijkpercentage op 44%. 56% van VZ3B vindt dat er genoeg afwisseling is tussen de theorieopdrachten en praktijk. Slechts 25% van de leerlingen leest de hele paragraaf uit het

bronnenboek wanneer dit bij een opdracht staat, de meerderheid (81%) heeft de voorkeur om alleen het antwoord op te zoeken uit de tekst. Minder dan de helft van de leerlingen (44%) kijkt de theorieopdrachten na met een nakijkblad.

De leerlingen van VZ3C vinden met 48% de werkveldmappen er duidelijk uitzien. 62% van de leerlingen geven aan dat het ze lukt om een casus per week af te hebben. Het percentage ligt in VZ3C het hoogst, in vergelijking met de andere klassen. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat er geen LWOO-leerlingen in deze klas zitten. Maar liefst 86% kijkt de theorieopdrachten na met behulp van een nakijkblad. Dit is in verhouding erg hoog.

4.5.4 Resultaten van de vragen over het thema docenten

In onderstaande tabel staan de resultaten van de leerlingen van de vragen over het thema docenten. In de eerste tabel worden telkens de resultaten weergegeven van het verschil in resultaten tussen basis-kader-leerlingen en de LWOO-leerlingen en de tweede tabel worden de verschillende klassen met elkaar vergeleken. Vervolgens worden de meest opvallende resultaten met elkaar vergeleken direct onder de tabel.

<i>D-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Alle docenten vertellen duidelijk wat ik moet maken	46	54	78	22
Ik vind het fijn om meerdere docenten voor het vak Verzorging te hebben	50	50	44	56
Als ik een opdracht af heb, laat ik deze gelijk aftekenen door de docent	54	46	52	48
Alle docenten kijken zorgvuldig mijn opdrachten na	33	67	63	37
Ik kan bijna altijd een praktijkopdracht uitvoeren als ik dat wil met mijn groepje	42	58	41	59
Ik vind het fijn om met een planner te werken	54	46	63	37
Alle docenten controleren mijn gemaakte opdrachten	33	67	44	56
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik de docent om hulp	21	79	19	81
De docenten van Verzorging kijken op ongeveer dezelfde manier de opdrachten na	46	54	44	56
Ik laat het liefst mijn opdrachten door 1 docent aftekenen	4	96	11	89
In de klas is een onderwijsassistente aanwezig	29	71	44	56
Ik stel vragen aan de onderwijsassistente als ik iets niet snap	21	79	26	74
De onderwijsassistente kan mij antwoord geven als ik een vraag heb	21	79	30	70

Opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel zullen toegelicht worden. De basis-kader-leerlingen geven met slechts 22% aan dat alle docenten duidelijk vertellen wat ze moeten gaan maken. Bij de LWOO-leerlingen ligt dit percentage op 54%. Een reden hiervan kan zijn dat van de basis-kader-leerlingen meer zelfstandigheid verwacht wordt en er geen direct instructiemoment plaatsvindt aan het begin van de les. De vraag is dan ook of leerlingen hier behoefte aan hebben. Opvallend is ook de vraag hoe nauwkeurig docenten opdrachten van de leerlingen nakijken. Dit percentage ligt met name bij de basis-kader-leerlingen schrikbarend laag met 37%. De LWOO-leerlingen geven met 71% aan dat er een onderwijsassistente aanwezig is, terwijl de basis-kader-leerlingen hier 56% op scoren.

<i>D-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Alle docenten vertellen duidelijk wat ik moet maken	50	50	50	50	81	19
Ik vind het fijn om meerdere docenten voor het vak Verzorging te hebben	64	36	44	56	38	62
Als ik een opdracht af heb, laat ik deze gelijk aftekenen door de docent	50	50	56	44	52	48
Alle docenten kijken zorgvuldig mijn opdrachten na	50	50	19	81	71	29
Ik kan bijna altijd een praktijkopdracht uitvoeren als ik dat wil met mijn groepje	57	43	13	88	52	48
Ik vind het fijn om met een planner te werken	57	43	44	56	71	29
Alle docenten controleren mijn gemaakte opdrachten	29	71	31	69	52	48
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik de docent om hulp	21	79	19	81	19	81
De docenten van Verzorging kijken op ongeveer dezelfde manier de opdrachten na	57	43	25	75	52	48
Ik laat het liefst mijn opdrachten door 1 docent aftekenen	0	100	13	88	10	90
In de klas is een onderwijsassistente aanwezig	36	64	31	69	43	57
Ik stel vragen aan de onderwijsassistente als ik iets niet snap	29	71	13	88	29	71
De onderwijsassistente kan mij antwoord geven als ik een vraag heb	14	86	27	73	33	67

Wederom zijn veel opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel. Dit betekent dat er grote verschillen zijn tussen de drie verschillende klassen waarop zij de vragenlijst ingevuld hebben. Om deze reden zullen de opvallendheden per klas toegelicht worden. Opvallend in bovenstaande tabel is dat VZ3A het niet prettig vindt met 64% om van meerdere docenten les te krijgen. Een reden voor dit resultaat zou ontstaan kunnen zijn, doordat deze klas de meeste docentwisselingen gehad heeft afgelopen schooljaar. 43% van VZ3A zegt een praktijkopdracht te kunnen uitvoeren als ze dit willen met het groepje. De meerderheid van VZ3A geeft dus aan dit niet altijd te kunnen. 71% van de leerlingen geeft aan dat alle opdrachten gecontroleerd worden door de docenten. In VZ3B scoren de leerlingen

hier 69% op in tegenstelling tot in VZ3C met 48%. VZ3B scoort opvallend hoog met 81% waarin zij aangeven dat alle docenten de opdrachten zorgvuldig nakijken. Dit is een groot contrast met de andere twee klassen. De leerlingen van VZ3B geven met 88% aan, dat zij bijna altijd een praktijkopdracht kunnen uitvoeren met het groepje wanneer ze dit willen. Ook met deze score steken zij met kop en schouders boven de andere twee klassen uit, waarin VZ3A 43% en VZ3C 48% scoort. In VZ3C geven de leerlingen met 19% aan dat niet alle docenten duidelijk vertellen wat ze moeten maken. 29% van de leerlingen geven aan dat docenten zorgvuldig de opdrachten nakijken. Met 48% worden in VZ3C de gemaakte opdrachten het minst gecontroleerd.

4.5.5 Resultaten van de vragen over het thema SO's en schoolexamens

In onderstaande tabel staan de resultaten van de leerlingen van de vragen over het thema SO's en schoolexamens. In de eerste tabel worden telkens de resultaten weergegeven van het verschil in resultaten tussen basis-kader-leerlingen en de LWOO-leerlingen en de tweede tabel worden de verschillende klassen met elkaar vergeleken. Vervolgens worden de meest opvallende resultaten met elkaar vergeleken direct onder de tabel.

<i>E-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik leer altijd voor mijn SO's	71	29	37	63
Ik leer altijd voor mijn SE's*	50	50	22	78
Ik vind de SO's moeilijk	29	71	52	48
Ik vind de SE's* moeilijk	25	75	19	81
Ik weet hoe ik moet leren voor de SO's en SE's*	67	33	33	67
De SO-vragen zijn makkelijker dan de SE-vragen*	29	71	19	81
Ik ben tevreden over mijn cijfers welke ik voor dit vak haal	58	42	48	52
Ik vind het prettig dat ik een SE* van verzorging altijd mag herkansen	8	92	7	93
Ik maak gebruik van de herkansingen voor de SE's* van verzorging	4	96	48	52

Opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel zullen toegelicht worden. Er is een groot verschil in het leergedrag tussen de LWOO- en de basis-kader-leerlingen. Voor de SO's leren slechts 29% van de LWOO-leerlingen, terwijl de basis-kader-leerlingen met 63% aangeven te leren voor een SO. De percentages voor het leren voor een schoolexamen liggen hoger. Slechts 33% van de LWOO-leerlingen geeft aan dat ze weten hoe

ze moeten leren voor een SO of schoolexamen. Maar liefst 96% van de LWOO-leerlingen maken gebruik van een herkansing voor het vak verzorging.

E-vragen

	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik leer altijd voor mijn SO's	71	29	56	44	38	62
Ik leer altijd voor mijn SE's*	50	50	44	56	19	81
Ik vind de SO's moeilijk	14	86	56	44	48	52
Ik vind de SE's* moeilijk	14	86	38	63	14	86
Ik weet hoe ik moet leren voor de SO's en SE's*	71	29	50	50	33	67
De SO-vragen zijn makkelijker dan de SE-vragen*	29	71	25	75	19	81
Ik ben tevreden over mijn cijfers welke ik voor dit vak haal	71	29	44	56	48	52
Ik vind het prettig dat ik een SE* van verzorging altijd mag herkansen	0	100	13	88	10	90
Ik maak gebruik van de herkansingen voor de SE's* van verzorging	0	100	13	88	57	43

Wederom zijn veel opvallende scores welke naar voren komen uit bovenstaande tabel. Dit betekent dat er grote verschillen zijn tussen de drie verschillende klassen waarop zij de vragenlijst ingevuld hebben. Om deze reden zullen de opvallendheden per klas toegelicht worden.

VZ3A leert in vergelijking met de andere klassen het minst voor de SO's met 29%. Opvallend is dat 86% aangeeft de SO's moeilijk te vinden. Daarentegen geven de leerlingen met 71% aan, niet te weten hoe zij moeten leren voor een SO. Dit kan verklaren waarom het percentage op het gebied van leren aan de lage kant is. Slechts 29% van de leerlingen is tevreden over de punten welke ze halen voor het vak verzorging,

Zowel in VZ3B als in VZ3C wordt aangegeven dat de SO's als minder moeilijk worden ervaren dan de schoolexamens. 50% van de leerlingen uit VZ3B weten hoe ze moeten leren voor een SO of schoolexamen. 56% is tevreden over de cijfers welke ze halen voor het vak verzorging en 88% maakt gebruik van de herkansingen voor verzorging.

VZ3C geeft aan met 62% voor de SO's te leren en 81% voor de schoolexamens. Het merendeel vindt de SO's en schoolexamens moeilijk. 67% geeft aan dat ze weten hoe ze

moeten leren voor een SO of schoolexamen. 52% is tevreden over de behaalde cijfers voor verzorging. Slechts 43% maakt gebruik van de herkansingen.

4.5.6 Resultaten van de open vragen

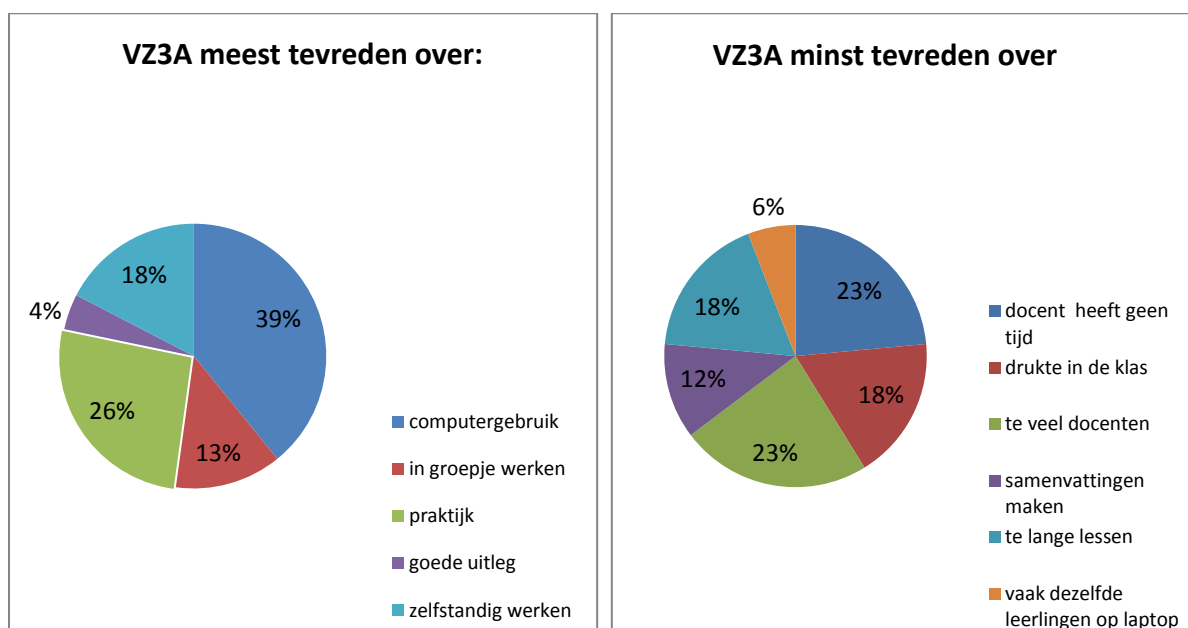
In de vragenlijst worden 8 open vragen gesteld. De leerlingen werd gevraagd wat voor cijfer ze de methode willen geven variërend van 1 t/m 10. Onderstaande cijfers gaven de leerlingen aan de methode.

Gemiddelde methode totaal:	5,8
Gemiddelde methode basis-kader-leerlingen:	5,6
Gemiddelde methode LWOO-leerlingen:	5,9

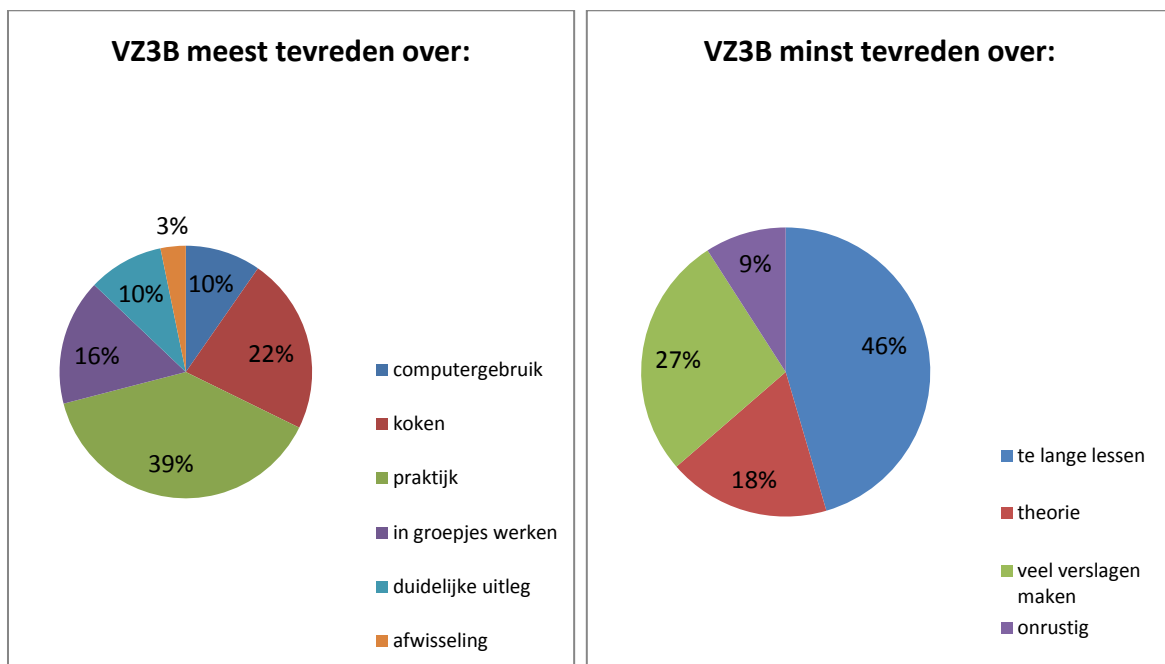
Vervolgens werd de leerlingen gevraagd om zichzelf een cijfer te geven voor hun eigen inzet tijdens de lessen. Onderstaande cijfers gaven de leerlingen aan zichzelf:

Gemiddelde eigen inzet totaal:	6,7
Gemiddelde eigen inzet basis-kader-leerlingen:	7,0
Gemiddelde eigen inzet LWOO-leerlingen:	6,1

De open vraag waarin gevraagd wordt waar de leerlingen het meest tevreden over zijn is per klas uitgewerkt. In de onderstaande grafieken is kort samengevat wat de resultaten zijn voor de desbetreffende klas, waarna deze in de tekst worden toegelicht.

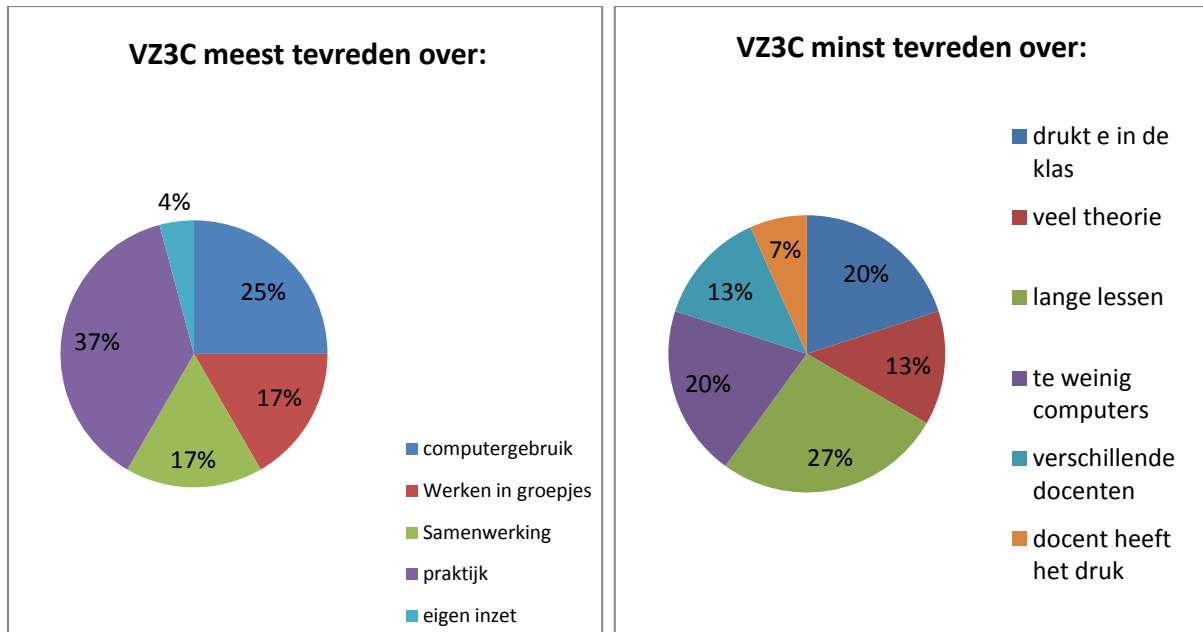

In klas VZ3A zijn 23 reacties gekomen over hetgeen waar zij het meest tevreden over zijn. In VZ3A gaven 9 leerlingen aan het meest tevreden te zijn over het computergebruik in de klas. 6 leerlingen geven aan tevreden te zijn met de praktijkopdrachten. 4 leerlingen geven aan het fijn te vinden om zelfstandig te kunnen werken en 3 leerlingen geven aan tevreden te zijn over het werken in groepjes tijdens de lessen verzorging. 1 leerling geeft aan het meest tevreden te zijn over de goede uitleg van de docent. In VZ3A zijn 17 reacties gekomen over hetgeen waar zij het minst tevreden over zijn. 4 Leerlingen uit VZ3A geven aan het minst tevreden te zijn over de docent, dat zij geen tijd heeft voor de leerlingen. De drukte in de klas wordt door 3 leerlingen ervaren als minst tevreden. 4 Leerlingen geven aan dat ze van teveel verschillende docenten les krijgen. 2 Leerlingen vinden het maken van samenvatting niet prettig en 3 leerlingen geven aan dat de lessen te lang duren. Eén leerling geeft aan dat steeds dezelfde leerlingen achter een laptop zitten.

In VZ3B zijn 31 reacties gekomen over hetgeen waar zij het meest tevreden over zijn. In VZ3B zijn de leerlingen het meest tevreden over het computergebruik. Maar liefst 9 leerlingen geven dit aan in deze open vraag. 7 Leerlingen geven aan het meest tevreden te zijn over het koken, terwijl 12 leerlingen de praktijk aangeven als hetgeen ze het meest tevreden over zijn. 3 Leerlingen geven de duidelijke uitleg van de docent aan en eveneens vinden 3 leerlingen het computergebruik prettig. Eén leerling geeft aan de afwisseling fijn te vinden tijdens de lessen verzorging. In VZ3B zijn 11 reacties gekomen over hetgeen waar zij het minst tevreden over zijn. Het minst tevreden zijn 5 leerlingen over de lange lessen welke vier

lesuren duren. 3 Leerlingen schrijven dat ze veel verslagen moeten maken in de werkveldmappen en 1 leerling vindt het onrustig tijdens de les.

In VZ3C zijn 24 reacties gekomen over hetgeen waar zij het meest tevreden over zijn. 9 leerlingen het meest tevreden over de praktijkopdrachten. 6 Leerlingen ervaren het computergebruik als meest fijne. 4 leerlingen zijn het meest tevreden over het werken in groepjes en eveneens 4 leerlingen ervaren de samenwerking in groepjes als meest tevreden. Eén leerling geeft aan het meest tevreden te zijn over de eigen inzet tijdens de les.

In VZ3C zijn 15 reacties gekomen over hetgeen waar zij het minst tevreden over zijn. 4 leerlingen geven aan dat de lessen te lang duren. 3 leerlingen geven aan last te hebben van de drukte in de klas en eveneens 3 leerlingen geven 3 leerlingen aan dat er te weinig computers zijn. 2 Leerlingen geven aan het minst tevreden te zijn over de verschillende docenten en eveneens 2 leerlingen geven aan de hoeveelheid theorie veel te vinden. Eén leerling geeft aan dat de docent het vaak te druk heeft in de les.

De vragen omtrent de leertijd voor een SO en schoolexamen zijn uit het onderzoek gehaald, evenals de vragen over de manier waarop de leerlingen zich voorbereiden op een SO of schoolexamen. Hiervoor is gekozen omdat uit de vragenlijst naar voren kwam dat leerlingen niet goed weten hoe ze moeten leren voor een SO of schoolexamen. Deze gegevens zouden geen meerwaarde hebben voor de resultaten van dit onderzoek

4.6 Resultaten studiedag

Eind mei 2011 werd er door de vaksectievoorzitter een teamdag georganiseerd welke in het teken stond van de evaluatie van de lesmethode 'Ik zorg er wel voor'. Voordat de teamdag plaats zou vinden is er overleg geweest over de invulling van het programma van de dag. Mijn bijdrage hierin was om een beeld te geven van de onderzoeksresultaten welke uit de vragenlijsten naar voren zijn gekomen. Deze zijn verwerkt in een powerpoint-presentatie. Voordat de presentatie gehouden werd is nogmaals geïnventariseerd hoe de docenten het afgelopen schooljaar ervaren hebben. Iedere docent werkte voor de eerste keer met de lesmethode 'Ik zorg er wel voor'. Na afloop van de teamdag zijn er concrete afspraken gemaakt over het nieuwe schooljaar 2011-2012, namelijk; We starten met de nieuwe 3^e jaars met hetzelfde werkveld: Kinderdagverblijf. Eerst starten we met de introductieles van het Kinderdagverblijf. Na het afronden van het werkveld Kinderdagverblijf, gaan we verder met de andere werkvelden, zonder introductieles. Op deze manier wordt er klassikaal uitgebreid ingegaan op de werkwijze van de methode. Ook zal er extra aandacht besteedt gaan worden over de manier van leren voor een toets van verzorging. De LWOO-begeleider gaat hier zorg voor dragen. Er wordt gebruik gemaakt van 2 verschillende afvinklijsten welke te vinden zijn op de site van ikzorgerwelvoor.nl; namelijk afvinklijst praktische vaardigheden en afvinklijst opdrachten per casus. Deze worden in de kleur van het werkveld afgedrukt. De leerling krijgt 2 exemplaren; afvinklijst praktische vaardigheden en afvinklijst opdrachten per casus. De docent krijgt van iedere leerling ook 2 exemplaren om af te tekenen en cijfers te geven (beoordelen met een: 6-7-8/ voert een leerling een praktijkopdracht niet uit: dan brief van examencommissie mee naar huis geven → zie O:/schijf) Zijn de leerlingen na 3 casussen klaar en is alles afgetekend? Dan maken de leerlingen het SO 1-2-3 en krijgen de leerlingen een cijfer voor het theoretisch deel en het praktische deel (zie beide afvinklijsten) Wanneer de casussen nog niet af zijn, dan maakt een leerling nog géén SO. Vervolgens wordt door de vakdocent een afspraak gemaakt met deze leerling om het niet gemaakte werk in eigen tijd in te komen halen + het maken van het SO) Zijn de leerlingen eerder/ op tijd klaar met de casussen, dan wordt er een datum afgesproken waarop de SO afgenomen wordt.

4.7 Afsluiting

In het volgende hoofdstuk zullen conclusies en aanbevelingen gedaan worden.

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding

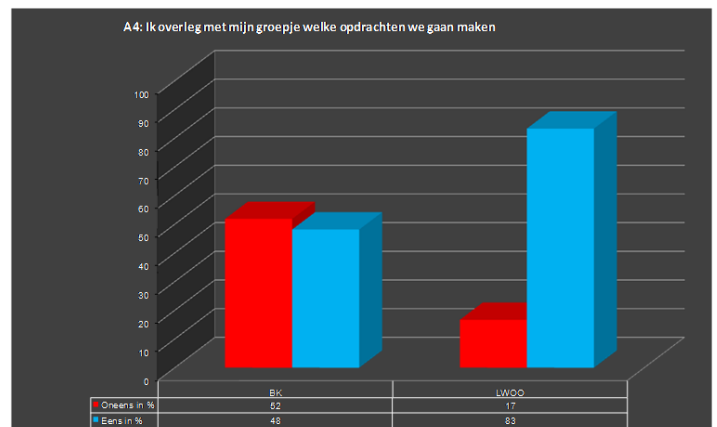
In dit hoofdstuk worden aan de hand van de analyse van de resultaten de conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Er wordt geprobeerd een antwoord te geven op de onderzoeksvraag en deelvragen zoals deze in de opzet van het onderzoek is geformuleerd.

5.2 Conclusies uit praktijkonderzoek en theorie

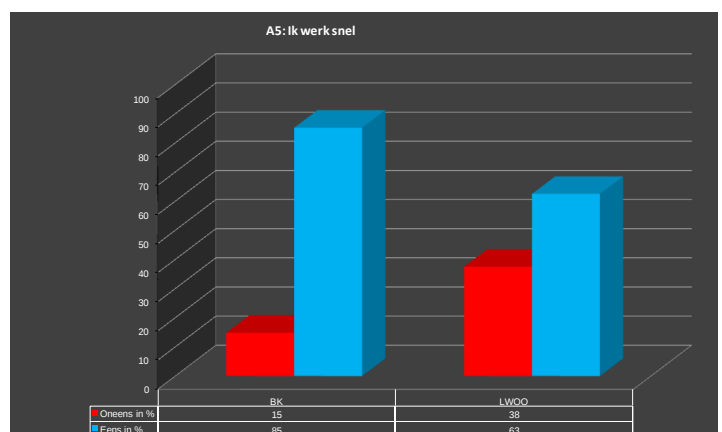
Onderstaande paragrafen gaan in op de conclusies uit het praktijkonderzoek en theorie. Er is bewust een onderverdeling gemaakt om het geheel overzichtelijk te houden voor de lezer.

5.2.1 Conclusies uit praktijkonderzoek en theorie m.b.t. LWOO-leerlingen

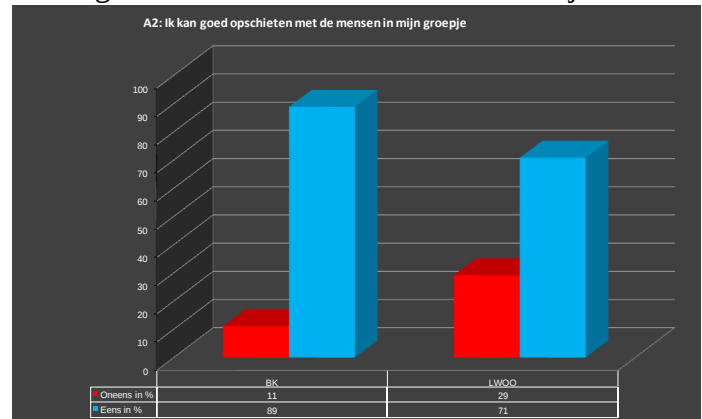
Er zijn diverse verschillen geconstateerd in hoe de LWOO- en de niet-LWOO-leerlingen de methode hebben ervaren. Deze zullen nader omschreven worden; Zo is aan het licht gekomen dat LWOO-leerlingen meer overleg met elkaar hebben over welke opdrachten zij gaan maken aan het begin van de les, dan de basis-kader-leerlingen (zie grafiek hiernaast). Dit is een verschil van 35%. De reden hiervan is onbekend.

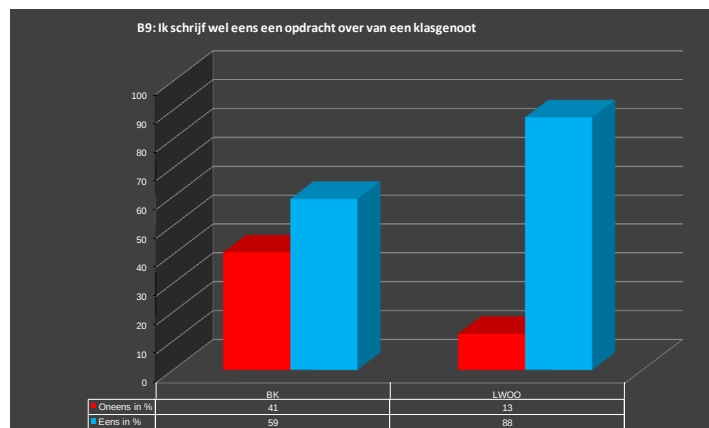
De LWOO-leerlingen geven aan minder snel te werken (zie grafiek) dan de basis-kader-leerlingen. Het verschil is 22%. Dit is te herleiden uit de theorie waarin beschreven is dat leerlingen welke moeite hebben met leesvaardigheid, meer moeite hebben met het werken in werkpakketstructuur (zie paragraaf 2.7). Om deze reden is het mogelijk dat de leerlingen eerder met elkaar in overleg gaan, zodat de opdracht door de leerling(en) kan worden gemaakt.

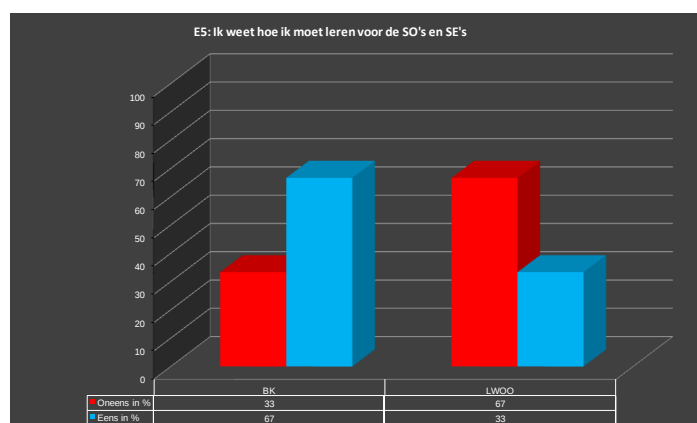
Het lijkt de LWOO-leerlingen fijner om steeds in een andere groepssamenstelling te zitten dan de basis-kader-leerlingen. Het verschil is 18%. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de LWOO-leerlingen aangeven minder goed met elkaar overweg te kunnen dan de basis-kader-leerlingen (zie grafiek hiernaast). Vanuit de theorie gezien zou er een behoefte kunnen zijn aan heterogene groepen, zodat de LWOO-leerlingen zich kunnen optrekken aan de basis-kader-leerlingen en de basis-kader-leerlingen beter gaan presteren wanneer ze samenwerken met zwakke- of middelmatige leerlingen. De heterogene groepssamenstelling is een voorwaarde van coöperatief leren, volgens Johnson & Johnson, 1994; Slavin, 1995) (zie paragraaf 2.4)

De meerderheid van de LWOO-leerlingen schrijven opdrachten van elkaar over (zie grafiek hiernaast) en krijgen de casus niet op tijd af. Het verschil tussen het overschrijven van opdrachten tussen basis-kader-leerlingen en LWOO-leerlingen is 29%. Een reden voor het overschrijven van opdrachten kan zijn dat de werkdruk voor een gedeelte van de leerlingen te hoog ligt en toch willen dat de casus op tijd af is, omdat anders de kans bestaat dat de leerlingen een lesuur terug moeten komen om het niet afgekomen werk af te maken.

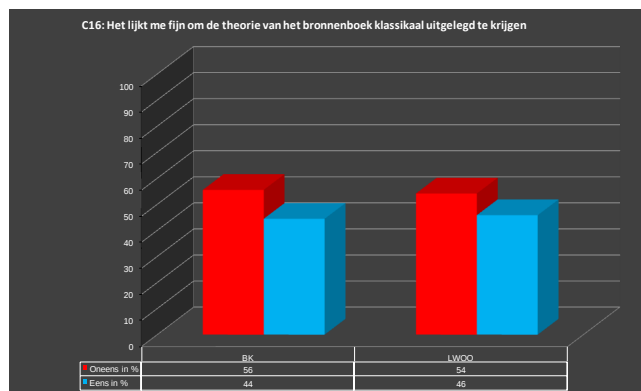
De meerderheid van de LWOO-leerlingen vinden de SO's en SE's moeilijk. Minder dan één derde van de LWOO-leerlingen leert voor een SO en de helft van de leerlingen leert voor een SE (zie grafiek hiernaast). Eén derde van de LWOO-leerlingen weten hoe ze moeten leren voor een toets. Het verschil

is 34%. Een reden voor het niet leren van een SO of SE kan zijn omdat de leerlingen niet weten hoe ze dit moeten aanpakken.

In het algemeen vindt het merendeel van de leerlingen, ongeacht LWOO- of basis-kader-leerling, dat ze aan het begin van de les niet weten wat ze moeten gaan doen. De helft van de respondenten lijkt het fijn om de theorie uit het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen van de docent (zie grafiek hiernaast)

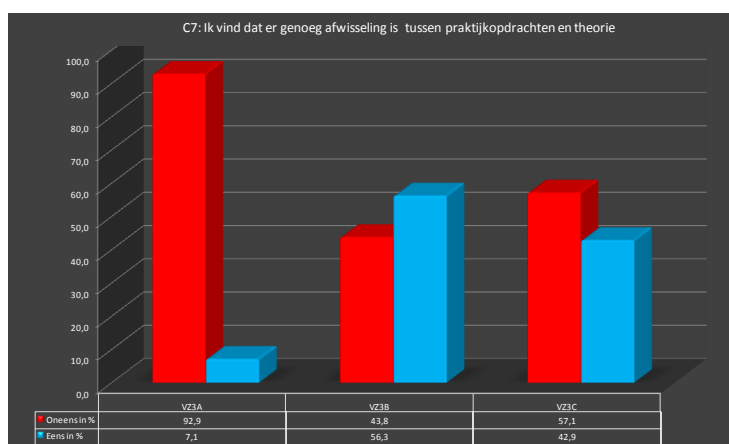
Een reden voor de voorkeur naar een klassikale instructie kan zijn dat leerlingen behoefte hebben aan verandering binnen de les, welke de zap-cultuur wordt genoemd in Magito, 2005 (zie paragraaf 2.6)

Drie kwart van de alle respondenten vinden de SO's en SE's moeilijk en geven aan dat de SO-vragen makkelijker zijn dan de SE-vragen. Een reden hiervoor kan zijn dat het docententeam te weinig ervaring heeft in het maken van goede SO-vragen. Gedurende het schooljaar hebben we een studiemiddag gehad van een collega wie bij het CITO werkzaam is. Momenteel zijn alle gemaakte SO-vragen welke dit schooljaar gebruikt zijn herzien en gecontroleerd.

5.2.2 Conclusies uit het praktijkonderzoek en theorie m.b.t. de verschillende klassen

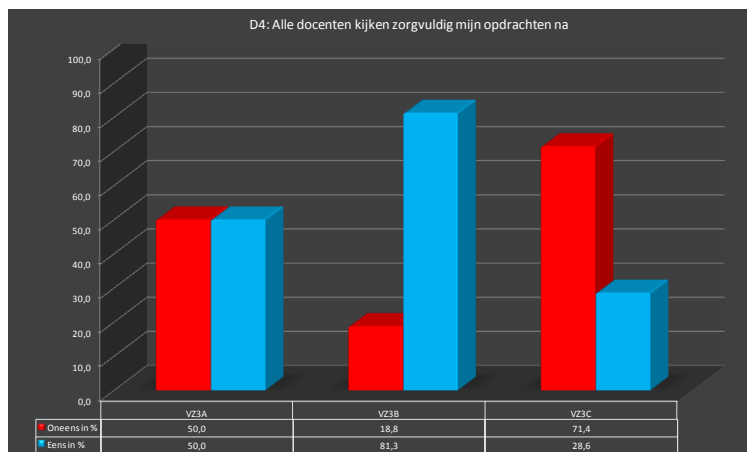
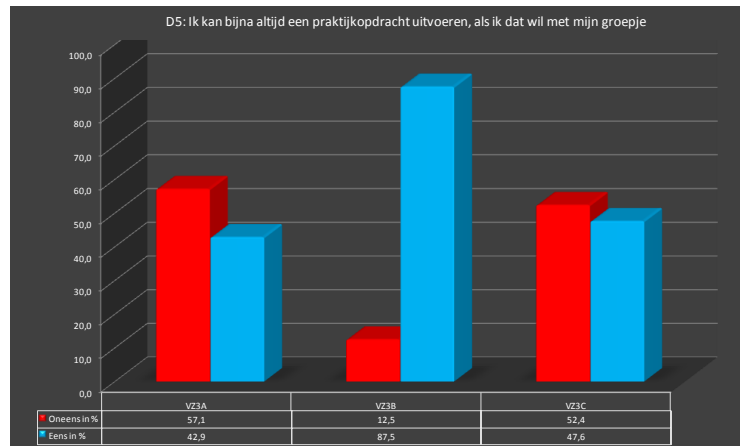
Er zijn ook verschillen geconstateerd in ervaringen tussen de verschillende klassen. In VZ3A zou de meerderheid met 57% in een ander groepje willen zitten, met andere leerlingen. In klas VZ3A moeten de meeste leerlingen terugkomen om werk af te maken en in deze klas lezen de leerlingen het meest de hele tekst uit het bronnenboek met 57%. In VZ3A is slechts 7% van de leerlingen tevreden over de afwisseling tussen theorie en praktijk (zie grafiek hiernaast) en zijn ze het minst tevreden met de cijfers welke ze behalen, in

verhouding met de andere klassen. Tussen de tevredenheid over de afwisseling tussen theorie- en praktijkopdrachten is een verschil van 49% tussen VZ3A en VZ3B.

VZ3B geeft met 75% aan dat zij praktijkopdrachten kunnen uitvoeren wanneer zij dit willen met het groepje (zie grafiek hiernaast).

Hiermee scoren zij met 45% aanzienlijk hoger dan de andere klassen. VZ3B beoordeelt de zorgvuldigheid met nakijken van de docenten met 81%, wederom aanzienlijk hoger dan de andere klassen. In VZ3C kijken de meeste leerlingen na met een nakijkblad, met 86%. In VZ3C geven ze aan dat de controle van opdrachten het minst groot is met 48% en in deze klas wordt het minst gebruik gemaakt van herkansingen bij verzorging.

5.2.3 Conclusies uit het praktijkonderzoek en theorie m.b.t. docenten

De ervaringen van docenten zijn verschillend. Over het algemeen gezien hebben alle docenten zich voor 200% moeten inzetten om zich de nieuwe methode wegwijs te maken het afgelopen schooljaar. De positieve punten zijn de praktische kant van de methode in de vorm van het bronnenboek en de werkveldmappen. Inhoudelijk gezien zijn er een aantal onduidelijkheden. Zo vinden de docenten de nummering van de opdrachten onoverzichtelijk en zijn de aanbevolen websites en dvd's niet meer beschikbaar bij de uitgeverij Thieme Meulenhoff. Docenten geven aan dat ze weinig tijd hebben om de leerlingen van goede instructie te voorzien bij met name de praktijkopdrachten uit de werkveldmap. Door een heterogene groepssamenstelling te hanteren waar dit mogelijk is, zou dit een reden kunnen zijn om de

werkdruk op de docent te verminderen, omdat de sterkere leerling de zwakkere leerling kan helpen.(zie paragraaf 2.7) De gelegenheid om opdrachten af te tekenen bij de leerlingen wordt als minimaal ervaren, doordat de docenten aangeven handen en voeten tekort te komen.

In de open vragen van de vragenlijst is de vraag gesteld wat voor cijfer de leerlingen de methode “Ik zorg er wel voor” zouden willen geven. Het gemiddelde hiervan kwam uit op een 5,76. Vervolgens werd de vraag gesteld wat voor cijfer zichzelf wilde geven voor de eigen, algemene inzet tijdens de lessen en hier kwam een 6,65 uit. Dit kan betekenen dat de leerlingen het werken met werkplekkenstructuur interessant vinden, maar moeite hebben met de juiste werkhouding (zie paragraaf 2.7)

5.3 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn omschreven in verschillende onderdelen, namelijk aanbevelingen betreft LWOO-leerlingen, aanbevelingen betreft de verschillende klassen en tenslotte aanbevelingen betreft docenten. Naast de aanbevelingen betreft LWOO-leerlingen zijn tevens aanbevelingen geschreven voor drie verschillende klassen. Hier is voor gekozen, omdat alle LWOO-leerlingen uit VZ3A en VZ3B afkomstig zijn en er op deze manier een beeld ontstaat waar de verbeterpunten per klas liggen.

5.3.1 Aanbevelingen m.b.t. LWOO-leerlingen

Met betrekking op de vragen over het thema groepjes zou het wenselijk kunnen zijn om heterogene groepjes te gaan samenstellen voor het nieuwe schooljaar. Dit zou de zelfstandigheid van leerlingen kunnen vergroten met als gevolg dat de docent in mindere mate om hulp gevraagd wordt en dus meer tijd overhoudt voor instructiemomenten of momenten waarop opdrachten kunnen worden nagekeken. Het nadeel hiervan is dat de kaderberoepsgerichte leerlingen 4 lessen minder het vak verzorging in de week hebben, dan de basis-leerlingen en hier mogelijk organisatorische problemen om de hoek komen kijken. Wanneer dit de zelfstandigheid van de leerlingen zou vergroten, zouden de leerlingen hier veel profijt van hebben voor hun verdere onderwijs carrière en zie ik dit als meerwaarde voor zowel leerlingen als docenten.

5.3.2 Aanbevelingen m.b.t. de verschillende klassen

VZ3A zou graag van groepsamenstelling willen wisselen. Dit is door de mentor reeds geconstateerd gedurende haar mentorlessen, waardoor er binnenkort besloten wordt of de groepsamenstelling enkel voor VZ3A gaat wijzigen, of ook voor de andere klassen. VZ3A is het minst tevreden over de afwisseling tussen theorie- en praktijkopdrachten. Het is raadzaam dat de lesgevende docenten van VZ3A met elkaar in gesprek gaan wat hier de oorzaak van is. In VZ3A vindt 64% het niet prettig om van meerdere docenten les te krijgen. Een belangrijke notitie hiervan is, dat zij het afgelopen jaar meer wisselingen hebben gehad dan andere klassen. Dit kan mede een oorzaak zijn van deze score. Aangezien de stabiliteit binnen het team van docenten weer op de rails is, wordt hier geen aanbeveling over gedaan.

VZ3B ervaart de zorgvuldigheid van docenten in het nakijken van opdrachten met 81% als positief. Hierover wordt geen aanbeveling gedaan. De docenten zouden in gesprek kunnen gaan met de andere lesgevende docenten van de andere klassen om te bespreken waarom deze tevredenheid in VZ3B zo hoog ligt en in de andere klassen in mindere mate. Hetzelfde geldt voor de tevredenheid over het uit kunnen voeren van een praktijkopdracht binnen de les. Het is raadzaam om VZ3B meer te motiveren in de les, zodat het werktempo omhoog kan en de leerlingen meer tevreden zijn over de eigen inzet.

In VZ3C zou het raadzaam zijn om te bekijken hoe docenten de opdrachten van de leerlingen nakijken. Leerlingen ervaren het nakijken als niet zorgvuldig. Tevens is het advies om VZ3C te instrueren over de mogelijkheden tot herkansen van schoolexamens.

5.3.3 Aanbevelingen m.b.t. docenten

Met betrekking op de vragen over het thema organisatie & planning en de methode zou het wenselijk zijn om de werkveldopdrachten bij te stellen, zodat niet iedere leerling alle opdrachten hoeft te maken in de werkveldmap. Hierdoor zal de werkdruk op met name de LWOO-leerlingen verminderen en zullen naar alle waarschijnlijkheid minder opdrachten van elkaar worden over geschreven, waardoor leerlingen zich beter kunnen concentreren op een opdracht welk aansluiting biedt bij de lesdoelen/kerndoelen welke passend zijn voor de betreffende leerling. Tijdens de teamdag is dit besproken en besloten is om met ingang van schooljaar 2011-2012 te gaan werken met eenduidige afvinklijsten, welke per leerling

individueel aan te passen zijn in het reduceren van de opdrachten of juist te verrijken met verdiepingsstof.

Met betrekking op de vragen over het thema docenten wordt met name aandacht besteedt aan de manier van beoordelen van opdrachten. Doordat er het afgelopen schooljaar gebruik is gemaakt van zelfgemaakte planners voor leerlingen, was er geen eenduidigheid tussen de klassen. De mentor van de desbetreffende klas maakte een werkplanner, om leerlingen te sturen en te kunnen controleren of de opdrachten wel gemaakt waren. Met ingang van volgend schooljaar zijn we tijdens de teamdag tot een eenduidig besluit gekomen om middels de hierboven omschreven afvinklijsten te beoordelen met het cijfer 6, 7 of 8. Op die manier zal er meer rust en duidelijkheid ontstaan tussen de verschillende docenten welke de opdrachten van de leerlingen beoordelen. Door het gebruik maken van uniforme afvinklijsten, zullen de praktijkopdrachten minder snel over het hoofd worden gezien door de docenten, gezien het feit dat er 2 soorten afvinklijsten bestaan; namelijk van theoretische opdrachten als van praktijkopdrachten.

De SO's en de schoolexamens worden momenteel al aangepast. Alle werkveldmappen zijn verdeeld over het aantal lesgevende docenten, waarbij de docenten de opdracht hebben gekregen om de SO vragen opnieuw op te gaan stellen, aangezien de kwaliteit hiervan beneden maat was. Na de studiemiddag van een collega wie bij het CITO werkt te hebben gehad, zijn alle docenten uitgebreid geïnstrueerd over hoe zij dit dienen te doen. Hierdoor is uniformiteit ontstaan in de manier waarop vragen worden opgesteld en leerlingen uiteindelijk beter weten wat voor vragen zij kunnen verwachten bij de SO's. De schoolexamens, welke kant en klaar in het computersysteem bevindt, zullen nog voor de zomervakantie nader bekeken worden en eventueel bijgesteld. Voor docenten ligt de taak er voor schooljaar 2011-2012 om leerlingen al aan het begin van het schooljaar uitgebreid te instrueren over de mogelijkheden waarop zij zich kunnen voorbereiden op een SO of schoolexamen. Dit zal tevens bij de huidige klassen, welke volgend schooljaar naar klas 4 zullen gaan, ingevoerd worden.

5.4 Afsluiting

In dit hoofdstuk is door middel van conclusies en aanbevelingen antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: 'Hoe ervaren de 3^e jaars leerlingen van verzorging de lesmethode "Ik zorg er wel voor" en de daarbij behorende deelvragen. Nadat het onderzoek is afgerond zal samen met de vaksectie verzorging dit onderzoek nogmaals besproken worden. Hierbij wordt

bekeken welke verbeteringen daadwerkelijk doorgevoerd kunnen gaan worden in de toekomst. Hier is reeds een start mee gemaakt door de teamdag, waarbij al diverse onderzoeksresultaten beschikbaar waren. Er kan geconcludeerd worden dat er naar aanleiding van dit onderzoek nog vele verbeterpunten zijn betreffende het gebruik van de methode “Ik zorg er wel voor” Ondanks de vele adviezen is rekening gehouden met het feit dat niet alle veranderingen in één keer doorgevoerd kunnen worden maar dat klein begonnen moet worden.

Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek

Gedurende het laatste jaar van mijn studie heb ik onderzoek gedaan naar de ervaringen van leerlingen en docenten omtrent de nieuwe lesmethode van verzorging. Op het moment dat het onderzoek werd toegelicht tijdens de colleges schoten er allerlei onderwerpen door mijn hoofd. Telkens weer strandde ik bij de vraag: Hoe wil je dat gaan onderzoeken? En wat wil ik dan precies weten? Om gemotiveerd te raken kwam ik erachter dat ik een onderwerp wilde kiezen wat dicht bij mijn dagelijkse praktijk lag. Doordat het afgelopen schooljaar gestart is met de nieuwe lesmethode was ik erg benieuwd naar de ervaringen om vervolgens tot aanbevelingen te komen voor het nieuwe schooljaar. Eindelijk... na lang wikken en wegen was ik ervan overtuigd dat ik hierover mijn onderzoek wilde gaan doen.

Tijdens het onderzoek heeft het boek van Nel Verhoeven veel handvatten gegeven over het uitvoeren van een praktijkonderzoek. Dit was immers de eerste keer dat ik een dergelijk onderzoek zou gaan uitvoeren. Dankzij mijn collega's uit de vaksectie verzorging bleef ik gemotiveerd. Ik heb veel steun en medeleven ontvangen, zodat ik interviews kon afnemen en mijn collega's bereidt heb gevonden om mee te denken in datgene wat er toe doet in dit onderzoek.

Het was veel vallen en opstaan, gepaard met zweet en tranen. Urenlang, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, tot zelfs diep in de nacht en in vakanties heb ik mijn uiterste best gedaan om tot dit resultaat te komen, waar ik nu, met een trots gevoel naar terug kijk.

“This is it!” – Michael Jackson

Nawoord

Graag wil ik bedanken voor het tot stand komen van dit onderzoek;

- Ad Donkers, jij gaf me feedback, waarvan ik telkens weer aanpassingen heb gedaan tot het verbeteren van mijn onderzoek.
- Astrid Westerbeek, als rode draad was jij ‘de moeder van de opleiding’ wie steeds weer alles vanaf een positieve manier bekijkt.
- Inge, Karin en Pieter, mijn critical-friends van de opleiding en tevens collega’s. Jullie gaven duidelijke feedback en zorgde mede voor de tot stand koming van mijn onderzoeksvraag.
- Mijn collega’s van het Elde College voor alle steun en medewerking.
- Ellen, mijn schoonzus, jij hebt me een bijscholing Excel gegeven. Wat was het soms lastig, die nieuwe Excel, maar dankzij jou zijn de grafieken zo mooi geworden.
- Harrie, een voor mij onbekende man, die via mijn vriend draaitabellen heeft gemaakt van de resultaten van de vragenlijsten.
- Freek, mijn vriend, wie keer op keer mijn onderzoek doorgelezen heeft op spelling. Daarnaast heeft hij mijn humeur regelmatig moeten weerstaan, op de momenten dat het even tegen zat.
- Mijn ouders en zus, welke mijn beklag aanhoorde over de hoeveelheid werk. Zij hebben mij tot het einde toe gesteund met lieve woorden, welke mij erg goed hebben gedaan.

Literatuurlijst

- Alblas, G. (1992). Elementaire groepsprocessen. In R.W. Meertens & J. von Grumbkow (red.) *Sociale psychologie*. Tweede herziene druk. Wolters-Noordhoff Groningen. Open Universiteit Heerlen.
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Kalmijn, M. (2000) *Enquêteren en gestructureerd interviewen*. EPN
- B&A Groep (2005). *Innovatie in het voortgezet onderwijs. Feiten, ontwikkelingen en perspectieven 2005*. Den Haag: B&A Groep.
- Boekaerts, M. & Simons, P.J.R. (1995). *Leren en instructie*. Assen: van Gorcum.
- Brown, A.L., Collins, A., Deguid, P. (1989). *Situated Cognition and the Culture of Learning*. Educational Researcher 18, pag. 32-42.
- Castelijns, J., Koster, B., Vermeulen, M. (2004). *Kantelende kennis. Integrale ontwikkeling van scholen en opleidingen*. Utrecht: Educatieve Federatie Interactum.
- Chall, J.S., (2000). *The academic achievement challenge. What really works in the classroom*. New York: The Guilford Press.
- Duffy, Th.M. & Jonassen, D.H. (1992). *Constructivism: New Implications for Instructional Technology*. In: Th. M. Duffy & D.H. Jonassen (Eds.). *Constructivism and the Technology of Instruction. A Conversation*. Hillsdale: Lawrence.
- Emst, A. (2002). *Koop een auto op de sloop. Paradigmashift in het onderwijs*. Utrecht:APS.
- Gerrits, J. (2005). *De school op de schop: 'het nieuwe leren'*. Den Bosch: KPC groep.
- Hart. 't H. (1994) *Interview en enquête*.
- Hendriks, M.A. (2004). *Innoverende scholen voor voortgezet onderwijs: thema's, trends en inspirerende voorbeelden*. Enschede: Universiteit Twente.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1994). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (4th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Kok, J.J.M.(2003). *Talenten transformeren. Over het nieuwe leren en nieuwe leerarrangementen*. Den Bosch: FontysHogescholen.

- Linden, J. van der, Erkens, G., Schmidt, H. & Renshaw, P. (2000). Collaborative learning. In R.J. Simons, J. van der Linden & T. Duffy (Eds.), *New learning* (pp. 37-54). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Lowyck J. (2005). *Constructivisme: Ontwikkeling van een concept*. In: Opleiding & Ontwikkeling, 06-2005.
- Magito, Th. (2005). *Integrale onderwijsvernieuwing*. Rotterdam: Hogeschool.
- Marijnissen, J., Vergeer, F., Dijk, J. van & Flier, V. v.d. (2003). *Het vmbo verdient beter. Uitkomsten van de VMBO-enquête*. Tweede-Kamerfractie Socialistische Partij.
- Sanden, J.M.M. van der (2004). *Ergens goed in worden. Naar leerzame loopbanen in het beroepsonderwijs*. Eindhoven: Fontys Hogeschool.
- Sanden, J.M.M. van der, Teurlings, C.C.J. Hoogenberg-Engbers, I., Neut, I. van der (2004). *Leren in het voorgezet onderwijs: vmbo-leerlingen aan het woord*. In: MESO focus 54, pag. 19-31. Deventer: Kluwer.
- Sanden, J.M.M. van der, Streumer, J.N., Doornekamp, B.G., Hoogenberg, I., Teurlings, C.C.J., m.m.v. I. van der Neut & M.J.A. Wiekeraad-Stegink (2001). *Bouwstenen voor vernieuwend Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs*. Utrecht/Eindhoven/Twente/ Tilburg: APS/TUE/UT/IVA.
- Sanden, J.M.M. van der, Streumer, J.N., Doornekamp, B.G., Hoogenberg I., Teurlings, C.C.J. (2003). *Praktijksimulaties in het vernieuwend vmbo*. Meppel/Giethoorn: Ten Brink.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Stijnen, P.J.J. (2003). *Leraar worden: 'under construction'? Over lerarentekorten en afstandsonderwijs voor de opleiding tot leraar*. Maastricht: Shaker Publishing BV.

- Swanborn, P.G. (1998) *Schaaltechnieken. Theorie en praktijk van acht eenvoudige procedures*. Amsterdam/Meppel: Boom
- Teurlings, Van Wolput & Vermeulen, Moors en Silfhout, van (2006). *Nieuw leren waarderen*.
- Veen, W., Jacobs, F. (2005). *Leren van jongeren. Een literatuuronderzoek naar nieuwe geletterdheid*. Utrecht: Stichting Surf.
- Veenman, Simon, Koenders, Lobke & Burg, van der Marieke (2001): *Coöperatief leren in het voortgezet onderwijs: evaluatie van een scholingsprogramma (onderzoek)*
- Verhoeven, Nel (2010) *Wat is onderzoek?* Boom Lemma Uitgevers
- Verschaffel, L. & Corte, E. de (1998). *Actief en constructief leren binnen krachtige onderwijsleeromgevingen*. In L. Verschaffel & J.D. Vermunt (red.), *Het leren van leerlingen* (OnderwijskundigLexicon, Editie III, pp. 15-27). Alphen aan den Rijn: Samsom.
- Vrieze, G., Kuijk, J. van, & Kessel, N. van (2001). *Naar aantrekkelijk beroepsonderwijs met WPS*. Nijmegen: ITS.
- Waslander e.a. (2004). *Wat scholen Beweegt*. Arnhem: CITO-groep.

Geraadpleegde bronnen:

- www.thiememeulenhoff.nl
- www.inclusiefonderwijs.nl
- www.passendonderwijs.nl
- <http://www.ouders.net/school-en-thuis/passend-onderwijs.html>
- <http://www.rvc-vo.nl/>

Inhoud bijlagen:

Bijlage 1: Vragenlijst leerlingen	55
Bijlage 2: Grafiekvergelijking tussen basis/kader-leerlingen en LWOO-leerlingen	60
Bijlage 3: Grafiekvergelijking tussen VZ3A – VZ3B – VZ3C	90
Bijlage 4: Tabelvergelijking LWOO- en basis/kader-leerlingen	119
Bijlage 5: Tabelvergelijking VZ3A – VZ3B – VZ3C.....	122
Bijlage 6: Interviews collega's	125
Bijlage 7: Open vragen uitwerking	127
Bijlage 8: Brief onderwijsbond aan minister.....	129

Bijlage 1: Vragenlijst leerlingen

Vragenlijst voor 3^e jaars leerlingen, afdeling Verzorging

Voor mijn studie Master-SEN doe ik, S. van Iersel, een onderzoek hoe jullie de lesmethode "Ik zorg er wel voor" ervaren.

Hierbij wil ik jullie graag om hulp vragen, omdat jullie als eerste groep met deze nieuwe methode werken. Na afloop wil ik bekijken wat er goed gaat en waar veranderingen gewenst zijn.

Ik ben een:	☐ meisje ☐ jongen
Ik zit in klas:	☐ VZ3A ☐ VZ3B ☐ VZ3C
Ik volg de leerweg:	☐ VMBO basisberoepsgerichte leerweg ☐ VMBO basisberoepsgerichte leerweg met LWOO ☐ VMBO kaderberoepsgerichte leerweg ☐ VMBO kaderberoepsgerichte leerweg met LWOO ☐ Weet ik niet

De vragen op de volgende pagina's gaan over de methode "Ik zorg er wel voor"

De betekenis van de antwoorden is als volgt:

- - : helemaal mee oneens
- : mee oneens
- + : mee eens
- + + : helemaal mee eens

Groepjes & samenwerking

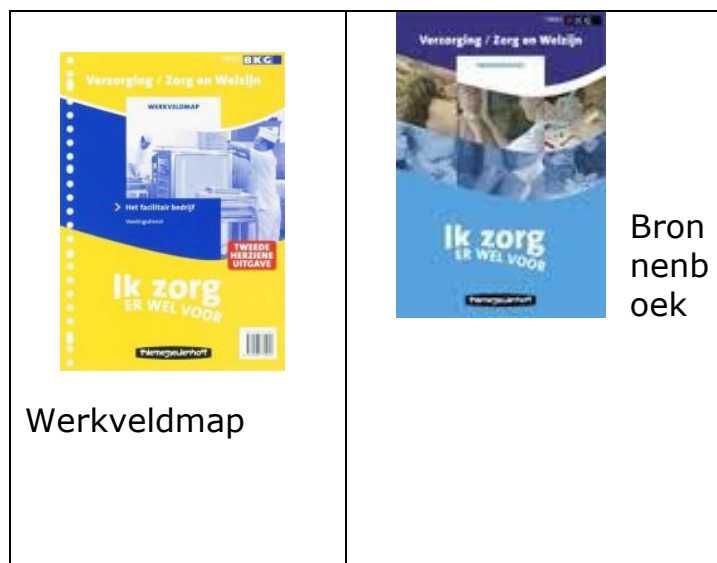
A1	Ik vind het fijn om in een groepje te werken	--	-	+	++
A2	Ik kan goed opschieten met de mensen in mijn groepje	--	-	+	++
A3	Ik vind het fijn dat mijn groepje steeds hetzelfde blijft	--	-	+	++
A4	Ik overleg met mijn groepje, welke opdrachten we gaan maken	--	-	+	++
A5	Ik werk snel	--	-	+	++
A6	Ik werk liever alleen, dan in een groepje	--	-	+	++
A7	Ik kan niet goed opschieten met de mensen in mijn groepje.	--	-	+	++
A8	Het lijkt me fijn om steeds in een ander groepje te zitten, met andere leerlingen	--	-	+	++
A9	Ik werk hard om de casus op tijd af te krijgen	--	-	+	++
A10	Ik werk graag in tweetallen	--	-	+	++

Organisatie & planning

B1	Ik begin zelf te werken aan de opdrachten, zonder overleg met mijn groepje.	--	-	+	++
B2	Aan het begin van de les weet ik wat ik moet gaan maken	--	-	+	++
B3	Als ik een opdracht niet snap, vraag ik een groepsgenootje om hulp	--	-	+	++
B4	Ik ben blij, als mijn casus op tijd af is.	--	-	+	++
B5	Ik moet wel eens een uur terug komen, als mijn werk niet af is	--	-	+	++
B6	Ik kan zelf mijn tijd indelen, zodat alles op tijd af is	--	-	+	++
B7	Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken	--	-	+	++
B8	Ik mag van de docent zélf weten hoe lang ik over een opdracht doe	--	-	+	++
B9	Ik schrijf wel eens opdrachten over van een klasgenoot	--	-	+	++
B10	Ik vind het fijn dat ik geen huiswerk heb bij dit vak	--	-	+	++

Ga verder op de volgende pagina - - - >

Werkveldmappen & bronnenboek

C1	Ik vind de werkveldmappen er duidelijk uitzien	--	-	+	++
C2	Ik vind de opdrachten uit het werkveldmappen goed te begrijpen	--	-	+	++
C3	Ik vind de opdrachten in de werkveldmappen onduidelijk uitgelegd	--	-	+	++
C4	Ik vind de teksten uit het bronnenboek leerzaam	--	-	+	++
C5	Ik voer grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit	--	-	+	++
C6	Ik maak alle theorievragen uit de werkveldmap	--	-	+	++
C7	Ik vind dat er genoeg afwisseling is tussen praktijkopdrachten en theorie	--	-	+	++
C8	Het lukt mij om één casus in 1 per week af te hebben	--	-	+	++
C9	Ik lees altijd de hele paragraaf van het bronnenboek, als dit bij een opdracht staat	--	-	+	++
C10	Ik zoek alleen het antwoord op uit de tekst van het bronnenboek en lees de rest niet	--	-	+	++
C11	Ik werk graag aan praktijkopdrachten uit de werkveldmap	--	-	+	++
C12	Ik werk graag aan praktijkopdrachten in de keuken (koken)	--	-	+	++
C13	Ik werk graag aan theorieopdrachten	--	-	+	++
C14	Ik kan teksten uit het bronnenboek beter onthouden, als ik een samenvatting heb gemaakt	--	-	+	++
C15	Ik kijk de theorievragen na met een nakijkblad	--	-	+	++
C16	Het lijkt me fijn om de theorie uit het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen	--	-	+	++

Docenten

D1	Alle docenten vertellen duidelijk wat ik moet maken	--	-	+	++
D2	Ik vind het fijn om meerdere docenten voor het vak Verzorging te hebben	--	-	+	++
D3	Als ik een opdracht af heb, laat ik deze gelijk aftekenen door de docent	--	-	+	++
D4	Alle docenten kijken zorgvuldig mijn opdrachten na	--	-	+	++
D5	Ik kan bijna altijd een praktijkopdracht uitvoeren als ik dat wil met mijn groepje	--	-	+	++
D6	Ik vind het fijn om met een planner te werken	--	-	+	++
D7	Alle docenten controleren mijn gemaakte opdrachten	--	-	+	++
D8	Als ik een opdracht niet snap, vraag ik de docent om hulp	--	-	+	++
D9	De docenten van Verzorging kijken op ongeveer dezelfde manier de opdrachten na	--	-	+	++
D10	Ik laat het liefst mijn opdrachten door 1 docent aftekenen	--	-	+	++
D11	In de klas is een onderwijsassistente aanwezig	--	-	+	++
D12	Ik stel vragen aan de onderwijsassistente als ik iets niet snap	--	-	+	++
D13	De onderwijsassistente kan mij antwoord geven als ik een vraag heb	--	-	+	++

SO's en Schoolexamens

E1	Ik leer altijd voor mijn SO's	--	-	+	++
E2	Ik leer altijd voor mijn SE's*	--	-	+	++
E3	Ik vind de SO's moeilijk	--	-	+	++
E4	Ik vind de SE's* moeilijk	--	-	+	++
E5	Ik weet hoe ik moet leren voor de SO's en SE's*	--	-	+	++
E6	De SO-vragen zijn makkelijker dan de SE-vragen*	--	-	+	++
E7	Ik ben tevreden over mijn cijfers welke ik voor dit vak haal	--	-	+	++
E8	Ik vind het prettig dat ik een SE* van verzorging altijd mag herkansen	--	-	+	++
E9	Ik maak gebruik van de herkansingen voor de SE's* van verzorging	--	-	+	++

*Schoolexamens worden afgekort met SE's

Ga verder op de volgende pagina - - - >

Open vragen

Wat voor cijfer zou jij de methode " Ik zorg er wel voor " willen geven?									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Wat voor cijfer zou jij jezelf willen geven voor je algemene inzet tijdens de lessen Verzorging?									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Over welke 2 dingen ben je het meest tevreden tijdens de lessen Verzorging?
-
-

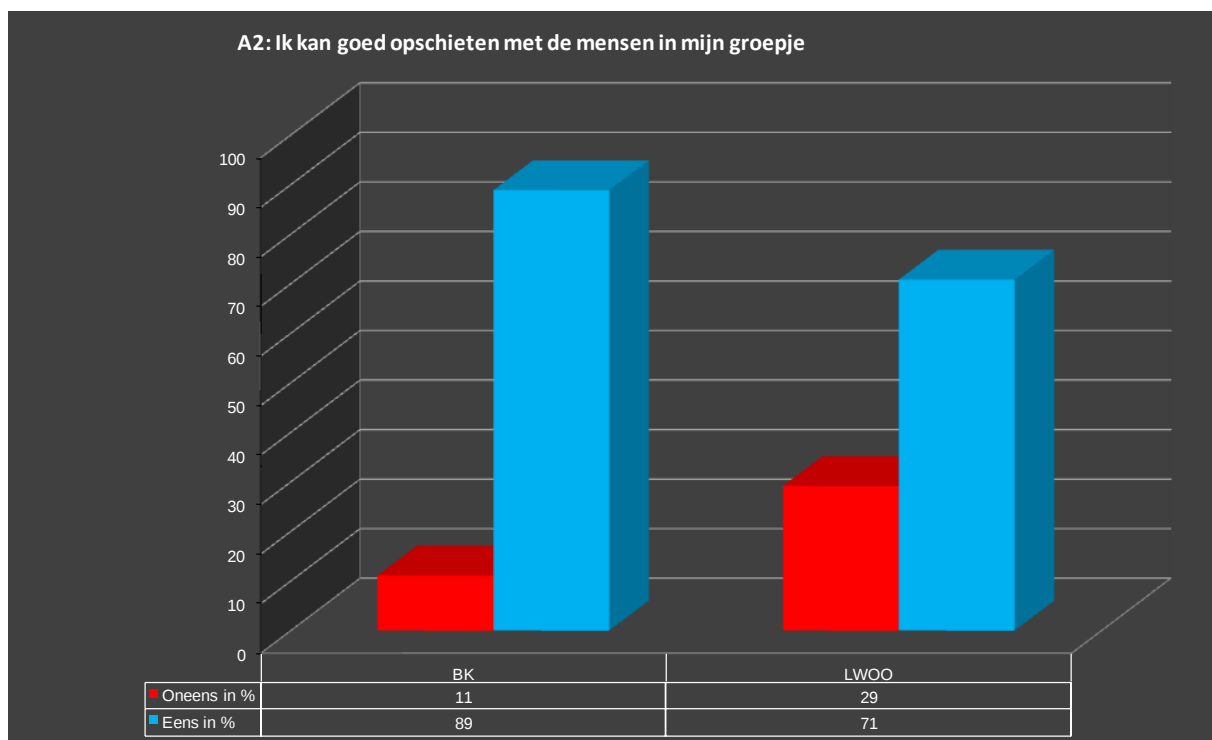
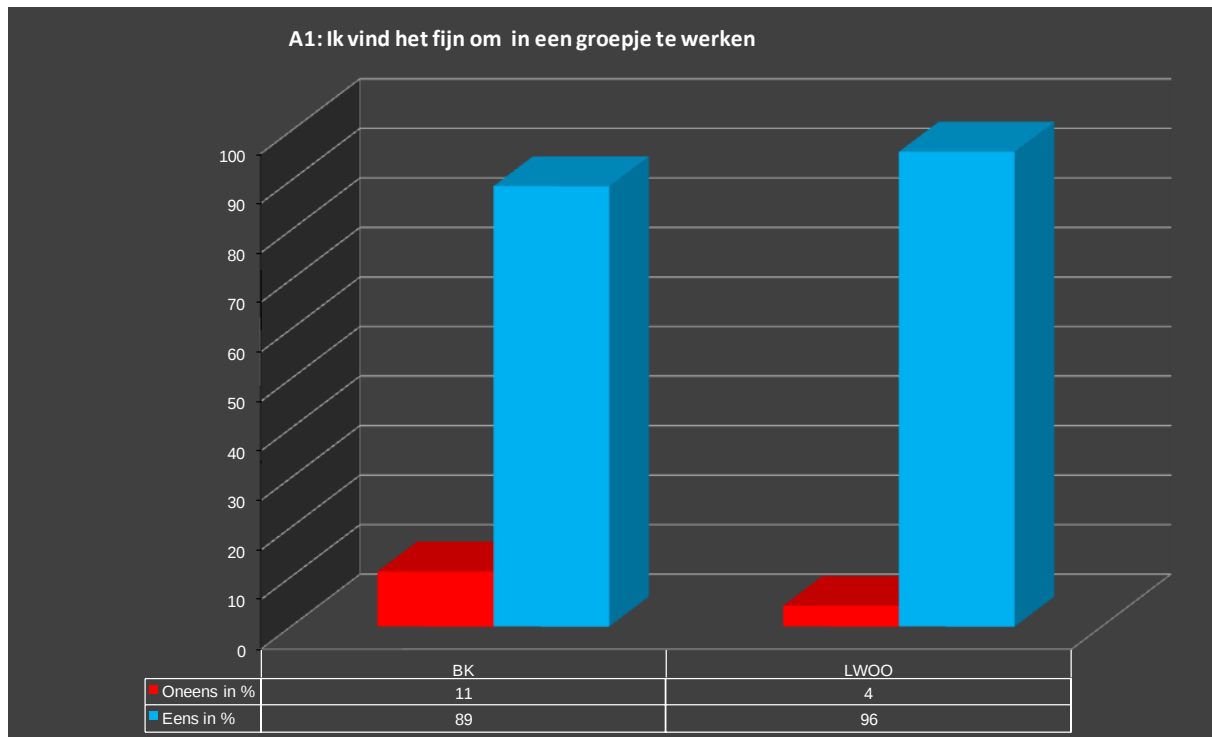
Over welke 2 dingen ben je het minst tevreden tijdens de lessen Verzorging?
-
-

Hoeveel minuten leer je totaal voor een SO van Verzorging? <i>Omcirkel het juiste antwoord</i>
0 min. 10 min. 20 min. 30 min. 40 min. 50 min. 60 min. langer
Hoe leer je een SO?

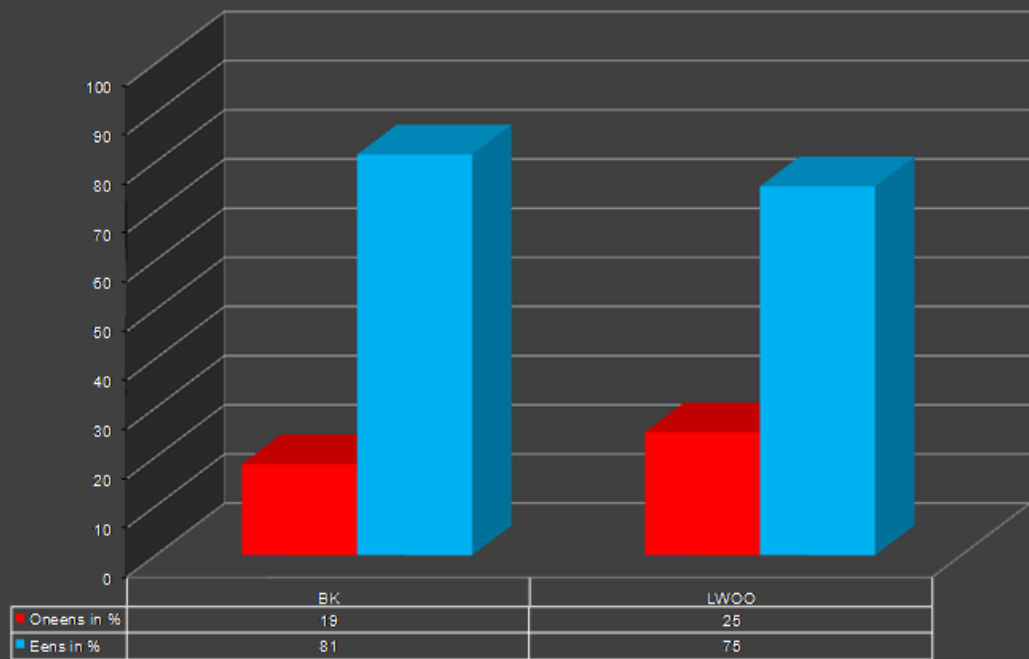
Hoeveel minuten leer je totaal voor een SE van Verzorging? <i>Omcirkel het juiste antwoord</i>
0 min. 10 min. 20 min. 30 min. 40 min. 50 min. 60 min. langer
Hoe leer je een SE?

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst !

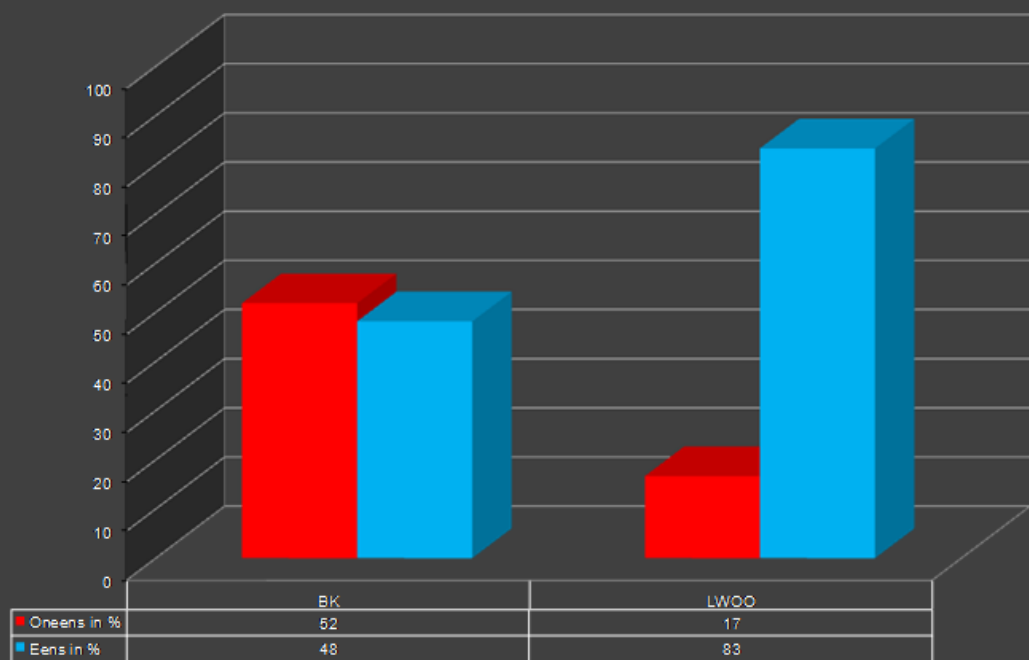
Bijlage 2: Grafiekvergelijking tussen basis/kader-leerlingen en LWOO-leerlingen

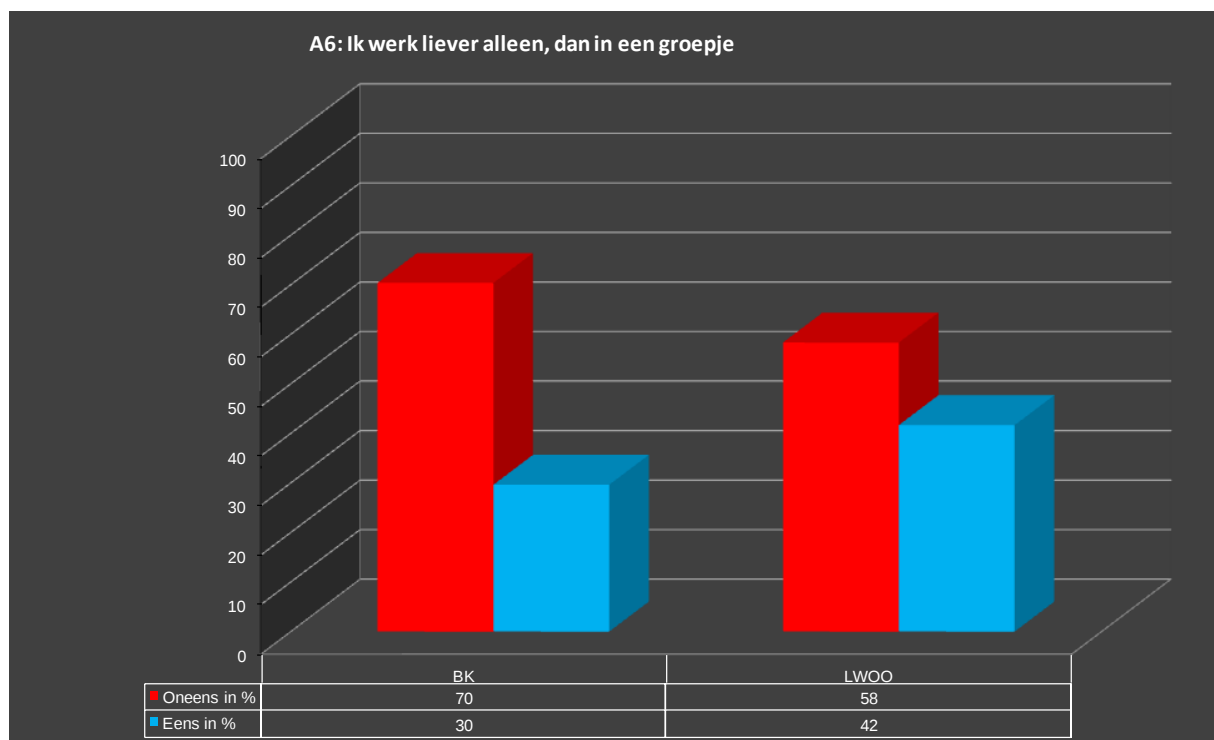
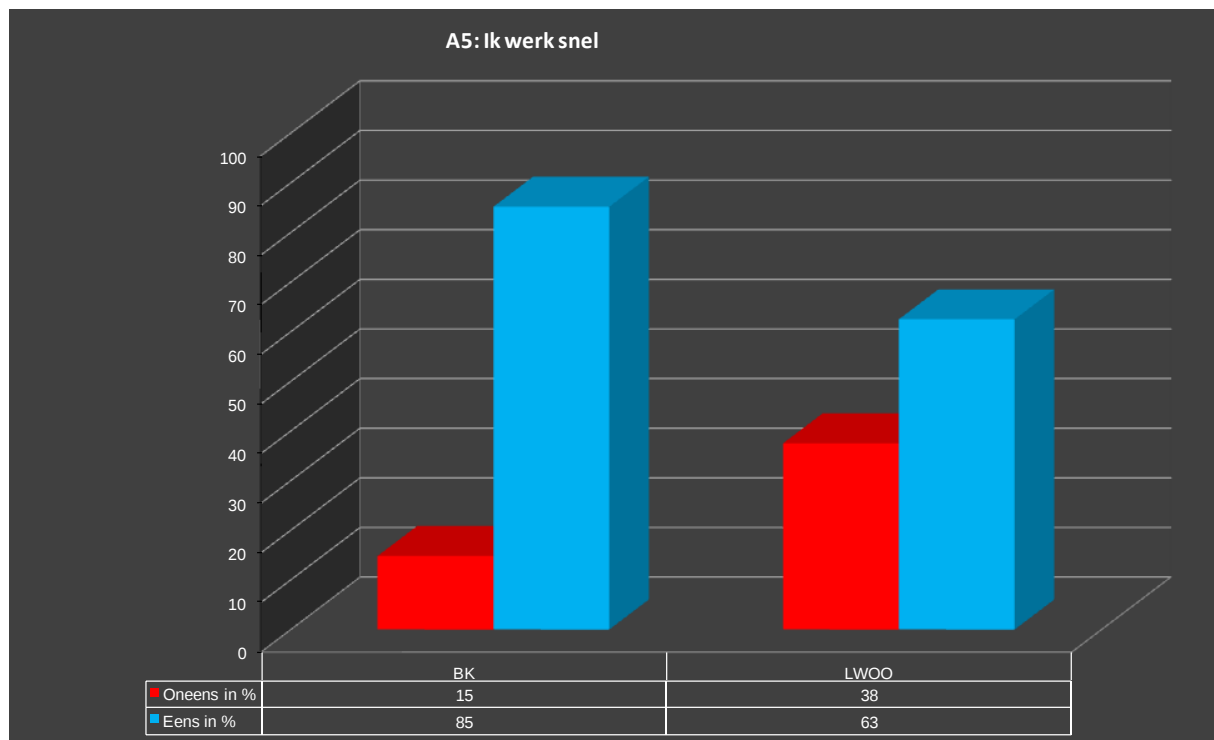

A3: Ik vind het fijn dat mijn groepje steeds hetzelfde blijft

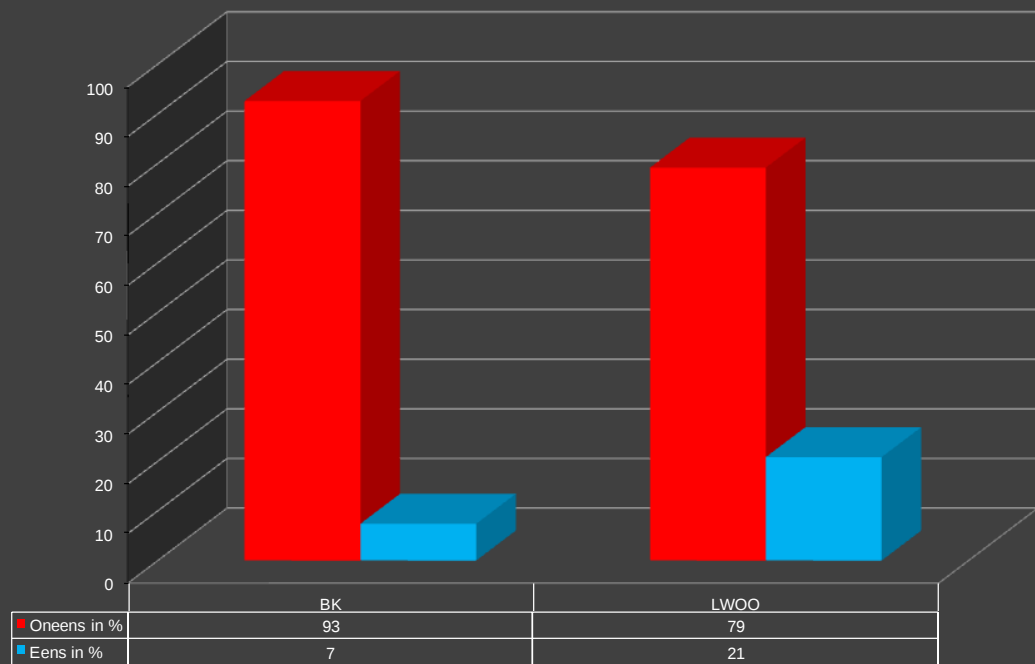

A4: Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken

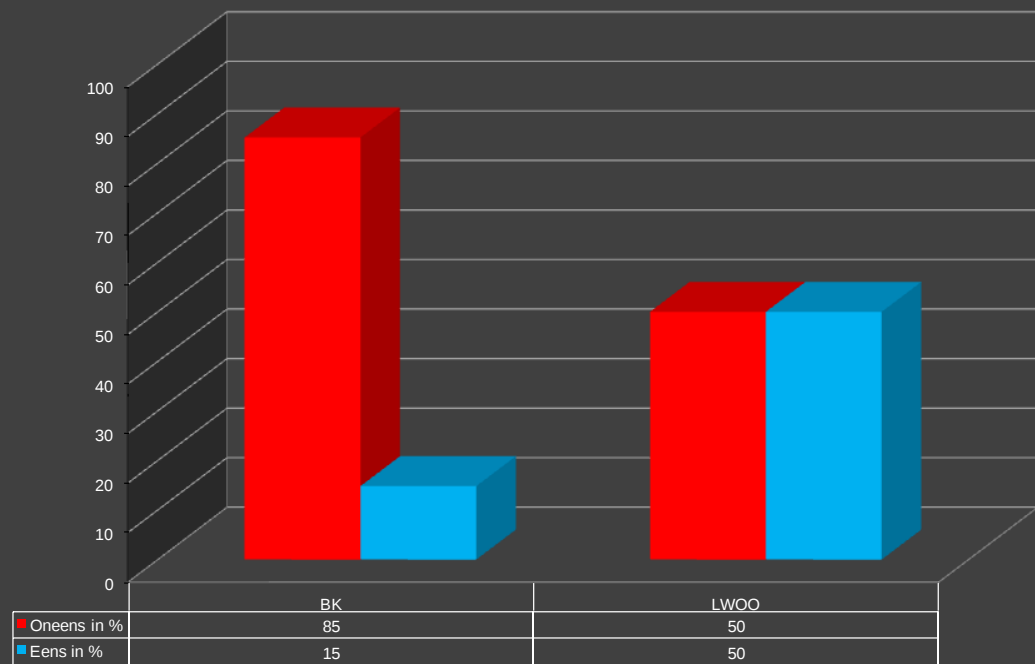

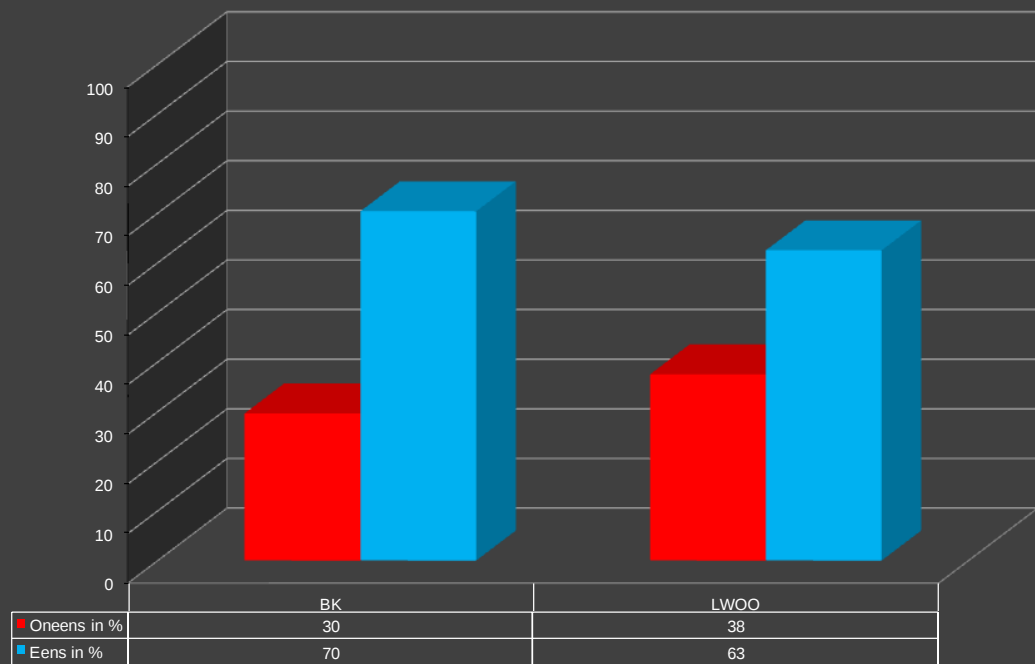
A7: Ik kan niet goed opschieten met de mensen in mijn groepje

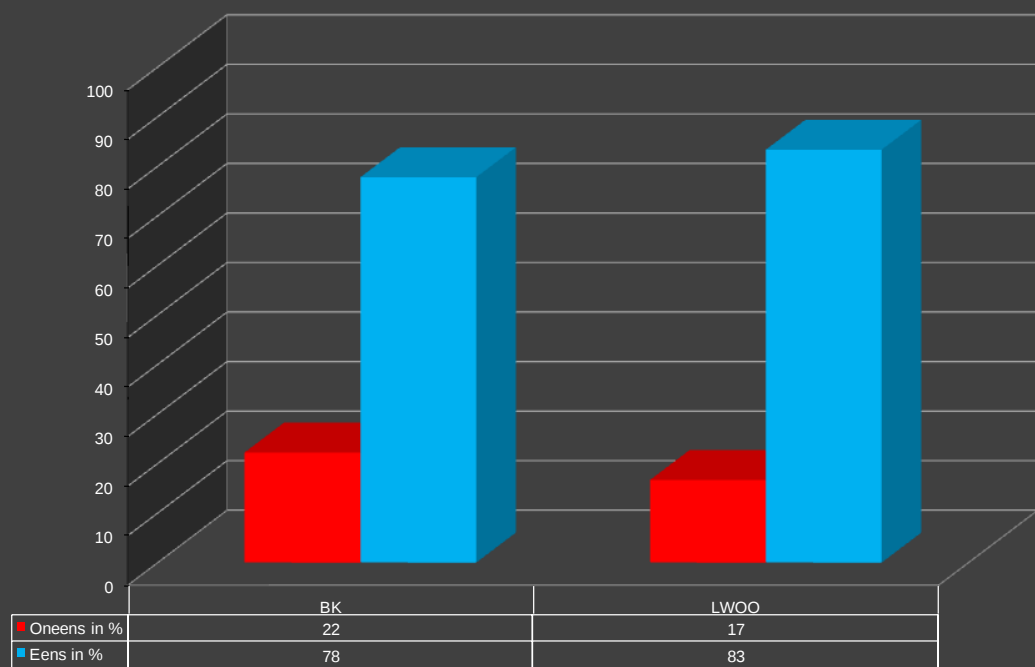
A8: Het lijkt me fijn om steeds in een ander groepje te zitten, met andere leerlingen

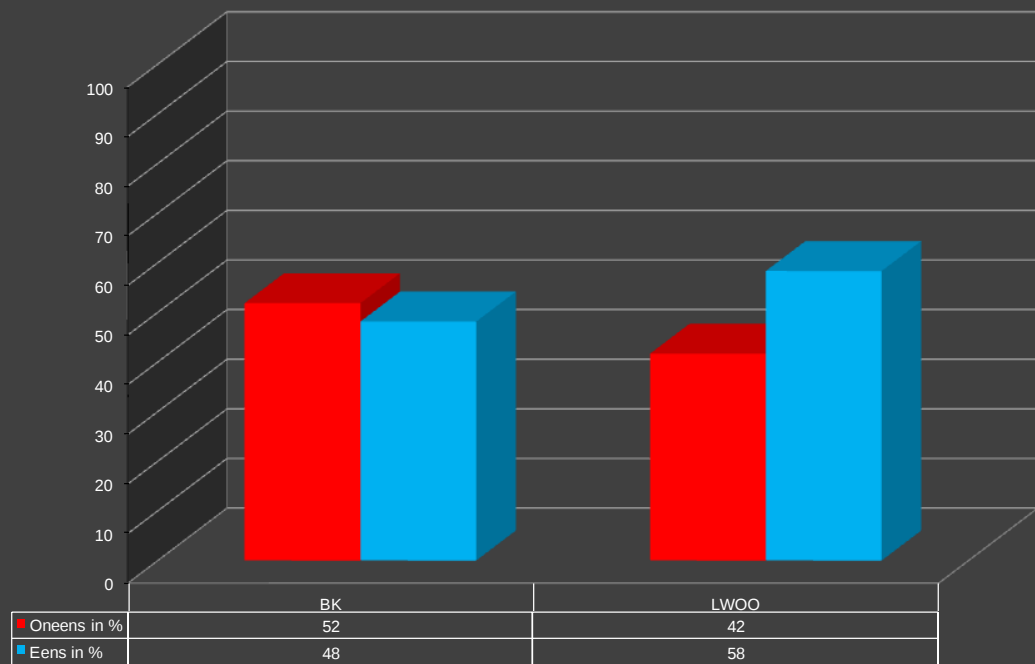
A9: Ik werk hard om de casus op tijd af te krijgen

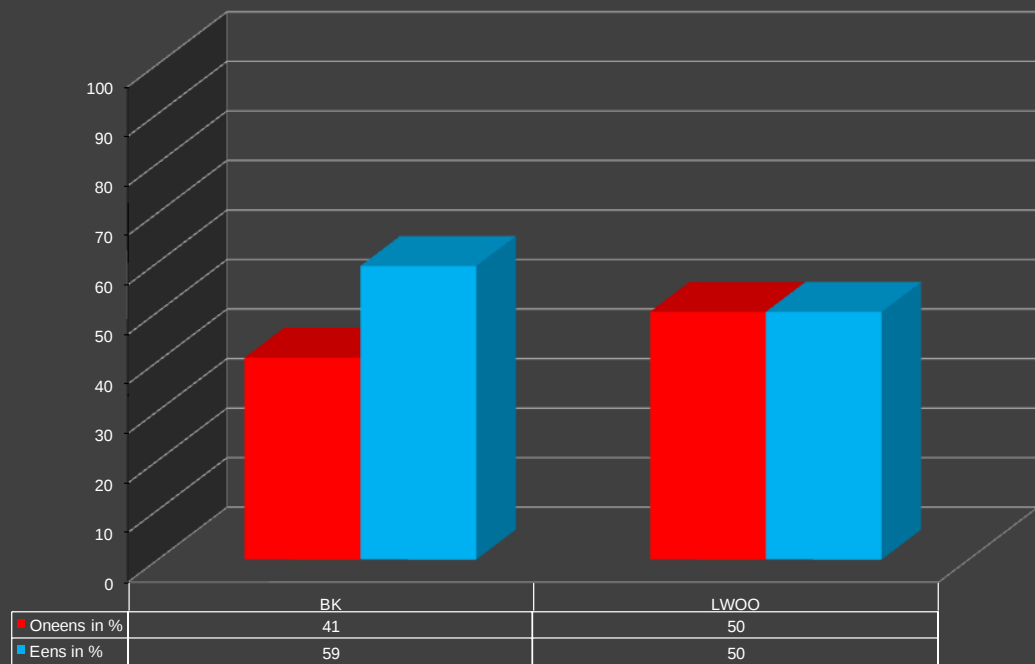
A10: Ik werk graag in tweetallen

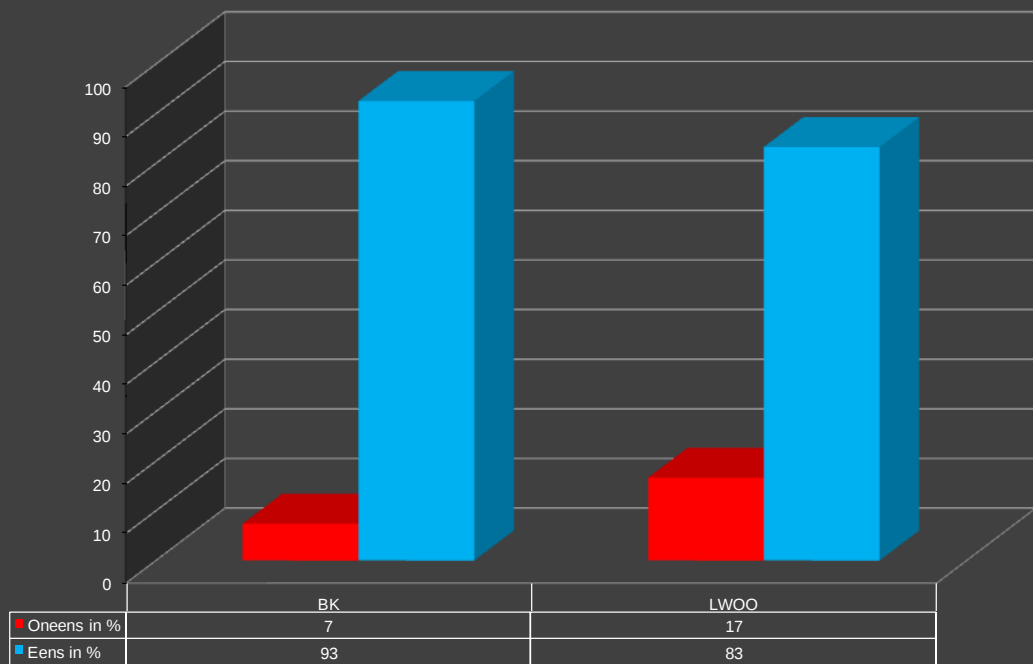
B1: Ik begin zelf te werken aan mijn opdrachten, zonder overleg met mijn groepje

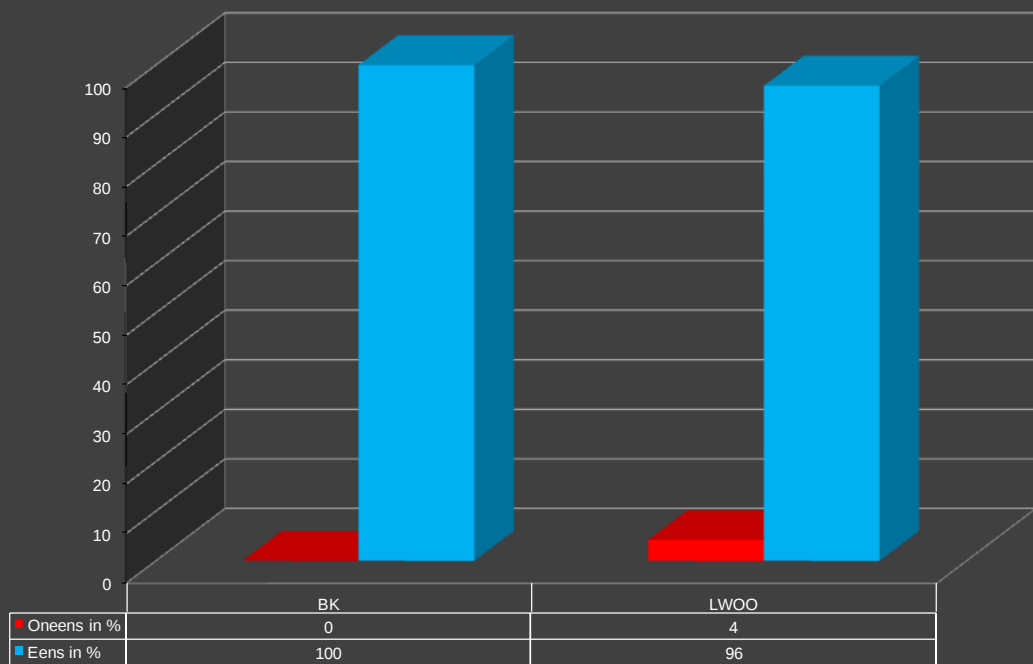
B2: Aan het begin van de les weet ik wat ik moet gaan maken

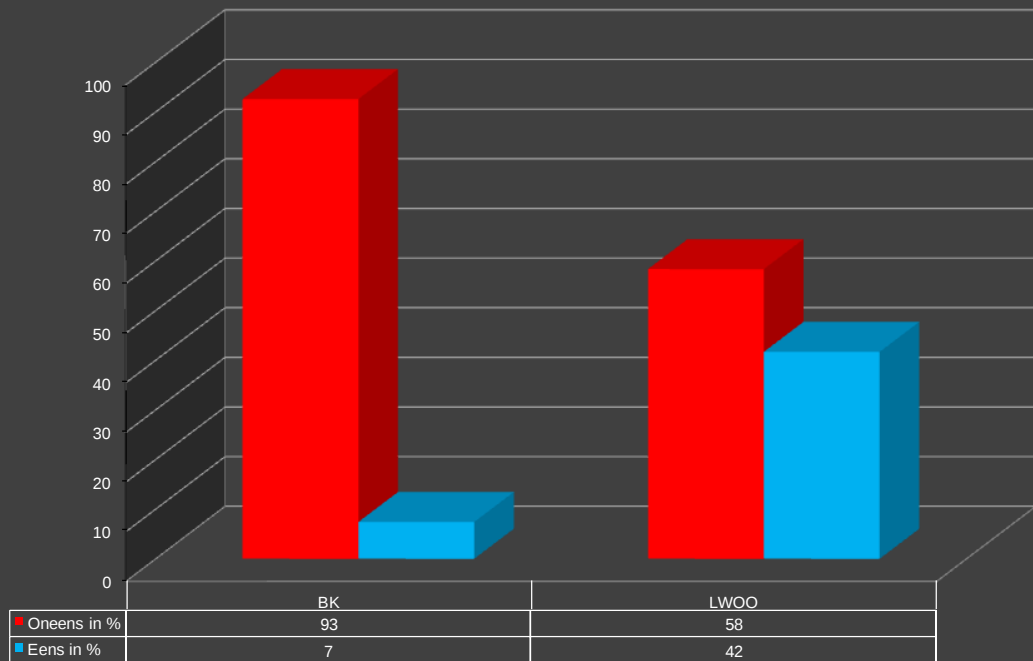
B3: Als ik een opdracht niet snap, vraag ik een groepsgenootje om hulp

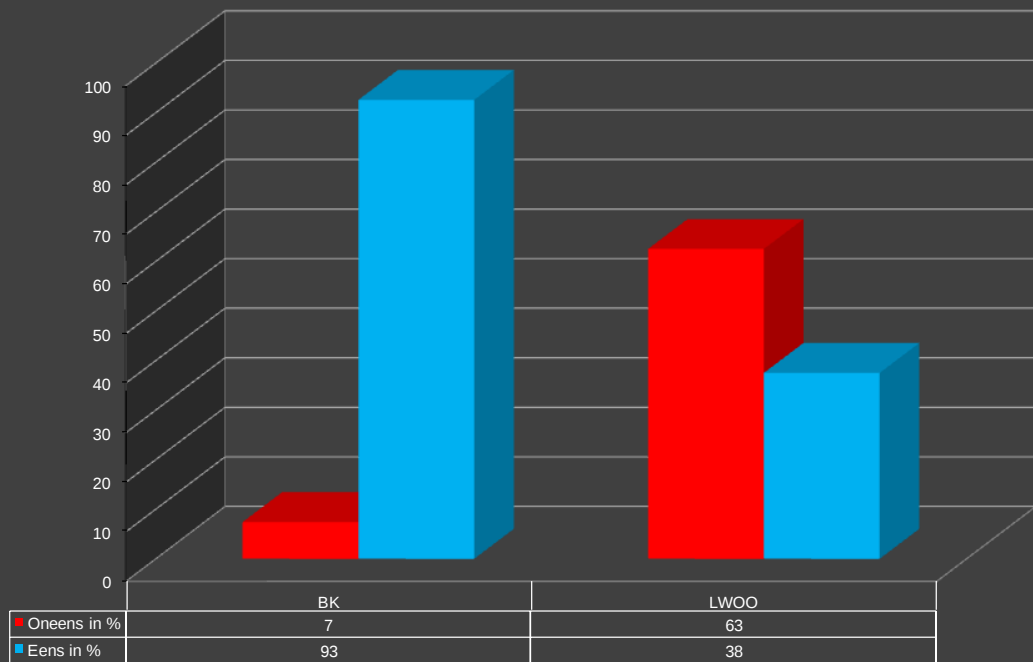
B4: Ik ben blij als mijn casus op tijd af is

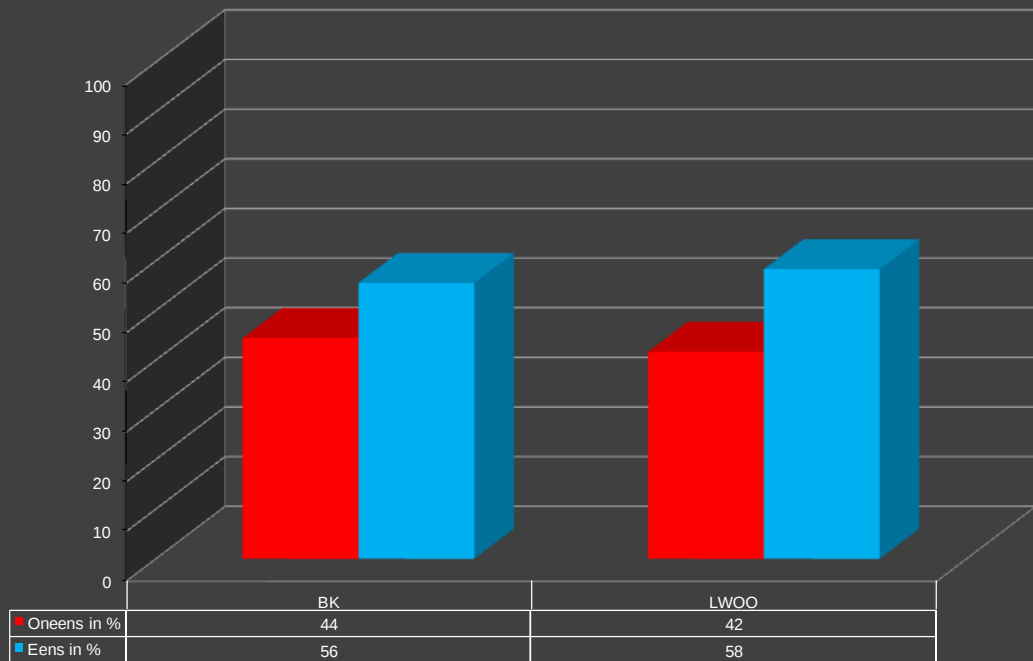
B5: Ik moet wel eens een uur terug komen als mijn werk niet af is

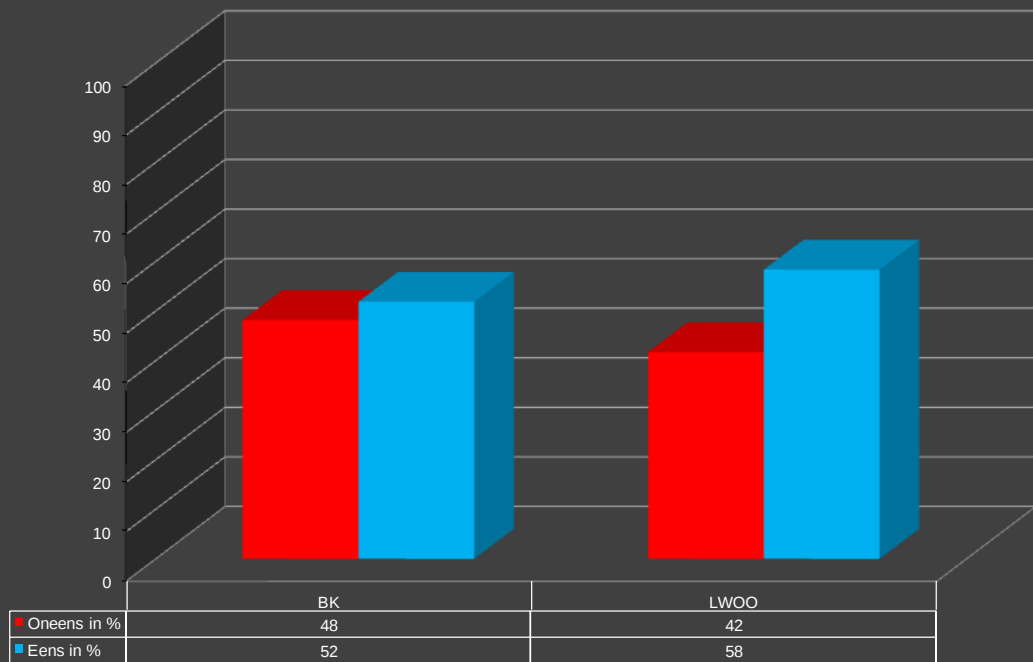
B6: Ik kan zelf mijn tijd indelen, zodat alles op tijd af is

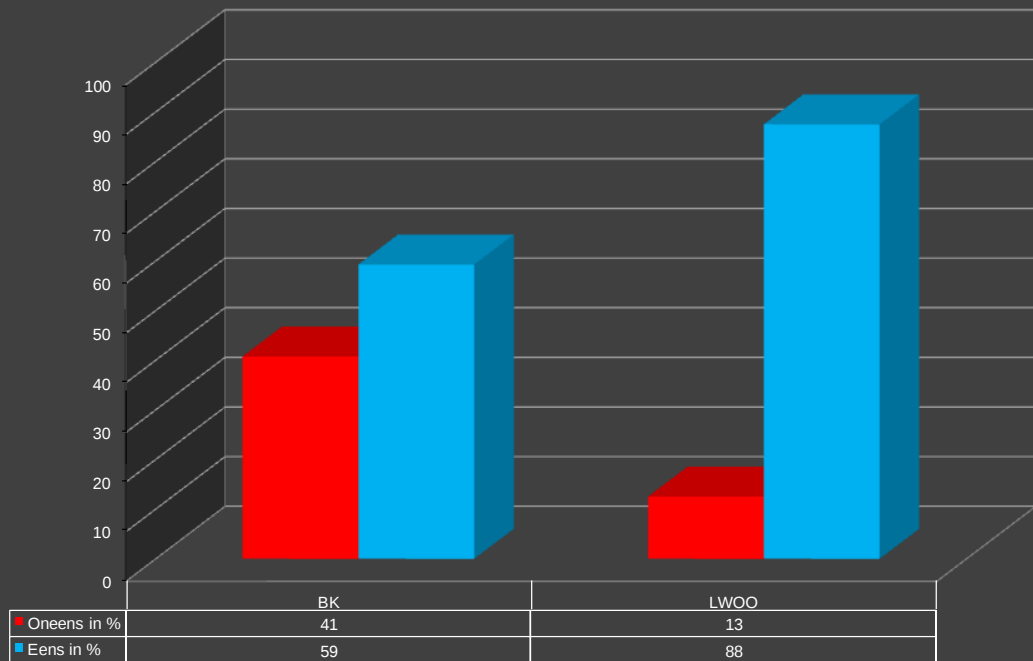
B7: Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken

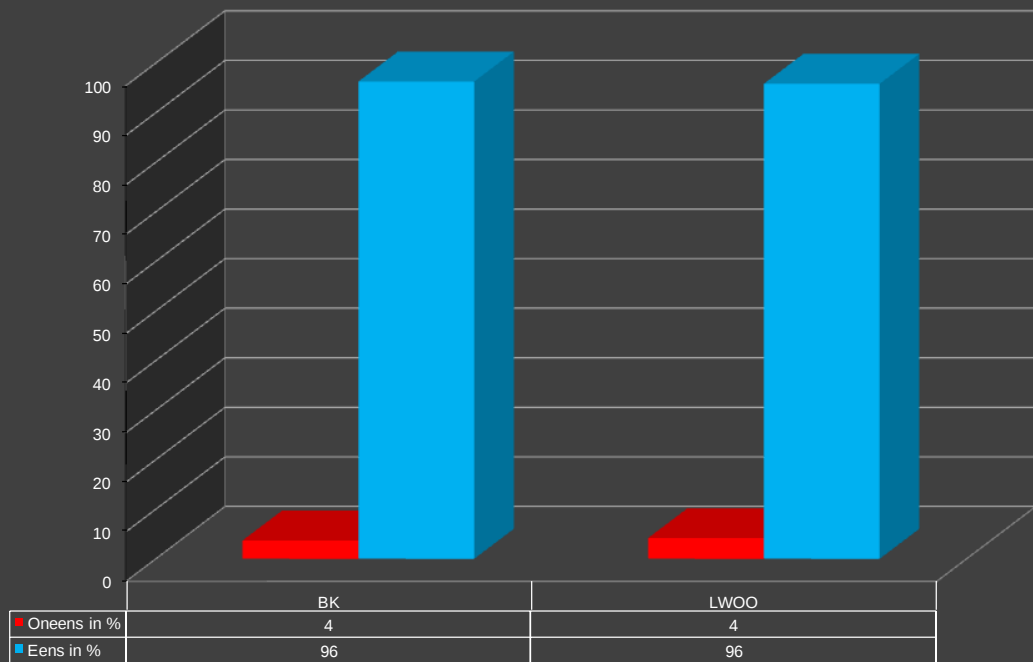
B8: Ik mag van de docent zélf bepalen hoe lang ik over een opdracht doe

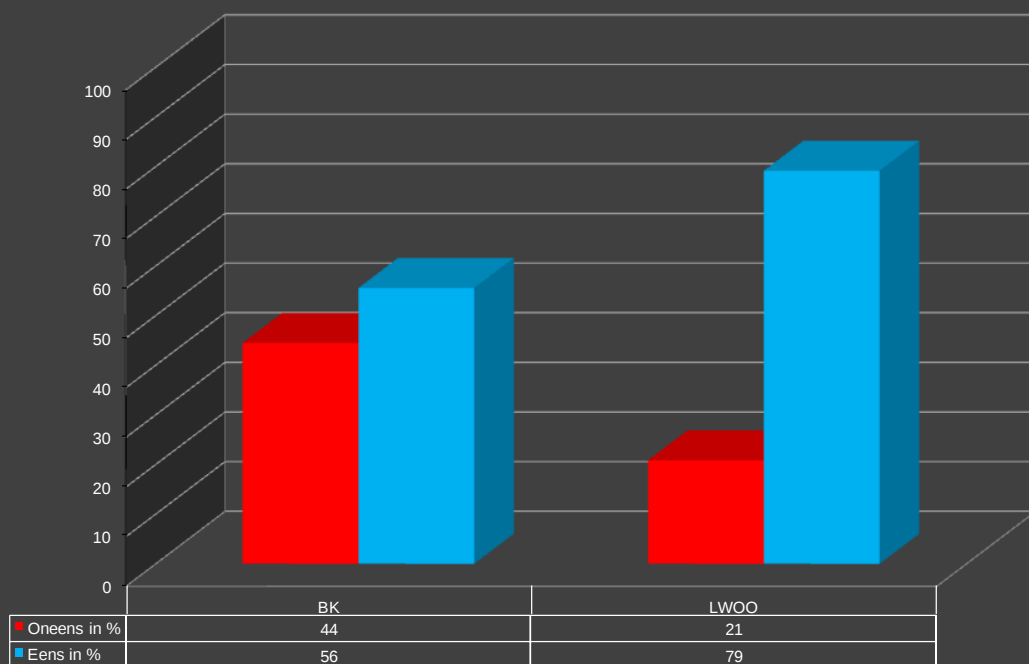
B9: Ik schrijf wel eens een opdracht over van een klasgenoot

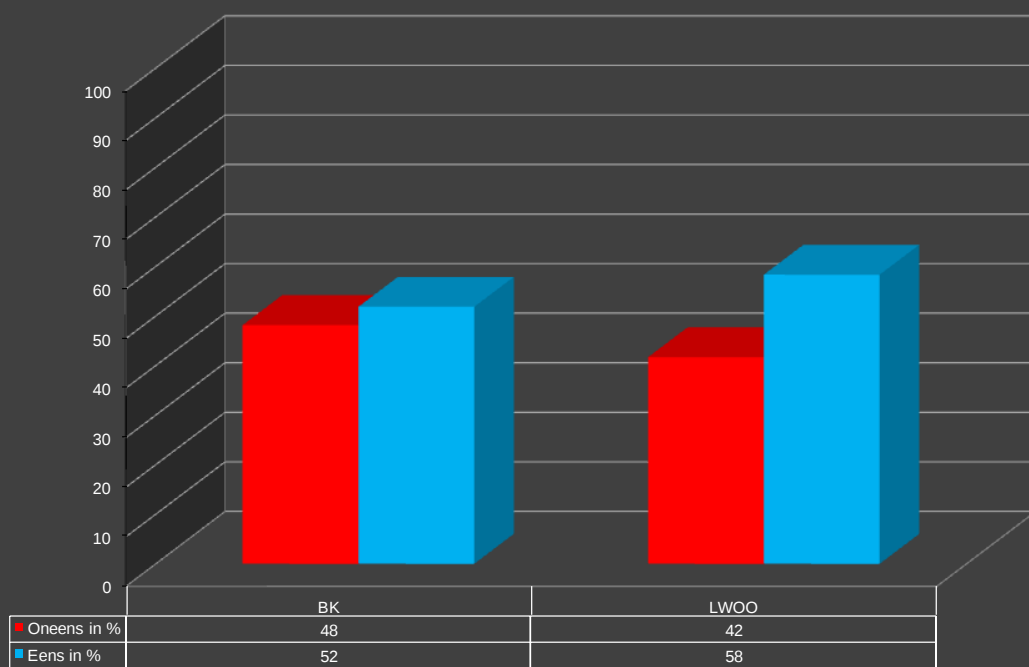
B10: Ik vind het fijn dat ik geen huiswerk heb bij dit vak

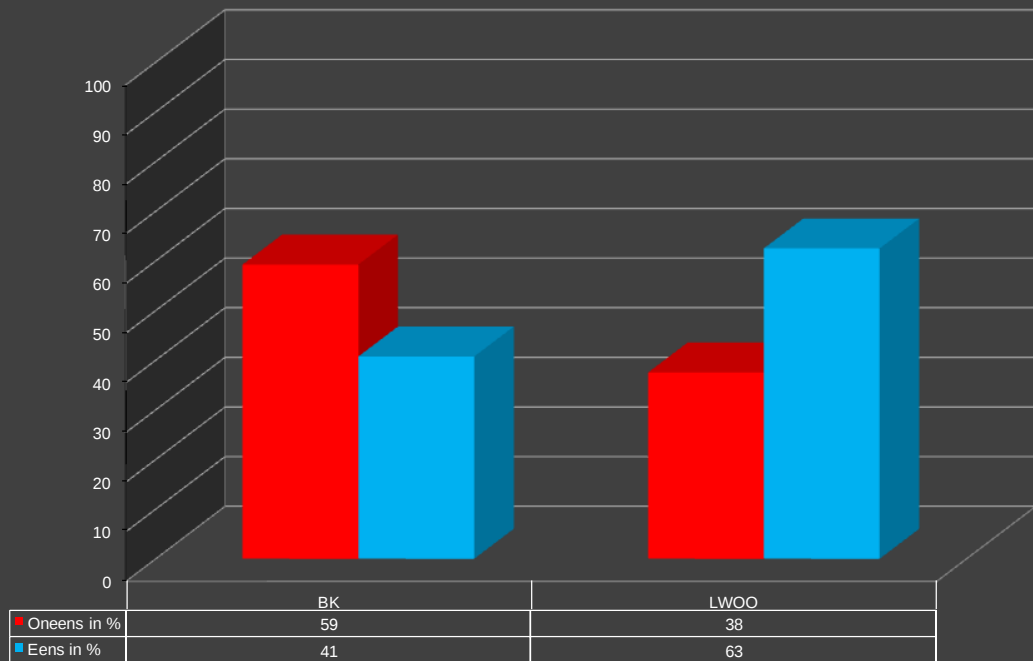
C1: Ik vind de werkveldmappen er duidelijk uitzien

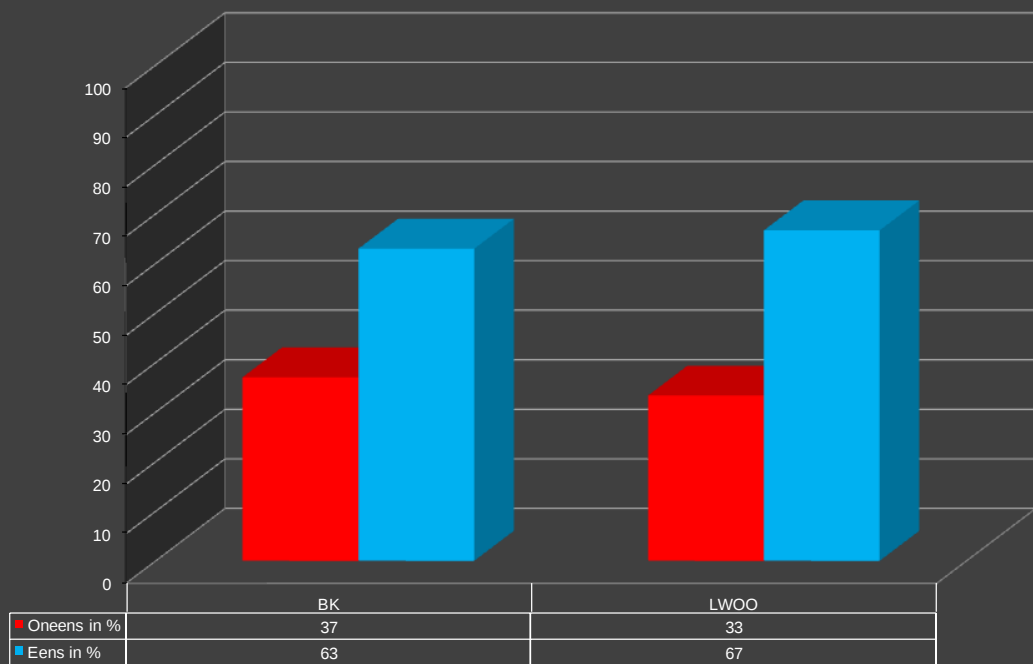
C2: Ik vind de opdrachten uit de werkveldmappen goed te begrijpen

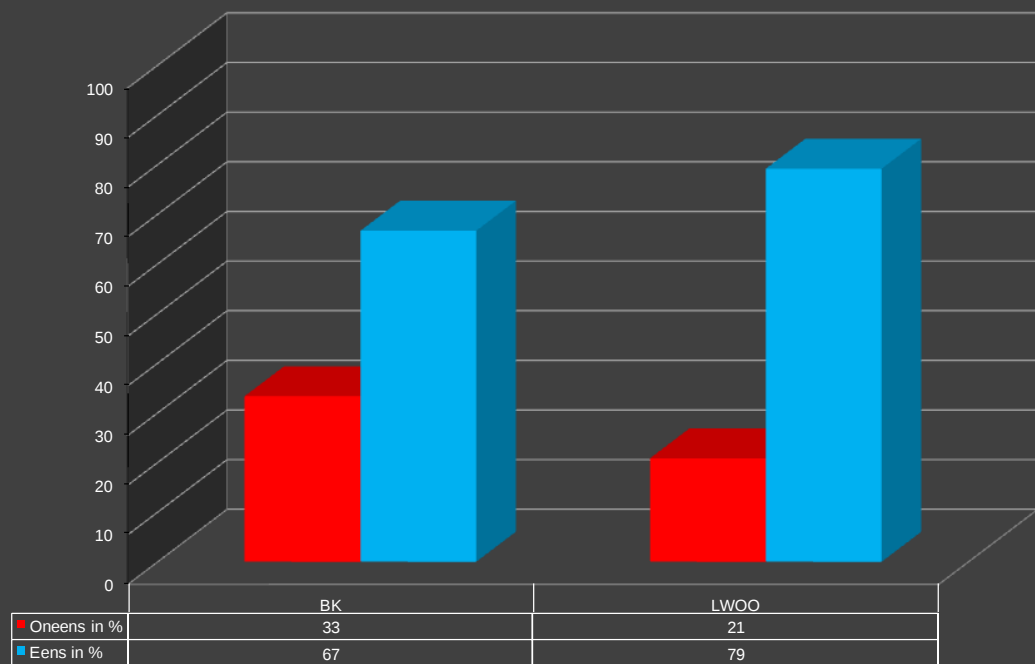
C3: Ik vind de opdrachten uit de werkveldmap onduidelijk uitgelegd

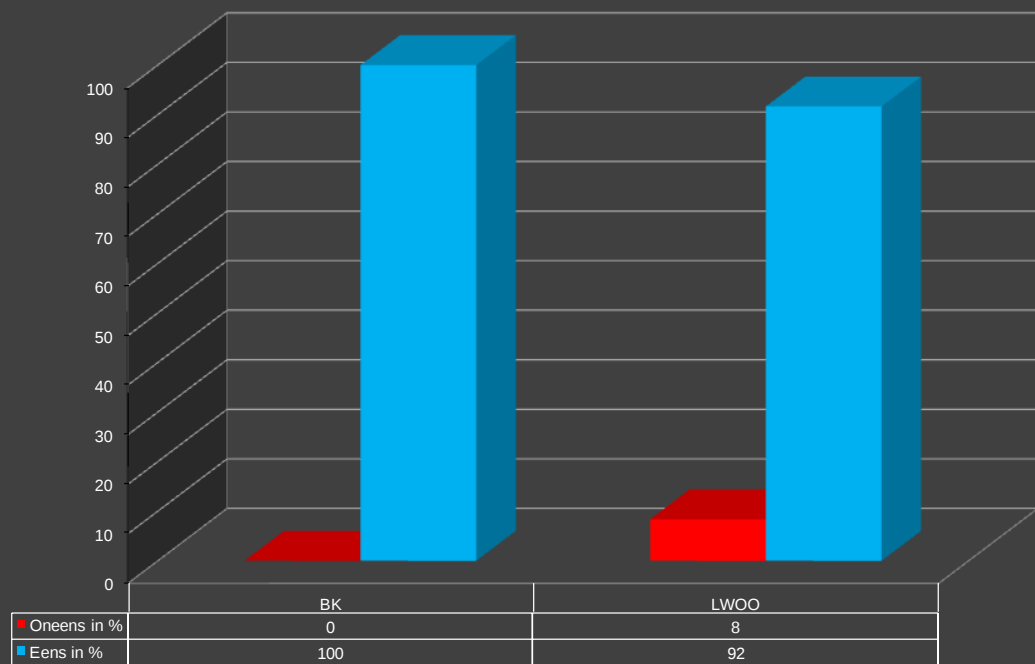
C4: Ik vind de teksten uit het bronnenboek leerzaam

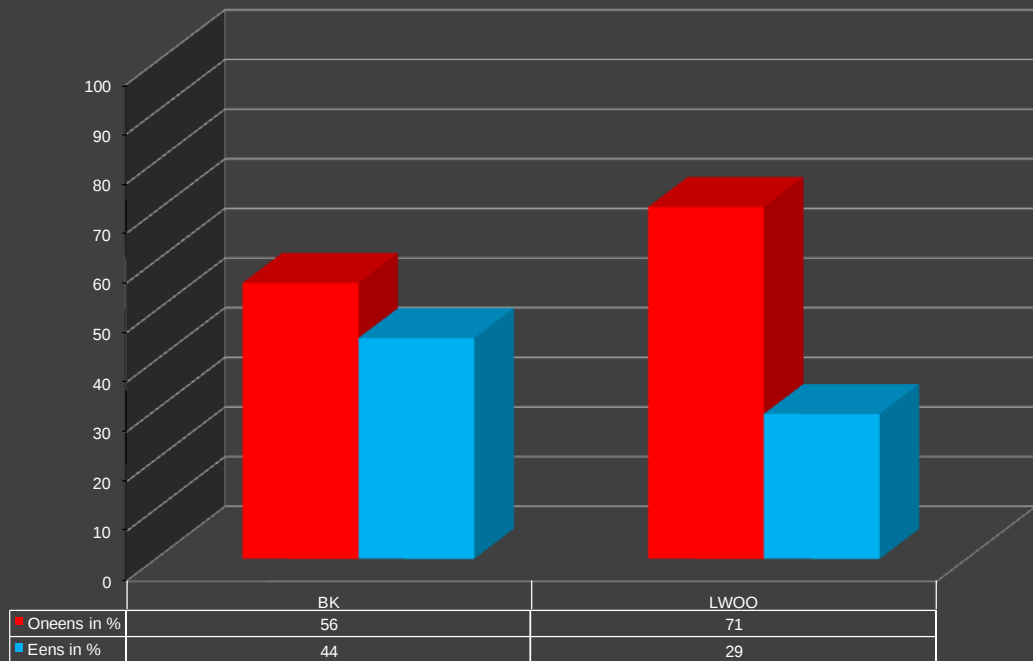
C5: Ik voer grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit

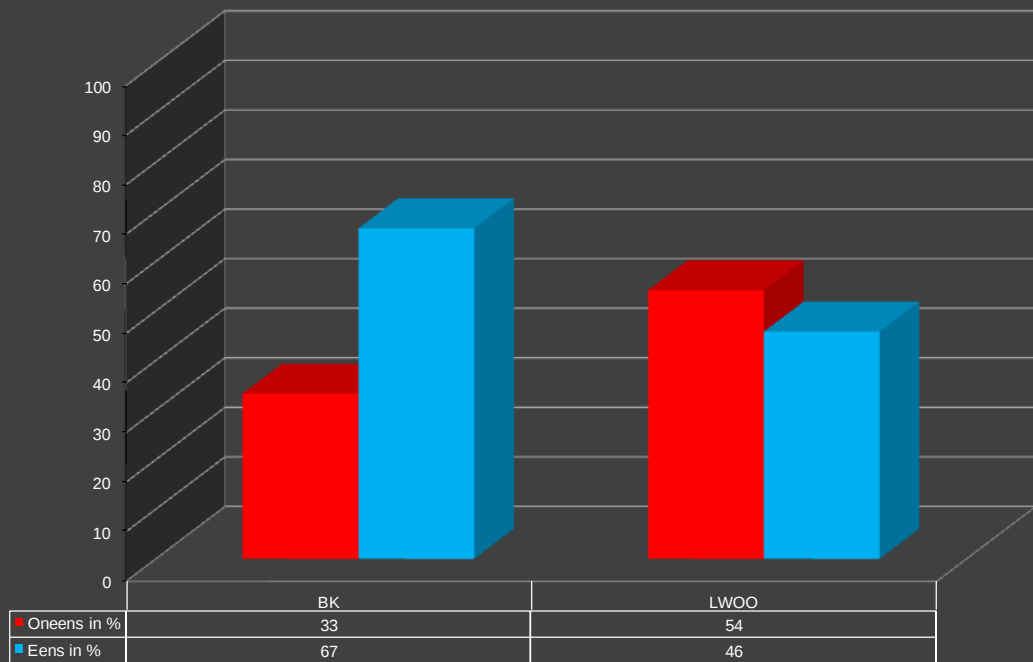
C6: Ik maak alle theorievragen uit een werkveldmap

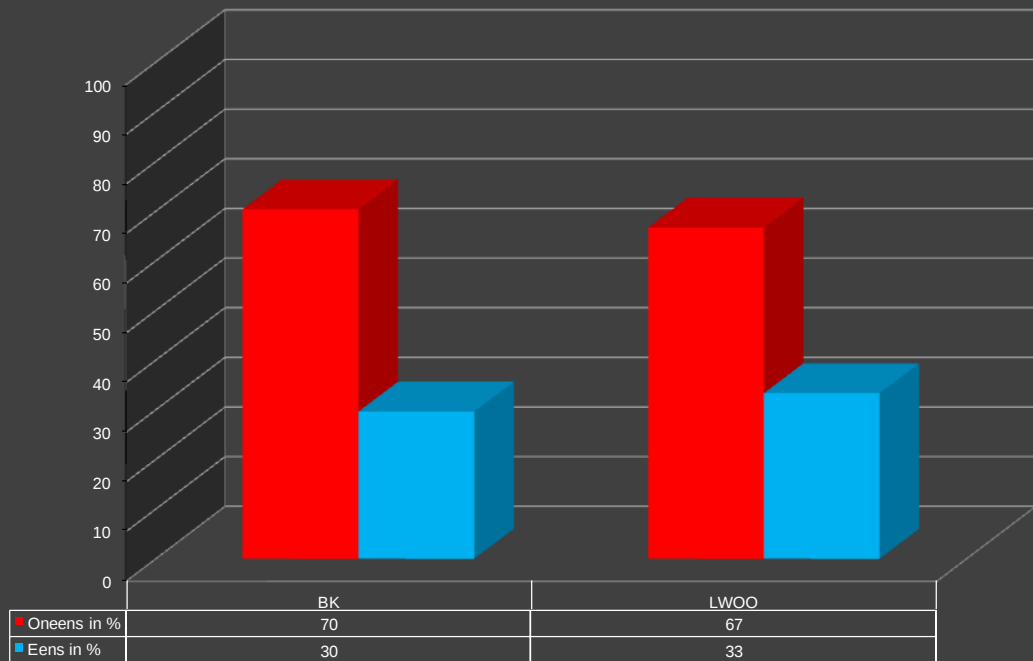
C7: Ik vind dat er genoeg afwisseling is tussen praktijkopdrachten en theorie

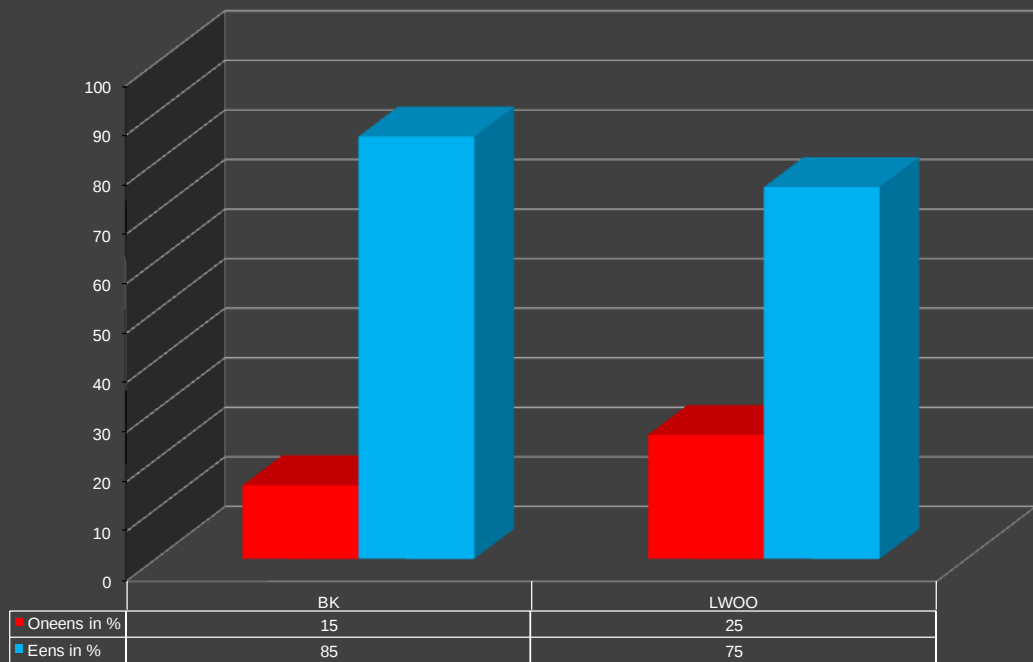
C8: Het lukt mij op één casus per week af te hebben

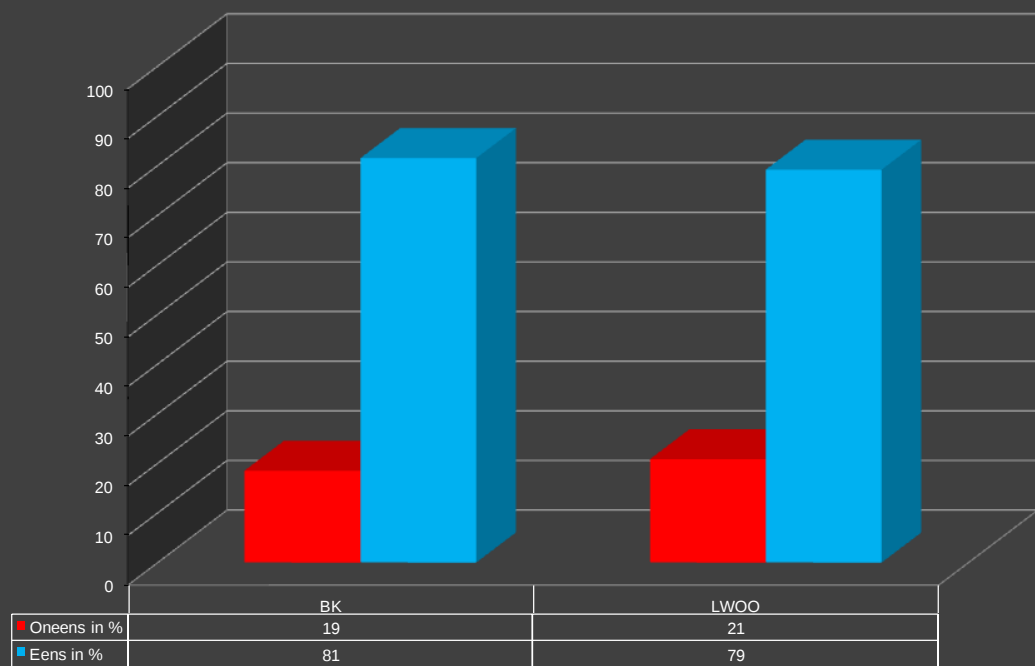
C9: Ik lees altijd de hele paragraaf als dit bij een opdracht staat

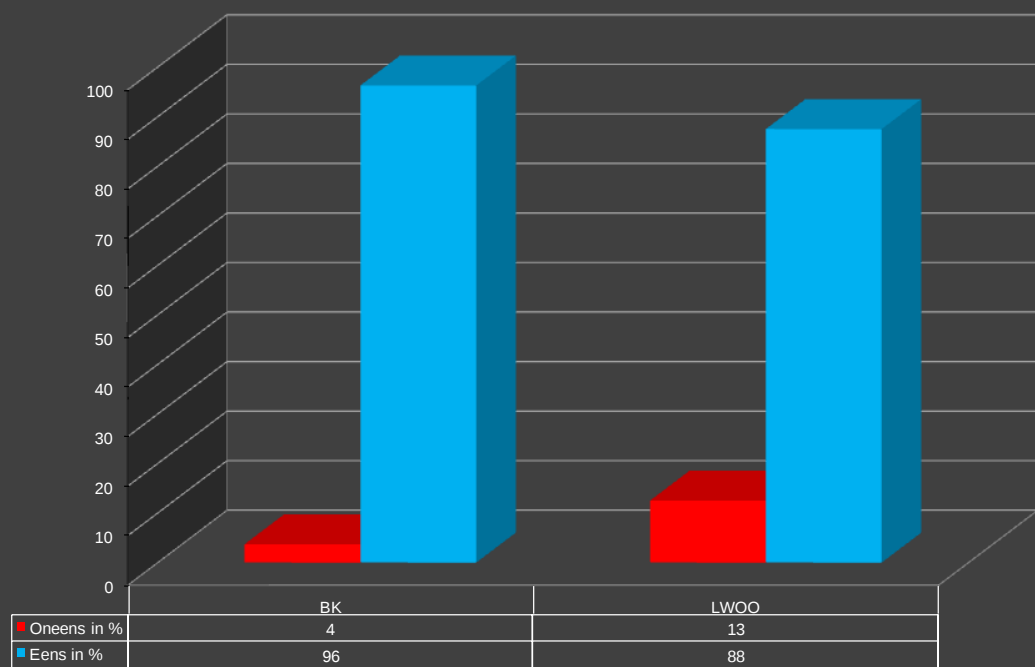
C10: Ik zoek alleen het antwoord op uit de tekst van het bronnenboek en lees de rest niet

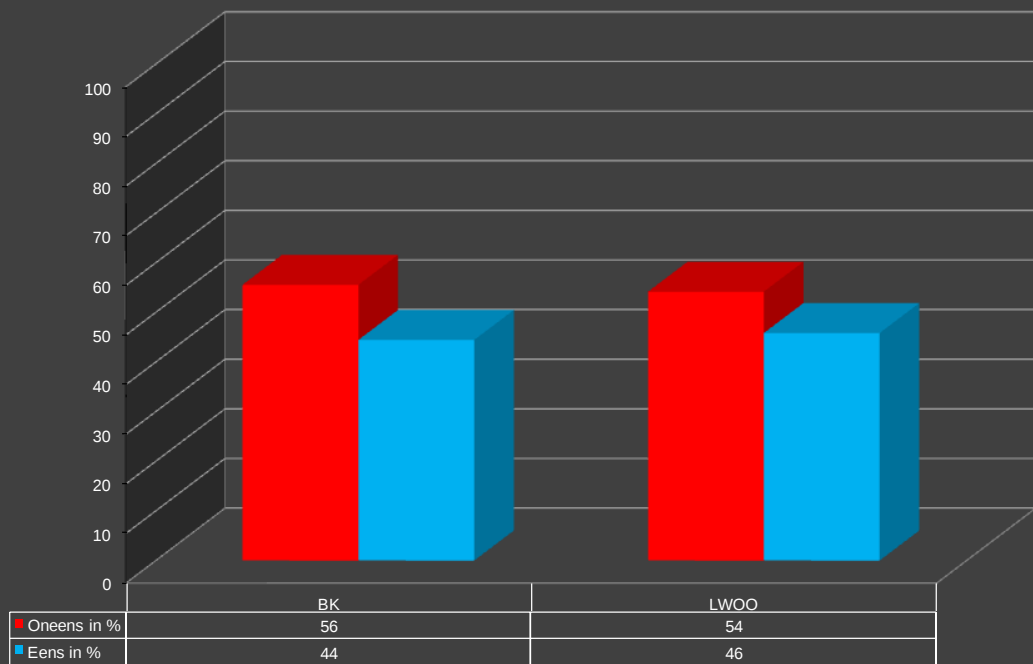
C11: Ik werk graag aan praktijkopdrachten uit de werkveldmap

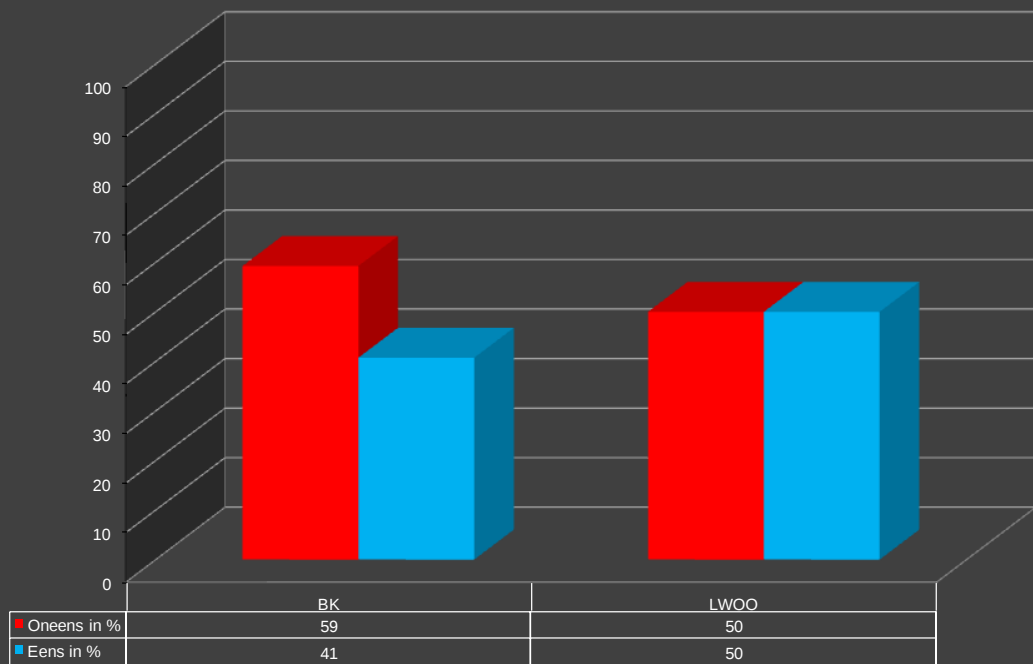
C12: Ik werk graag aan praktijkopdrachten in de keuken (koken)

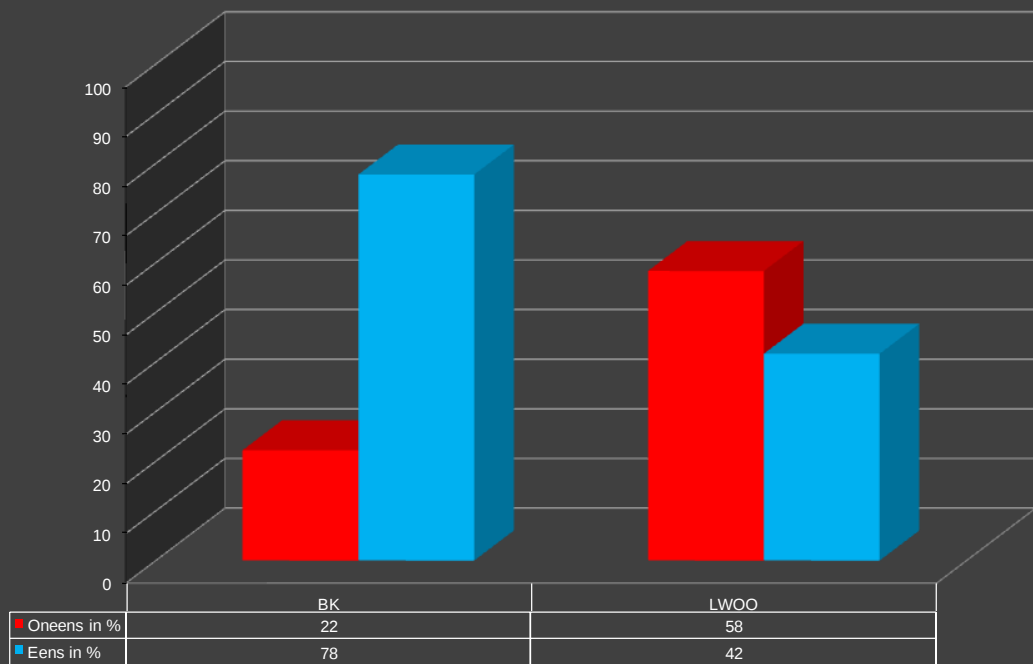
C13: Ik werk graag aan theorieopdrachten

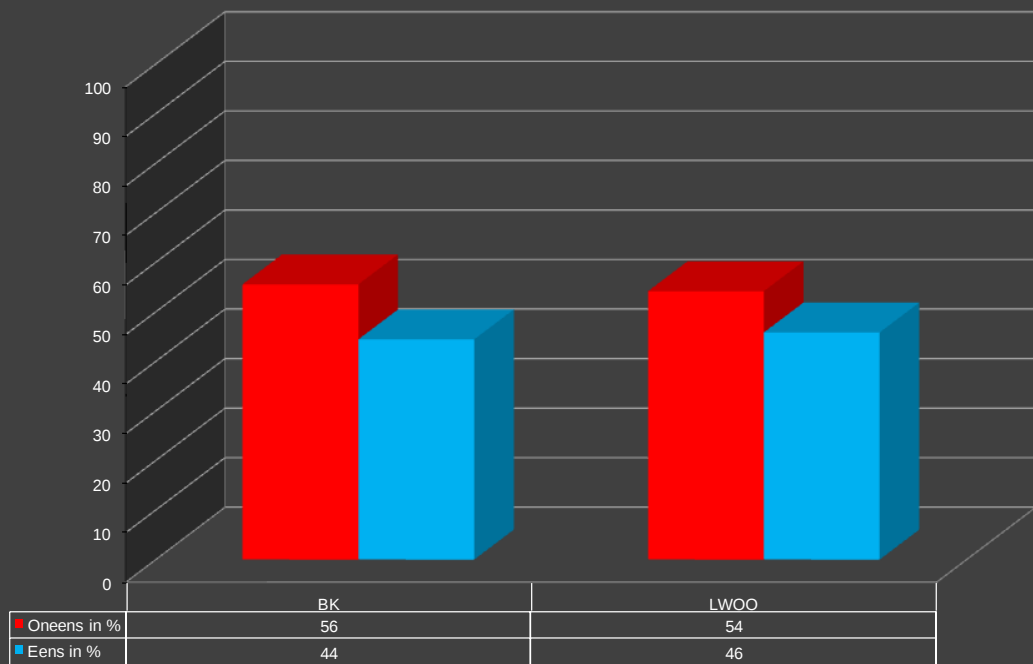
C14: Ik kan teksten uit het bronnenboek beter onthouden als ik een samenvattin heb gemaakt

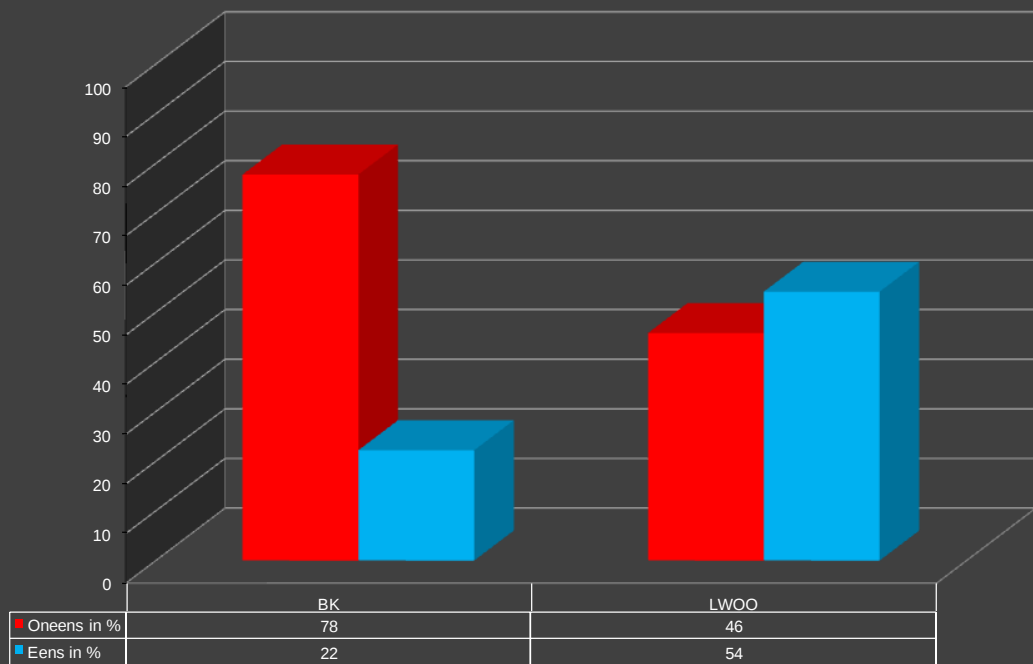
C15: Ik kijk de theorievragen na met een nakijkblad

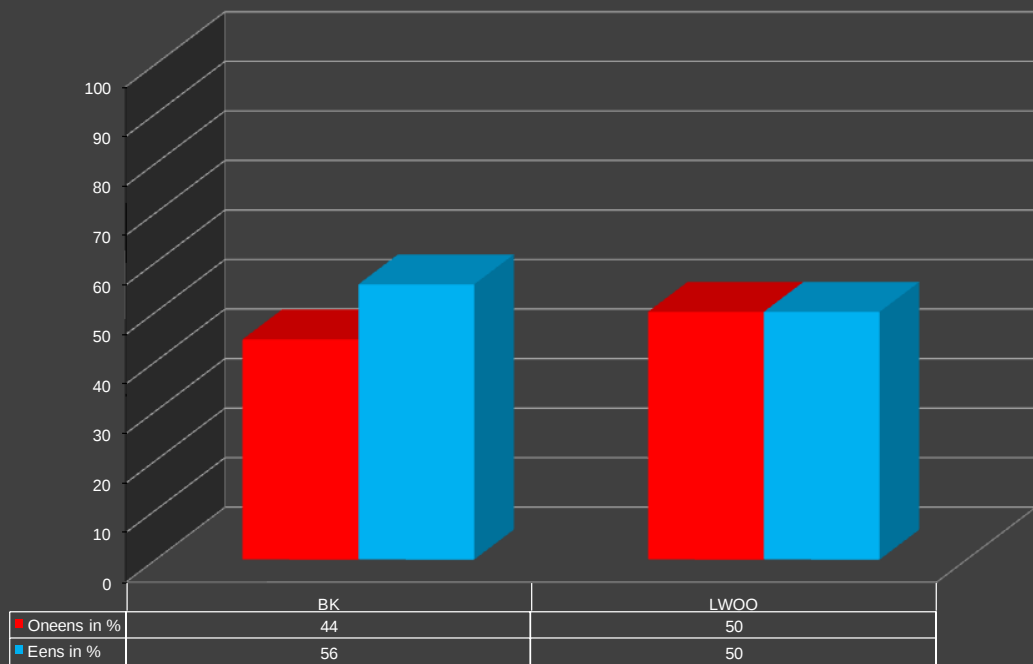
C16: Het lijkt me fijn om de theorie van het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen

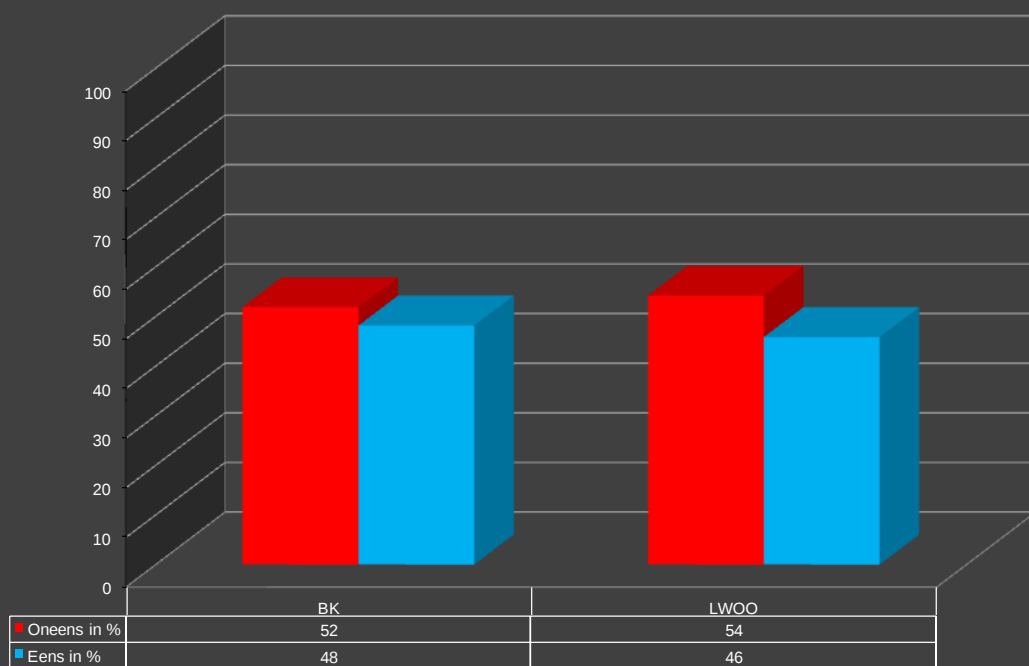
D1: Alle docenten vertellen mij duidelijk wat ik moet maken

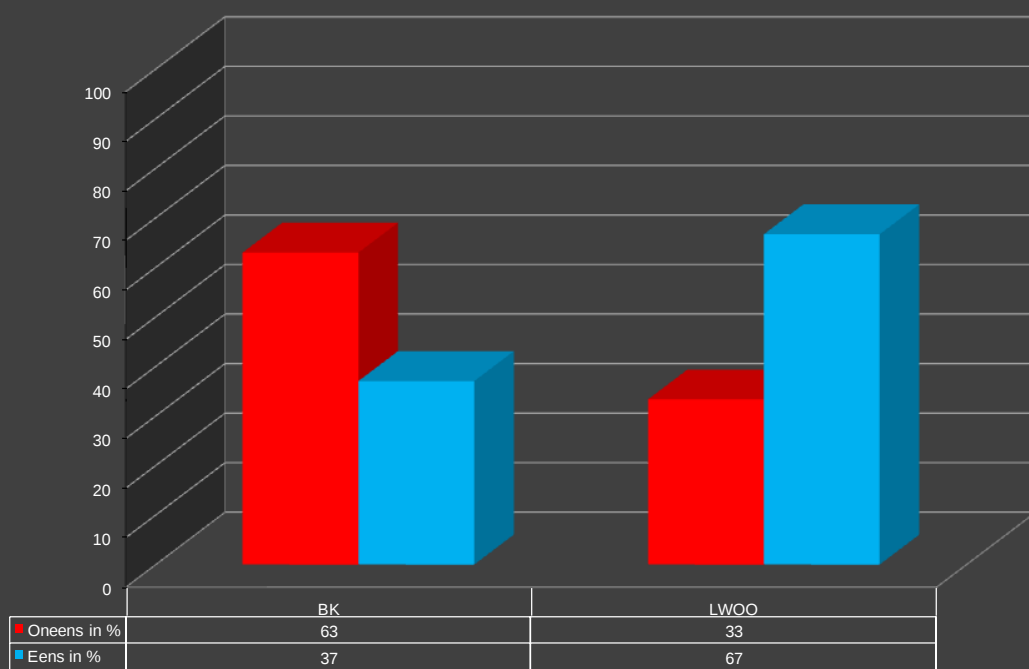
D2: Ik vind het fijn om meerdere docenten voor het vak Verzorging te hebben

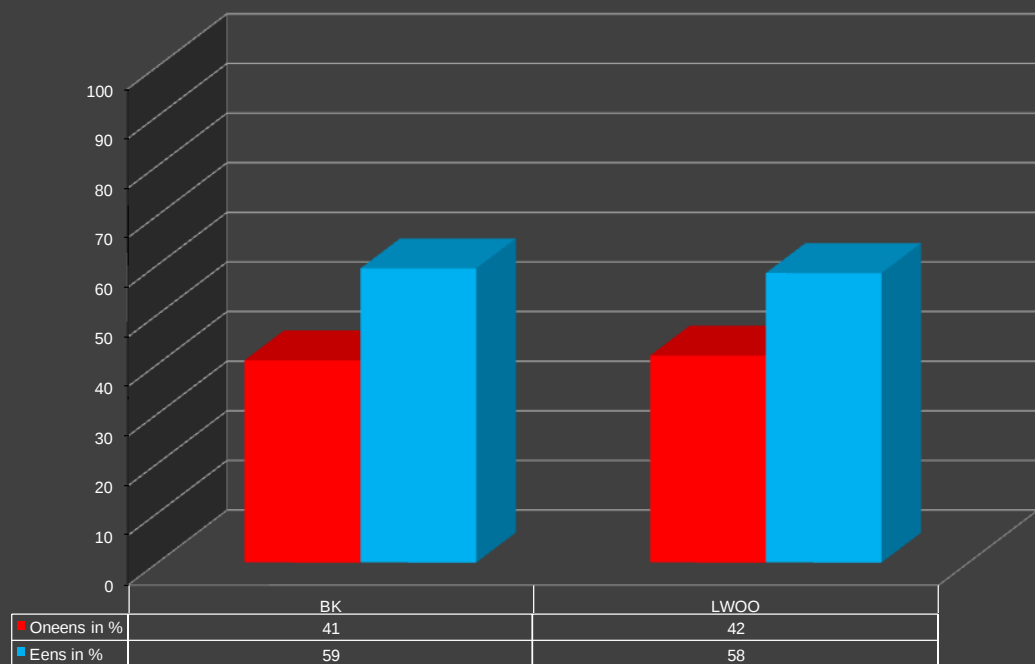
D3: Als ik een opdracht af heb, laat ik deze gelijk aftekenen door de docent

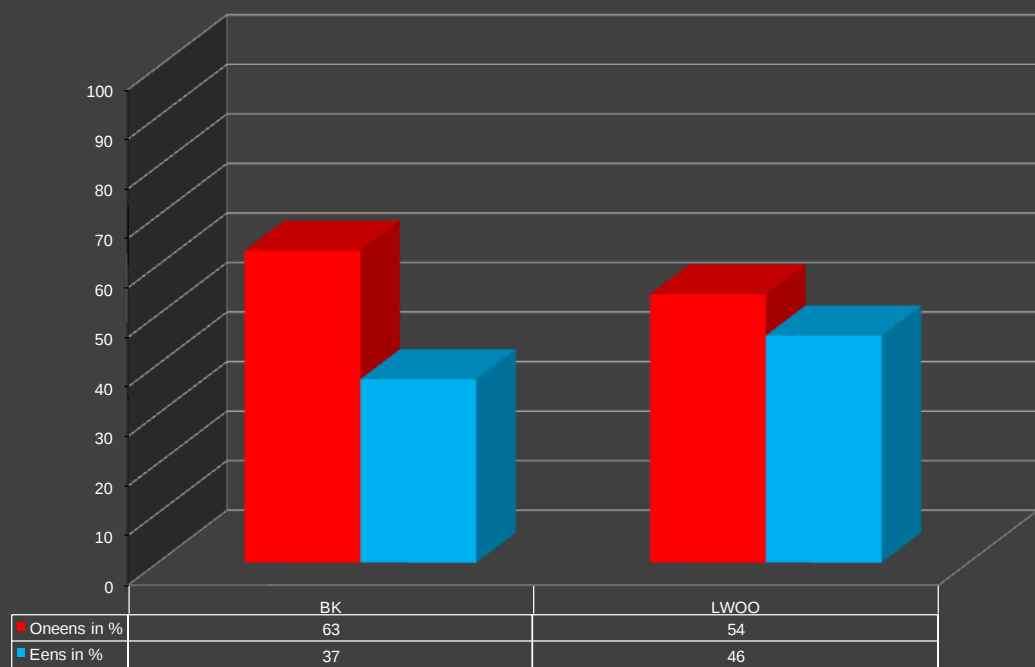
D4: Alle docenten kijken zorgvuldig mijn opdrachten na

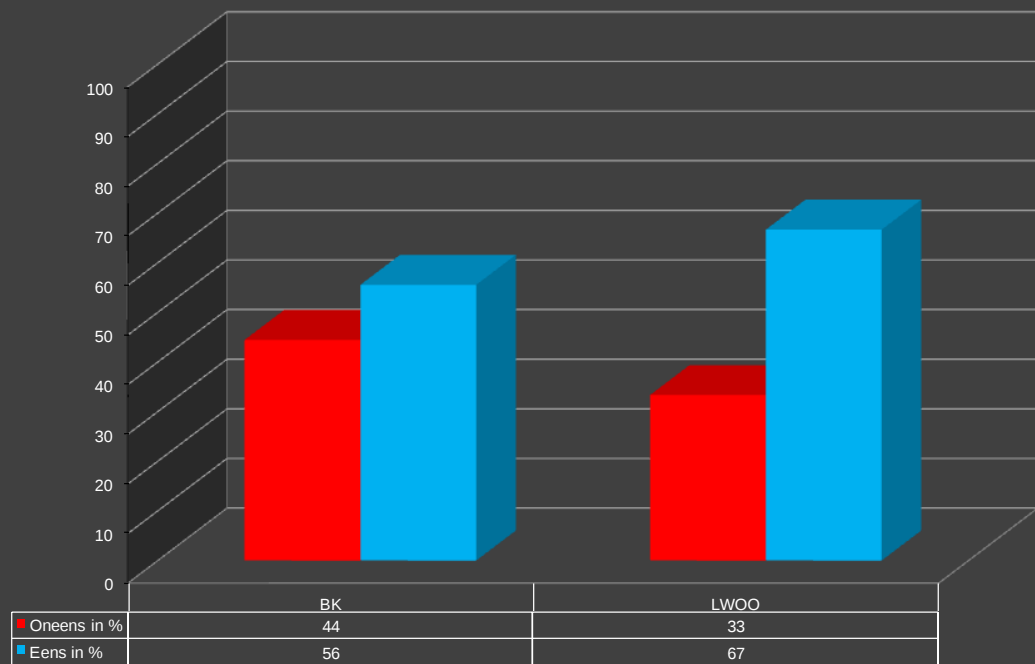
D5: Ik kan bijna altijd een praktijkopdracht uitvoeren, als ik dat wil met mijn groepje

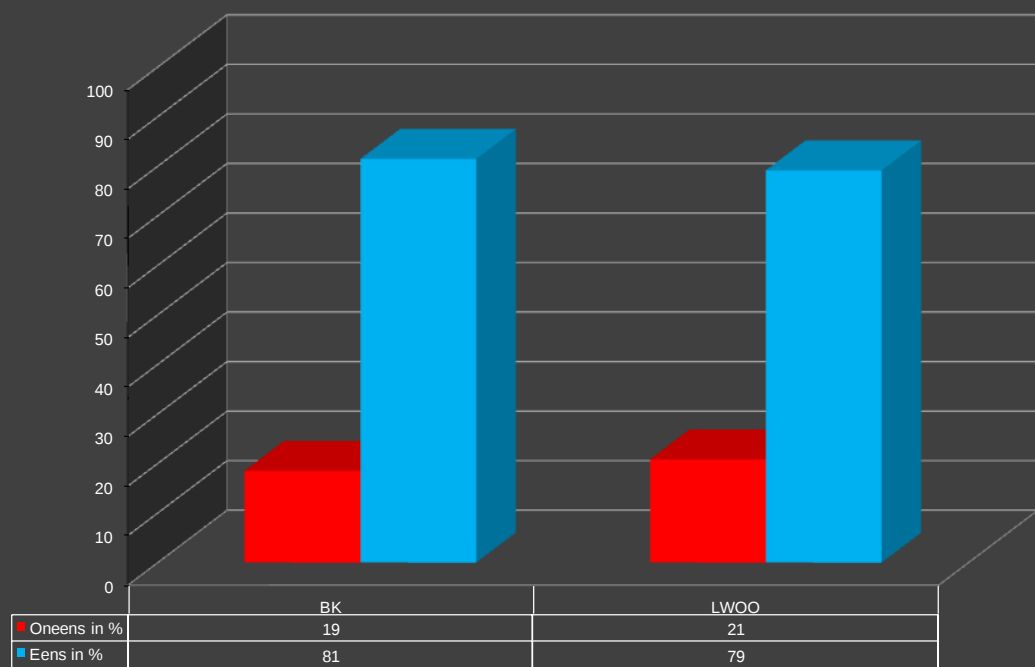
D6: Ik vind het fijn om met een planner te werken

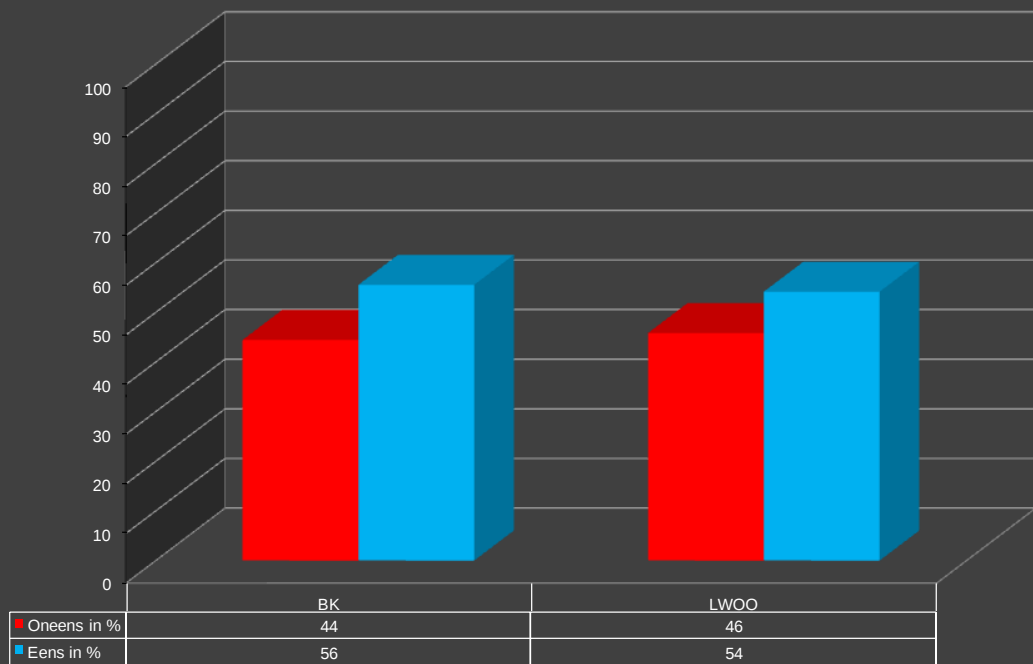
D7: Alle docenten controleren de door mij gemaakte opdrachten

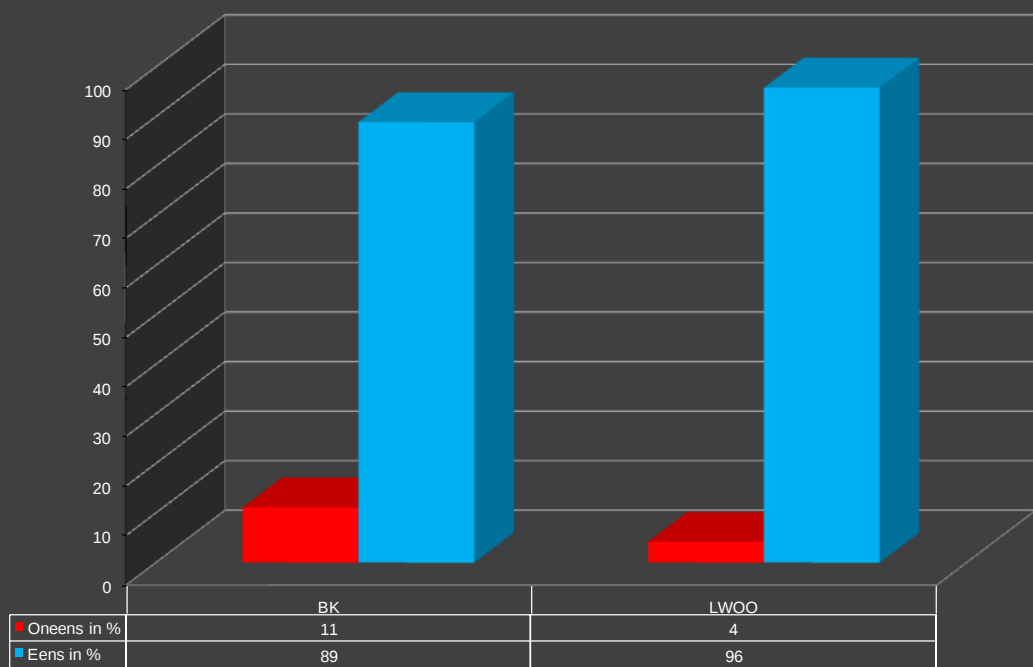
D8: Als ik een opdracht niet snap, vraag ik de docent om hulp

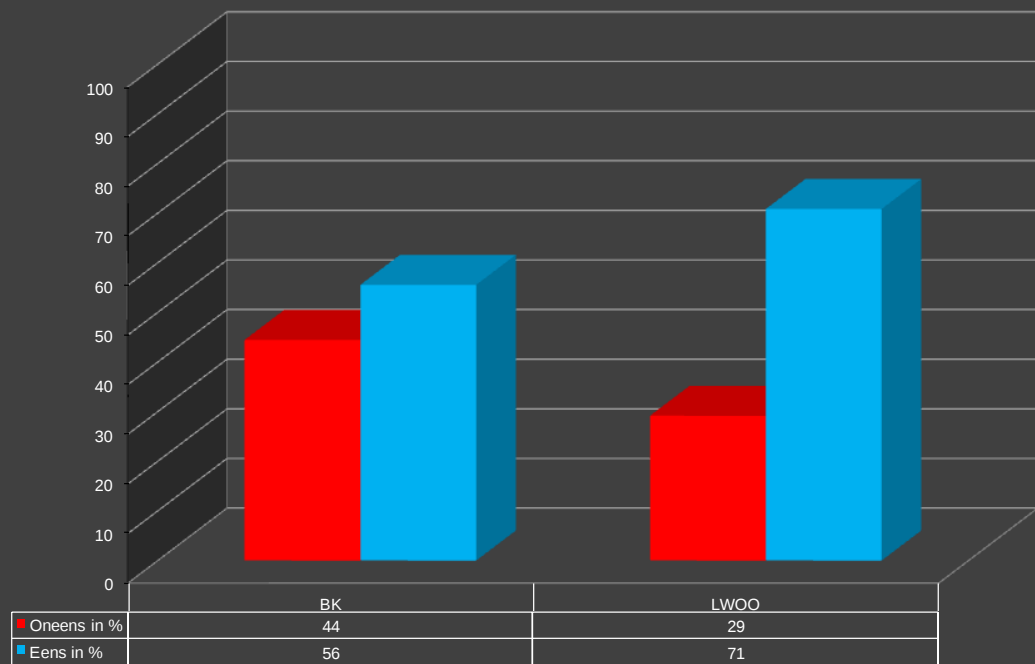
D9: De docenten van verzorging kijken op ongeveer dezelfde manier de opdrachten na

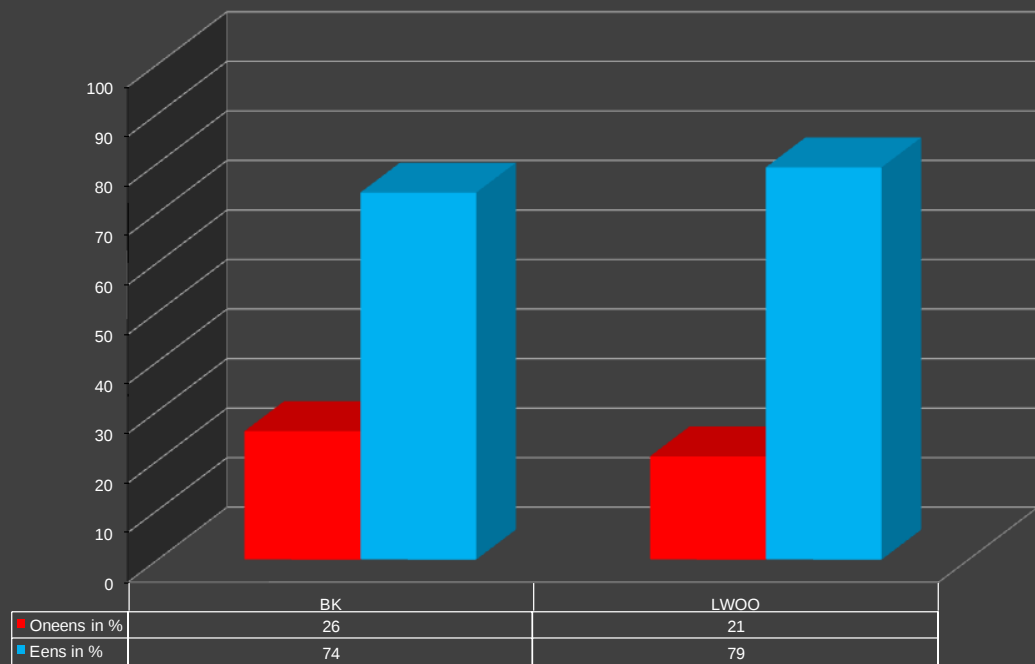
D10: Ik laat het liefst mijn opdrachten door 1 docent aftekenen

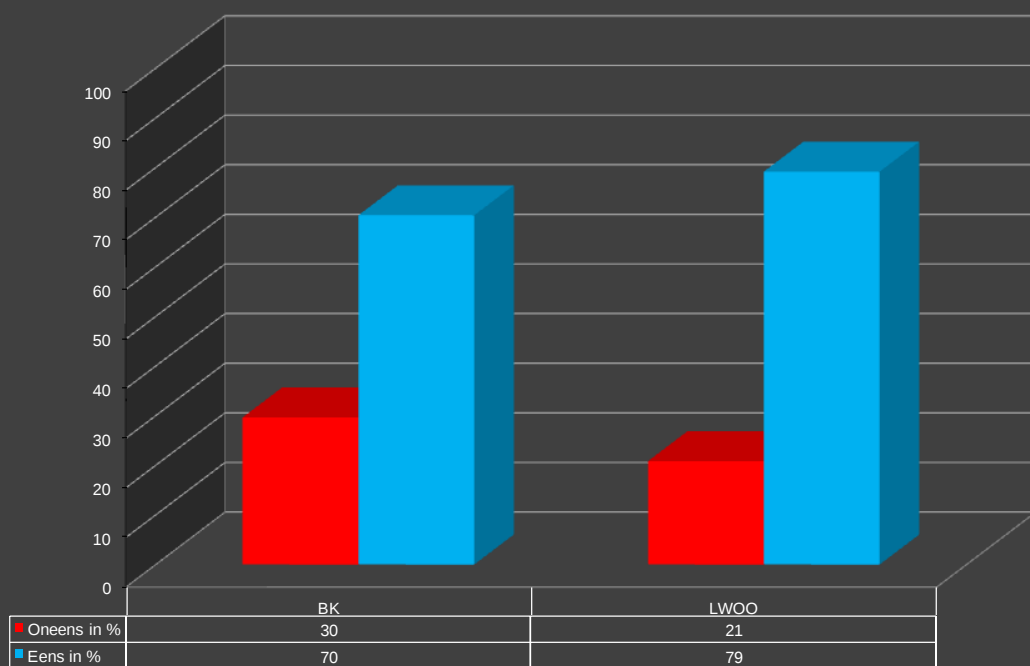
D11: In de klas is een onderwijsassistente aanwezig

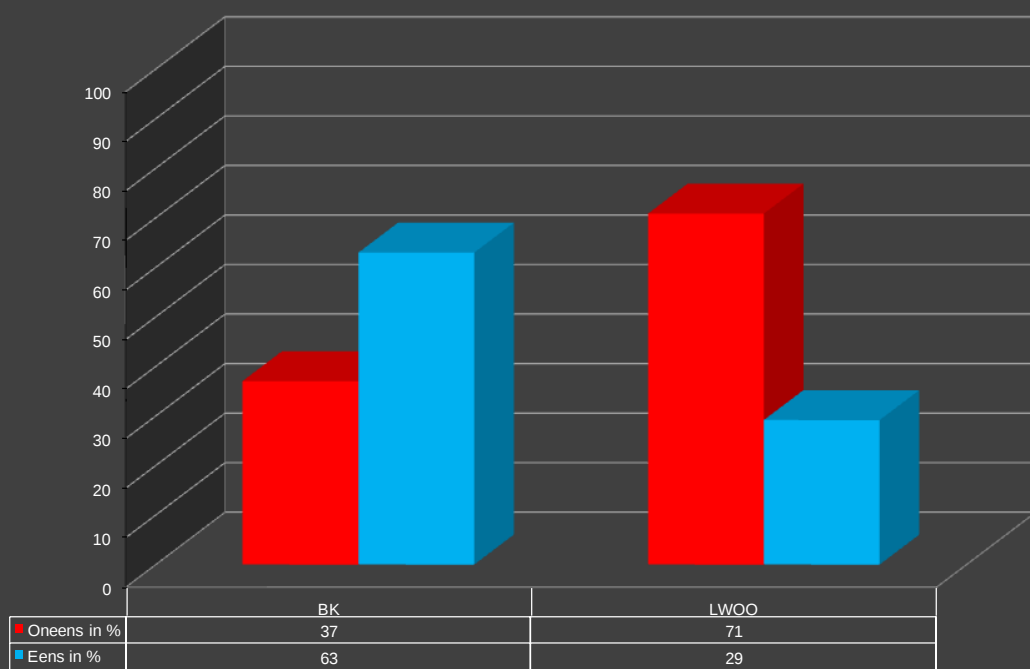
D12: Ik stel vragen aan de onderwijsassistente als ik iets niet snap

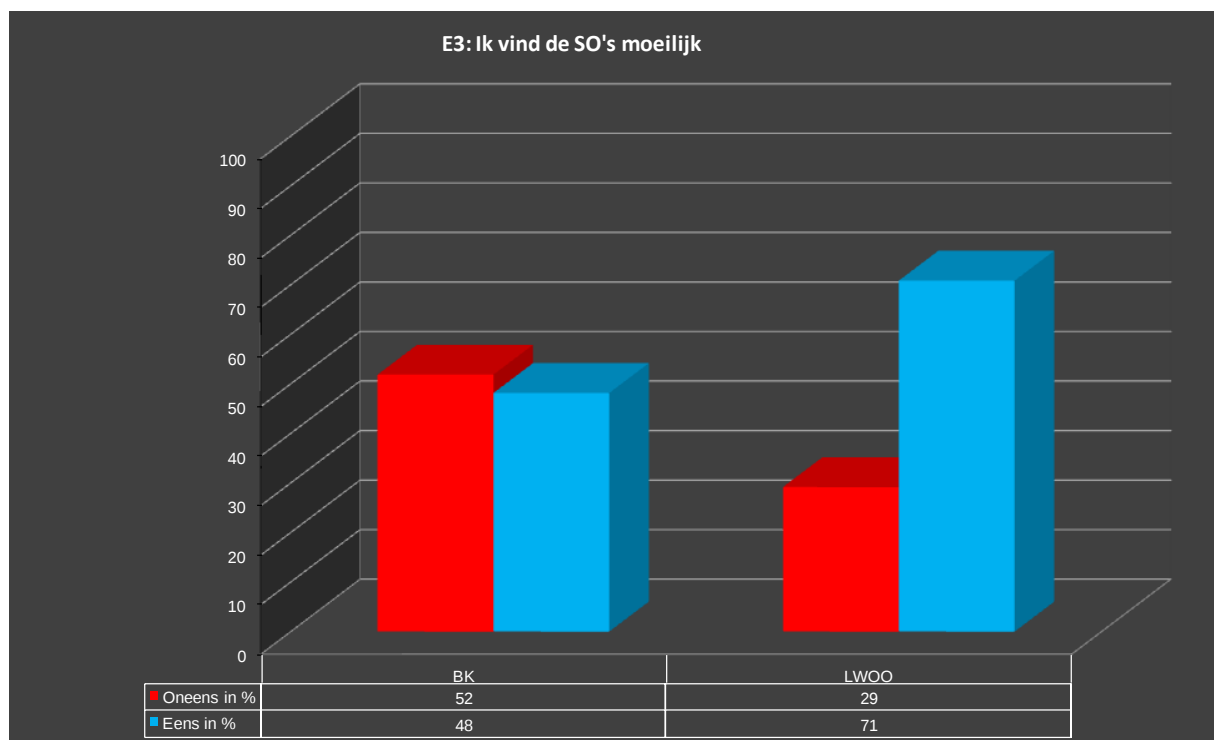
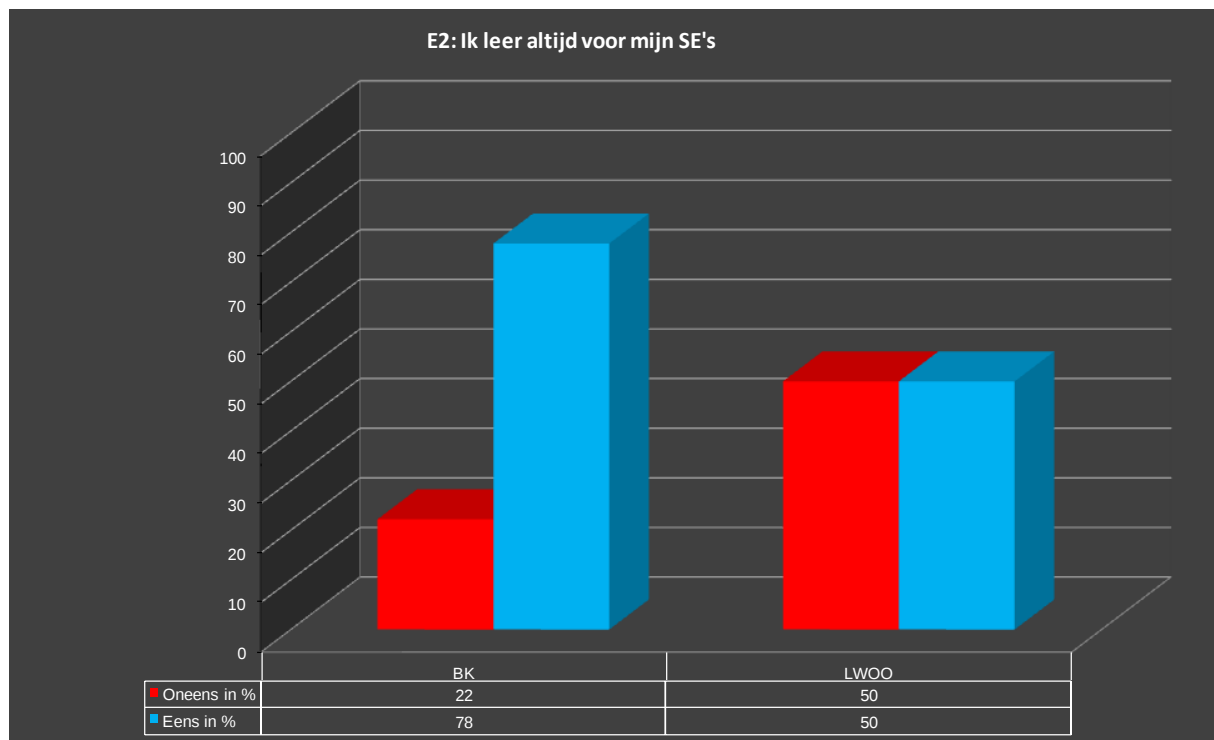

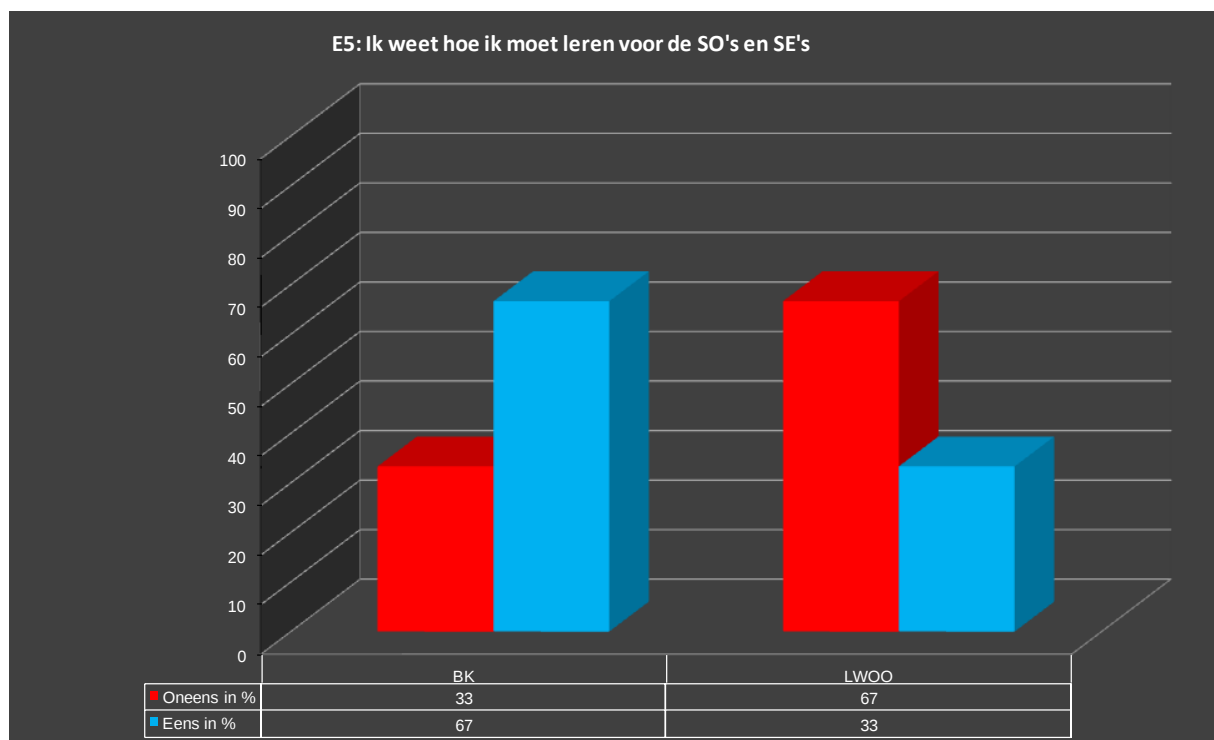
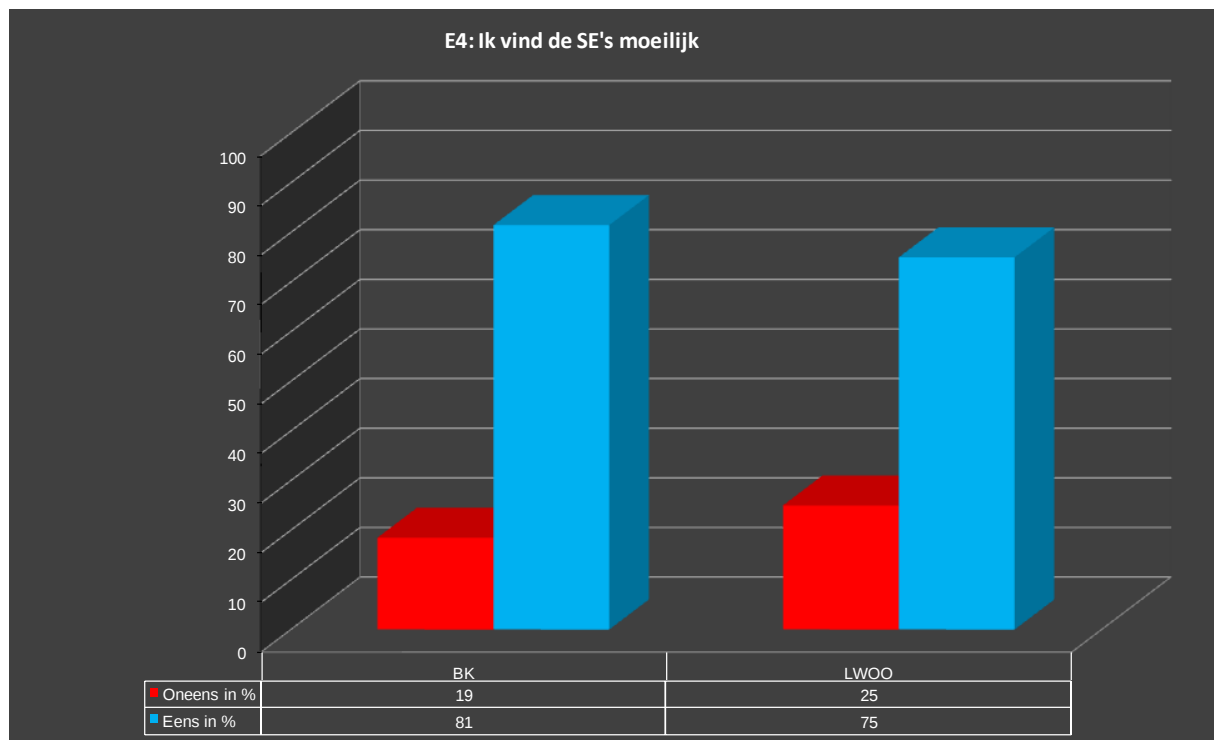
D13: De onderwijsassistente kan mij antwoord geven als ik een vraag heb

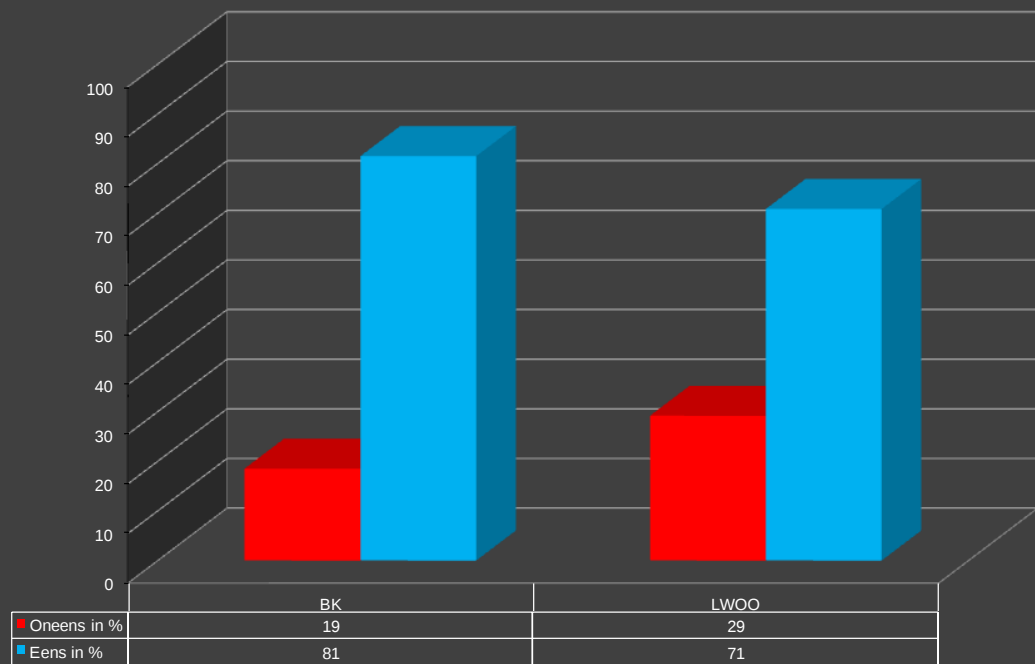
E1: Ik leer altijd voor mijn SO's

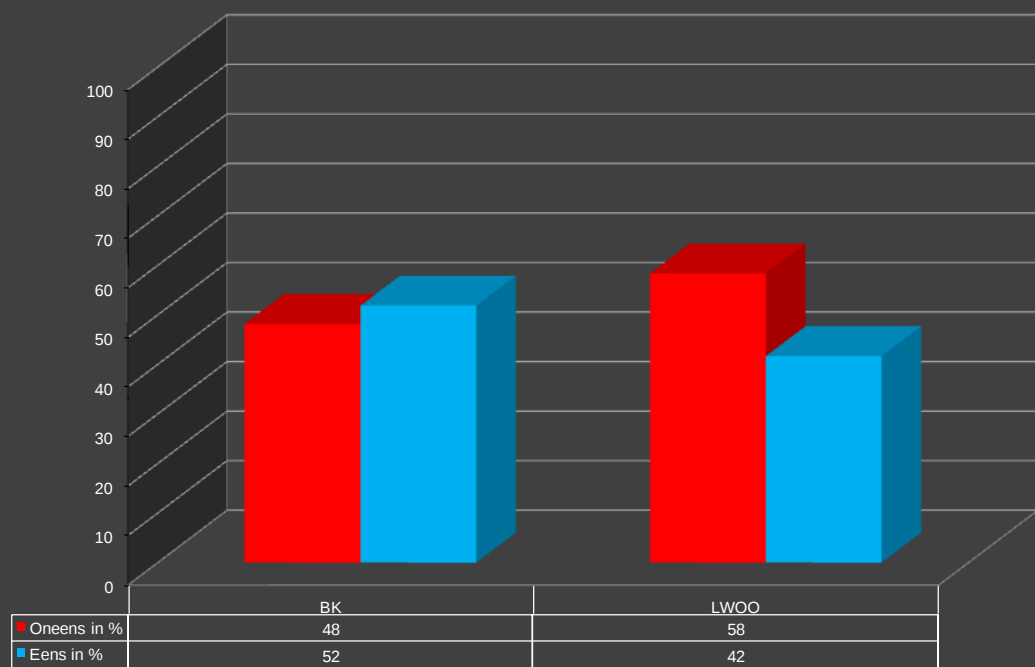

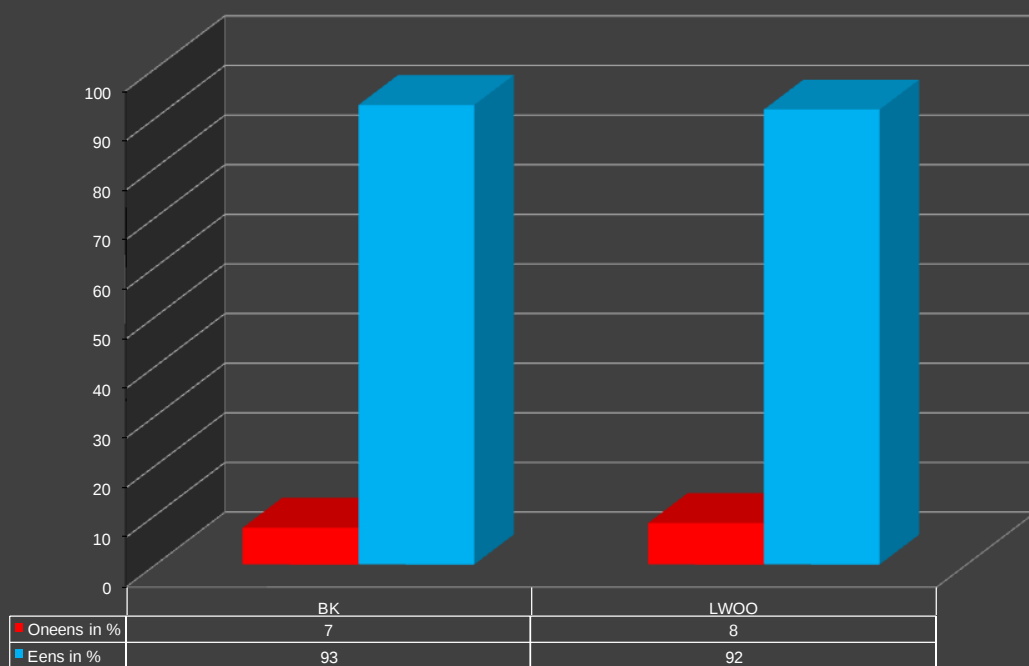
E6: De SO-vragen zijn makkelijker dan de SE-vragen

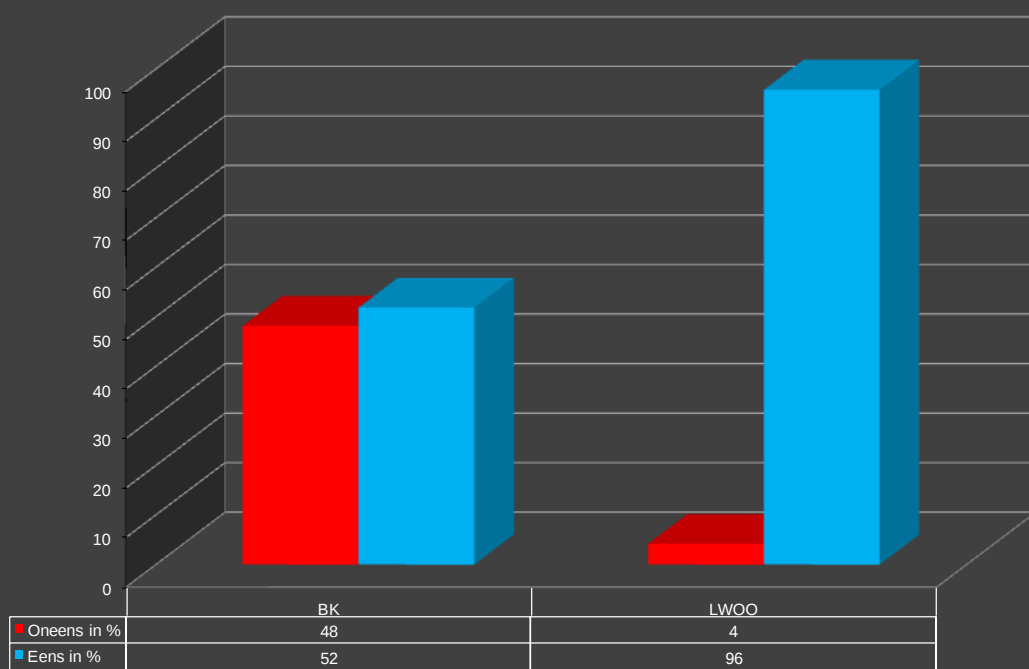
E7: Ik ben tevreden over mijn cijfers welke ik voor dit vak haal

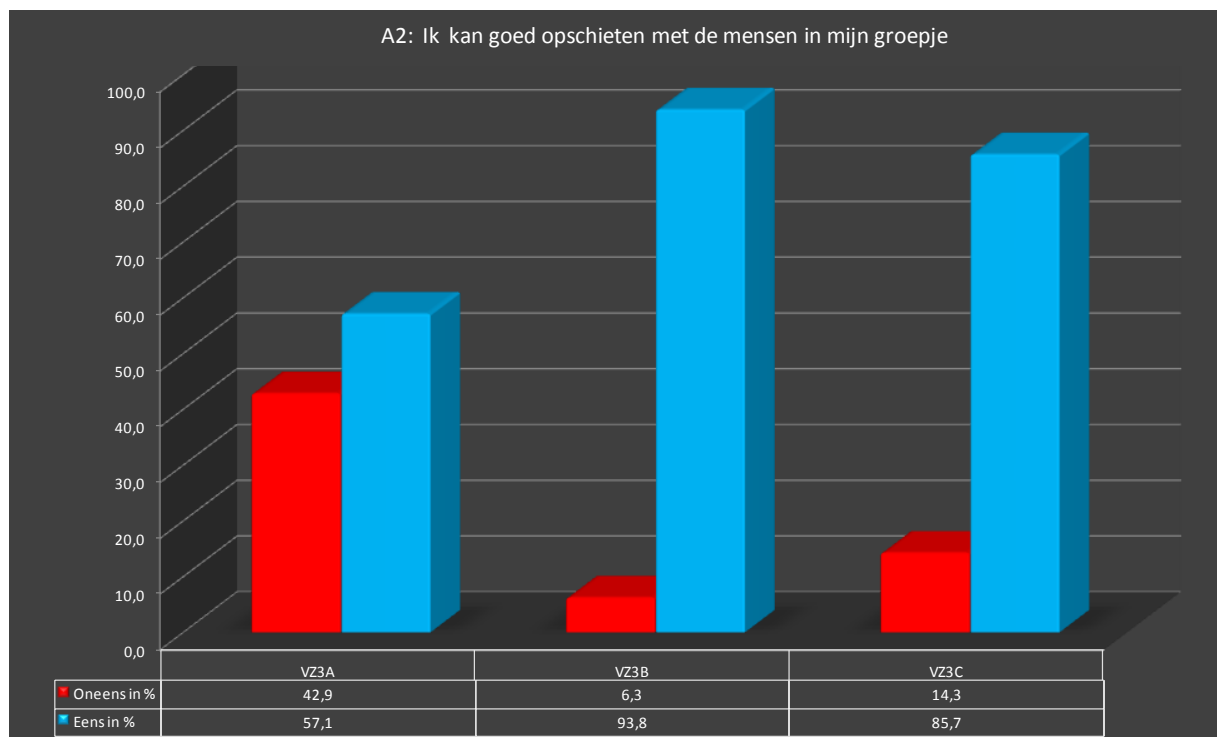
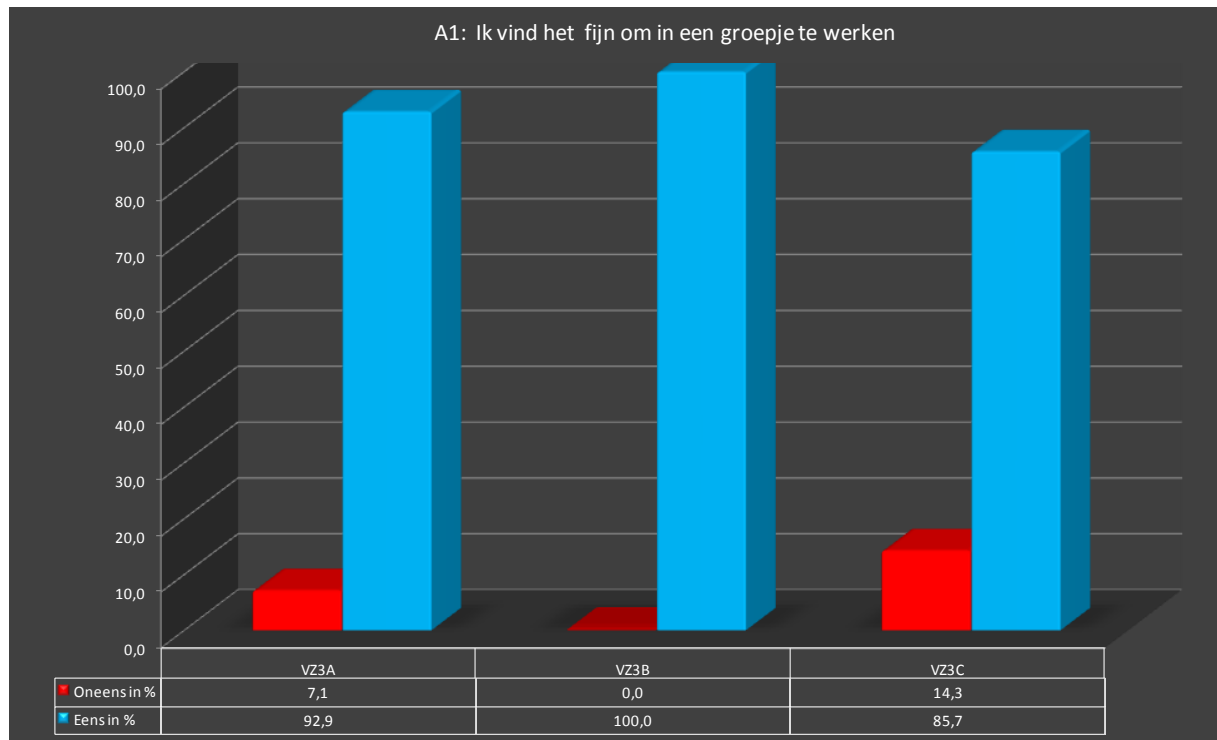
E8: Ik vind het prettig dat ik een SE van verzorging altijd mag herkansen

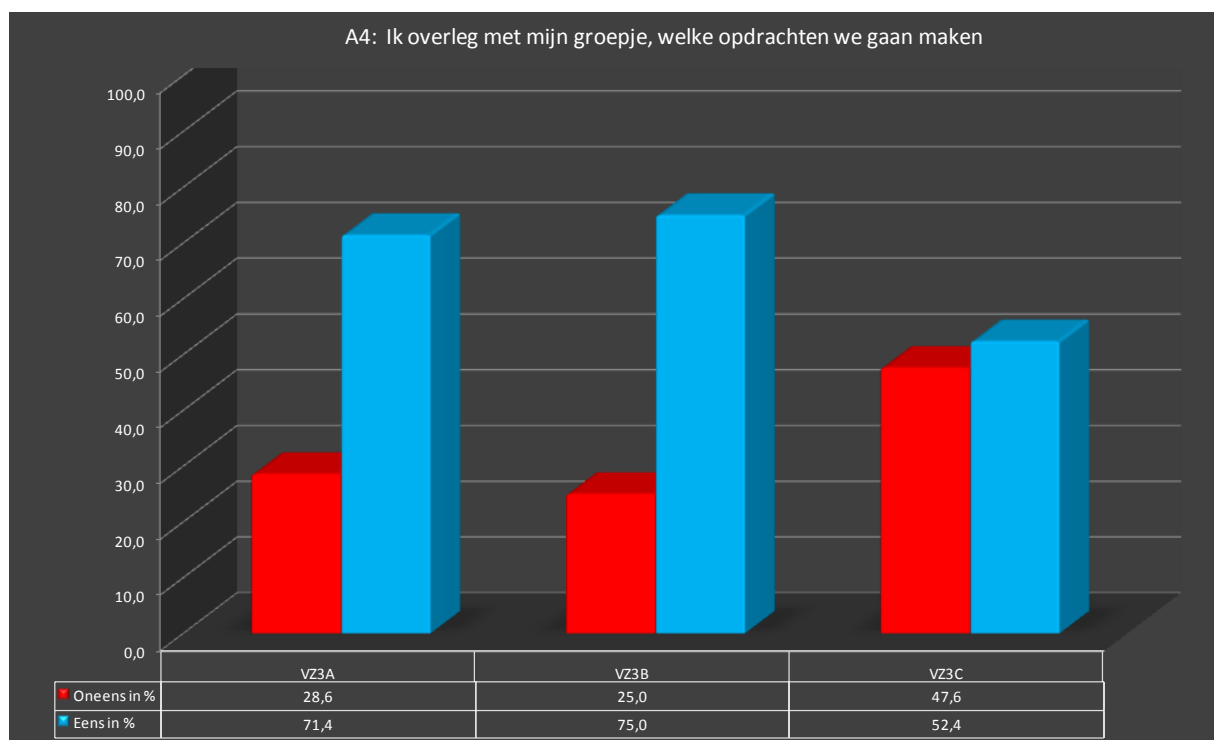
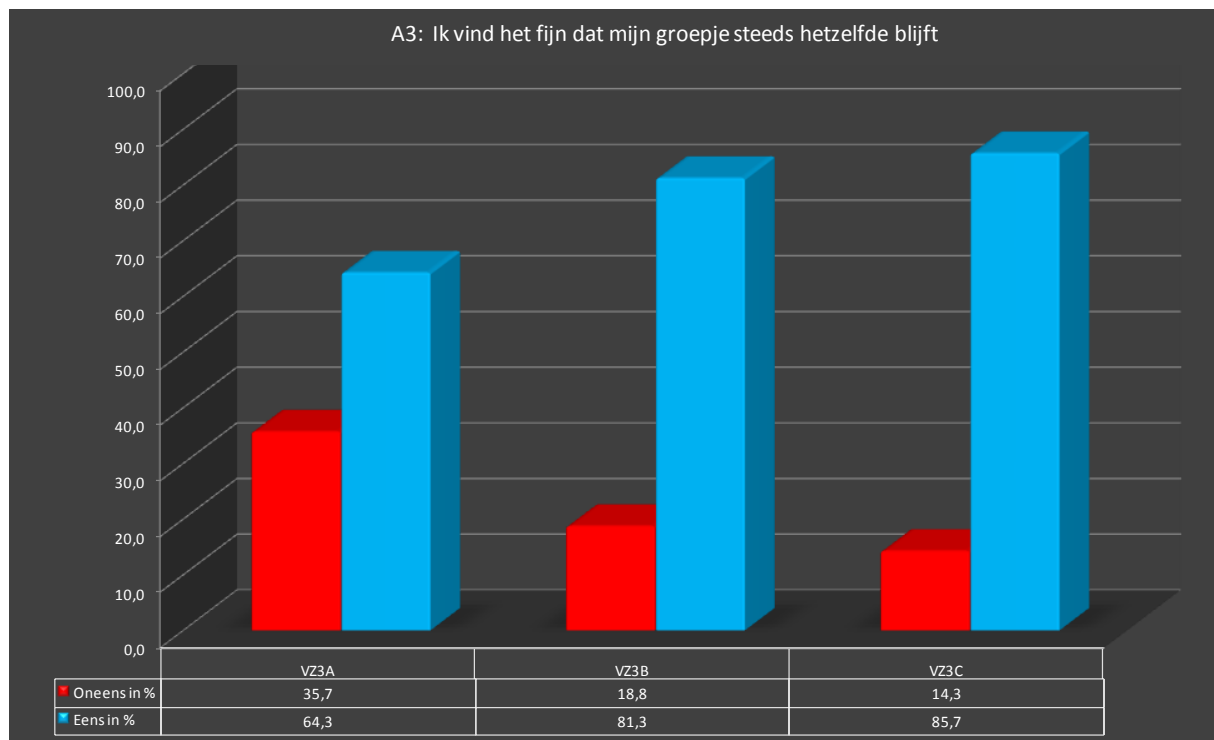

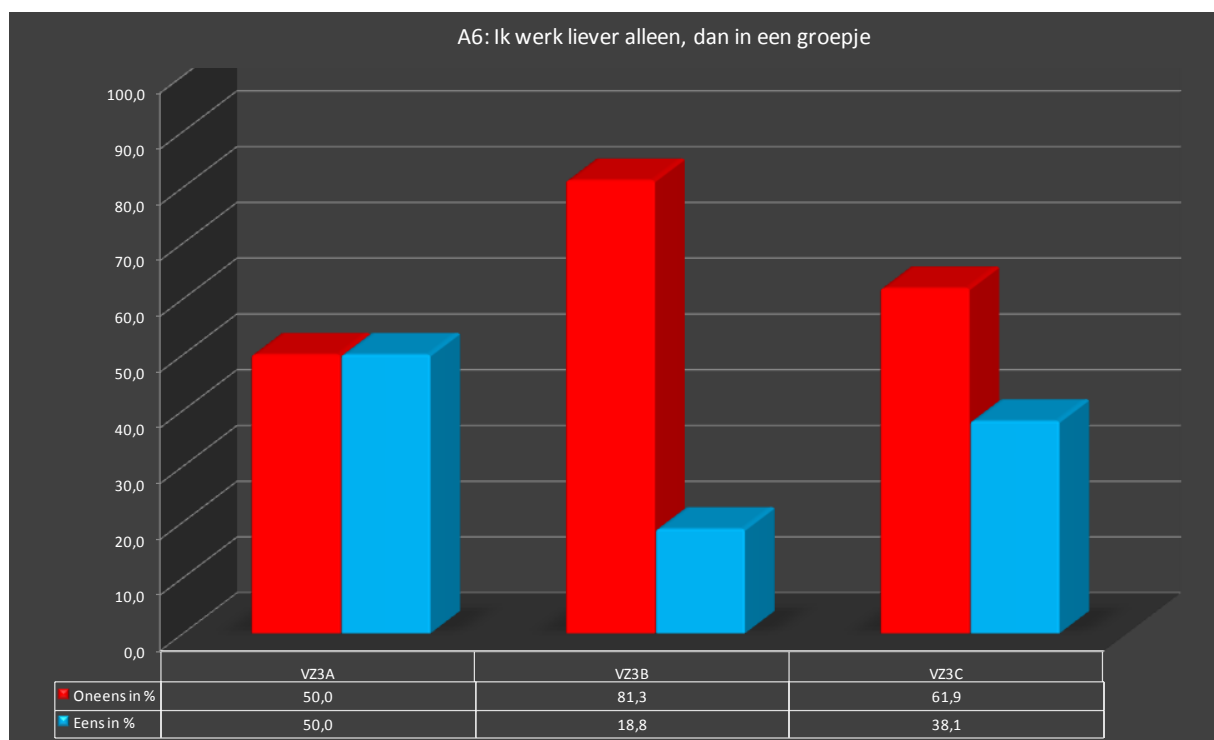
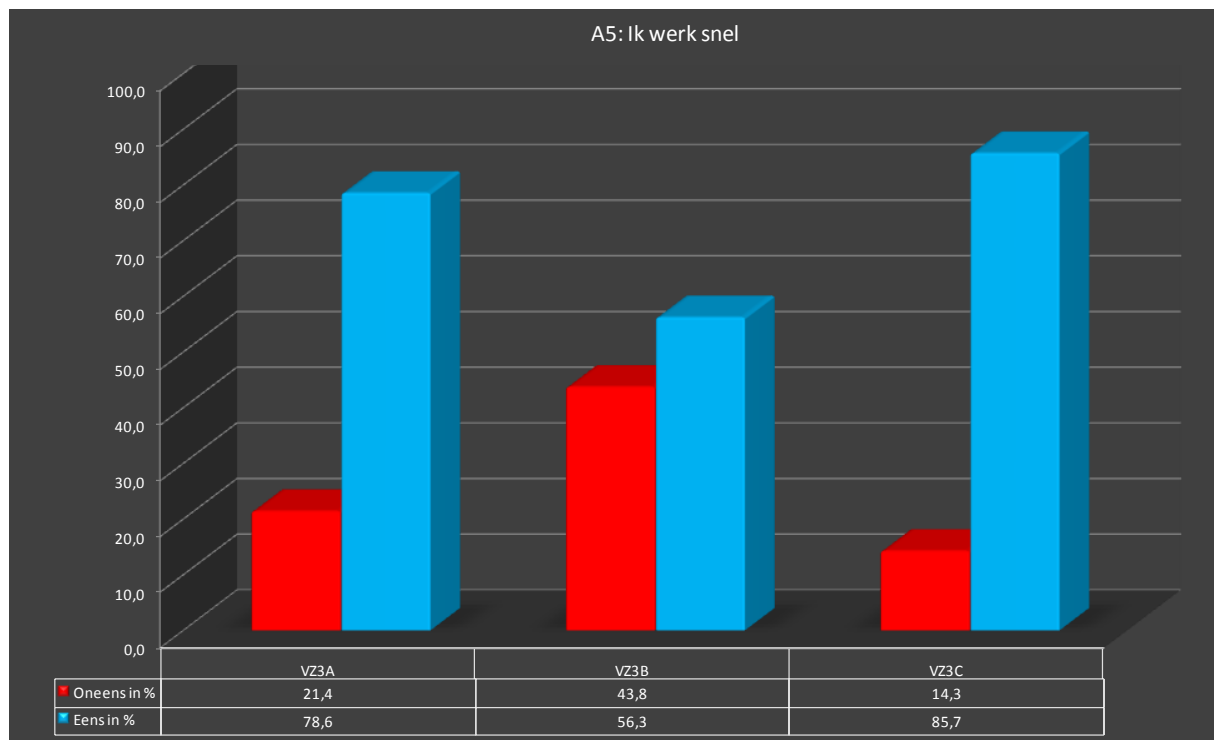
E9: Ik maak gebruik van de herkansingen voor de SE's van verzorging

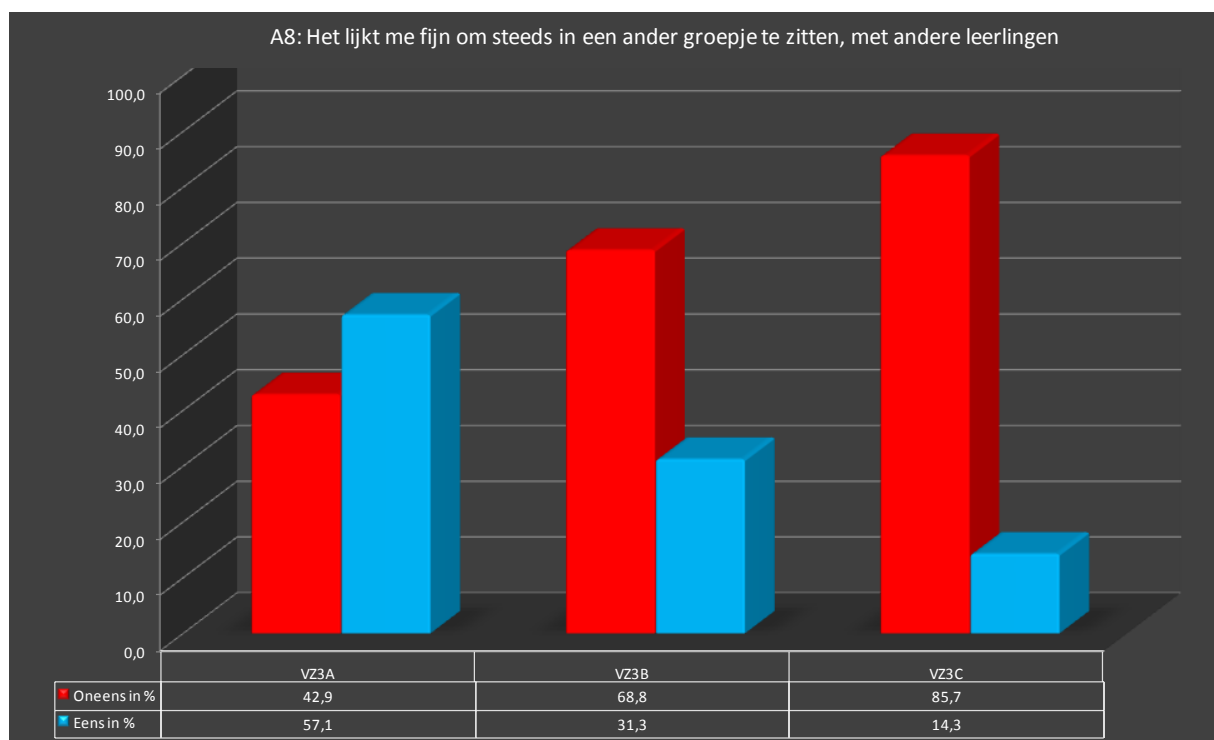
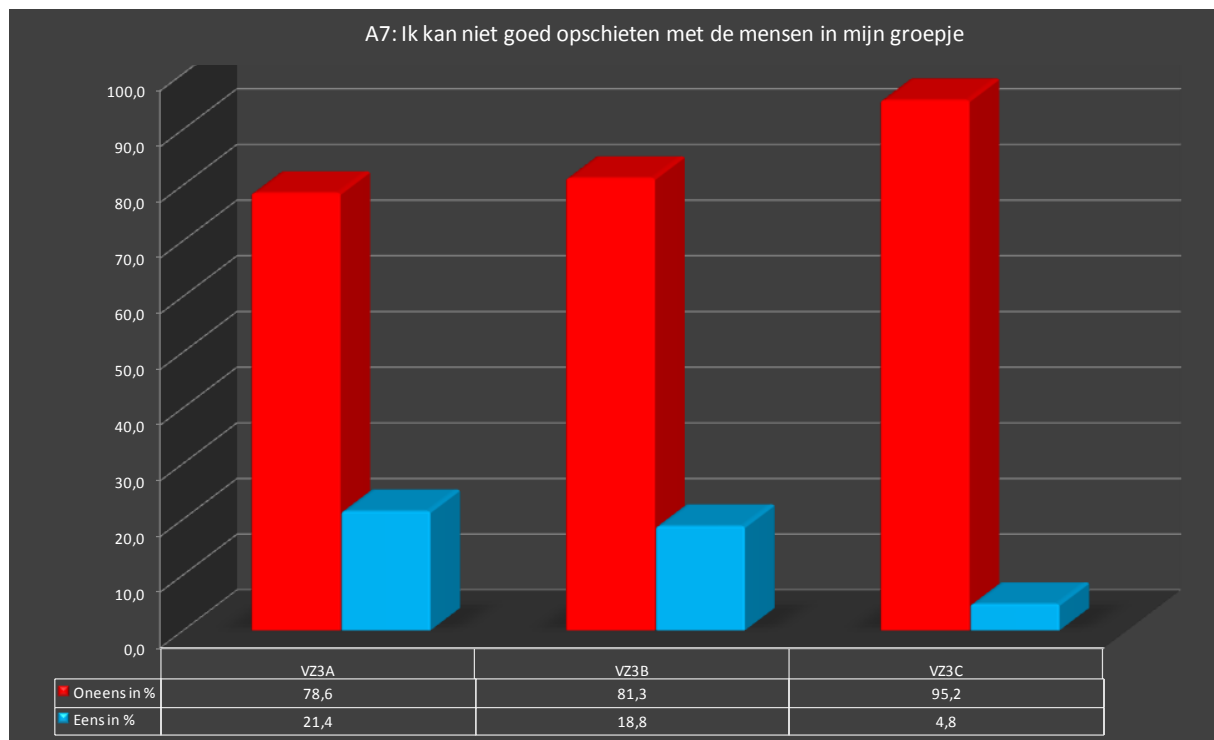

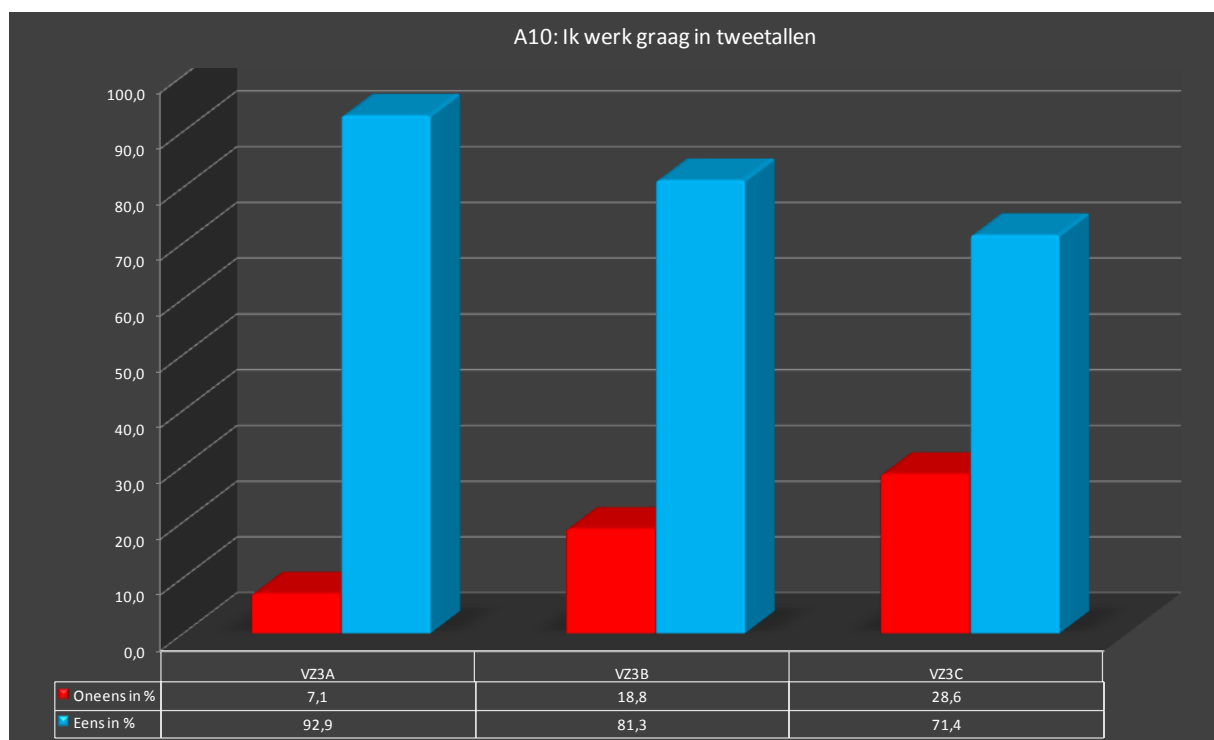
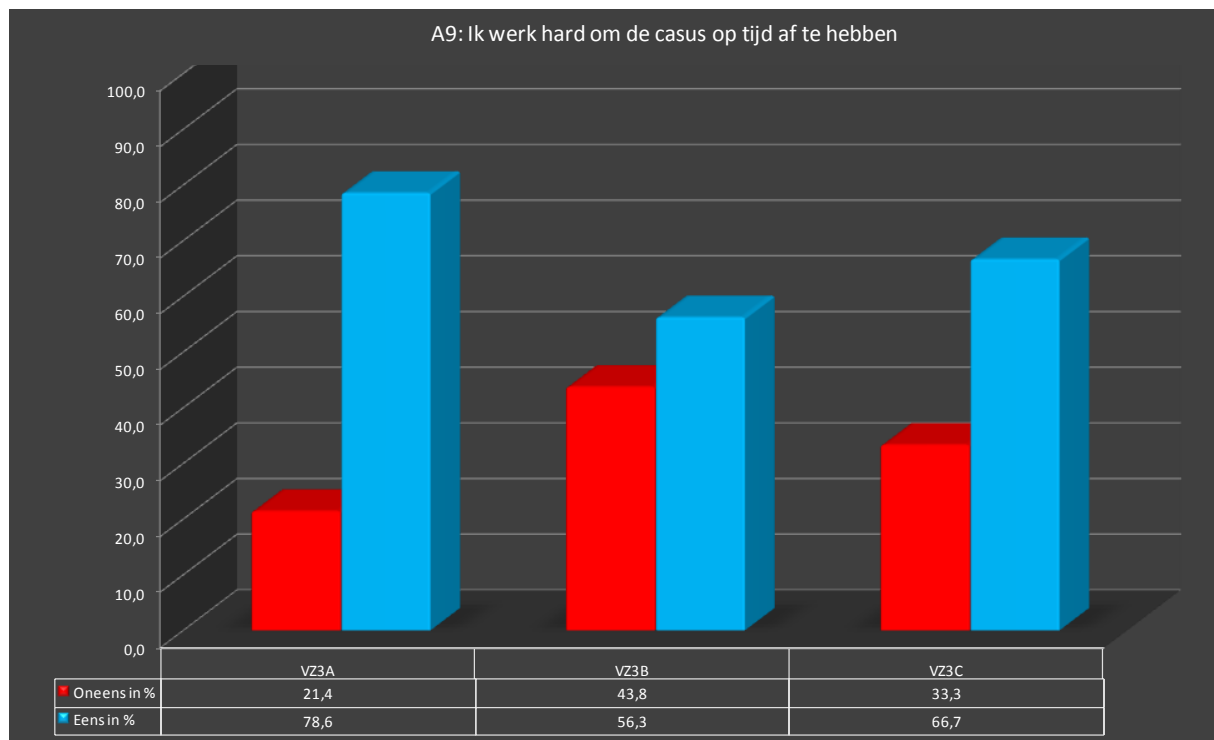
Bijlage 3: Grafiekvergelijking tussen VZ3A – VZ3B – VZ3C

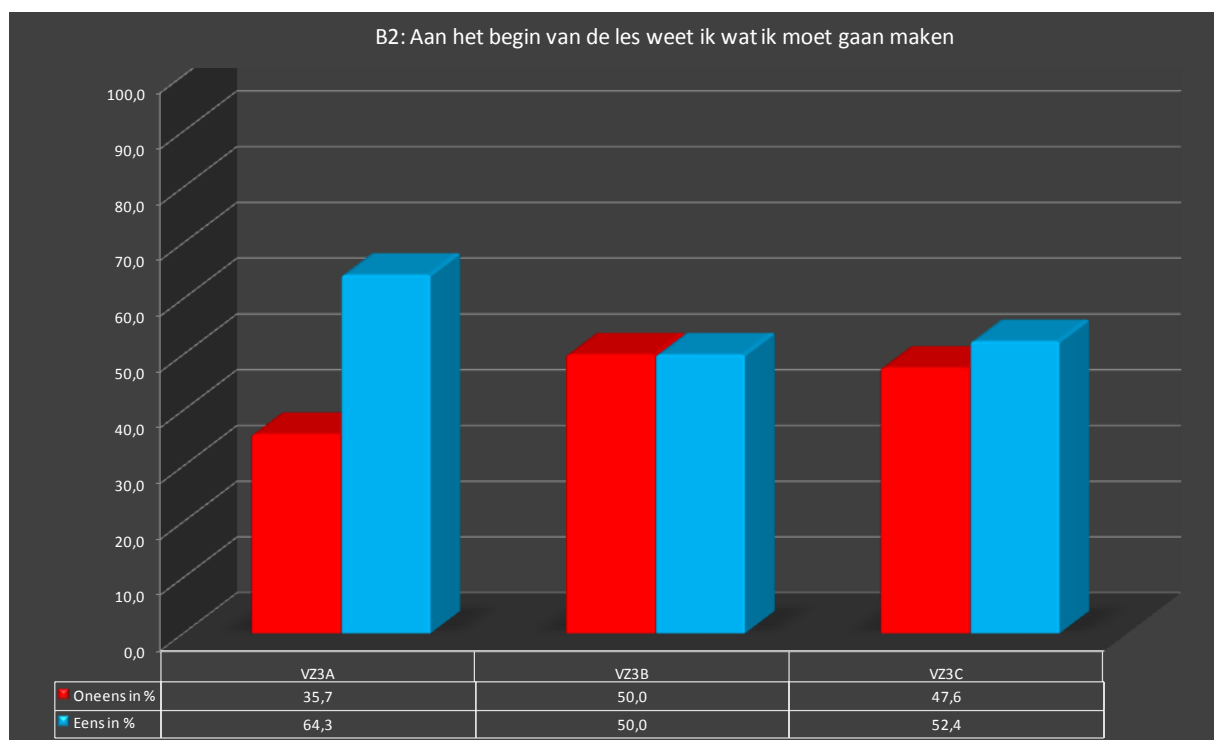
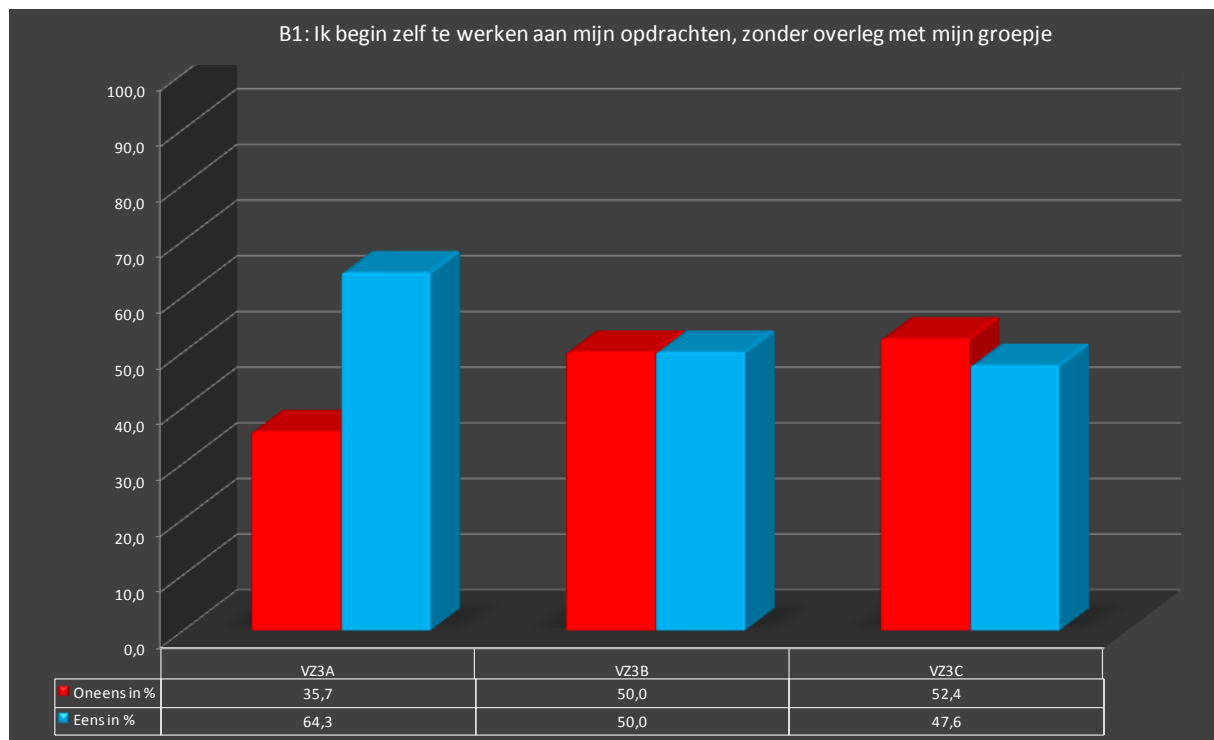

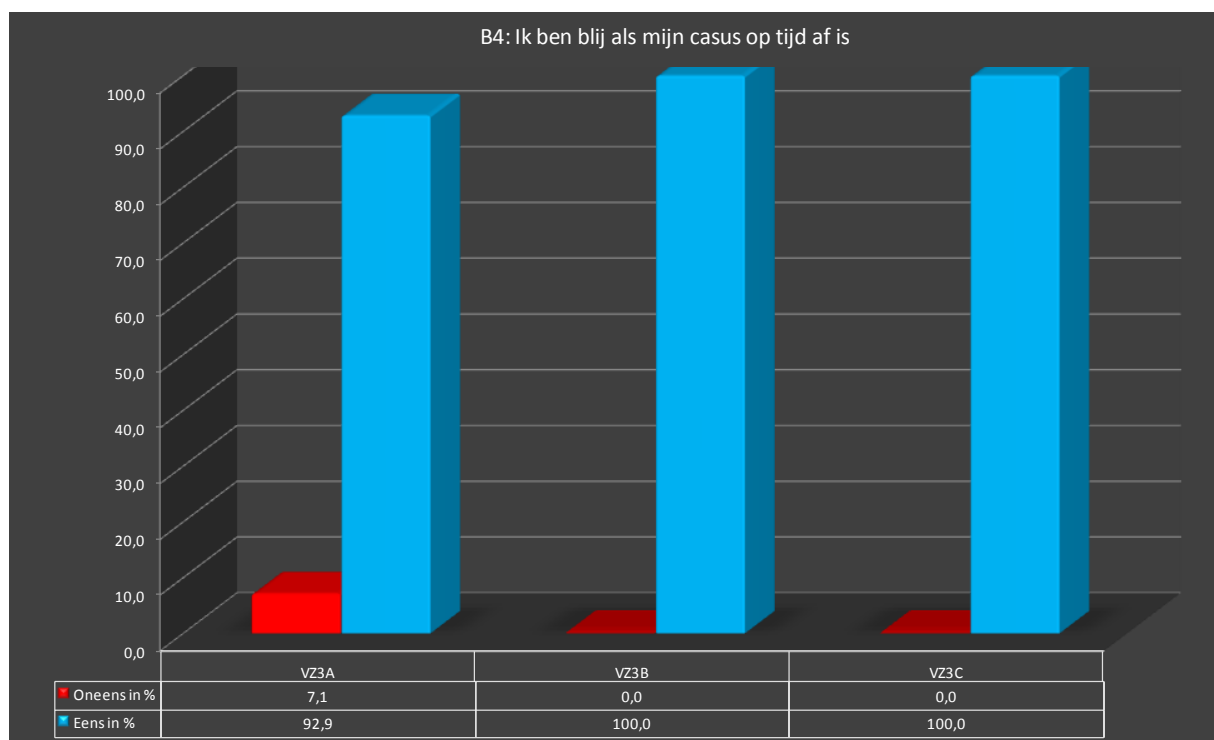
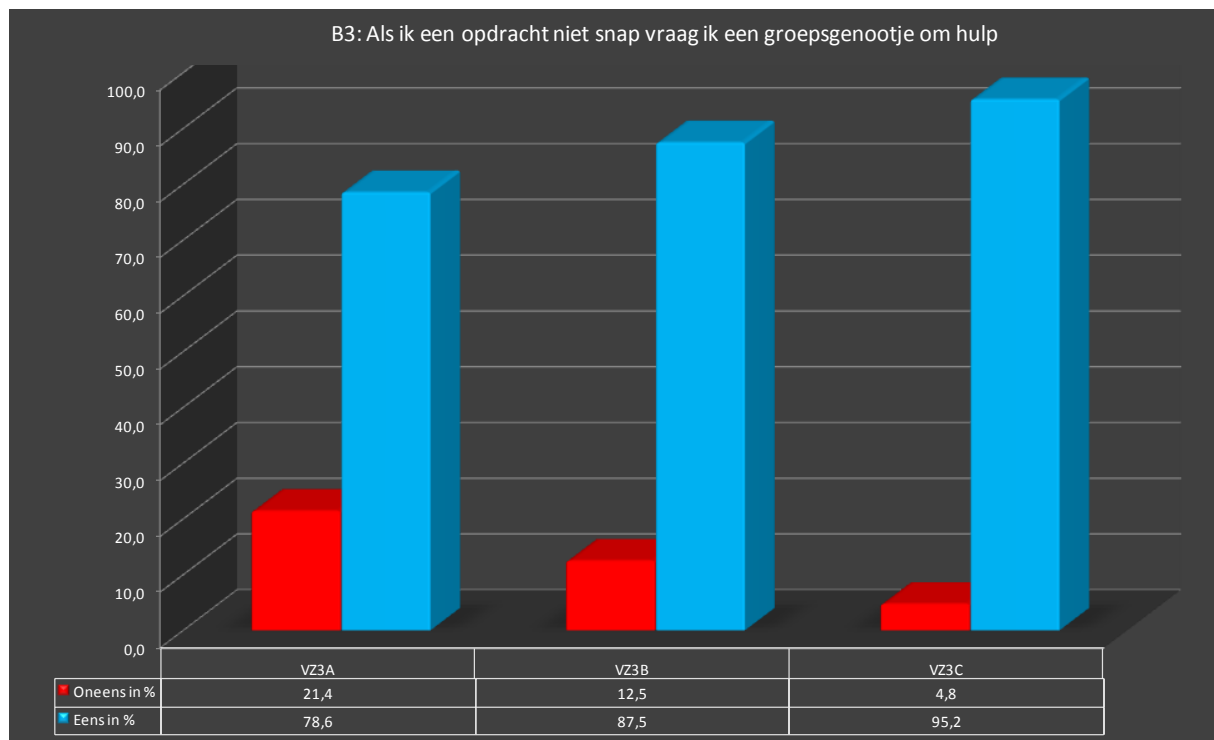

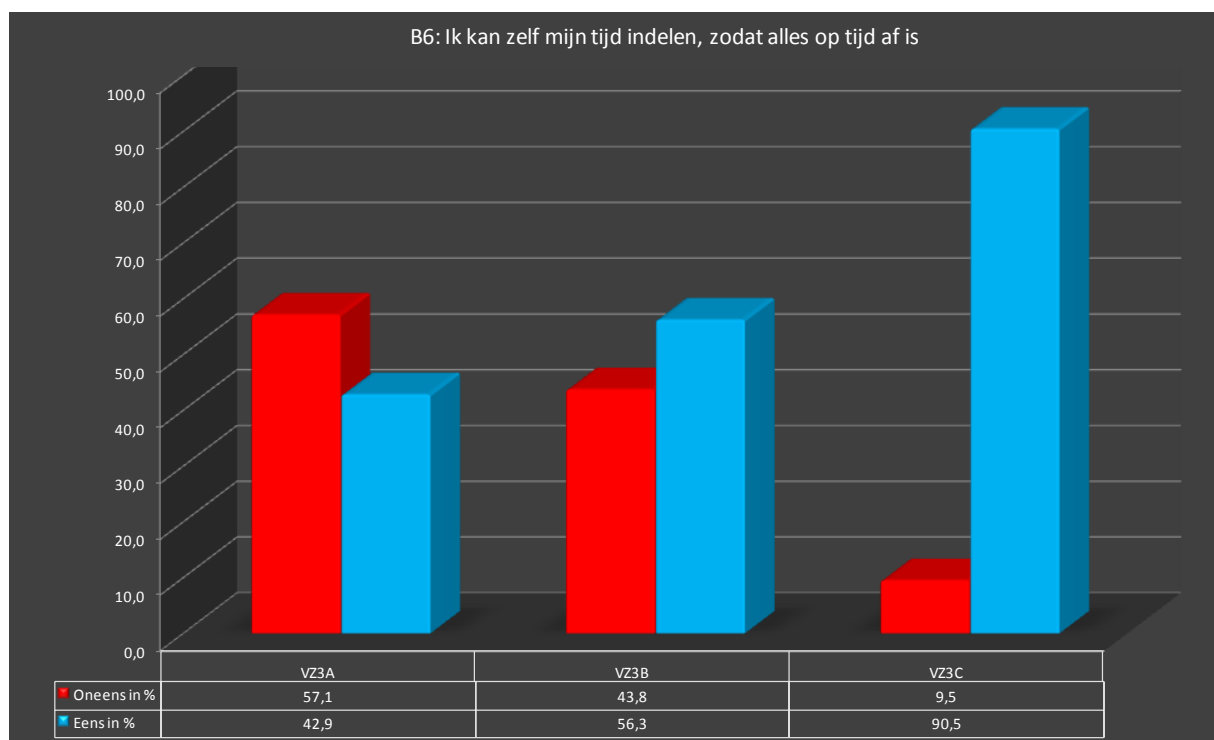
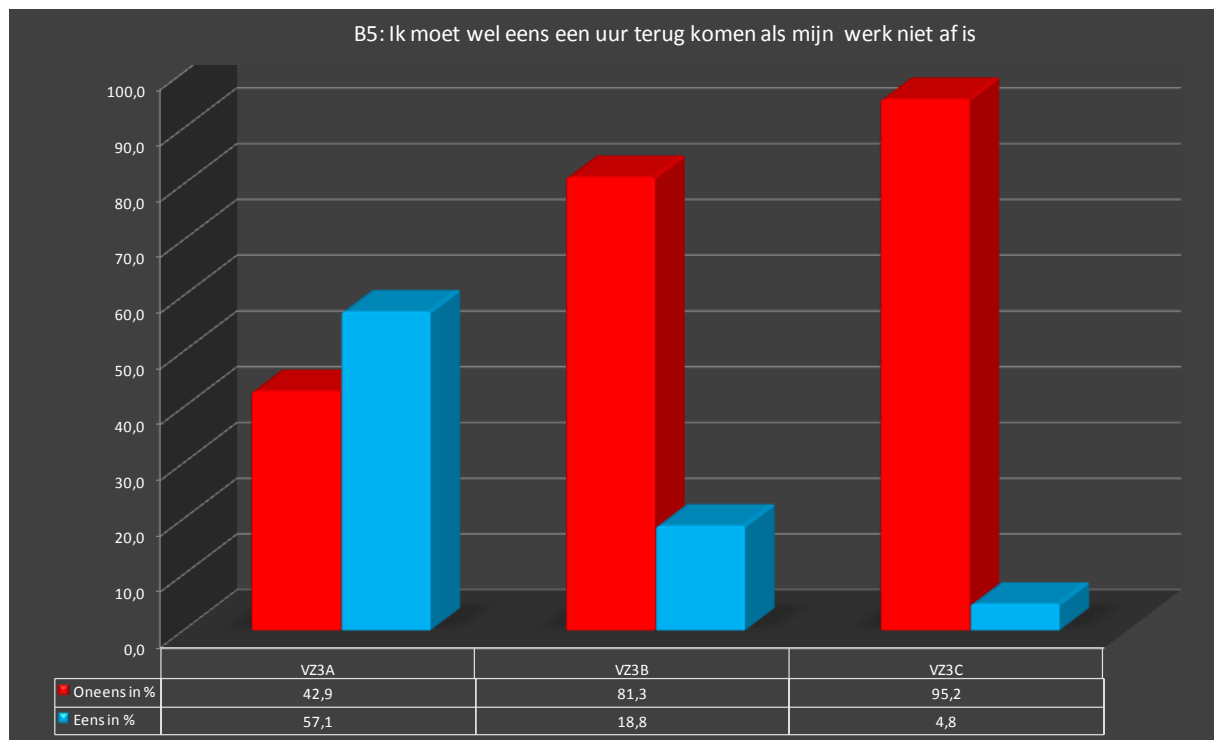

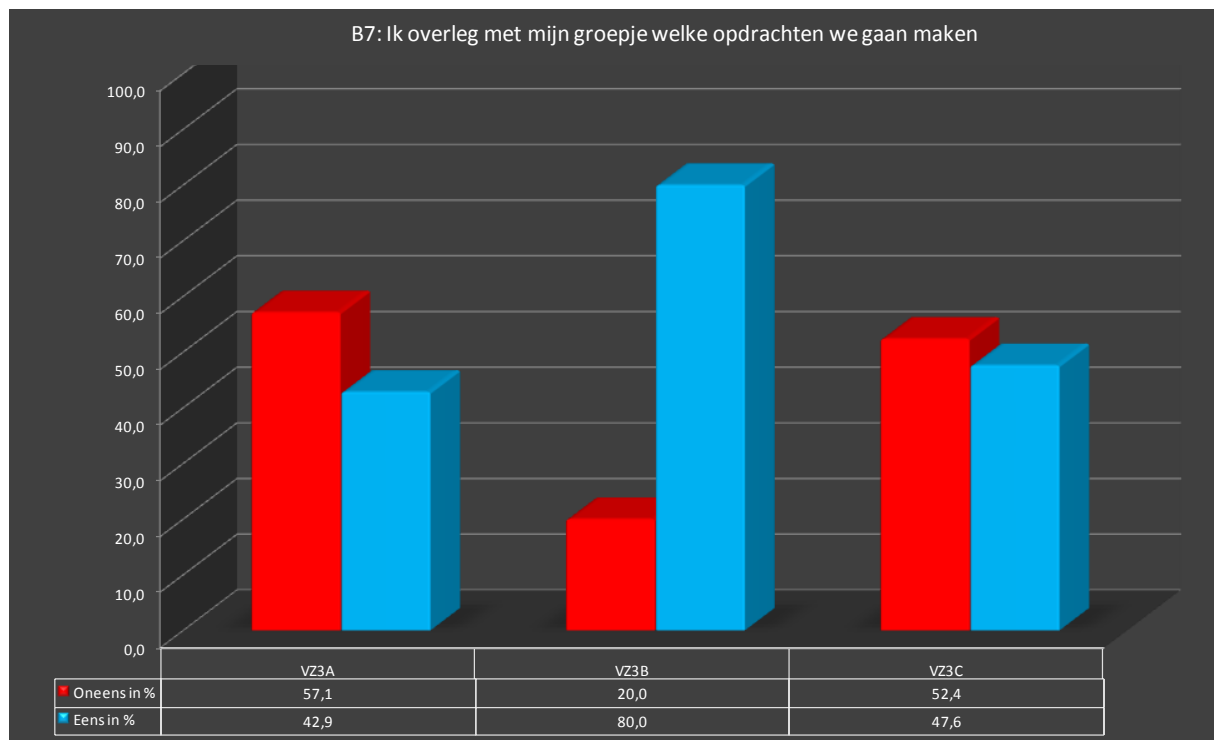

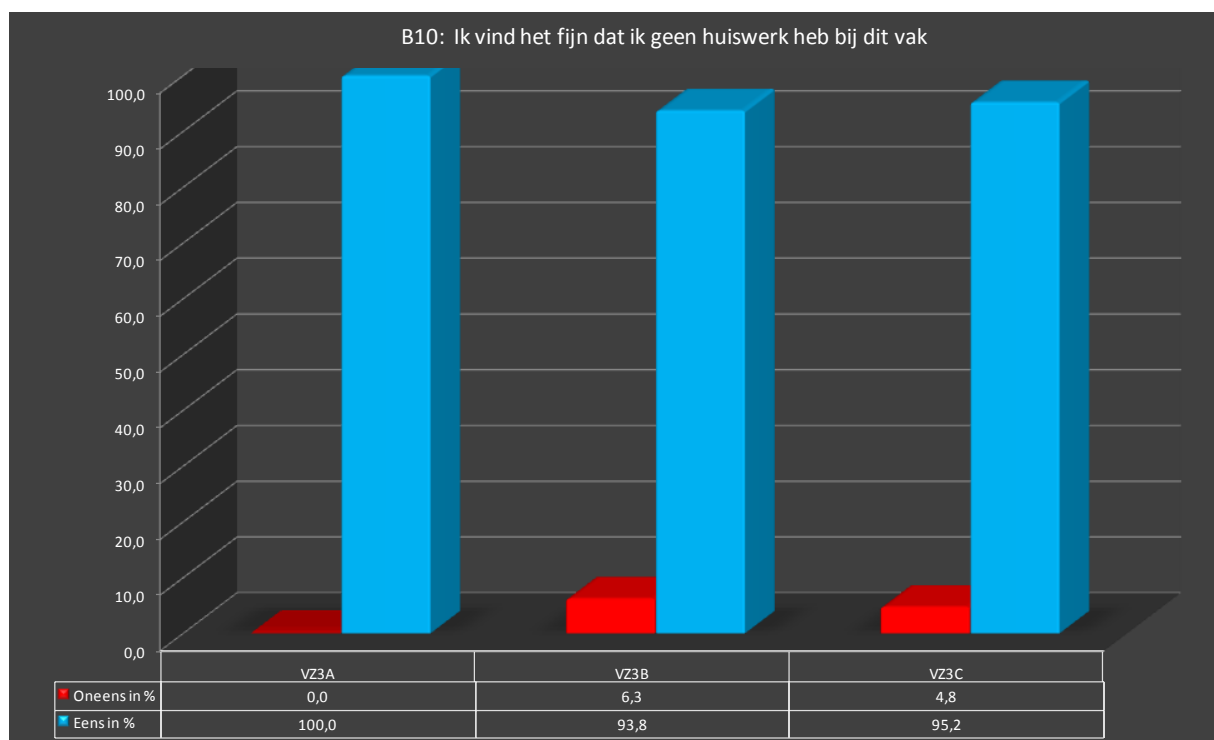
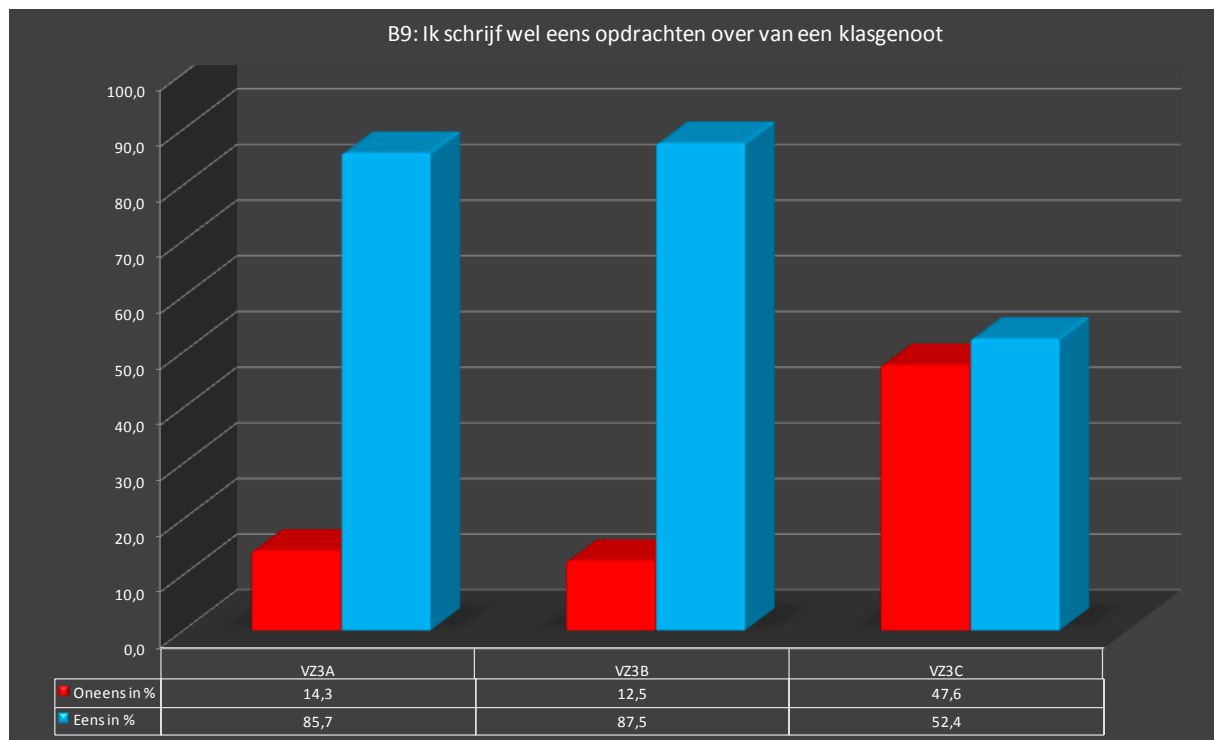

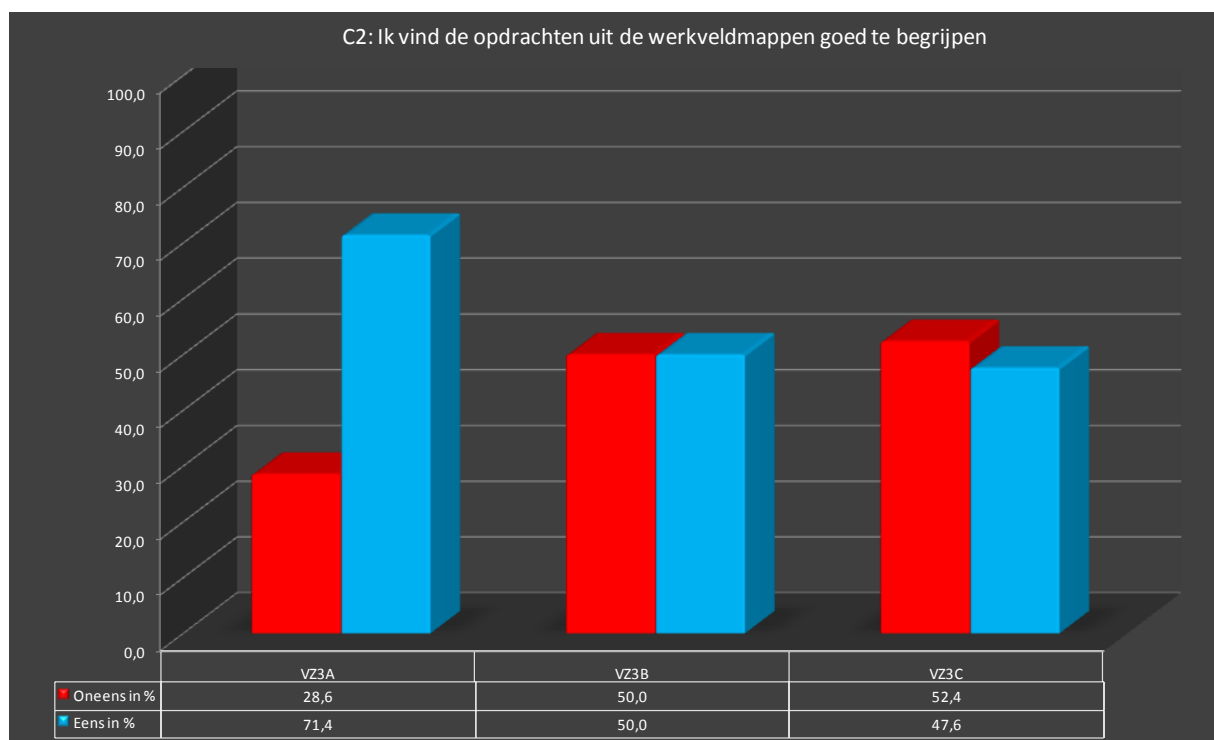
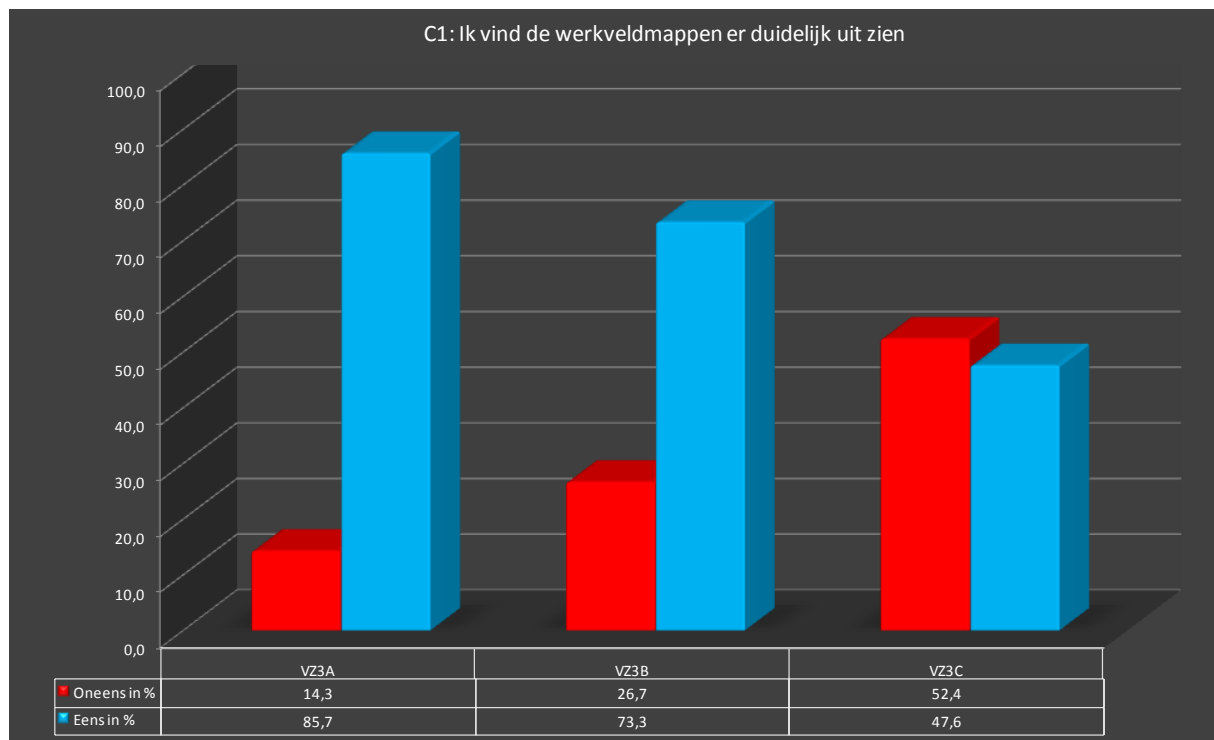

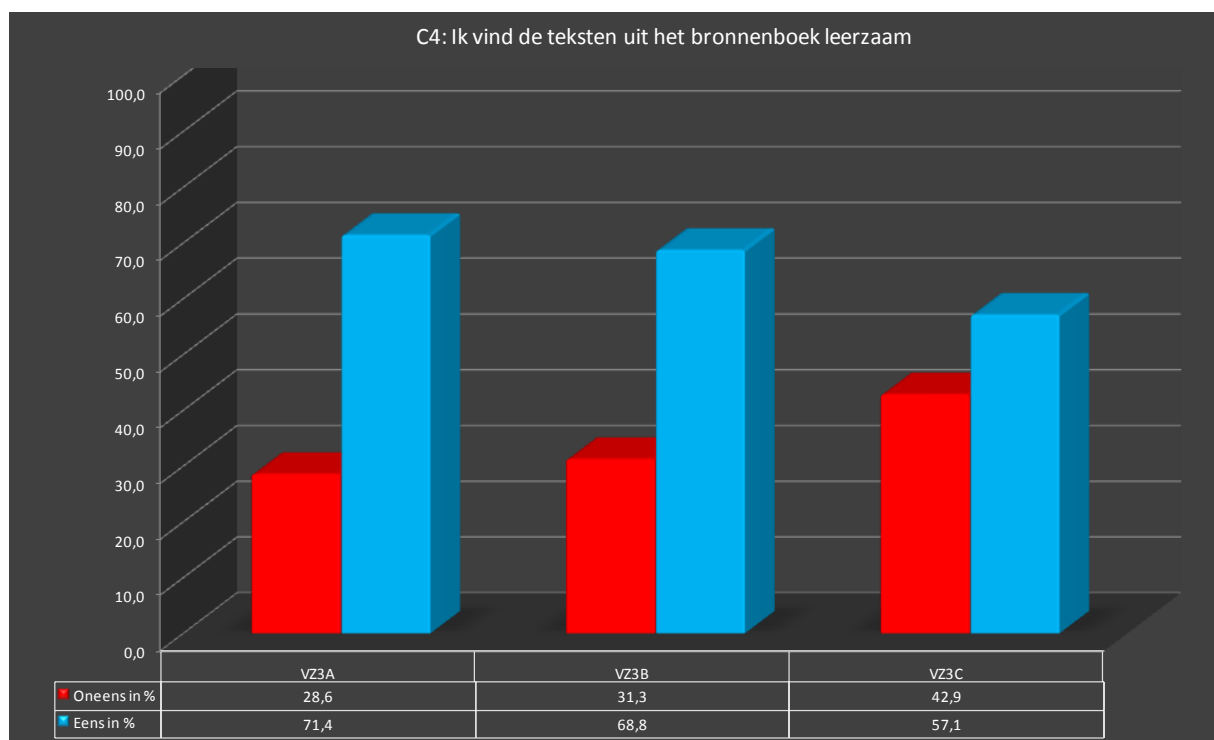
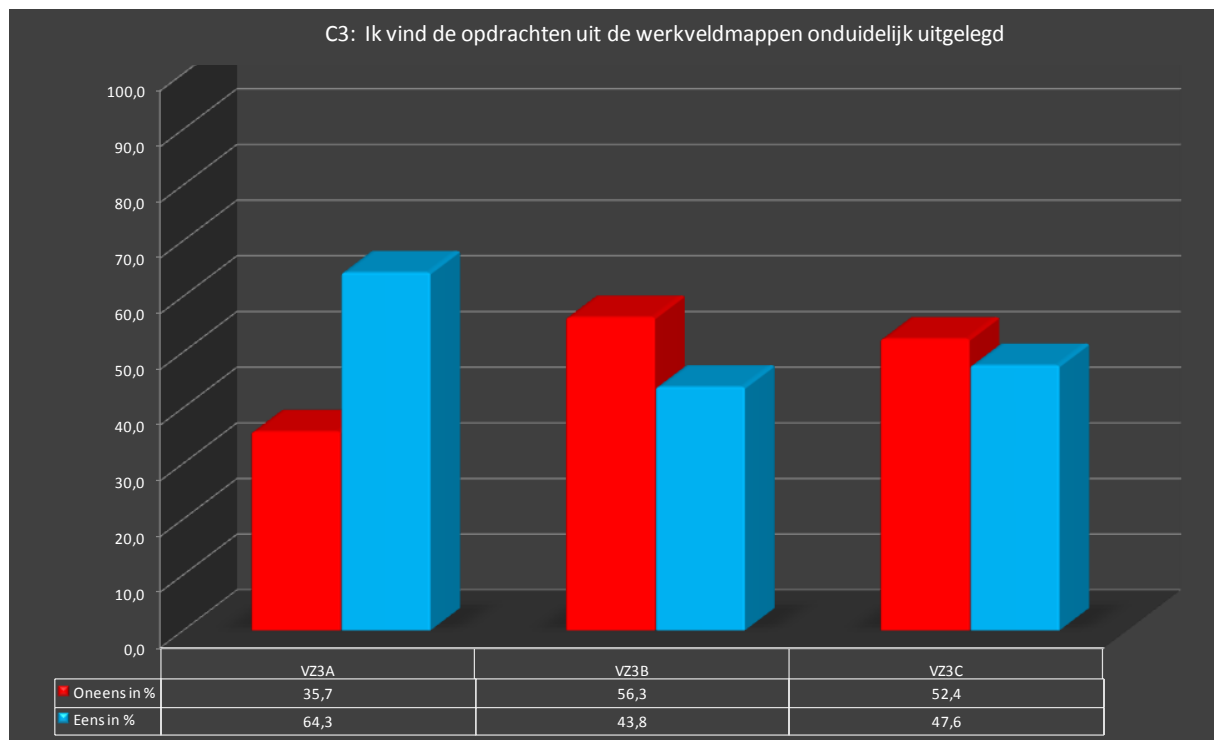

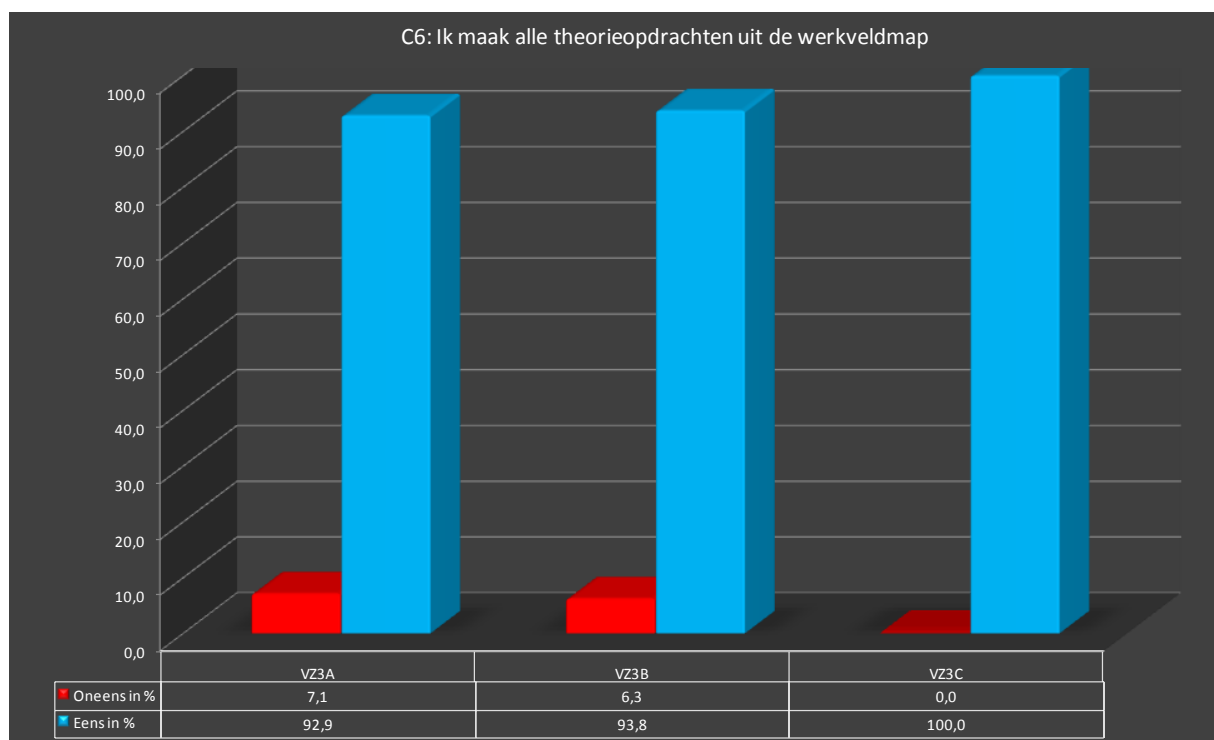
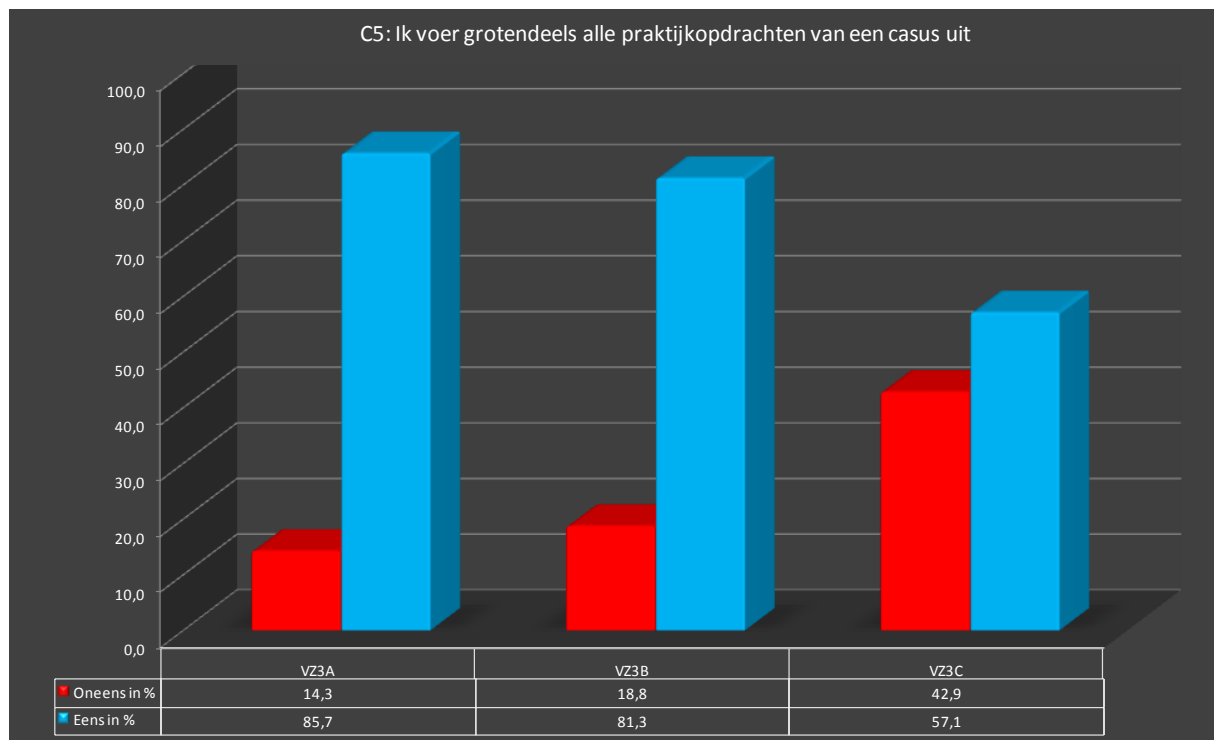

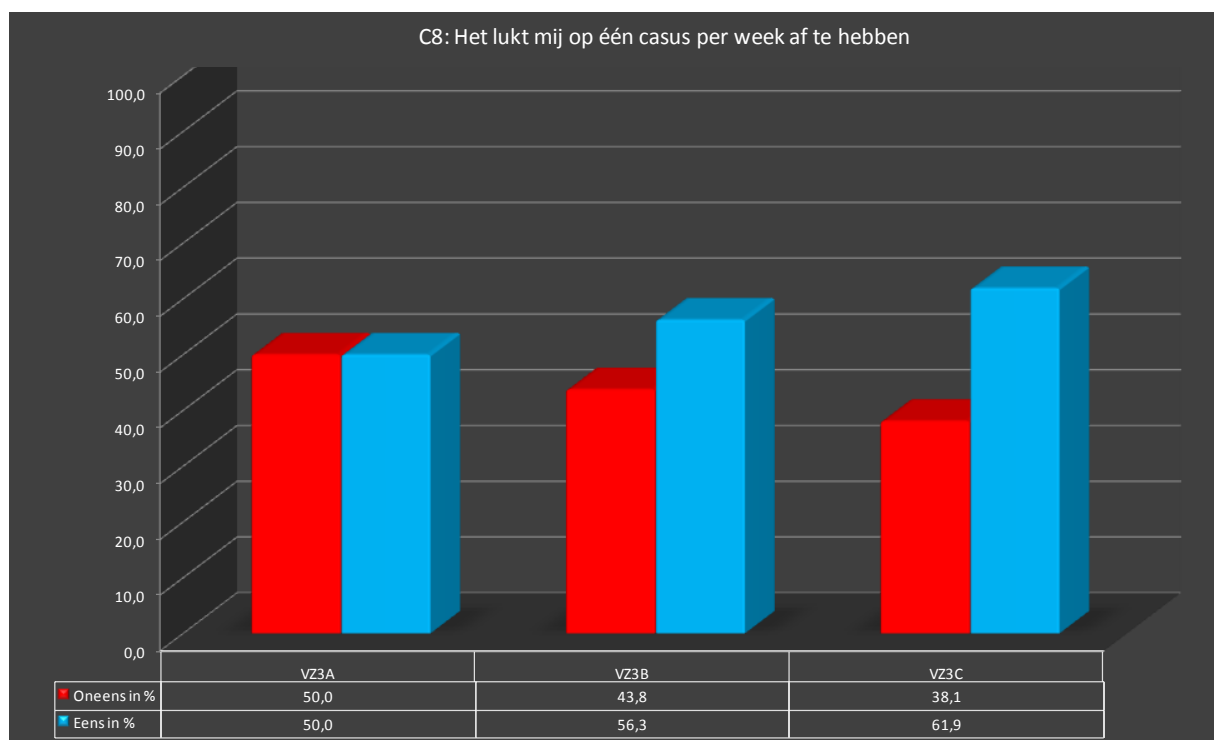
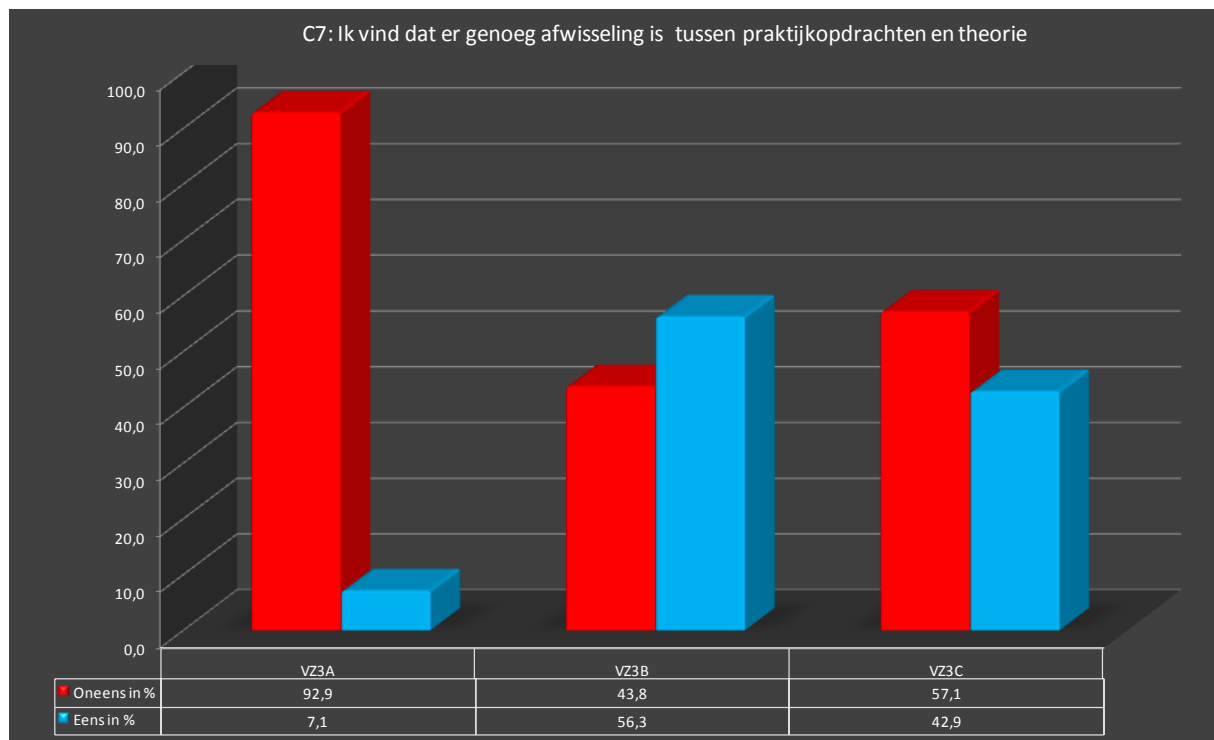

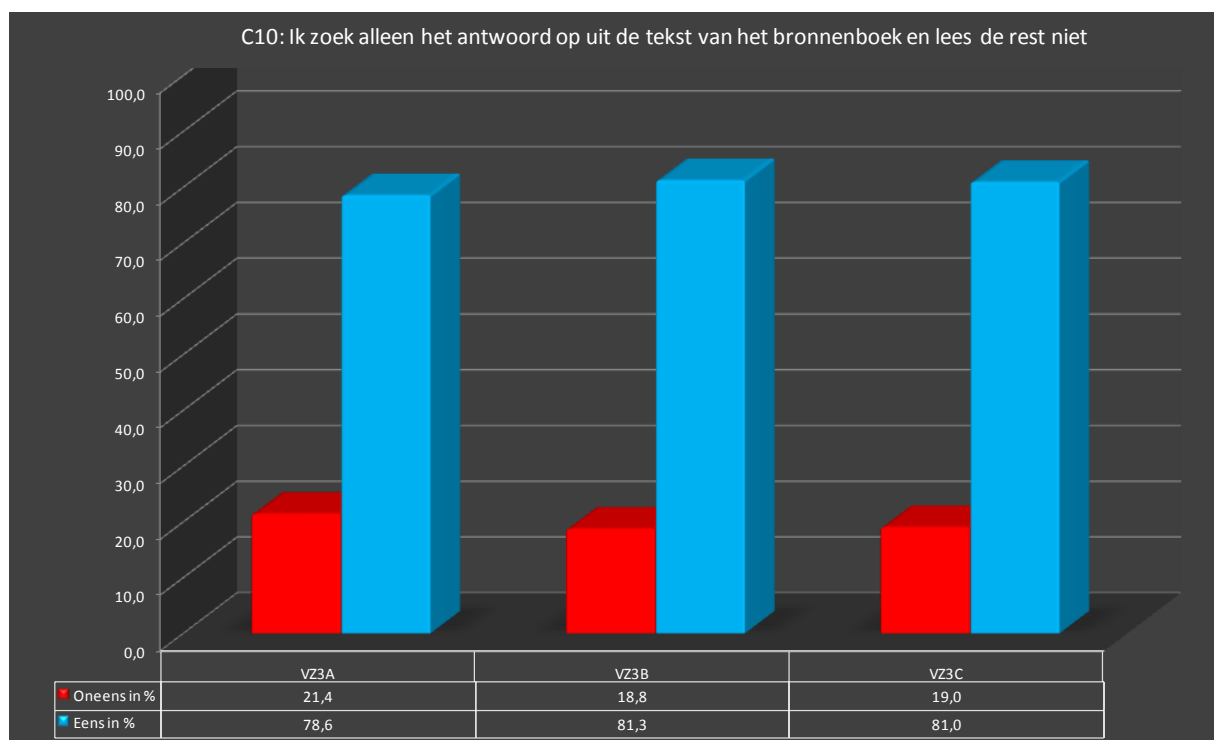
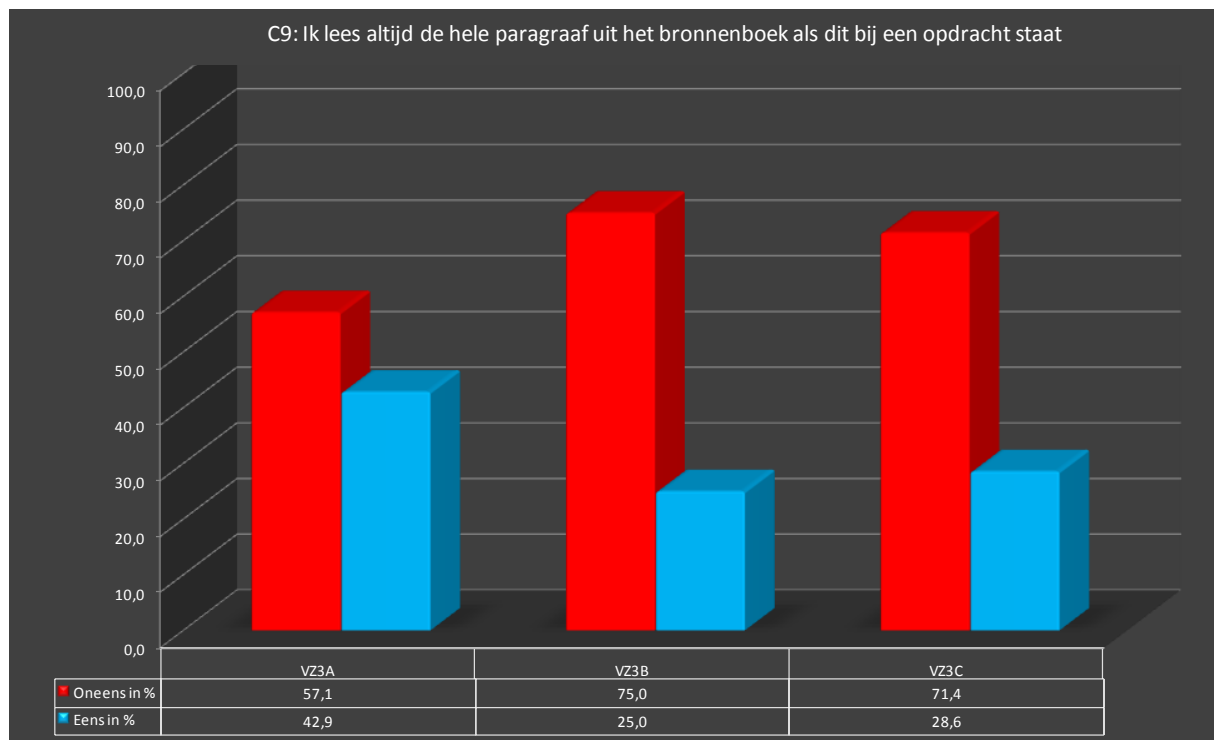

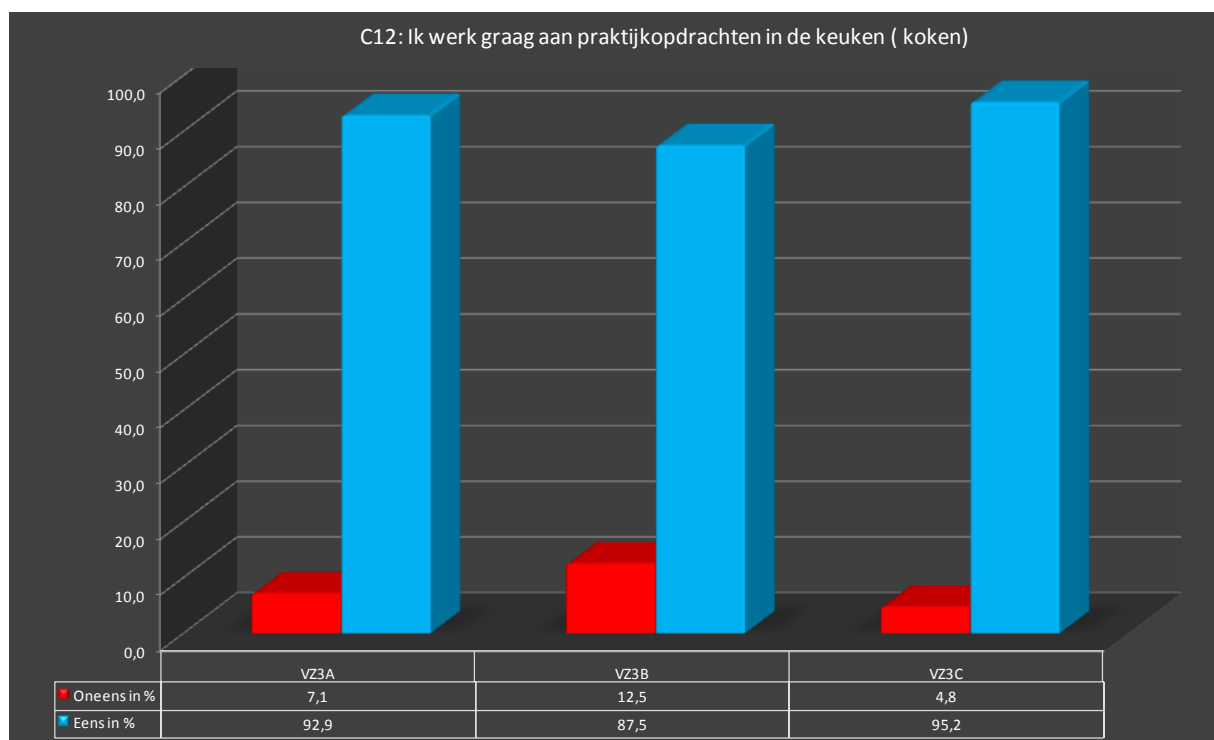
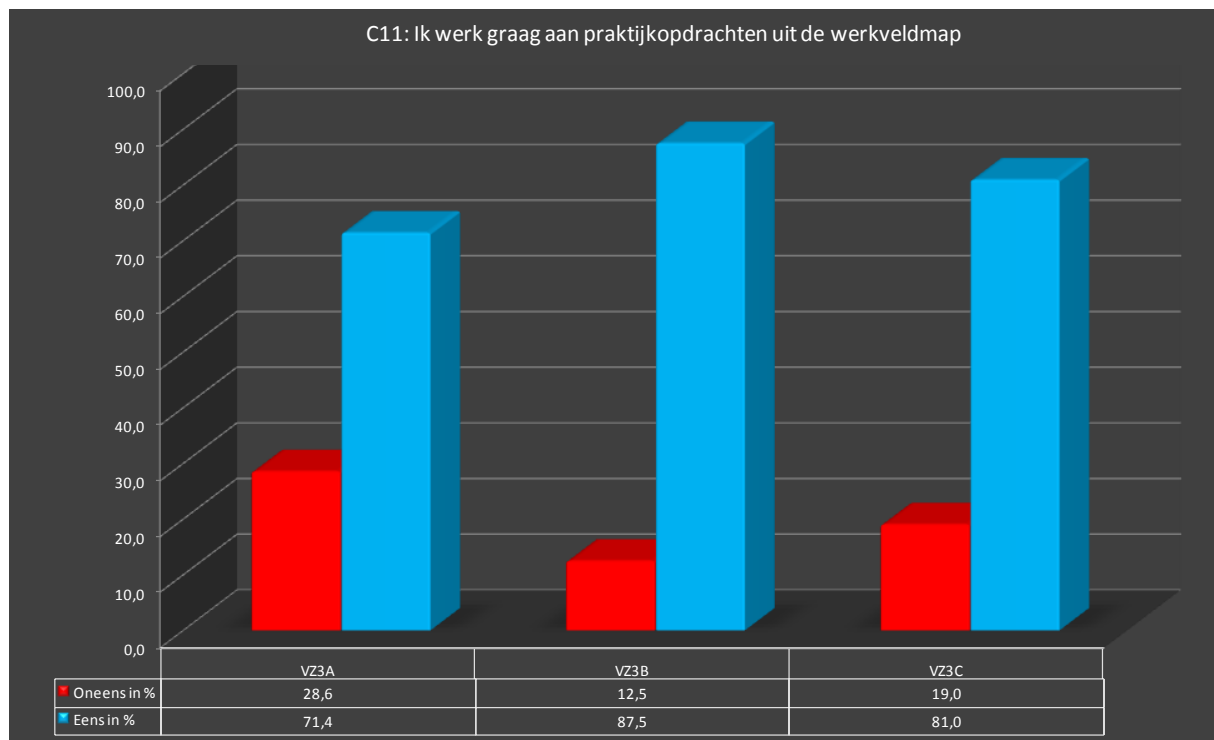

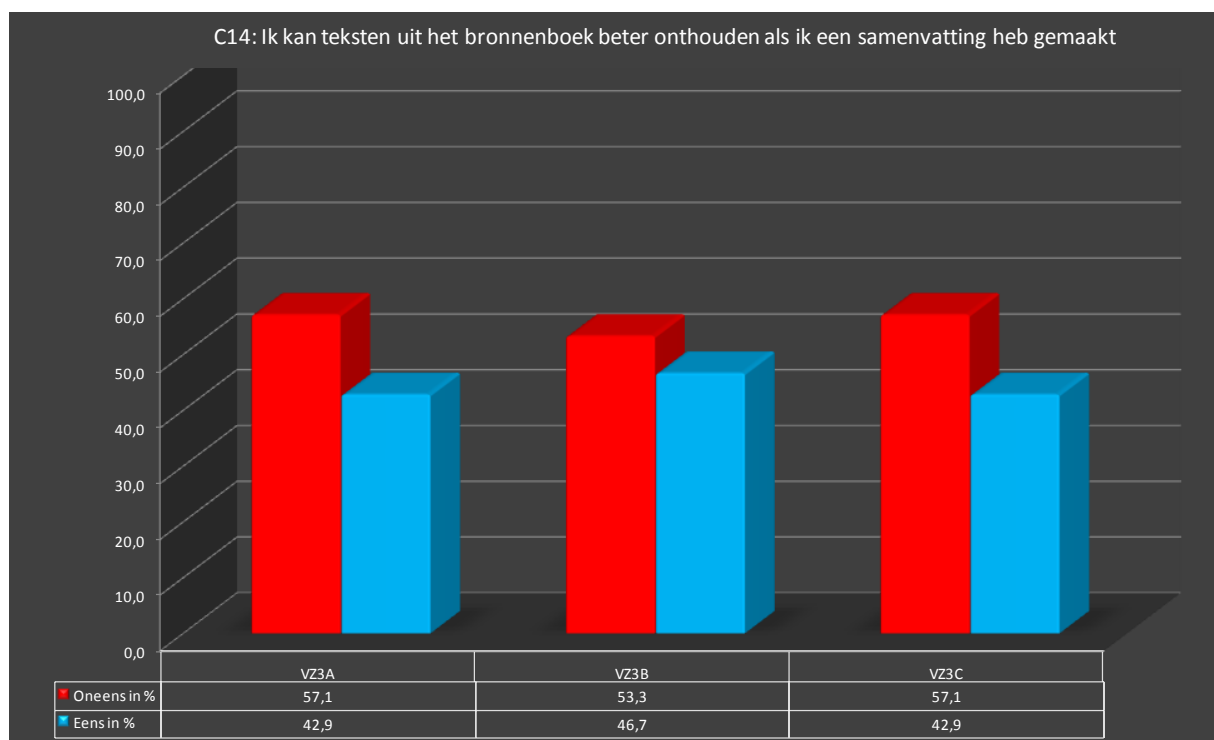
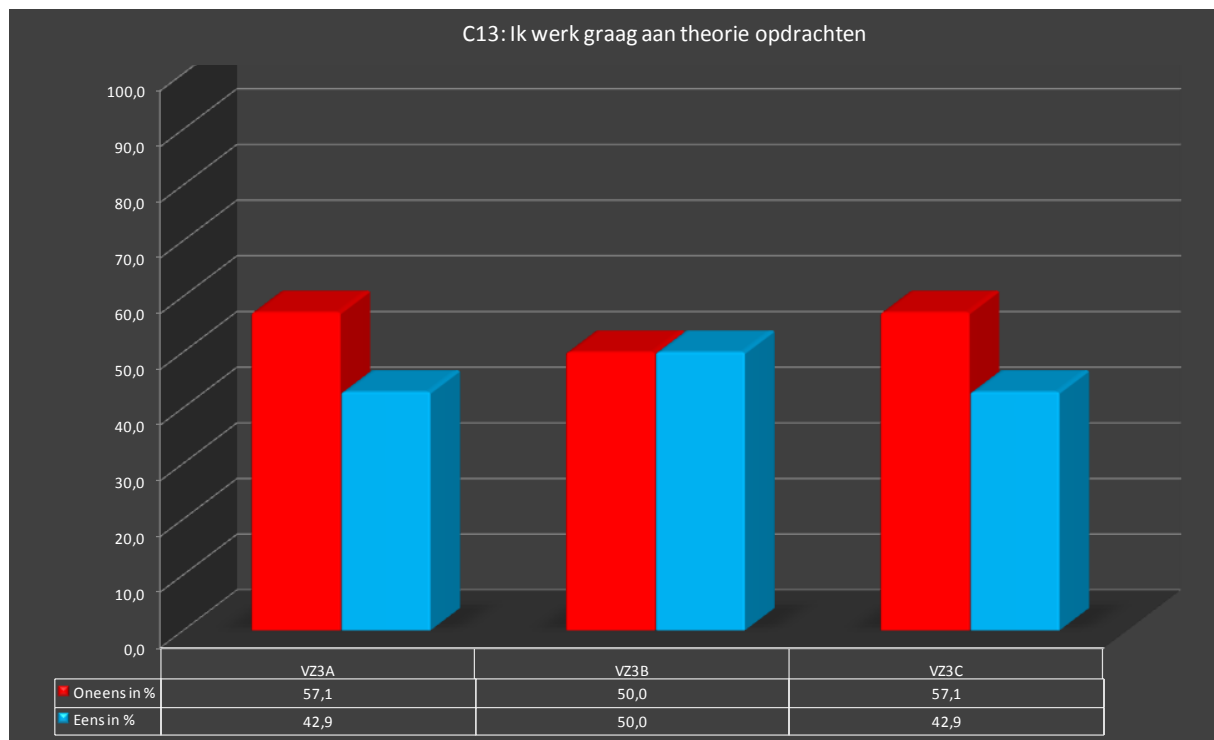

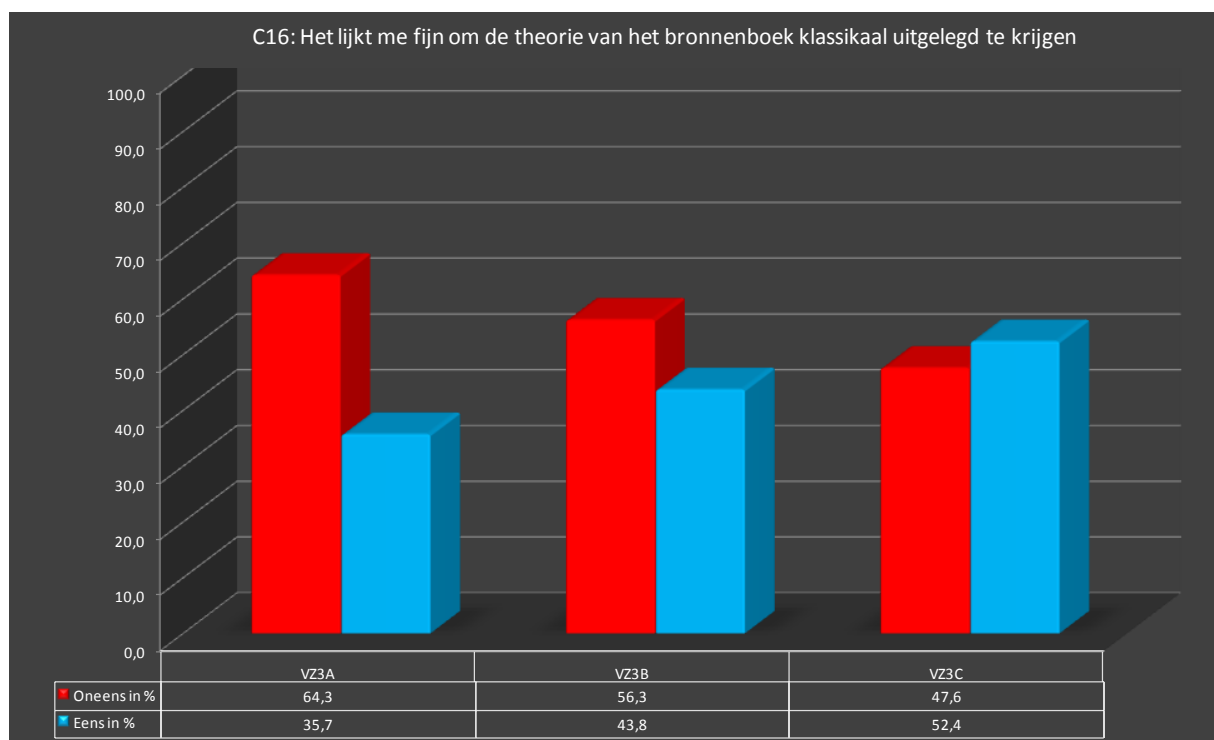
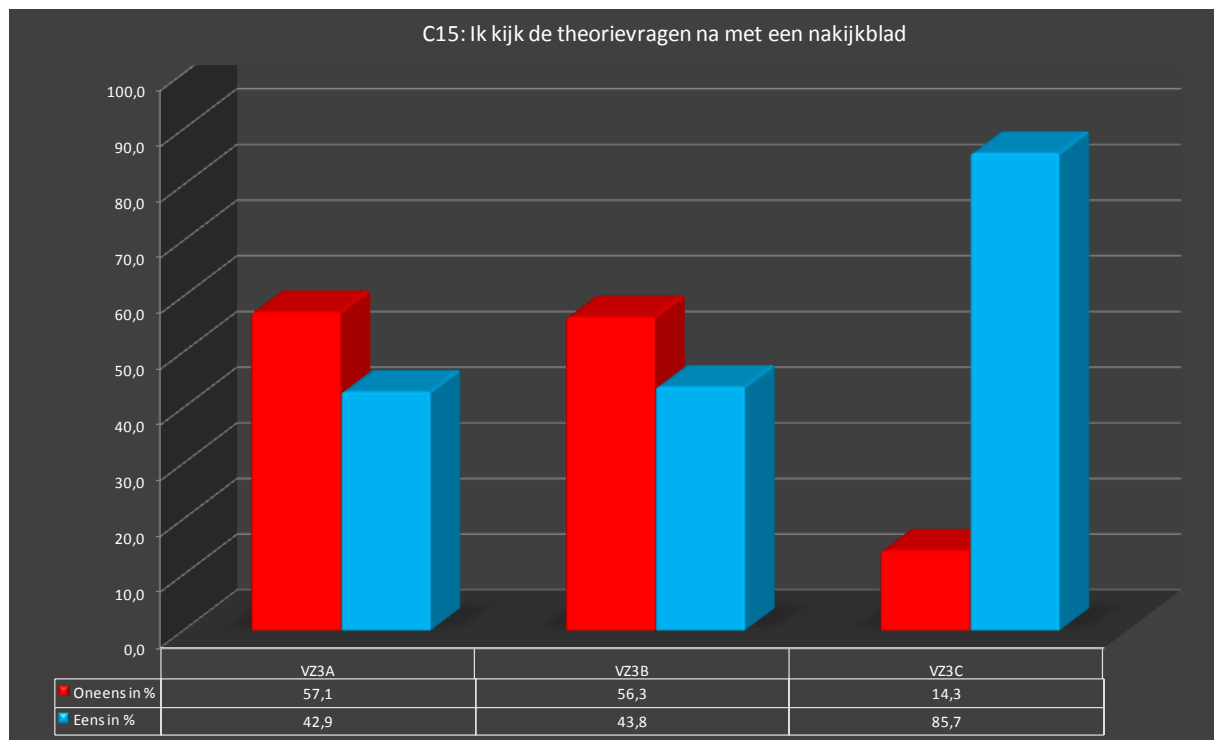

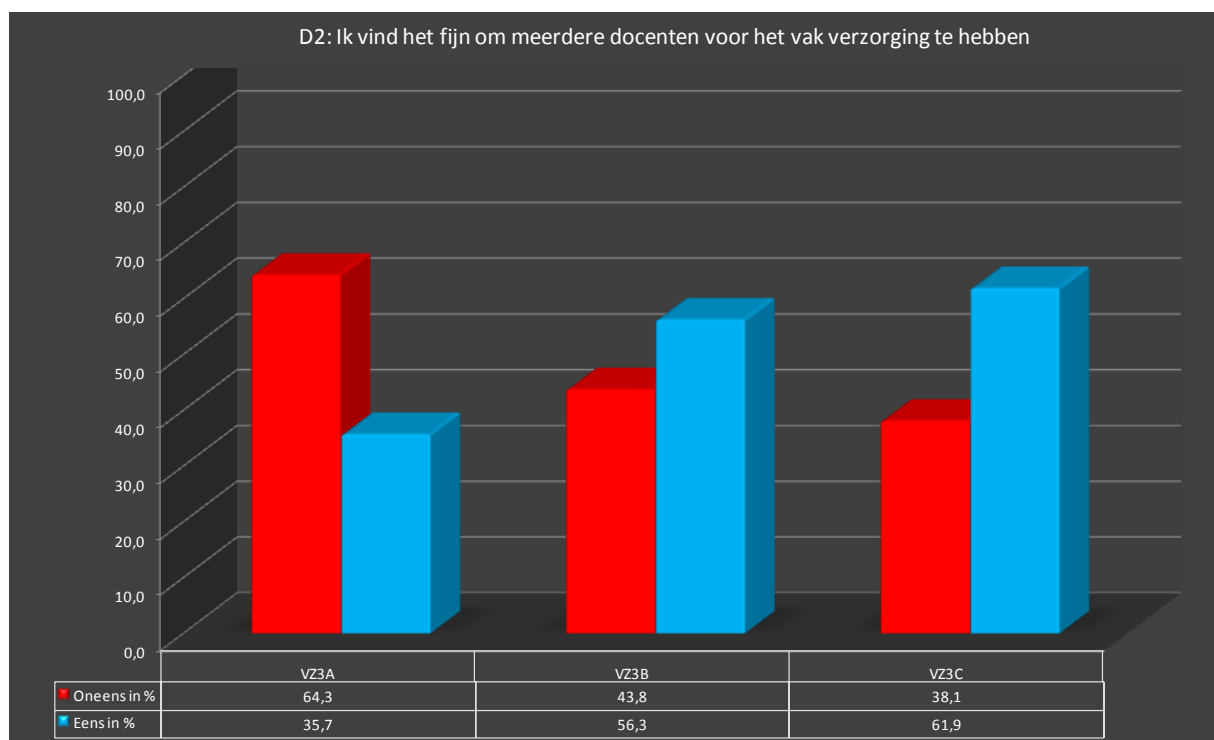
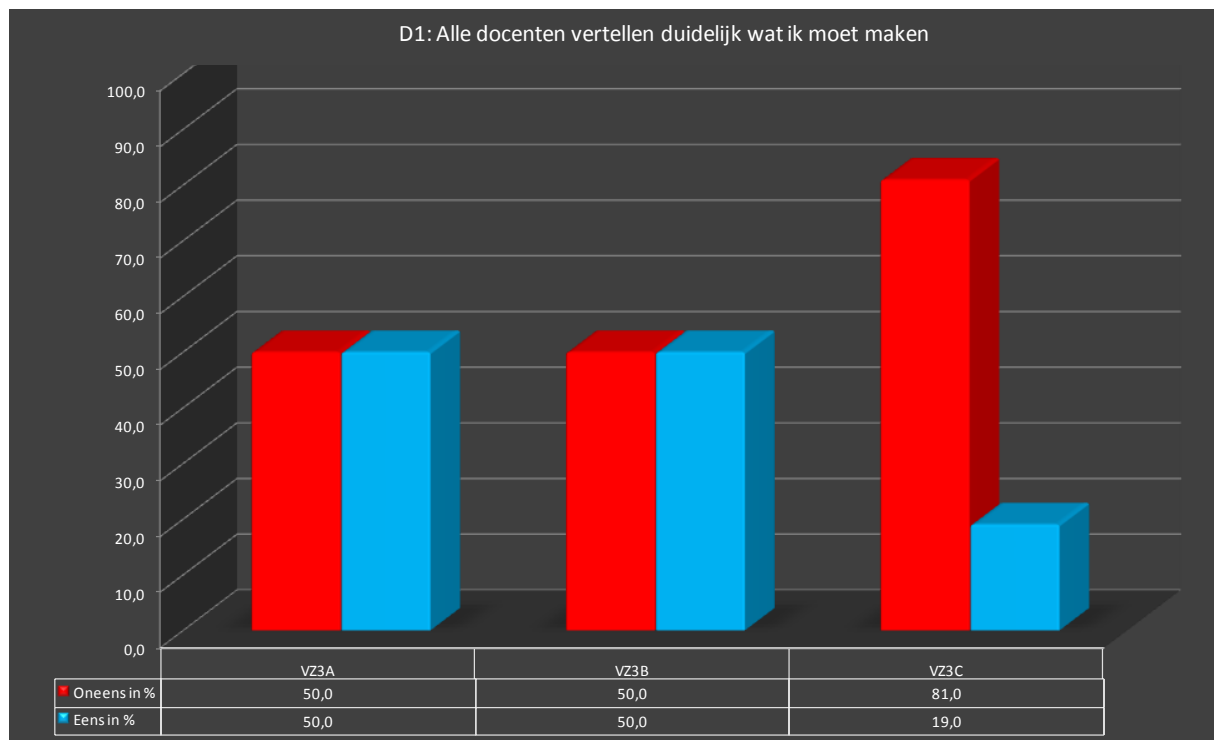

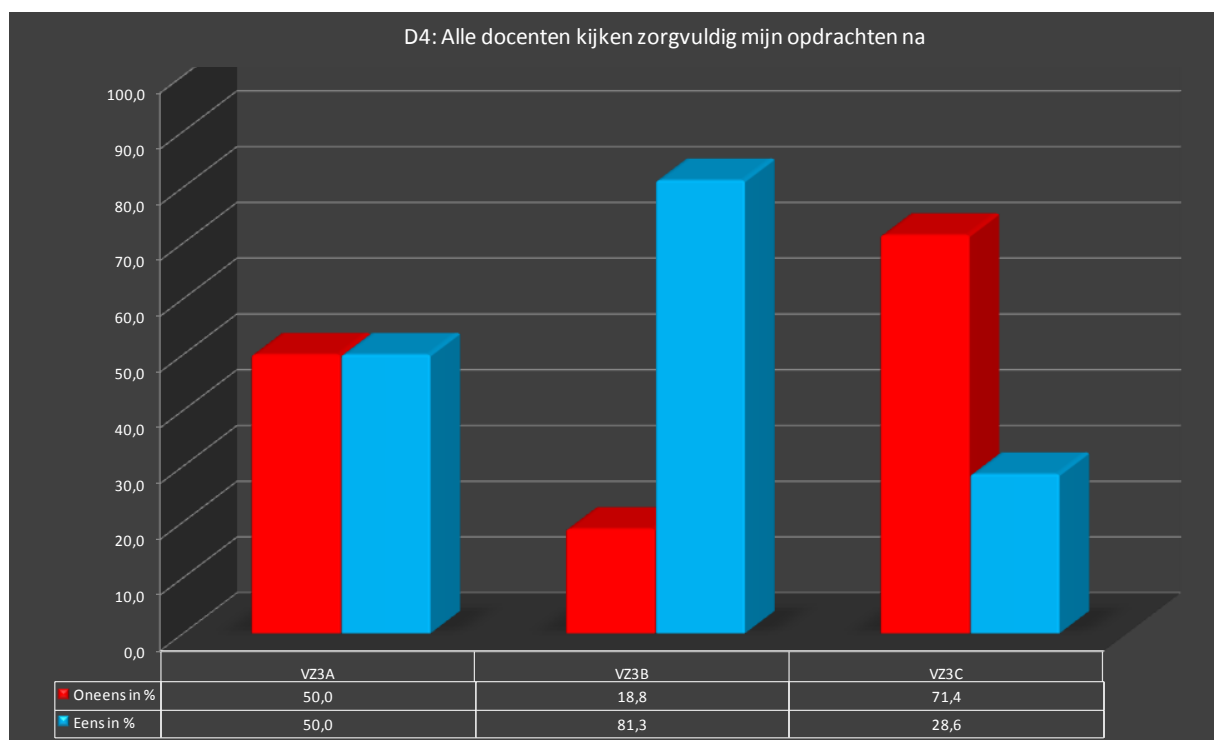
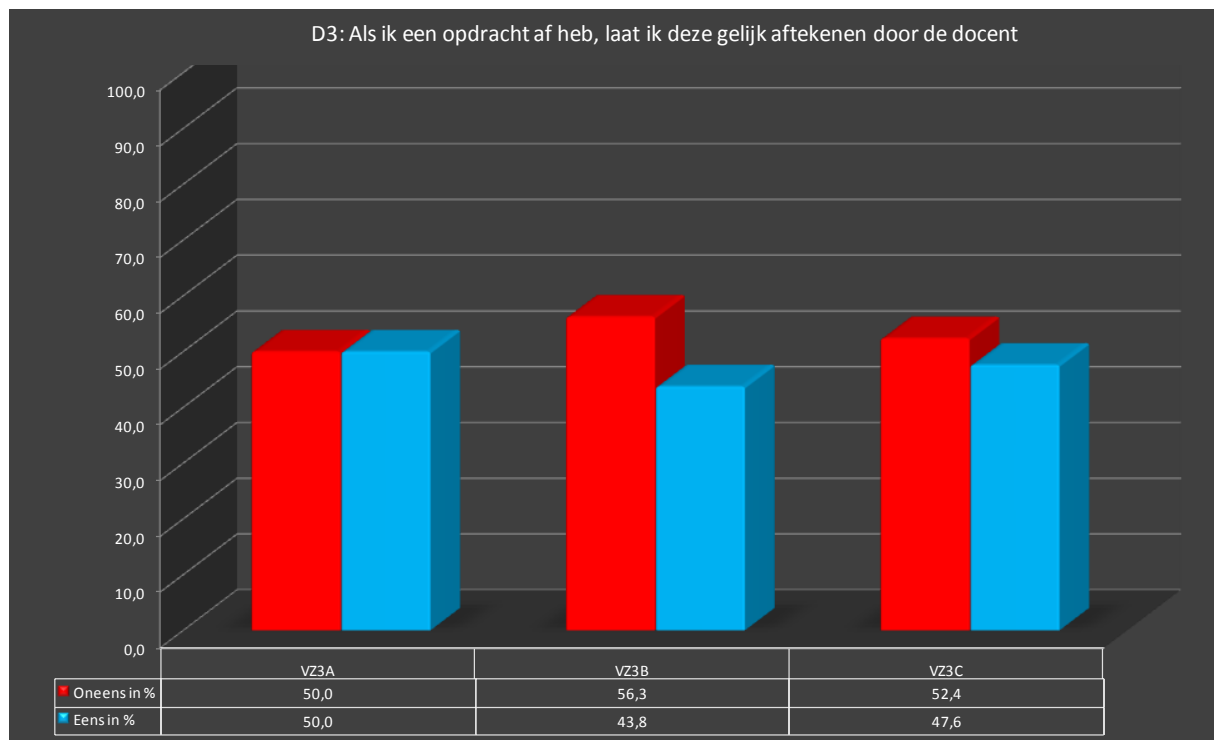

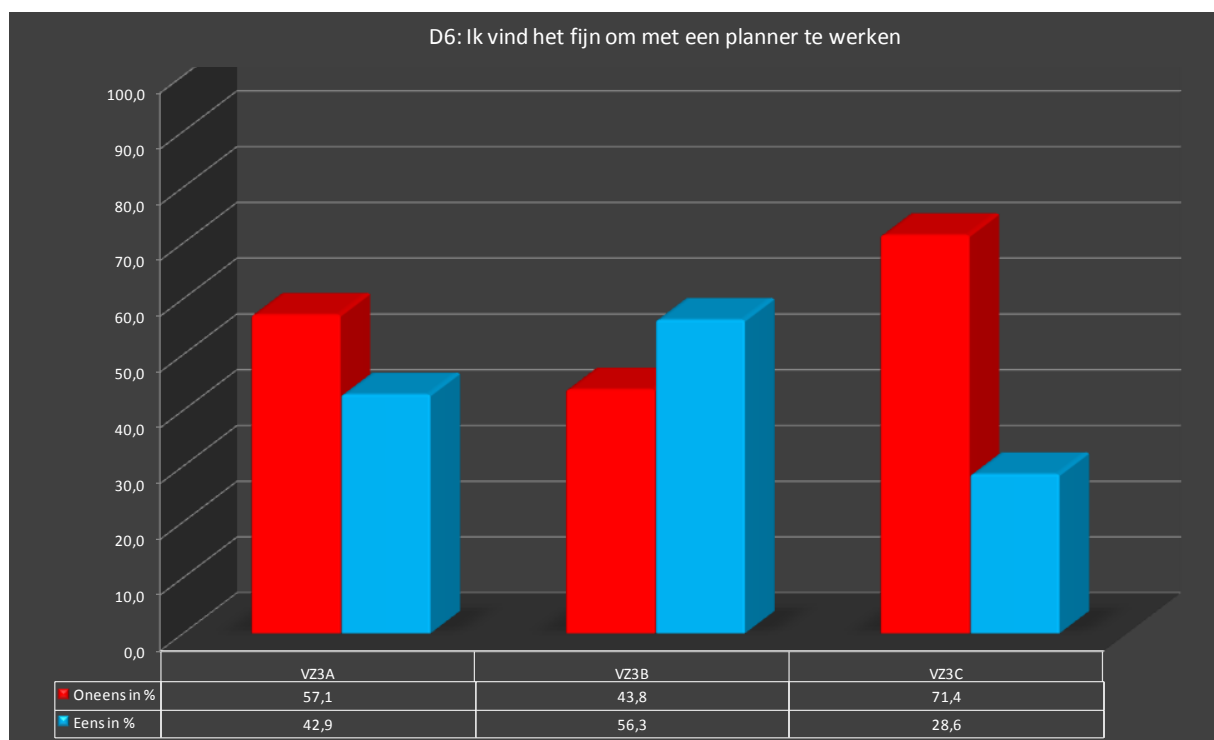
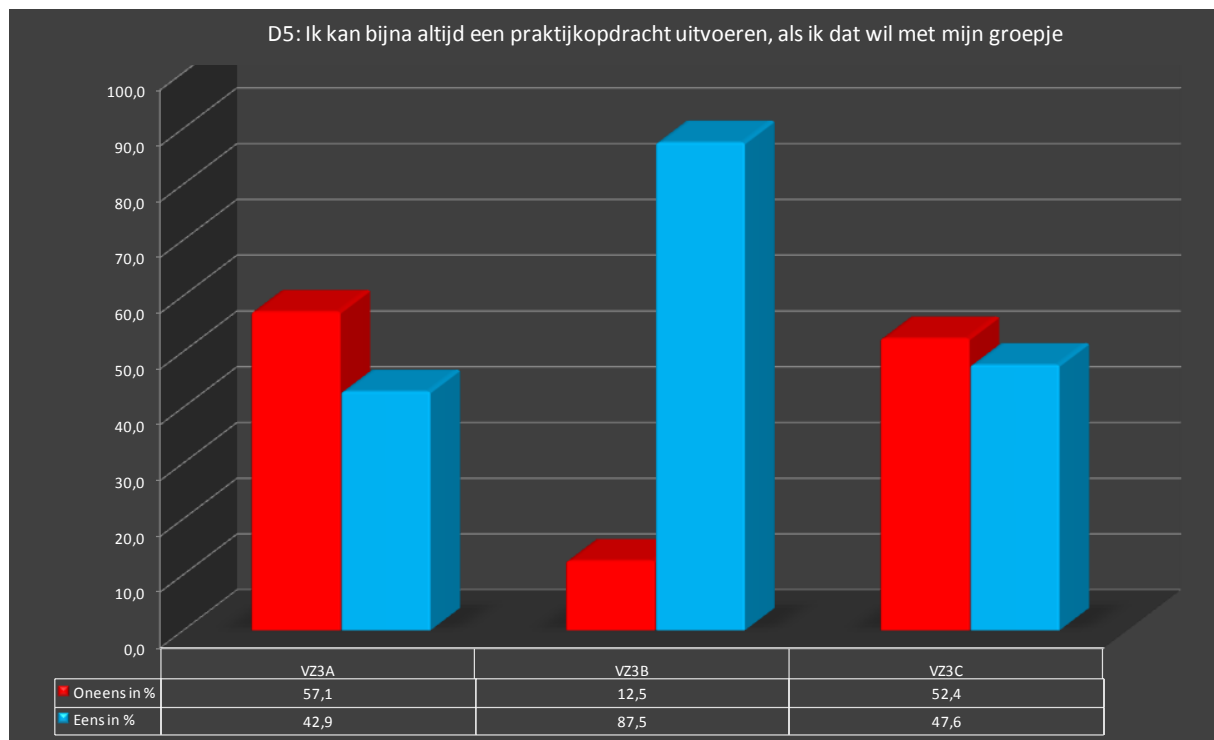

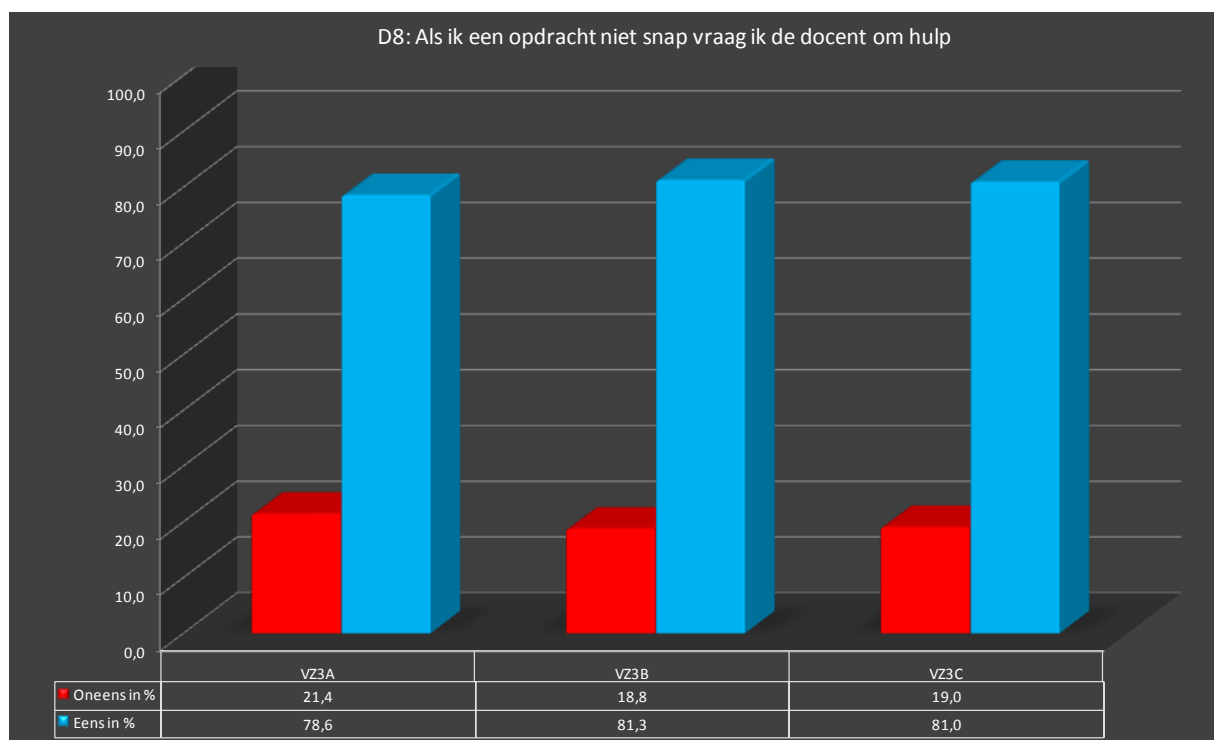
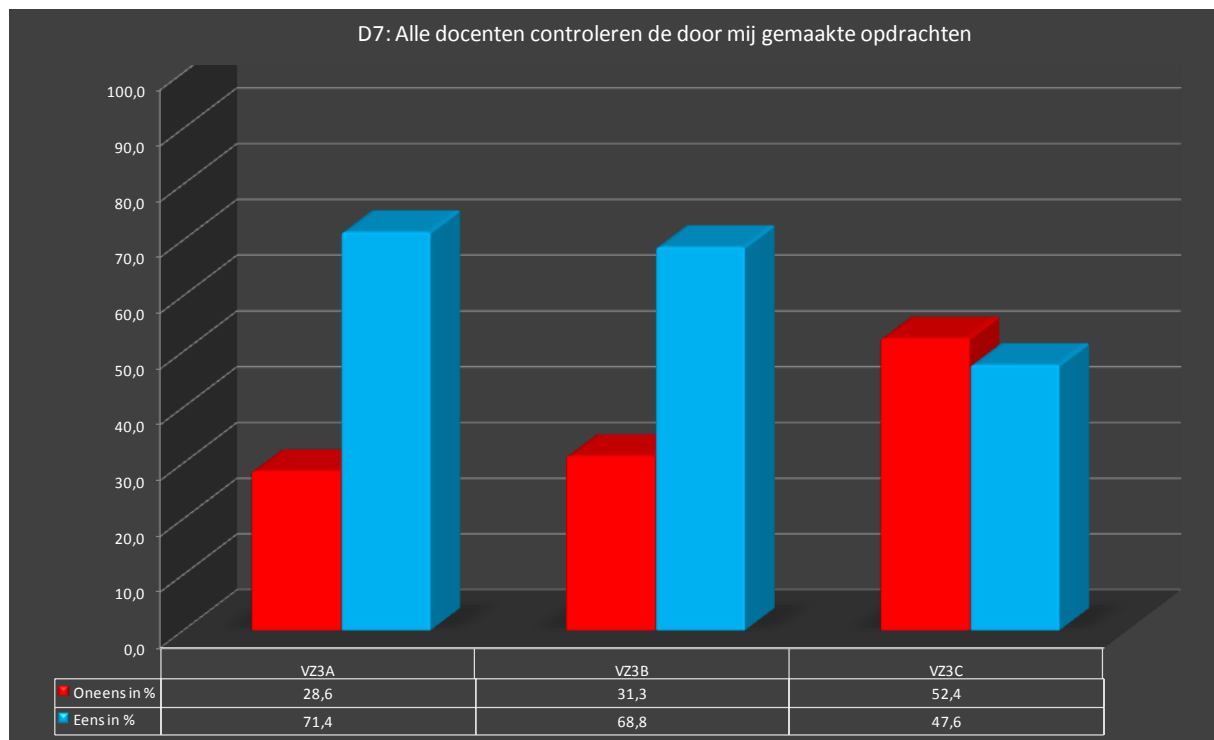

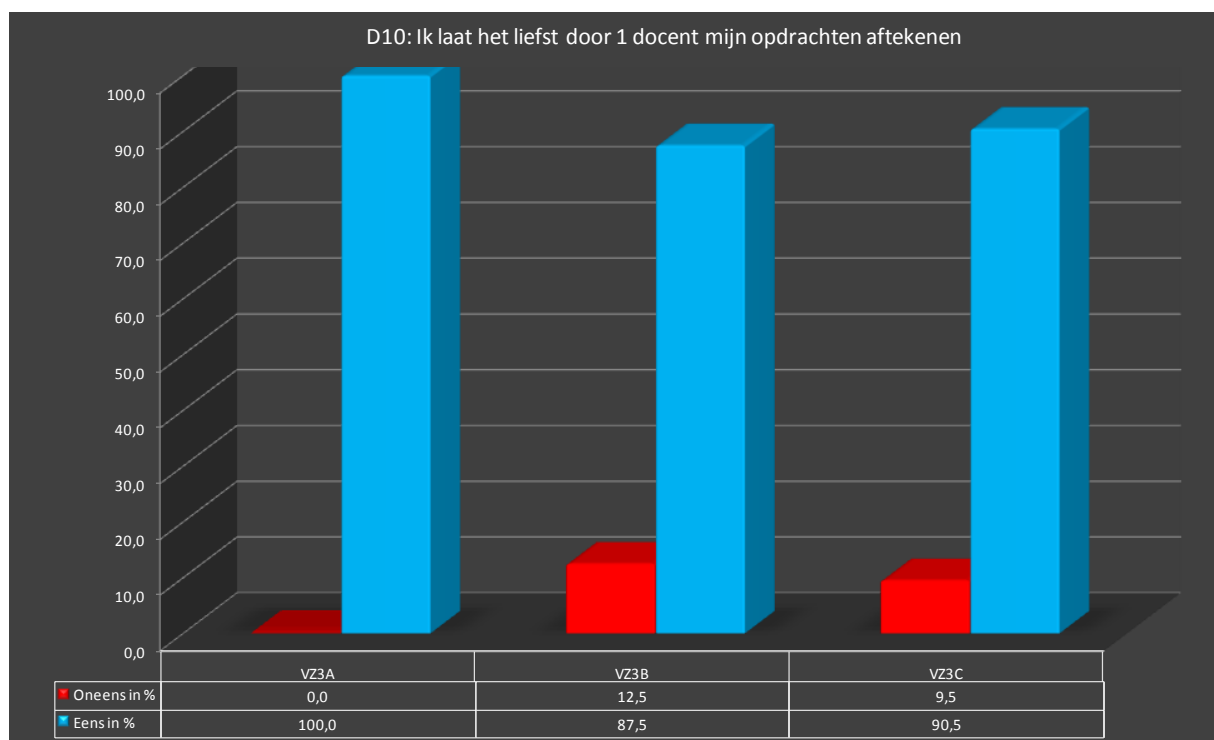
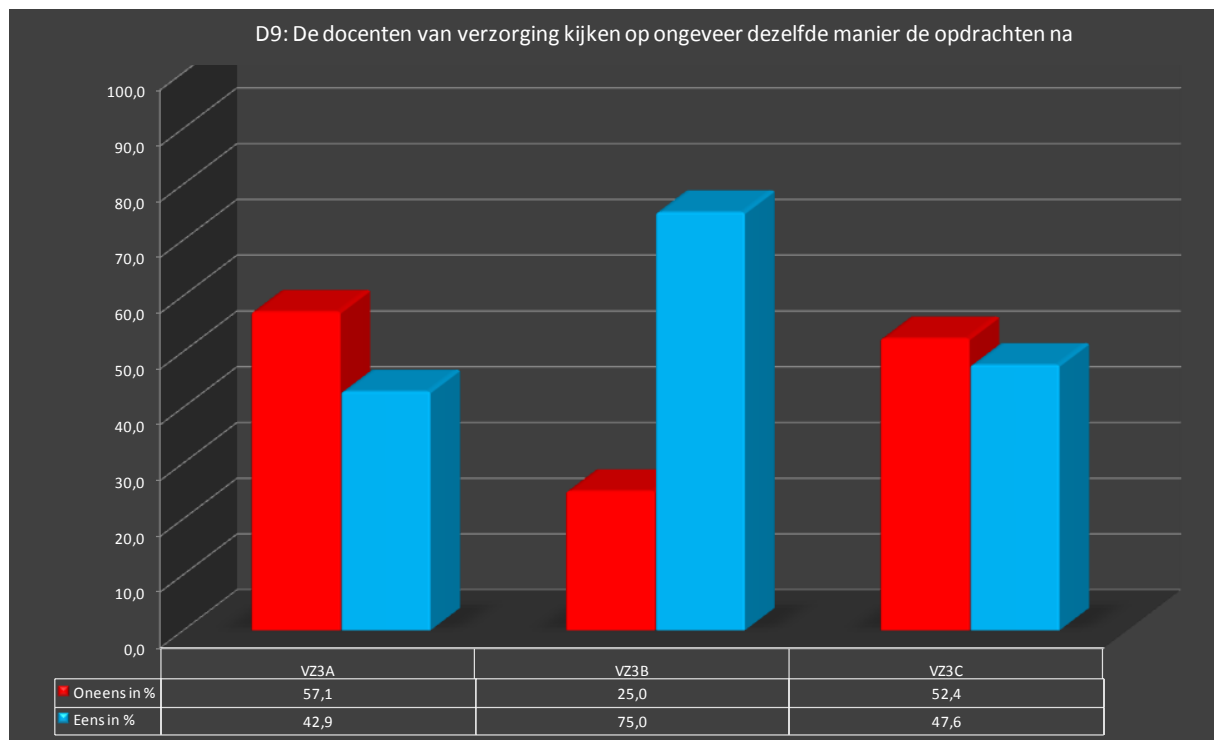

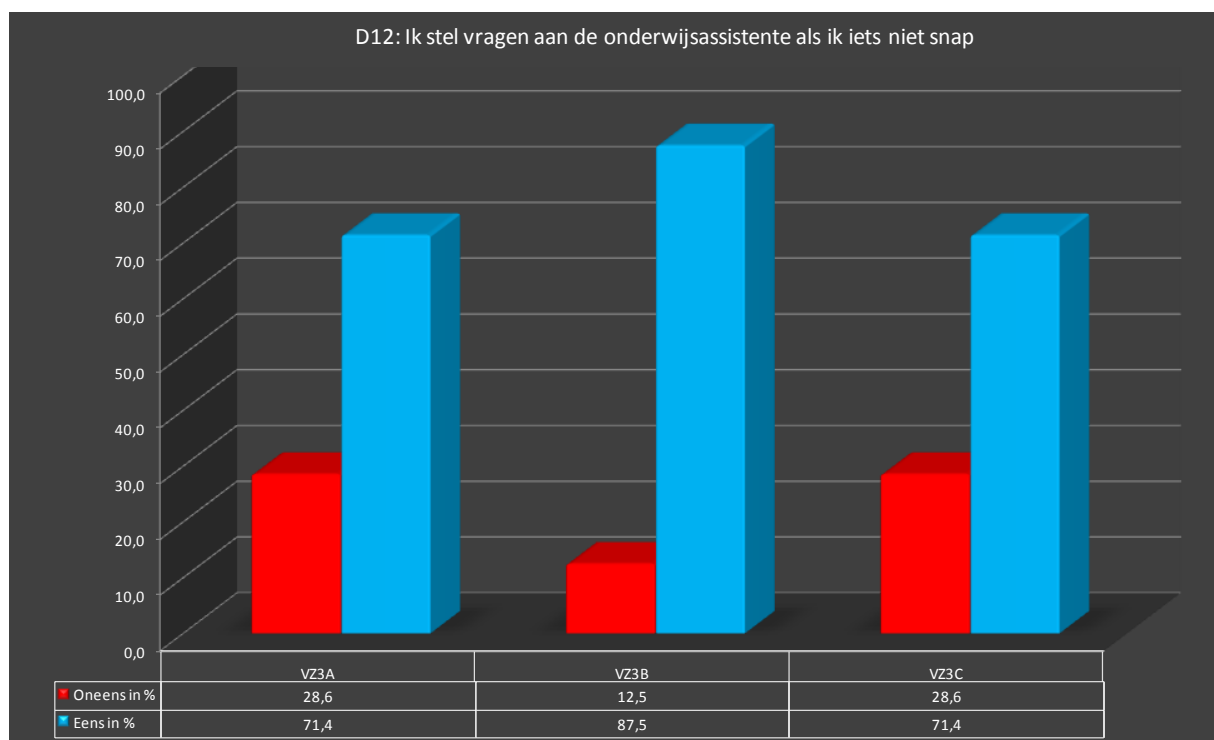
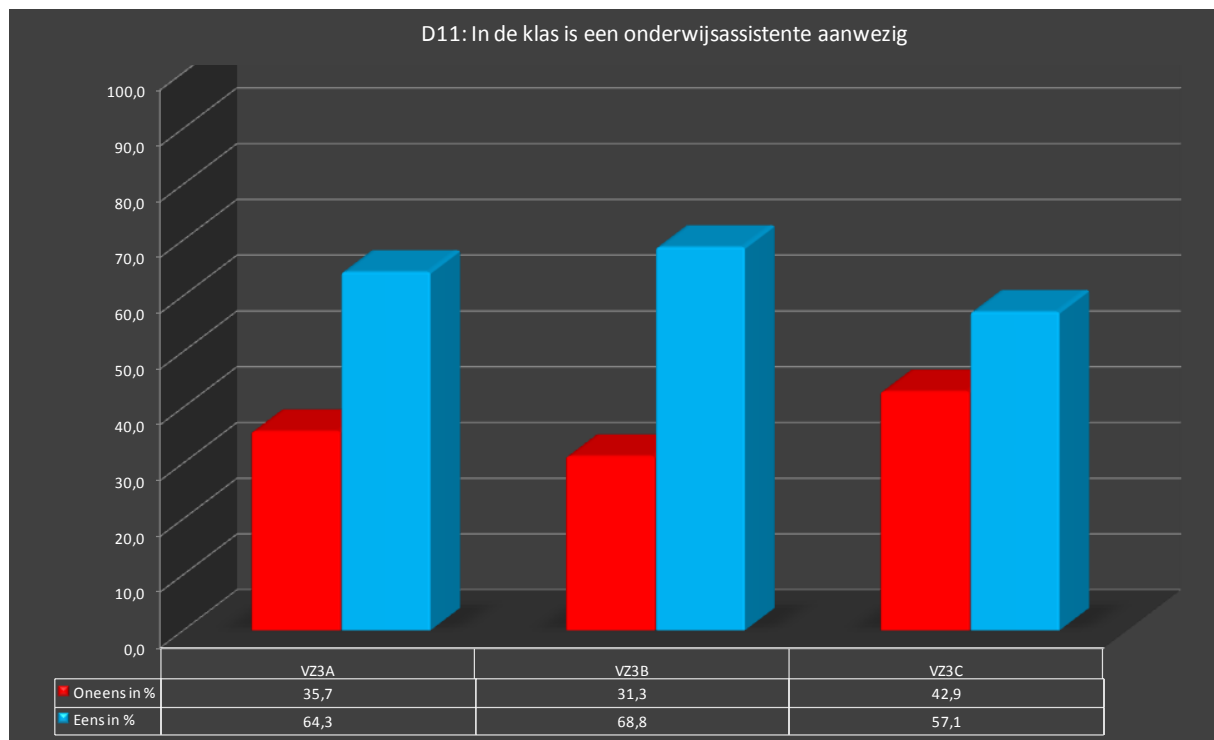

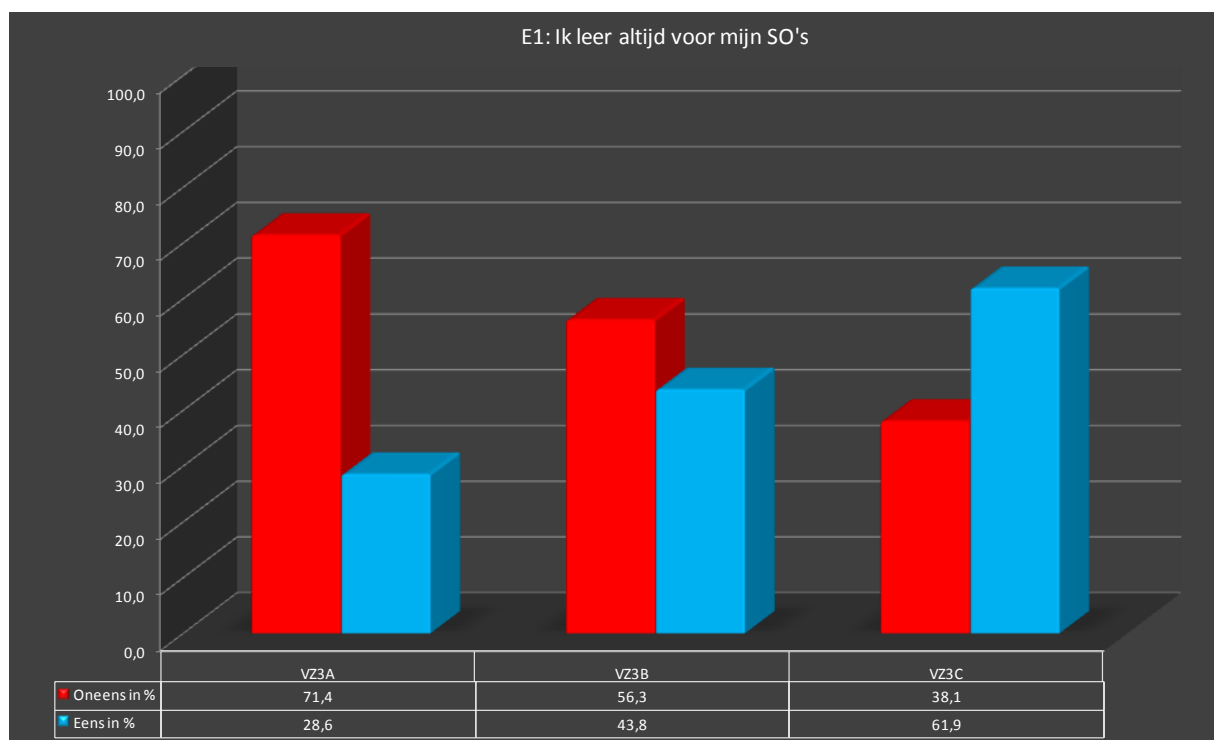
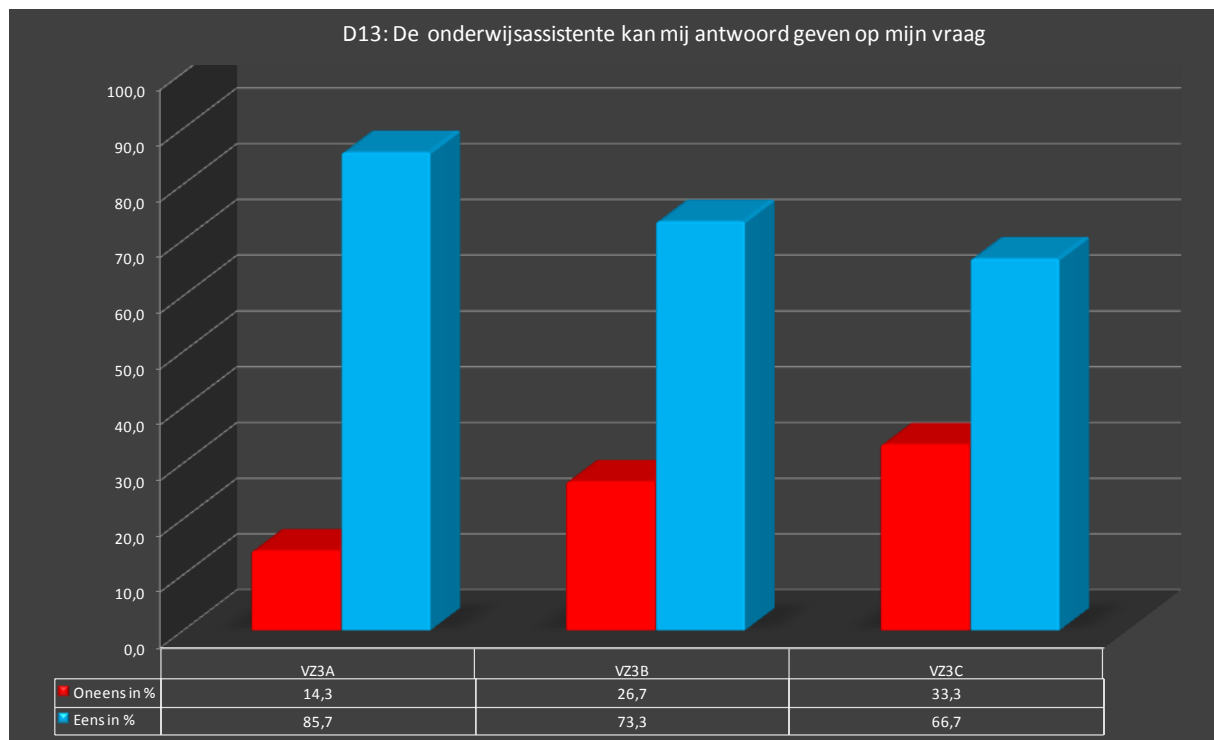

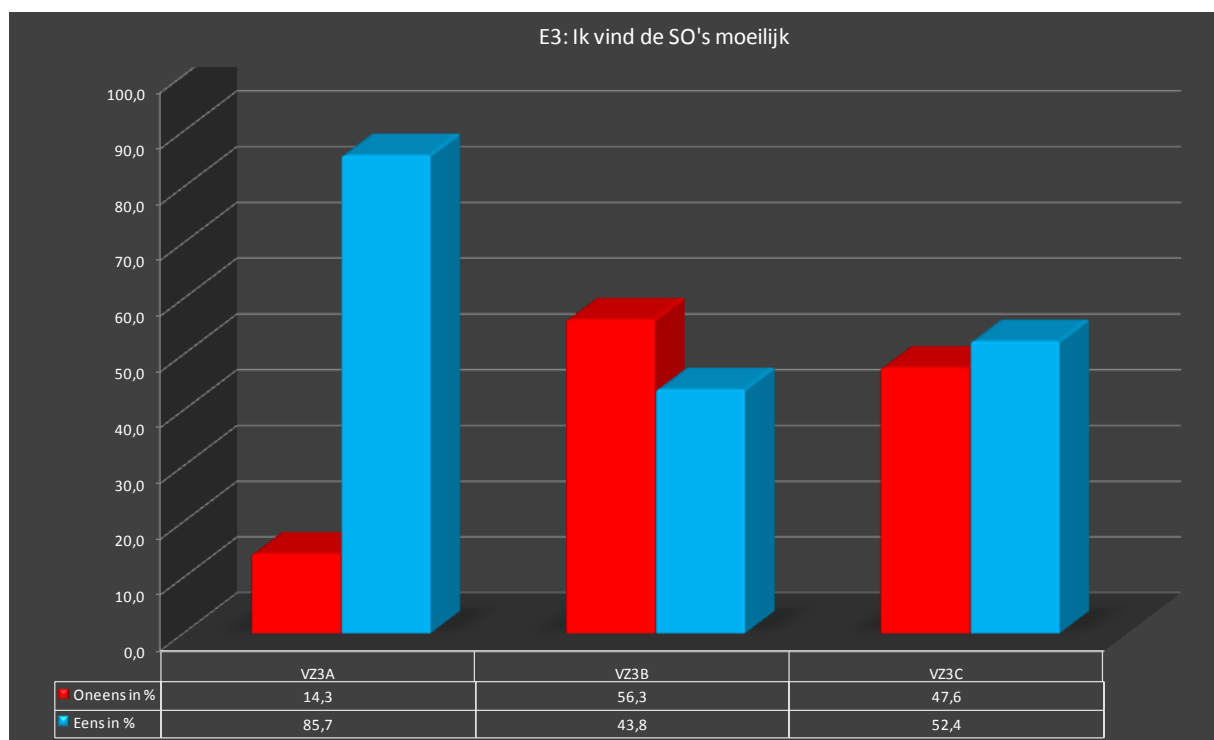
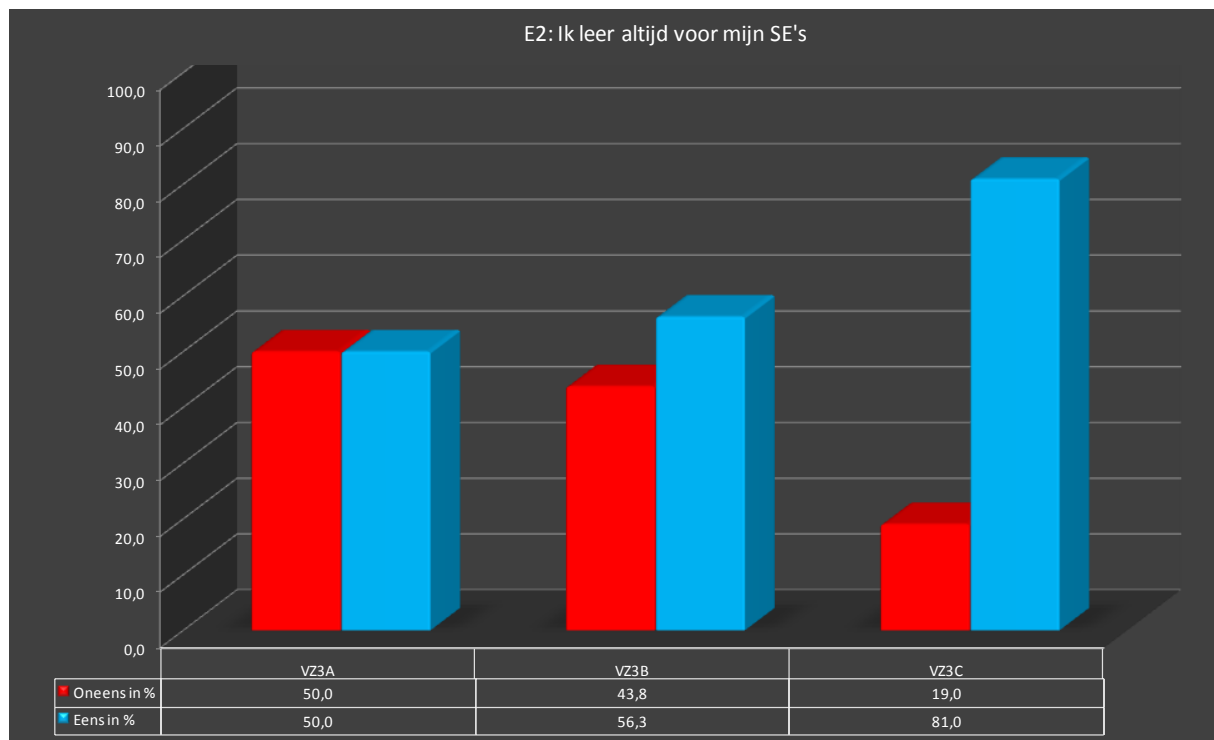

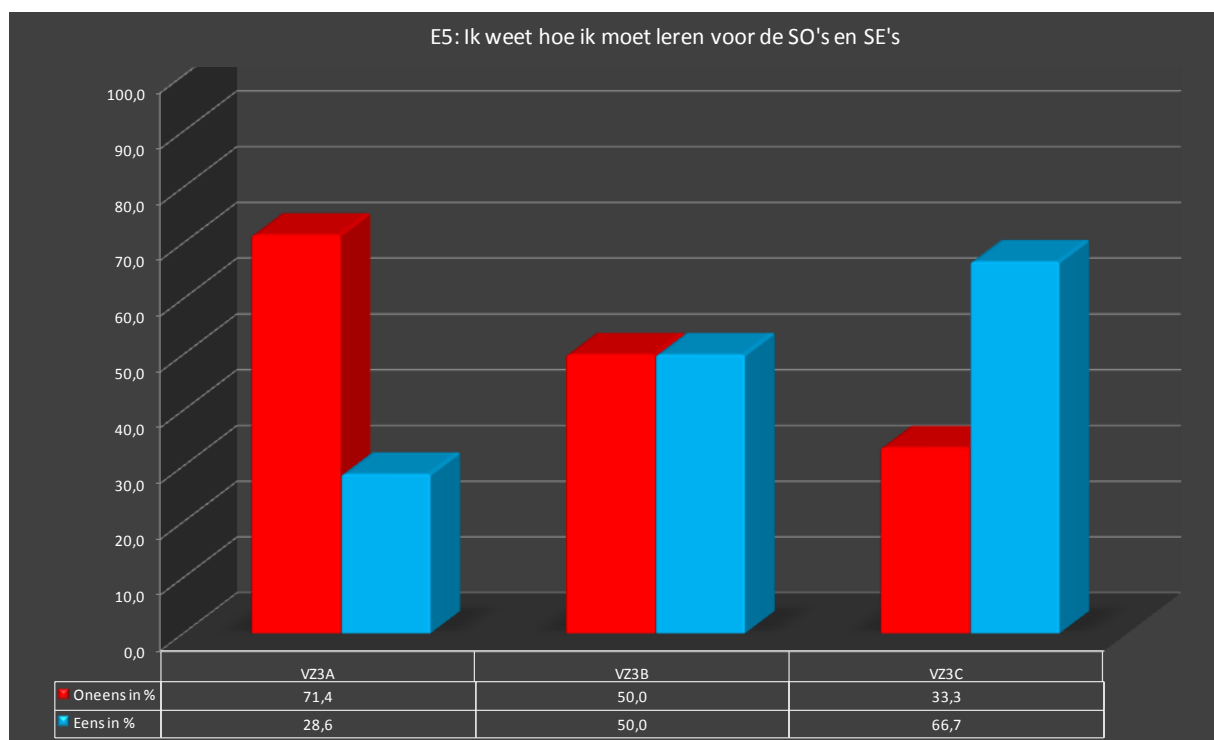
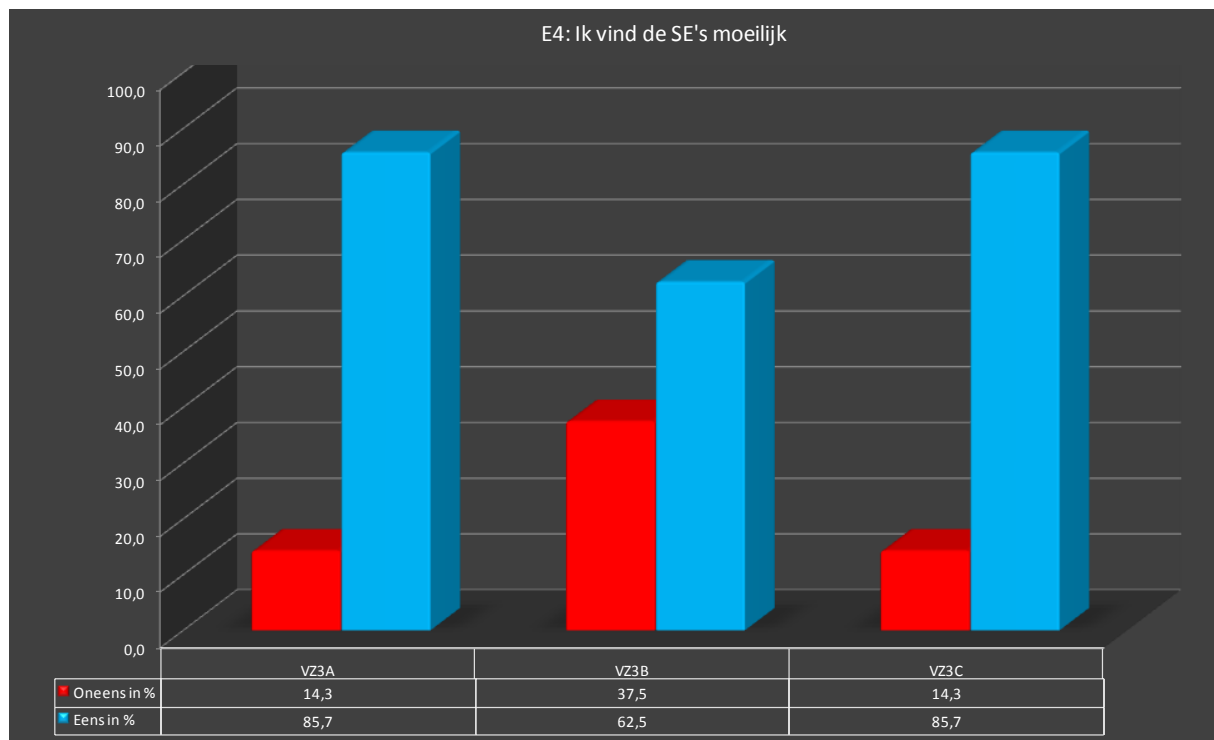

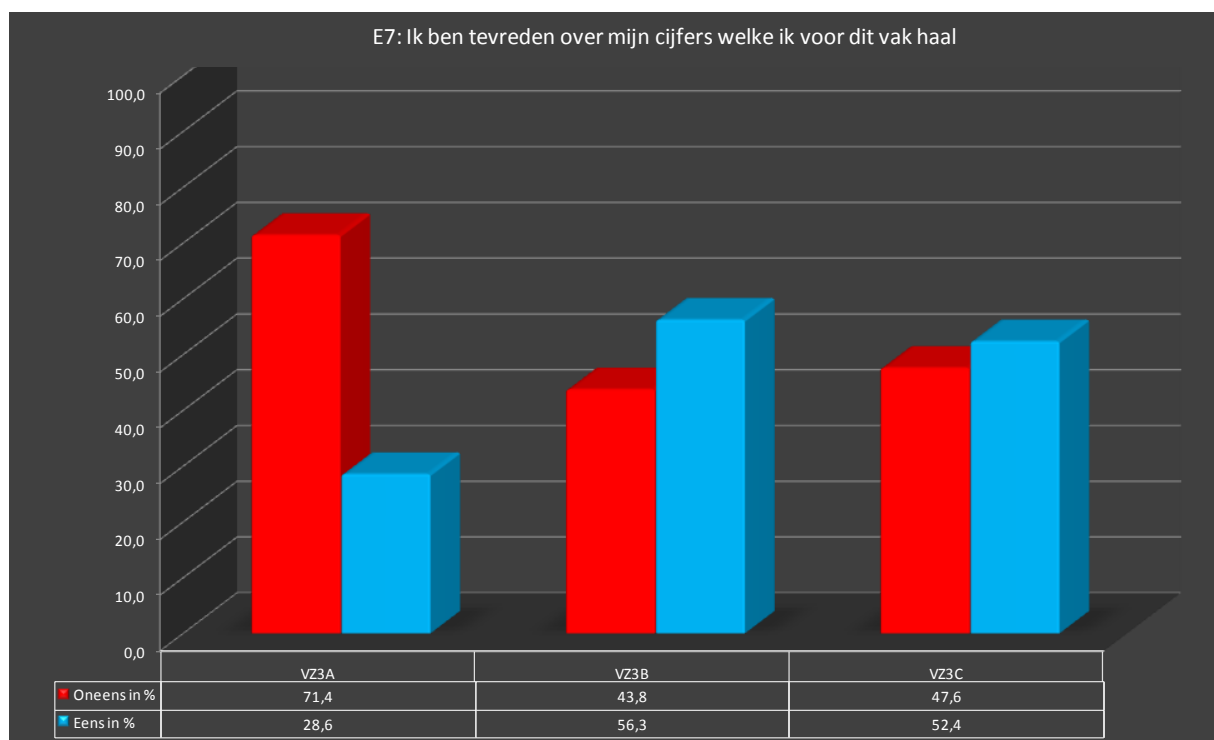
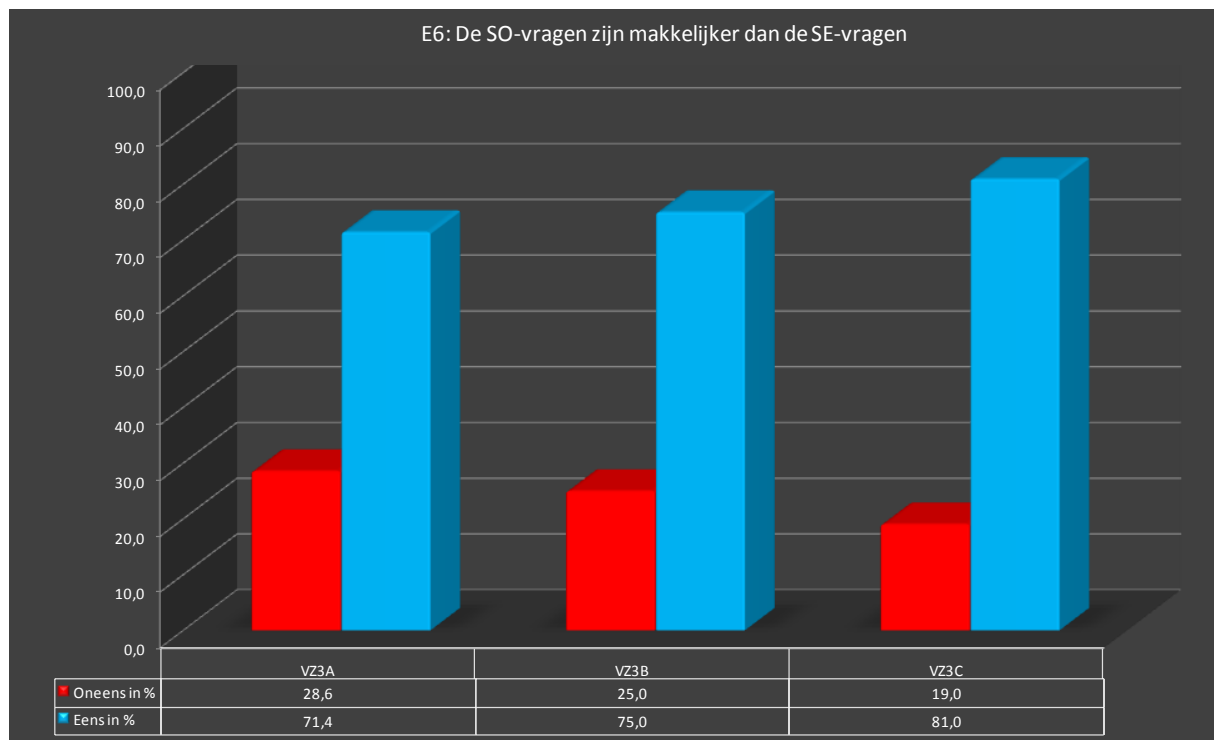

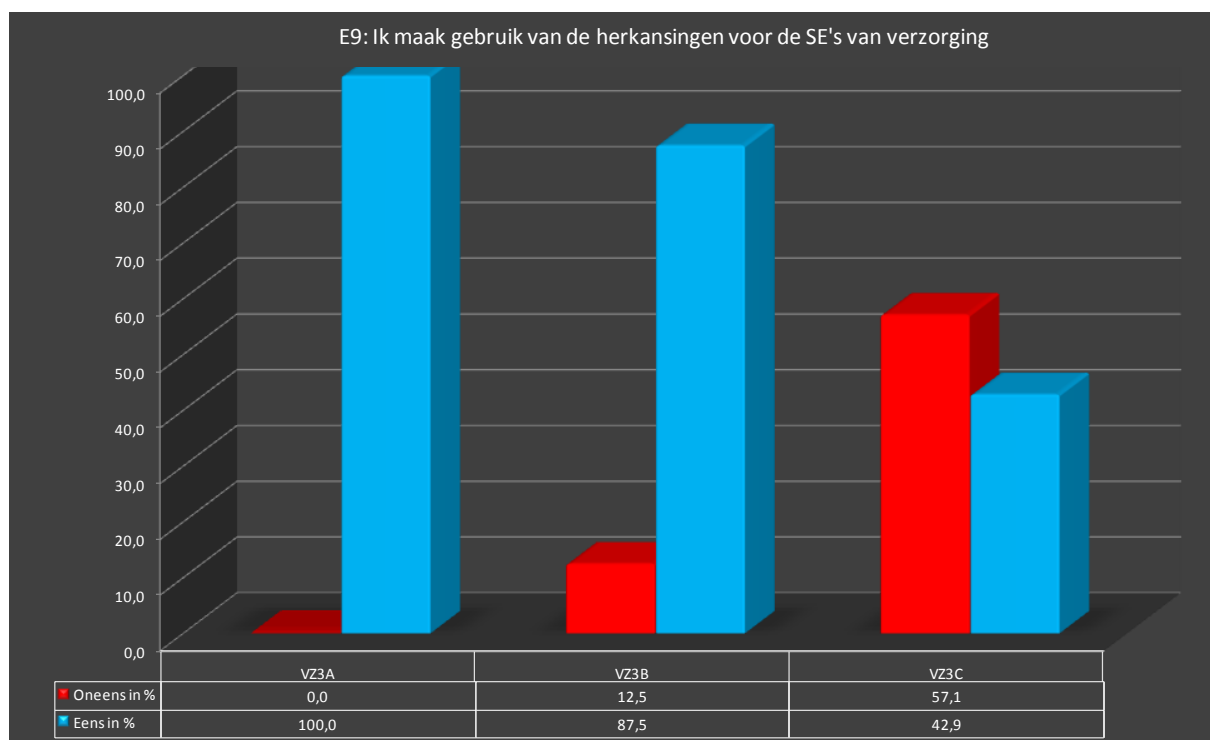
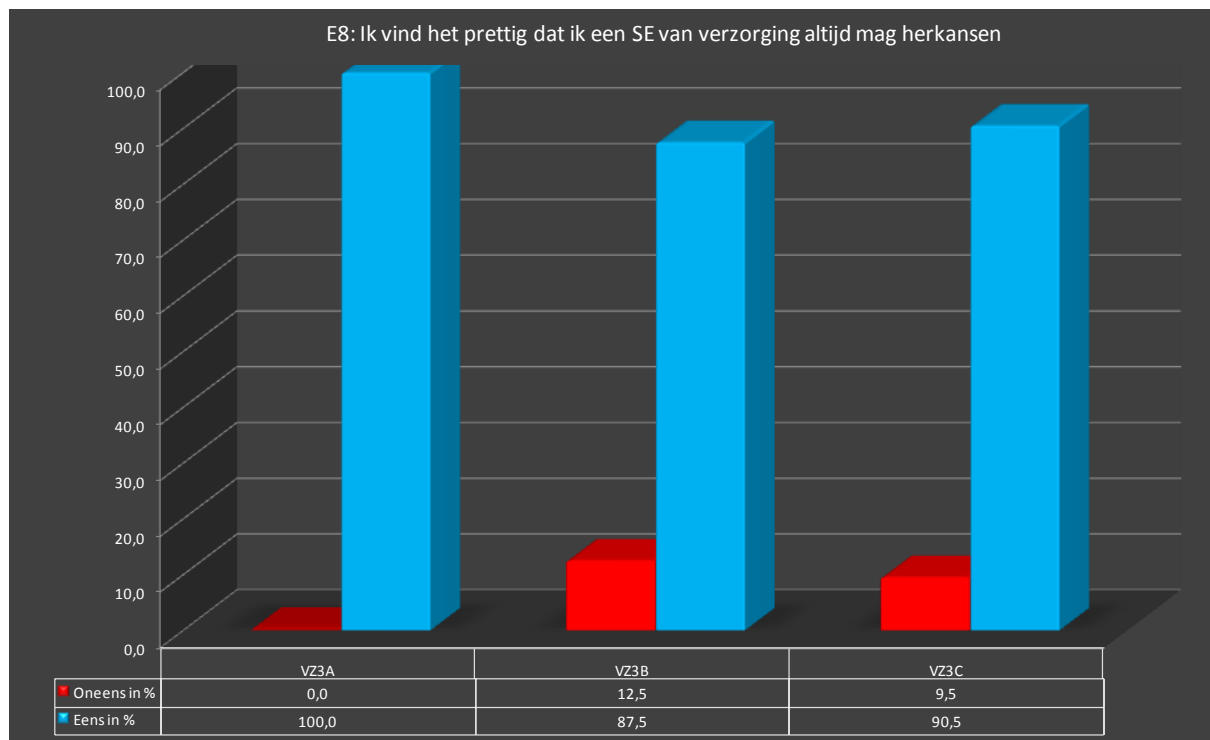

Bijlage 4: Tabelvergelijking LWOO- en basis/kader-leerlingen

<i>A-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik vind het fijn om in een groepje te werken	4	96	11	89
Ik kan goed opschieten met de mensen in mijn groepje	29	71	11	89
Ik vind het fijn dat mijn groepje steeds hetzelfde blijft	25	75	19	81
Ik overleg met mijn groepje, welke opdrachten we gaan maken	17	83	52	48
Ik werk snel	38	63	15	85
Ik werk liever alleen, dan in een groepje	58	42	70	30
Ik kan niet goed opschieten met de mensen in mijn groepje.	79	21	93	7
Het lijkt me fijn om steeds in een ander groepje te zitten, met andere leerlingen	50	50	85	15
Ik werk hard om de casus op tijd af te krijgen	38	63	30	70
Ik werk graag in tweetallen	17	83	22	78

<i>B-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik begin zelf te werken aan de opdrachten, zonder overleg met mijn groepje.	42	58	52	48
Aan het begin van de les weet ik wat ik moet gaan maken	50	50	41	59
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik een groepsgenootje om hulp	17	83	7	93
Ik ben blij, als mijn casus op tijd af is.	4	96	0	100
Ik moet wel eens een uur terug komen, als mijn werk niet af is	58	42	93	7
Ik kan zelf mijn tijd indelen, zodat alles op tijd af is	63	38	7	93
Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken	42	58	44	56
Ik mag van de docent zélf weten hoe lang ik over een opdracht doe	42	58	48	52
Ik schrijf wel eens opdrachten over van een klasgenoot	13	88	41	59
Ik vind het fijn dat ik geen huiswerk heb bij dit vak	4	96	4	96

<i>C-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik vind de werkveldmappen er duidelijk uitzien	21	79	44	56
Ik vind de opdrachten uit het werkveldmappen goed te begrijpen	42	58	48	52
Ik vind de opdrachten in de werkveldmappen onduidelijk uitgelegd	38	63	59	41
Ik vind de teksten uit het bronnenboek leerzaam	33	67	37	63
Ik voer grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit	21	79	33	67
Ik maak alle theorievragen uit de werkveldmap	8	92	0	100
Ik vind dat er genoeg afwisseling is tussen praktijkopdrachten en theorie	71	29	56	44
Het lukt mij om één casus in 1 per week af te hebben	54	46	33	67
Ik lees altijd de hele paragraaf van het bronnenboek, als dit bij een opdracht staat	67	33	70	30
Ik zoek alleen het antwoord op uit de tekst van het bronnenboek en lees de rest niet	25	75	15	85
Ik werk graag aan praktijkopdrachten uit de werkveldmap	21	79	19	81
Ik werk graag aan praktijkopdrachten in de keuken (koken)	13	88	4	96
Ik werk graag aan theorieopdrachten	54	46	56	44
Ik kan teksten uit het bronnenboek beter onthouden, als ik een samenvatting heb gemaakt	50	50	59	41
Ik kijk de theorievragen na met een nakijkblad	58	42	22	78
Het lijkt me fijn om de theorie uit het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen	54	46	56	44

<i>D-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Alle docenten vertellen duidelijk wat ik moet maken	46	54	78	22
Ik vind het fijn om meerdere docenten voor het vak Verzorging te hebben	50	50	44	56
Als ik een opdracht af heb, laat ik deze gelijk aftekenen door de docent	54	46	52	48
Alle docenten kijken zorgvuldig mijn opdrachten na	33	67	63	37
Ik kan bijna altijd een praktijkopdracht uitvoeren als ik dat wil met mijn groepje	42	58	41	59
Ik vind het fijn om met een planner te werken	54	46	63	37
Alle docenten controleren mijn gemaakte opdrachten	33	67	44	56
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik de docent om hulp	21	79	19	81
De docenten van Verzorging kijken op ongeveer dezelfde manier de opdrachten na	46	54	44	56
Ik laat het liefst mijn opdrachten door 1 docent aftekenen	4	96	11	89
In de klas is een onderwijsassistente aanwezig	29	71	44	56
Ik stel vragen aan de onderwijsassistente als ik iets niet snap	21	79	26	74
De onderwijsassistente kan mij antwoord geven als ik een vraag heb	21	79	30	70

<i>E-vragen</i>	<i>LWOO</i>	<i>LWOO</i>	<i>BK</i>	<i>BK</i>
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik leer altijd voor mijn SO's	71	29	37	63
Ik leer altijd voor mijn SE's*	50	50	22	78
Ik vind de SO's moeilijk	29	71	52	48
Ik vind de SE's* moeilijk	25	75	19	81
Ik weet hoe ik moet leren voor de SO's en SE's*	67	33	33	67
De SO-vragen zijn makkelijker dan de SE-vragen*	29	71	19	81
Ik ben tevreden over mijn cijfers welke ik voor dit vak haal	58	42	48	52
Ik vind het prettig dat ik een SE* van verzorging altijd mag herkansen	8	92	7	93
Ik maak gebruik van de herkansingen voor de SE's* van verzorging	4	96	48	52

Bijlage 5: Tabelvergelijking VZ3A – VZ3B – VZ3C

<i>A-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik vind het fijn om in een groepje te werken	7	93	0	100	14	86
Ik kan goed opschieten met de mensen in mijn groepje	43	57	6	94	14	86
Ik vind het fijn dat mijn groepje steeds hetzelfde blijft	36	64	19	81	14	86
Ik overleg met mijn groepje, welke opdrachten we gaan maken	29	71	25	75	48	52
Ik werk snel	21	79	44	56	14	86
Ik werk liever alleen, dan in een groepje	50	50	81	19	62	38
Ik kan niet goed opschieten met de mensen in mijn groepje.	79	21	81	19	95	5
Het lijkt me fijn om steeds in een ander groepje te zitten, met andere leerlingen	43	57	69	31	86	14
Ik werk hard om de casus op tijd af te krijgen	21	79	44	56	33	67
Ik werk graag in tweetallen	7	93	19	81	29	71

<i>B-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik begin zelf te werken aan de opdrachten, zonder overleg met mijn groepje.	36	64	50	50	52	48
Aan het begin van de les weet ik wat ik moet gaan maken	36	64	50	50	48	52
Als ik een opdracht niet snap, vraag ik een groepsgenootje om hulp	21	79	13	88	5	95
Ik ben blij, als mijn casus op tijd af is.	7	93	0	100	0	100
Ik moet wel eens een uur terug komen, als mijn werk niet af is	43	57	81	19	95	5
Ik kan zelf mijn tijd indelen, zodat alles op tijd af is	57	43	44	56	10	90
Ik overleg met mijn groepje welke opdrachten we gaan maken	57	43	20	80	52	48
Ik mag van de docent zélf weten hoe lang ik over een opdracht doe	50	50	38	63	48	52
Ik schrijf wel eens opdrachten over van een klasgenoot	14	86	13	88	48	52
Ik vind het fijn dat ik geen huiswerk heb bij dit vak	0	100	6	94	5	95

C-vragen	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Ik vind de werkveldmappen er duidelijk uitzien	14	86	27	73	52	48
Ik vind de opdrachten uit het werkveldmappen goed te begrijpen	29	71	50	50	52	48
Ik vind de opdrachten in de werkveldmappen onduidelijk uitgelegd	36	64	56	44	52	48
Ik vind de teksten uit het bronnenboek leerzaam	29	71	31	69	43	57
Ik voer grotendeels alle praktijkopdrachten van een casus uit	14	86	19	81	43	57
Ik maak alle theorievragen uit de werkveldmap	7	93	6	94	0	100
Ik vind dat er genoeg afwisseling is tussen praktijkopdrachten en theorie	93	7	44	56	57	43
Het lukt mij om één casus in 1 per week af te hebben	50	50	44	56	38	62
Ik lees altijd de hele paragraaf van het bronnenboek, als dit bij een opdracht staat	57	43	75	25	71	29
Ik zoek alleen het antwoord op uit de tekst van het bronnenboek en lees de rest niet	21	79	19	81	19	81
Ik werk graag aan praktijkopdrachten uit de werkveldmap	29	71	13	88	19	81
Ik werk graag aan praktijkopdrachten in de keuken (koken)	7	93	13	88	5	95
Ik werk graag aan theorieopdrachten	57	43	50	50	57	43
Ik kan teksten uit het bronnenboek beter onthouden, als ik een samenvatting heb gemaakt	57	43	53	47	57	43
Ik kijk de theorievragen na met een nakijkblad	57	43	56	44	14	86
Het lijkt me fijn om de theorie uit het bronnenboek klassikaal uitgelegd te krijgen	64	36	56	44	48	52

D-vragen	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>	<i>Oneens in %</i>	<i>Eens in %</i>
Alle docenten vertellen duidelijk wat ik moet maken	50	50	50	50	81	19
Ik vind het fijn om meerdere docenten voor het vak Verzorging te hebben	64	36	44	56	38	62
Als ik een opdracht af heb, laat ik deze gelijk aftekenen door de docent	50	50	56	44	52	48
Alle docenten kijken zorgvuldig mijn opdrachten na	50	50	19	81	71	29
Ik kan bijna altijd een praktijkopdracht uitvoeren als ik dat wil met mijn groepje	57	43	13	88	52	48
Ik vind het fijn om met een planner te werken	57	43	44	56	71	29
Alle docenten controleren mijn gemaakte opdrachten	29	71	31	69	52	48

Als ik een opdracht niet snap, vraag ik de docent om hulp	21	79	19	81	19	81
De docenten van Verzorging kijken op ongeveer dezelfde manier de opdrachten na	57	43	25	75	52	48
Ik laat het liefst mijn opdrachten door 1 docent aftekenen	0	100	13	88	10	90
In de klas is een onderwijsassistente aanwezig	36	64	31	69	43	57
Ik stel vragen aan de onderwijsassistente als ik iets niet snap	29	71	13	88	29	71
De onderwijsassistente kan mij antwoord geven als ik een vraag heb	14	86	27	73	33	67

<i>E-vragen</i>	VZ3A	VZ3A	VZ3B	VZ3B	VZ3C	VZ3C
	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %	Oneens in %	Eens in %
Ik leer altijd voor mijn SO's	71	29	56	44	38	62
Ik leer altijd voor mijn SE's*	50	50	44	56	19	81
Ik vind de SO's moeilijk	14	86	56	44	48	52
Ik vind de SE's* moeilijk	14	86	38	63	14	86
Ik weet hoe ik moet leren voor de SO's en SE's*	71	29	50	50	33	67
De SO-vragen zijn makkelijker dan de SE-vragen*	29	71	25	75	19	81
Ik ben tevreden over mijn cijfers welke ik voor dit vak haal	71	29	44	56	48	52
Ik vind het prettig dat ik een SE* van verzorging altijd mag herkansen	0	100	13	88	10	90
Ik maak gebruik van de herkansingen voor de SE's* van verzorging	0	100	13	88	57	43

Bijlage 6: Interviews collega's

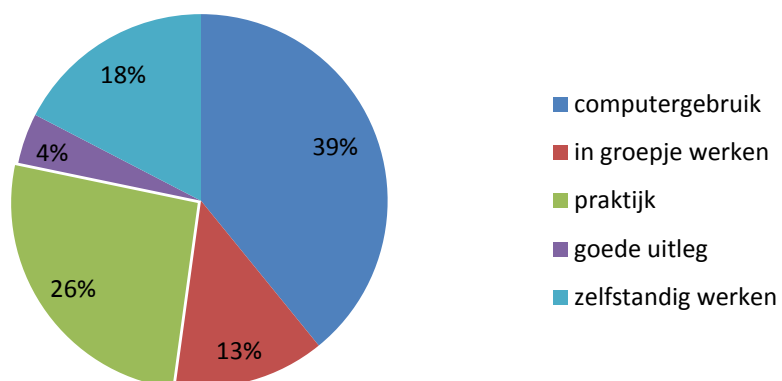
De vier collega's gaven antwoord op de hoofdvraag: "Hoe hebben jullie het afgelopen jaar het werken met de nieuwe methode ervaren?" Hieronder de opsomming van de aantekeningen welke gemaakt zijn.

	<i>IKu</i>	<i>JvS</i>	<i>ADa</i>	<i>PHo</i>
Positieve punten	Methode zelf, geen boekjes meer. Mooie methode.	Methode zelf, geen boekjes meer	Methode zelf, geen boekjes meer	Methode zelf, geen boekjes meer
	Vergroot zelfstandigheid van de leerlingen		Vergroot zelfstandigheid van de leerlingen	
	Illustratiefimpjes voor vaardigheden, eenduidigheid	Filmpjes op de website van de methode. Geen discussie mogelijk over goede werkwijze	Filmpjes op de website van de methode	De website biedt ondersteuning in de vorm van vaardigheden en werkkaarten
Negatieve punten	Verwijzingen naar sites niet handig.	Websites zijn veranderd, waardoor info niet meer te vinden is.		De websites zijn niet altijd toegankelijk, of bestaan niet meer.
		Bronnenboek wordt te weinig gebruikt.		
		Opdrachtnummering in werkveldmap is verwarrend voor lln.		Geen logische volgorde van opdrachtnummering. Opdracht 1 komt wel 5x voor per casus, hierdoor ontstaat onduidelijkheid.
	Te weinig tijd voor de leerling, ik kom handen en voeten tekort	Door bewerkelijke klas geen tijd voor aanleren van vaardigheden	Moet zoveel nakijken dat ik geen tijd heb voor instructie	Weinig tijd om leerlingen rustig instructie te geven
Overige opmerkingen	Groepsgrootte van 6 leerlingen is vrij groot	Er wordt weinig geleerd voor de toetsen door mijn klas	Overschrijven van opdrachten gebeurt vaak.	Hoe zouden de leerlingen het groepjes werken ervaren?
	Werken leerlingen graag in groepjes?	Mening werkveldmappen	Werkdruk leerlingen aan de hoge kant	Groepjes hetzelfde houden of wijzigen?

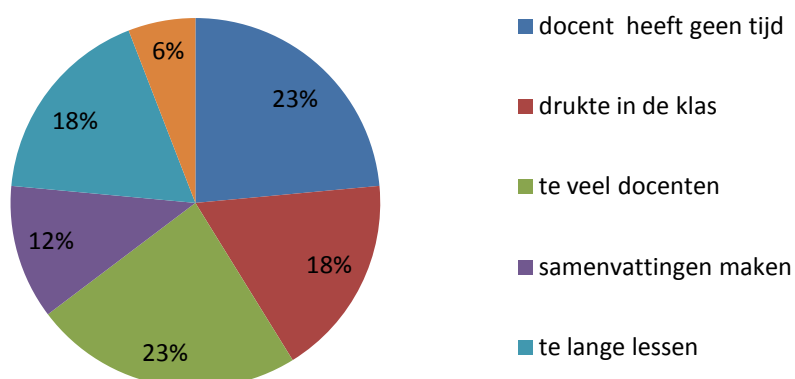
	Vinden leerlingen van zichzelf dat ze hard genoeg werken om het werk op tijd af te hebben?	Nakijkbladen gebruik	Opdrachten laten overslaan	Ervaringen van leerlingen over praktijkopdrachten in werkveldmap.
	Klassikale uitleg van theorie lijkt me fijn voor de leerlingen	Veel wisselingen van docenten gehad.	Af laten tekenen van opdrachten.	Controle van gemaakte opdrachten
	Punten zijn laag		Moeilijke toetsen	Hoe lang zouden leerlingen leren?
	Verskil in SO vragen en SE vragen	Tevredenheid cijfers	Terug naar de basis van de methode, en de site meer gaan gebruiken	Verskil tussen SO en SE vragen
		Waar zijn ze het minst tevreden over?	Meest tevredenheid over...?	

Bijlage 7: Open vragen uitwerking

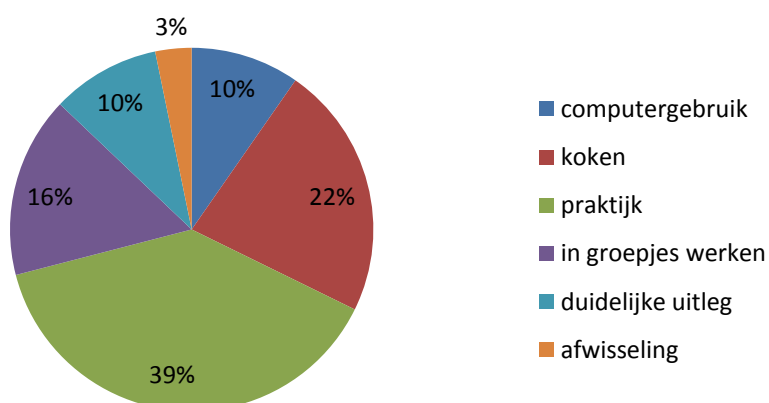
VZ3A meest tevreden over:

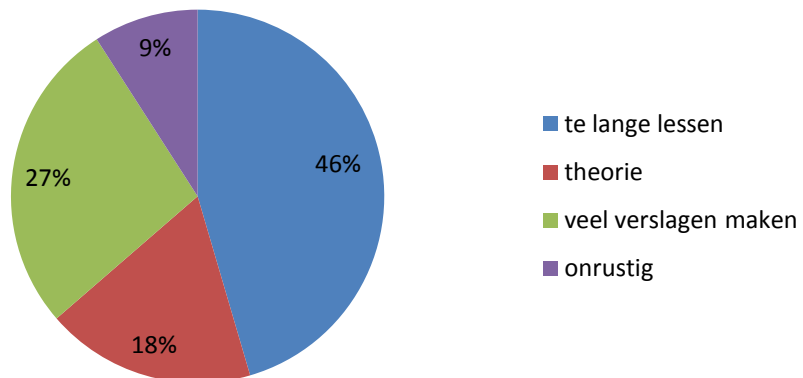
VZ3A minst tevreden over

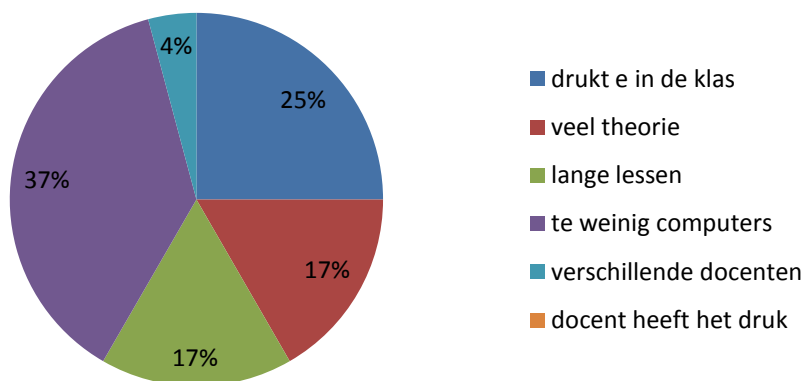
VZ3B meest tevreden over:

VZ3B minst tevreden over:

VZ3C minst tevreden over:

Bijlage 8: Brief onderwijsbond aan minister

Correspondentieadres Postbus 2875 3500 GW UTRECHT 1/2

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

mevrouw J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart

Postbus 16375

2500 BJ DEN HAAG

2500BJ16375

Datum 16-05-2011

Betreft commentaar onderwijsorganisaties

Briefnr. 582485 -/HP Onderwerp gegevens zorgleerlingen

Inlichtingen 030 2989 235

Geachte minister,

Uw brief van 19 april jl. referentie 286781, met als bijlage de brief van de Inspectie van het Onderwijs over het onderwerp ‘Gegevens zorgleerlingen’, hebben wij na enig speurwerk ontvangen.

Hierin gaat u in op vragen van SP-Kamerlid mevrouw Smits, over de toename van het aantal zorgleerlingen. Met betrekking tot dit onderwerp erkent u dat de door u gehanteerde groeicijfers in de discussie Passend Onderwijs in het algemeen en de daaraan gepaard gaande bezuinigingen in het bijzonder op onjuistheid berusten. De groei van het aantal zorgleerlingen binnen het PO en VO blijkt geen 65% te zijn maar slechts 15%. Dat de 65% toename nu uitsluitend betrekking blijkt te hebben op de 'zware zorg' (lgf/(v)so) is in die zin niet meer zo relevant, aangezien het debat in belangrijke mate gevoerd werd op basis van en bepaald werd door de ‘exorbitante groei van zorgleerlingen met 65%’.

De juiste cijfers bevestigen onze stelling dat een gedegen analyse van de toename een absolute voorwaarde is. Een voorwaarde om Passend Onderwijs, waar wij allen nog steeds een voorstander van zijn, op een goede en verantwoorde wijze invulling te kunnen geven maar ook om de bezuinigingen van 300 miljoen ter discussie te blijven stellen.

Opnieuw is onze stelling actueel dat de groei vooral te verklaren is uit een hoger ambitieniveau en een toename van het aantal leerlingen met gedragsproblematiek als gevolg van een steeds complexer wordende samenleving enerzijds en beschikbaarheid van gespecialiseerd onderwijsaanbod anderzijds.

De juiste cijfers geven alle aanleiding om opnieuw aan de tafel te gaan om met deze laatste inzichten inzake het ontwerp van Passend Onderwijs op uitvoerbaarheid te beschouwen.

Het uitgangspunt blijft Passend Onderwijs voor alle leerlingen, waarbij geen leerling tussen wal en schip mag vallen.

Ook de financiële component blijft daarbij een voorwaardelijke rol spelen.

Graag willen wij op korte termijn hierover met u in gesprek, zodat het vereiste draagvlak voor Passend Onderwijs niet extra onder druk wordt gezet vanwege onjuiste becijfering.

Bij de uitvoerbaarheid spelen kwaliteit voor leerlingen en de daarvoor vereiste tijd, middelen en deskundigheid een grote rol.

Een nieuwe aanpak met veel consequenties voor leerlingen en personeel vereist derhalve een ondubbelzinnige analyse en uitwerking.

Wij vertrouwen erop dat ook voor u een ingrijpende koerswijziging als in het geval van Passend Onderwijs hieraan moet voldoen.

In afwachting van uw reactie,
hoogachtend,

W.T.G. Dresscher , Algemene Onderwijsbond CNV Onderwijs

M.R.J. Rog, CNV Onderwijs

H.K. Evers T.D. Duif, AVS

C. Kervezee – PO-raad